

Εισήγηση Θέσεων προς την 2η Τακτική Συνδιάσκεψη

Αναμέτρηση

οργάνωση για μια νέα κομμουνιστική αριστερά

28-30/3/2025

ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

οργάνωση για μια νέα κομμουνιστική αριστερά

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	1
1. Ο κόσμος μας σήμερα	4
1.1 Οικονομία, κρίση και σύγχρονος καπιταλισμός	4
1.2 Επίθεση στην εργασία	7
1.2.1 Ο ρόλος της ΕΕ	8
1.3 Κλιματική Κατάρρευση	9
1.4 Όξυνση γεωπολιτικών ανταγωνισμών και η ανθρωπότητα μπροστά στην απειλή του πολέμου	10
1.5 Οι λειτουργίες της κοινωνικής αναπαραγωγής εντός του νεοφιλελευθερισμού	14
1.6 Οργάνωση της συναίνεσης - Κυρίαρχη ιδεολογία	17
1.7 Πολιτικές και ιδεολογικές τάσεις στην Ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή	19
1.7.1 Σοσιαλδημοκρατία	19
1.7.2 Δεξιά	20
1.7.3 Alt-Right και Άκρα Δεξιά	20
1.7.4 Αριστερά	22
1.8 Αυταρχικό κράτος: Θωράκιση, Εξαίρεση, Μορφές και Τρόποι Καταστολής	23
2. Το ελληνικό πολιτικό σκηνικό	26
2.1 Η τομή των μνημονίων	26
2.1.1 Τα πρώτα μνημονιακά χρόνια	26
2.1.2 Άνοδος και διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ	28
2.1.3 Αποτυπώσεις στο πολιτικό σύστημα	29
2.2 Η Διακυβέρνηση της ΝΔ	30
2.2.1 Η περίοδος 2019-2023	30
2.2.2 Οι εκλογές του 2023	32
2.2.3 Η ελληνική οικονομία σε νούμερα και πέρα από τα προφανή	35
2.2.4 Η κατάσταση σήμερα	36
3. Η κοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα	37
3.1 Για τα υλικά του δυνάμει μπλοκ της ρήξης	37
3.1.1. Εργαζόμενοι/ες	38
3.1.2 Μεσοστρώματα	39
3.1.3 Νεολαία	41
3.1.4 Γυναίκες, ΛΟΑΤΚΙ+ και έμφυλα καταπιεζόμενα υποκείμενα	43
3.1.5 Μετανάστριες/ες	45
3.2 Πως η ΝΔ συγκροτεί το μπλοκ της	48
3.2.1 Κυρίαρχα αφηγήματα	48
3.2.2 Το μείγμα καταστολής στην Ελλάδα	49
3.2.3 Οικονομία, Σταθερότητα, Ανάπτυξη, Κοινωνικές Εκπροσωπήσεις	50
3.3 Κοινωνικές αντιστάσεις και κινήματα: Αποτίμηση κινήμάτων τελευταίας διετίας	51
4. Μεθοδολογικά ζητήματα για την Αριστερά	54

4.1 Σημασία του υποκειμένου	54
4.1.1 Μια ανάγνωση της συνείδησης	54
4.1.2 Εισαγωγή στη σχέση πρωτοπορίας και κόμματος	55
4.1.3. Διαφορετικές μορφές οργάνωσης και διαφορετικές αναγκαιότητες της συγκυρίας	56
4.2 Για το στρατηγικό κενό, τις ελλείψεις, τα σχέδια και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ήττα του 2015	59
4.3 Για την Αριστερά της Ρήξης	62
4.4 Ανασύνθεση	64
4.5 Μετωπική λογική και πολιτικό μέτωπο	67
4.5.1 Μετωπική πολιτική και σύγχρονη αριστερά	67
4.5.2 Το ερώτημα του Μετώπου σήμερα και εμείς μέσα σε αυτό	68
ΕΚΔΟΧΗ Α	69
ΕΚΔΟΧΗ Β	71
ΕΚΔΟΧΗ Γ	73
4.6. Για την κεντρική πολιτική παρέμβαση	77
4.6.1 Για την μεγάλη εικόνα	77
4.6.2 Το ερώτημα των εκλογών	79
4.7. Για την παρέμβαση στο κίνημα και τους κοινωνικούς χώρους	80
4.7.1 Η δική μας αντίληψη για το κίνημα	80
4.7.2. Μεθοδολογικά στοιχεία για την κοινωνική παρέμβαση	82
5. Πώς προχωράμε	83
5.1. Για τον κομμουνισμό και την κομμουνιστική αριστερά	83
5.1.1 Για τον κομμουνισμό του 21ου αιώνα	83
5.1.2 Για τη Νέα Κομμουνιστική Αριστερά	86
5.2 Εσωτερική Ζωή και συγκρότηση της οργάνωσης	89
5.3. Για ένα κινηματικό κοινωνικό μπλοκ αντίστασης και ρήξης	91
5.3.1 Η οργάνωση του κοινωνικού ως κομμάτι του σχεδίου	91
5.3.2 Για την κοινωνική παρέμβαση	93
5.3.3 Από την αντίληψη για το μεταβατικό πρόγραμμα, στην παρέμβαση στο σήμερα	94
5.3.4 Για την υπόθεση της ρήξης	97
5.4 Πλευρές του μεταβατικού προγράμματος και πλαίσιο διεκδικήσεων	99
5.4.1 Για την υπεράσπιση της εργασίας	99
5.4.2 Για τα δημόσια αγαθά	101
5.4.2.1 Υγεία	102
5.4.2.2 Παιδεία	102
5.4.2.3 Στέγη	103
5.4.2.4 Ενέργεια	103
5.4.2.5 Νερό	104
5.4.2.6 Μεταφορές	104

5.4.3 Για την παραγωγή και την οικονομία	104
5.4.4 Για μια άλλη σχέση με το περιβάλλον	106
5.4.5 Εναντία στην έμφυλη καταπίεση	107
5.4.6 Για τα δικαιώματα μεταναστών/ριων	108
5.4.7 Για την υπεράσπιση των δημοκρατικών δικαιωμάτων	109
5.4.8 Για την ειρήνη και την παγκόσμια δικαιοσύνη	110
ΕΚΔΟΧΗ Α	111
5.5 Το σχέδιο της Αναμέτρησης για την επόμενη μέρα	111
5.6 Για την πολιτική κίνηση	114
ΕΚΔΟΧΗ Β	116
5.5 Για ένα αριστερό ριζοσπαστικό πολιτικό σχέδιο και ένα μέτωπο της ανατρεπτικής αριστεράς	116
ΕΚΔΟΧΗ Γ	120
5.5 Για την κεντρική πολιτική παρέμβαση	120

1. Ο κόσμος μας σήμερα

1.1 Οικονομία, κρίση και σύγχρονος καπιταλισμός

1. Οι σύγχρονες δυτικές καπιταλιστικές οικονομίες βρίσκονται σε παρατεταμένη στασιμότητα, με ορισμένες, όπως η γερμανική, να αγγίζουν τα όρια της ύφεσης. Η κρίση του 2008 και η διαχείρισή της από κράτη και κεφάλαιο στη Δύση αποτέλεσαν κομβικά σημεία για τη διαμόρφωση αυτής της κατάστασης. Παρότι οι οικονομικές κρίσεις είναι δομικό στοιχείο του καπιταλισμού, οι νεοφιλελευθέρες πολιτικές που εφαρμόστηκαν πριν από την κρίση –και εντάθηκαν μετά από αυτήν– κατάφεραν να την υπερβούν εν μέρει προς όφελος του κεφαλαίου αλλά συγχρόνως βάθυναν τα δομικά προβλήματα και ενίσχυσαν τη στασιμότητα στις δυτικές οικονομίες.
2. Ένα από τα βασικά αφηγήματα του νεοφιλελευθερισμού είναι ότι η στήριξη της οικονομίας από την πλευρά της προσφοράς, μέσω μείωσης του κόστους παραγωγής και αύξησης της κερδοφορίας, αποτελεί επαρκές κίνητρο για το μεγάλο κεφάλαιο να διατηρήσει και να εντείνει τις παραγωγικές και επενδυτικές του δραστηριότητες. Με αυτή τη στρατηγική, οι βιομηχανικά ανεπτυγμένες καπιταλιστικές οικονομίες υποτίθεται ότι μπορούν να διατηρήσουν και να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους στις διεθνείς αγορές, επιτυγχάνοντας υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, δημιουργία θέσεων εργασίας και αύξηση του παραγόμενου πλούτου. Θεωρητικά, αυτός ο πλούτος θα διαχυθεί σε όλη την κοινωνία, μια ιδέα γνωστή ως *trickle-down economics*. Ωστόσο, στην πράξη, ο πλούτος αυτός παραμένει συγκεντρωμένος στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, ο μονοπωλιακός χαρακτήρας του καπιταλισμού και η συσσώρευση κεφαλαίου στα χέρια των λίγων εντείνεται, ενώ οι κοινωνικές ανισότητες και ο άνισος καταμερισμός πλούτου εις βάρος των υποτελών διαρκώς οξύνονται.
3. Ο νεοφιλελευθερισμός δεν αποτελεί μακροοικονομική στρατηγική που προέκυψε «εν κενώ». Ο ιμπεριαλιστικός και μονοπωλιακός χαρακτήρας του σύγχρονου καπιταλισμού έχει βαθύ ιστορικό και δομικό υπόβαθρο, με τις τάσεις αυτές να εντείνονται όλο και περισσότερο στο σήμερα, και τον νεοφιλελευθερισμό να αποτελεί απλώς μία «νέα», εμπνευσμένη από τον κλασικισμό, έκφανση αυτών. Το κεφάλαιο επεκτείνει διαρκώς την επιρροή του σε παγκόσμιο επίπεδο, επηρεάζοντας κάθε πτυχή της κοινωνικοοικονομικής ζωής, ασκώντας ασφυκτικό *lobbying* σε εθνικά και υπερεθνικά κέντρα λήψης αποφάσεων, παρεμβαίνοντας, εκβιάζοντας και συχνά καθορίζοντας την πορεία ολόκληρων οικονομιών και κοινωνιών.
4. Ως μοχλούς πίεσης, οι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι αξιοποιούν τόσο ιμπεριαλιστικά κράτη, όπως οι ΗΠΑ, όσο και υπερεθνικούς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΝΑΤΟ, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Παράλληλα, χρησιμοποιούν εργαλεία όπως το δημόσιο χρέος, οι πατέντες φαρμάκων, ο έλεγχος στρατηγικών υποδομών, πρώτων υλών και ενεργειακών πηγών, τεχνολογίες αποκλειστικής

πρόσβασης, εξοπλιστικά προγράμματα, καθώς και την εκμετάλλευση εύθραυστων γεωπολιτικών ισορροπιών.

5. Ο παγκόσμιος καπιταλισμός βρίσκεται σήμερα σε μια φάση όπου τα ολιγοπώλια λειτουργούν ως «συλλογικός καπιταλιστής». Χρησιμοποιώντας και αναπλάθοντας το κράτος κατά το δοκούν, επιδιώκουν να επιβάλλουν τα ταξικά τους συμφέροντα και να εξασφαλίσουν την απόλυτη ηγεμονία τους στην κοινωνική και πολιτική ζωή. Συχνά, αναδύονται τάσεις που μπορεί να φαίνονται αντιφατικές, αλλά αποτελούν μέρος μιας μεσοπρόθεσμης στρατηγικής του κεφαλαίου για την οικονομία και την κοινωνία, πάντα από τη σκοπιά των δικών του συμφερόντων. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του κεφαλαίου – και ίσως η μεγαλύτερη απειλή για την ανθρωπότητα σήμερα – είναι η αδιάκοπη τάση του να επιδιώκει το μέγιστο, ταχύτερο και ευκολότερο κέρδος, ανεξαρτήτως του κοινωνικού ή περιβαλλοντικού κόστους.
6. Μια χαρακτηριστική, φαινομενικά αντιφατική στάση, είναι αυτή του κεφαλαίου και των πολιτικών εκφραστών του απέναντι στο κράτος. Παρότι ιδεολογικά ο νεοφιλελευθερισμός το στοχοποιεί σαν υπαίτιο όλων των δεινών, στην πράξη ενισχύει τη σύμφυση κράτους-κεφαλαίου και εφαρμόζει, κατά περιόδους, πολιτικές έντονης κρατικής παρέμβασης, υπό το πρίσμα των συμφερόντων του. Οι ιδιωτικοποιήσεις, για παράδειγμα, δεν προωθούν «λιγότερο κράτος» αλλά δημιουργούν νέα πεδία κερδοφορίας υπό την επίβλεψη του συλλογικού καπιταλιστή. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η κρίση του χρηματοπιστωτικού συστήματος του 2008 και η πανδημία του Covid-19. Στην πρώτη, το κεφάλαιο προώθησε την απορρύθμιση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, καλώντας στη συνέχεια το κράτος να ανακεφαλαιοποιήσει τις τράπεζες με δημόσιους πόρους, «κοινωνικοποιώντας» τις ζημίες. Μόλις οι τράπεζες ανέκαμψαν, επανιδιωτικοποιήθηκαν με χαμηλό αντίτιμο, ιδιωτικοποιώντας τα κέρδη. Στη δεύτερη περίπτωση, τα κράτη ανέλαβαν το δημοσιονομικό κόστος της πανδημίας, χωρίς να αναιρέσουν τις πολιτικές αποδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης των συστημάτων υγείας και κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό δείχνει ότι, ενώ το κράτος μπορεί να αποτελεί πεδίο ταξικής πάλης και κοινωνικών κατακτήσεων, για το κεφάλαιο παραμένει εργαλείο, το οποίο χρησιμοποιείται ανάλογα με τις ανάγκες του ταξικού συσχετισμού και των συμφερόντων του.
7. Το συγκεκριμένο μείγμα οικονομικής πολιτικής, αν και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 πέτυχε τον περιορισμό του πληθωρισμού και την επαναφορά των δυτικών οικονομιών σε ρυθμούς σταθερής ανάπτυξης για κάποιες δεκαετίες, σύντομα ανέδειξε τις αρνητικές συνέπειες που είχε για την εργατική τάξη. Από τη δεκαετία του 1970 και μετά, το οικονομικό τοπίο χαρακτηρίζεται από μακροοικονομική λιτότητα για τους εργαζόμενους στις πιο ανεπτυγμένες οικονομίες της Δύσης. Τα ονομαστικά εισοδήματά τους παρέμειναν παγωμένα, ενώ τα πραγματικά –άμεσα και έμμεσα– εισοδήματα σημείωσαν σταδιακή πτώση.
8. Η απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών και η αποκατάσταση της δυνατότητας των μεγάλων επιχειρήσεων να επαναγοράζουν τις μετοχές τους οδήγησαν στη διόγκωση των χρηματοπιστωτικών αγορών, δημιουργώντας βραδυφλεγείς βόμβες στα θεμέλια του τραπεζικού συστήματος, οι οποίες τελικά «έσκασαν» με τη χρηματοπιστωτική κρίση του

2007-2008. Παράλληλα, το κεφάλαιο απέσυρε σημαντικούς πόρους από την πραγματική οικονομία –πόρους που προηγουμένως θα κατευθύνονταν σε νέες παραγωγικές δραστηριότητες, επενδύσεις σε σταθερό και μεταβλητό κεφάλαιο, δημιουργία θέσεων εργασίας, αύξηση παραγωγής και τεχνολογική ανάπτυξη. Αντί αυτού, το κεφάλαιο διοχέτευσε τους πόρους αυτούς σε δραστηριότητες που εξασφαλίζουν γρήγορο και εύκολο κέρδος, χωρίς μακροοικονομικά οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία. Παράλληλα, προώθησε και εκμεταλλεύτηκε τη μεταβαλλόμενη, εις βάρος των εργαζομένων, κατάσταση στον χώρο της εργασίας και στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, υπονομεύοντας την αξία της εργασίας και αναπροσαρμόζοντας τον συσχετισμό σταθερού και μεταβλητού κεφαλαίου στην παραγωγή προς όφελός του.

9. Συνδυαστικά με τις μακροοικονομικές τάσεις που περιγράφηκαν, αναδύεται μια νέα δυναμική, η οποία φαίνεται να οδηγεί το παγκόσμιο κοινωνικοοικονομικό σύστημα σε ένα ακόμη πιο επικίνδυνο και δυσεπίλυτο αδιέξοδο. Το κεφάλαιο προκειμένου να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά προβλήματα που προκαλεί – όπως η εισοδηματική ανισότητα, η πτώση της αγοραστικής δύναμης και η μείωση της κοινωνικής ευημερίας – , καθώς και τις πιέσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού με την ανάδειξη νέων ιμπεριαλιστικών κέντρων και μονοπωλίων, επιδίδεται σε μια εντατική προσπάθεια διάνοιξης νέων πεδίων εύκολης και γρήγορης κερδοφορίας καθώς και σε ένα νέο κύκλο «περιφραξεων» και υφαρπαγής που εκτείνεται σε όλα τα πεδία της κοινωνικής αναπαραγωγής. Από την κρίση του 2007-2008 και μετά, οι οικονομίες της ΕΕ και των ΗΠΑ παραμένουν σε κατάσταση μακροοικονομικής στασιμότητας, με μέσους ρυθμούς ονομαστικής ανάπτυξης έως 2%. Η επιμονή στις ίδιες πολιτικές εντείνει τις αντιφάσεις του συστήματος, καθιστώντας τη διαχείριση αυτών των προκλήσεων όλο και πιο δυσχερή. Οι αντιφάσεις βεβαίως αυτές δεν επιδρούν με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα κοινωνικά υποκείμενα. Για το μικρό κομμάτι των κατόχων του κεφαλαίου η κρίση γίνεται ευκαιρία πλουτισμού, αδιαφορώντας τόσο για τις μακρόχρονες συνέπειες όσο και για την επιδείνωση της ζωής μεγάλων κομματιών του πληθυσμού. Έτσι θα λέγαμε ότι βρισκομαστε απεναντι σε ένα καπιταλισμό που σε συνθήκες κρίσης γίνεται ακόμα πιο επιθετικός και επικίνδυνος.
10. Η κρίση σημαίνουσων σύνθετων βιομηχανιών όπως της αυτοκινητοβιομηχανίας γύρω από την οποία αρθρώθηκαν σε σημαντικό βαθμό μεταπολεμικά οι μεγάλες ευρωπαϊκές οικονομίες αποτυπώνει την λογική και κατεύθυνση που ακολουθείται. Οι αυξανόμενοι τελωνειακοί δασμοί σε εισαγόμενα βιομηχανικά αυτοκίνητα και άλλα προϊόντα από την Κίνα, συμπίπτουν με απολύσεις δεκάδων χιλιάδων εργαζομένων με σκοπό τη διατήρηση της θέσης των δυτικών αυτοκινητοβιομηχανιών στη παγκόσμια αγορά. Τα μέτρα του Green New Deal που πάρθηκαν εξίσου για την αύξηση της κερδοφορίας, την ενίσχυση εξορυκτικών πετρελαϊκών βιομηχανιών και τον έλεγχο των ρυθμών ανάπτυξης της διεθνούς αγοράς αυτοκινητοβιομηχανίας, δίνουν την θέση τους στα μέτρα προστατευτισμού και την αναθεώρηση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων. Η κοινή συνισταμένη των παραπάνω κατευθύνσεων παραμένει σε κάθε περίπτωση η υποτίμηση της εργασίας έναντι των κερδών των εταιρειών.

11. Η ακρίβεια αποτελεί μία από τις πιο εμφανείς εκδηλώσεις αυτών των αντιφάσεων στις σύγχρονες καπιταλιστικές οικονομίες. Αν και συχνά παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα παροδικών κρίσεων, όπως η πανδημία, ο πόλεμος στην Ουκρανία ή η κλιματική κρίση, στην πραγματικότητα εδράζεται στις δομικές ανισορροπίες του καπιταλιστικού συστήματος. Η στασιμότητα της παραγωγικής οικονομίας, η απορρύθμιση των αγορών, η μετατόπιση πόρων προς κερδοσκοπικές δραστηριότητες και η συγκέντρωση του πλούτου σε λίγα χέρια δημιουργούν συνθήκες όπου το κόστος ζωής αυξάνεται διαρκώς, ενώ η αγοραστική δύναμη της κοινωνικής πλειοψηφίας μειώνεται.
12. Η νεοφιλελεύθερη διαχείριση των κρίσεων ενισχύει αυτές τις τάσεις, καθώς οι πολιτικές λιτότητας, οι ιδιωτικοποιήσεις και η υποβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών επιβαρύνουν ακόμη περισσότερο τους εργαζόμενους και τα μεσαία στρώματα. Ειδικά σε χώρες όπως η Ελλάδα, η ακρίβεια συνδυάζεται με διαρθρωτικές αδυναμίες, όπως η αποδυνάμωση της παραγωγικής βάσης, η κυριαρχία ολιγοπωλιακών συμφερόντων και η έλλειψη επενδύσεων σε τομείς που θα μπορούσαν να ανακουφίσουν το λαϊκό εισόδημα. Η διαρκής πίεση στο βιοτικό επίπεδο, η αποδιάρθρωση του κοινωνικού κράτους και η συστηματική αναδιανομή του πλούτου προς όφελος του κεφαλαίου καθιστούν την ακρίβεια όχι μόνο οικονομικό, αλλά και βαθιά πολιτικό ζήτημα. Στην ουσία, η ακρίβεια αναδεικνύει τις ταξικές αντιθέσεις και τις ανισότητες που αποτελούν τον πυρήνα του σύγχρονου καπιταλιστικού συστήματος.

1.2 Επίθεση στην εργασία

1. Σήμερα, μπορούμε να διακρίνουμε μια γενική κατεύθυνση του κεφαλαίου σε παγκόσμιο επίπεδο, παρά τον ενδοταξικό ανταγωνισμό που το χαρακτηρίζει. Ταυτόχρονα, είναι προφανές ότι μπορούμε να μιλήσουμε για ένα διεθνοποιημένο κεφάλαιο – όχι με την έννοια της επίλυσης αντιφάσεων, αλλά λόγω της έντονης διαπλοκής διαφορετικών οικονομιών και της αυξημένης ελευθερίας κινήσεων που απολαμβάνει το κεφάλαιο σήμερα. Αν και εξακολουθεί να υφίσταται η πρόσδεση μεριδίων του κεφαλαίου σε εθνικά συμφέροντα ή ιμπεριαλιστικά μπλοκ, η οποία μάλιστα διαφέρει ανάλογα με τη φύση του κάθε μεριδίου, μπορούμε να εντοπίσουμε ένα κοινό γενικό συμφέρον: την προώθηση της διαδικασίας «ανάπτυξης» της δυνατότητας κέρδους. Αυτή η στρατηγική στηρίζεται κυρίως στην εντατικοποίηση της εργασιακής εκμετάλλευσης και στη διάνοιξη νέων πεδίων κερδοφορίας, καθορίζοντας τη συνολική πορεία του διεθνοποιημένου κεφαλαίου. Το βάθεμα της εργασιακής εκμετάλλευσης αποτέλεσε οριζόντια στρατηγική στον δυτικό κόσμο για την αντιμετώπιση της κρίσης του 2008. Αυτή η κατεύθυνση περιλάμβανε την απορρύθμιση της νομοθετικής προστασίας της εργασίας και την ευθεία σύγκρουση με τα συνδικαλιστικά δικαιώματα. Παράλληλα, σηματοδότησε μια γενικότερη στροφή των κρατών από εθνικές στρατηγικές απασχόλησης προς την κυριαρχία μιας προσοδοφόρας αγοράς εργασίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας και την ανάδειξη της ευελιξίας του εργατικού δυναμικού ως κεντρικό ζήτημα της αστικής πολιτικής. Η εξέλιξη αυτή αντικατοπτρίζει ένα δομικό χαρακτηριστικό του καπιταλισμού: την απομάκρυνση της παραγωγής από τον κεντρικό σχεδιασμό και τις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, υπέρ της αυτορρύθμισης βάσει βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων προοπτικών κέρδους. Ωστόσο, αυτή η στρατηγική

εμπεριέχει μια ουσιαστική αντίφαση, που εκδηλώνεται μέσα από τα επαναλαμβανόμενα κύματα κρατικής παρέμβασης για τη στήριξη του κεφαλαίου – από την κρίση του 2008 μέχρι την πανδημία του 2020.

2. Η διαδικασία ανοίγματος συγκεκριμένων κλάδων στο ιδιωτικό κεφάλαιο μέσω ιδιωτικοποιήσεων υπήρξε βασική αιχμή της νεοφιλελεύθερης λογικής ήδη πριν από την κρίση του 2008, με την έντασή της να αυξάνεται δραματικά μετά από αυτήν. Εκτός από το άνοιγμα νέων πεδίων κερδοφορίας, οι ιδιωτικοποιήσεις αποδιάρθρωσαν σημαντικά τμήματα του κοινωνικού κράτους, μεταφέροντας μεγάλα κόστη στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις. Ωστόσο, σε παγκόσμιο επίπεδο, παρατηρείται σήμερα μια ανανεωμένη συζήτηση για τις κρατικοποιήσεις, ειδικά σε ισχυρές οικονομίες όπως η Γερμανία και η Γαλλία. Αυτές οι χώρες αποτελούν από τις λίγες εξαιρέσεις όπου διαφαίνεται τάση επανακρατικοποιήσεων, ανοίγοντας έναν αντίρροπο διάλογο στη νεοφιλελεύθερη κυριαρχία.
3. Οι παραπάνω τάσεις καταδεικνύουν μια σημαντική διαφοροποίηση που χαρακτηρίζει την τελευταία 15ετία, καθώς η παγκόσμια συγκυρία εξακολουθεί να φέρει τη σφραγίδα της κρίσης του 2008. Το ερώτημα της σταθεροποίησης των οικονομιών και της προστασίας απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις παραμένει ανοιχτό, ενώ οι αστικές πολιτικές απομακρύνονται όλο και περισσότερο από τη μέριμνα για κοινωνική συνοχή και τη λογική της κοινωνικής συναίνεσης. Αντίθετα, προσανατολίζονται στη διαρκή μείωση των κοινωνικών προσδοκιών και στην περαιτέρω υποτίμηση της εργασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της προσέγγισης αποτελεί η διαχείριση της πανδημίας, με πιο ενδεικτική την περίπτωση των ΗΠΑ, όπου το υγειονομικό ζήτημα υποβαθμίστηκε μπροστά στην προτεραιότητα της προστασίας της οικονομίας. Αυτή η παγκόσμια συνθήκη, που περιλαμβάνει την υποτίμηση της εργασίας και τη διάλυση του κοινωνικού κράτους, αποτυπώνει τη γενικευμένη λογική της σύγχρονης αστικής πολιτικής, η οποία θυσιάζει τη μακροπρόθεσμη κοινωνική σταθερότητα για χάρη βραχυπρόθεσμων οικονομικών κερδών.

1.2.1 Ο ρόλος της ΕΕ

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έρχεται, μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ να αποτελέσει στρατηγείο υλοποίησης των παραπάνω κατευθύνσεων. Επιπρόσθετα, η κρίση του 2008 προσέδωσε στην ΕΕ την δυνατότητα να προχωρήσει σε περαιτέρω ολοκλήρωση όσον αφορά την διαχείριση του χρέους, την κεντρική πολιτική λειτουργία της ΕΚΤ και την δυνατότητα επιβολής δημοσιονομικών πολιτικών μέσα από τη δημιουργία μηχανισμών. Όσα συνέβησαν σε θεσμικό επίπεδο την περίοδο του 2009-2012 μας επιτρέπουν να μιλήσουμε για θεσμοθέτηση της λιτότητας στον πυρήνα της ΕΕ. Η δε Συνθήκη της Λισαβόνας, η σημαντικότερη Ευρωπαϊκή συνθήκη των τελευταίων 15 ετών, στον κεντρικό της πυρήνα είχε την ισχυροποίηση της διαδικασίας της θεσμικής ολοκλήρωσης και τον πιο έντονο συγκεντρωτισμό της πολιτικής διαδικασίας, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση του εθνικού παράγοντα και την υποβάθμιση της θέσης των μικρότερων κρατών στην λήψη των αποφάσεων. Με αυτή την έννοια, θεωρούμε ότι η Ε.Ε. αποτελεί ένα θεσμό συνυφασμένο με τη νεοφιλελεύθερη «κατεύθυνση» και την όσο το δυνατόν οριζόντια υλοποίησή της. Η δημιουργία της Ευρωζώνης αποτέλεσε

μία αναβαθμισμένη κίνηση «εγγραφής» της αντιλαϊκής πολιτικής σε ένα «σκληρό» νόμισμα, μεταφέροντας συγχρόνως τη νομισματική πολιτική στα χέρια ενός πλέον περιφρουρημένου θεσμού, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που παραμένει «αμόλυντη» από τις λαϊκές πιέσεις. Ιδιαίτερα τη περίοδο 2010-2015 η ΕΕ αποκτά κεντρικό ρόλο άσκησης πολιτικής για τις Ευρωπαϊκές χώρες με κύριο εργαλείο το σύμφωνο σταθερότητας, επιτελώντας την κομβική λειτουργία απομάκρυνσης και προστασίας των κέντρων λήψεων αποφάσεων από την οξυμένη πολιτική συγκυρία εντός των επιμέρους χωρών.

2. Παρά τη συνολική στρατηγική της ΕΕ, αναδύεται μια βασική αντίφαση ανάμεσα στις οικονομικά ισχυρές και ασθενέστερες οικονομίες των κρατών-μελών της. Η ισχυρή θέση χωρών του οικονομικού βορρά, όπως η Γερμανία, συνδέεται τόσο με την ιστορική ανάπτυξη των εθνικών τους οικονομιών όσο και με την εκμετάλλευση του υπόλοιπου πλανήτη από τις ευρωπαϊκές αστικές τάξεις. Σε αυτό το πλαίσιο, η σκληρή νεοφιλελεύθερη συνταγή εφαρμόζεται με την πιο ακραία μορφή της σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου η λιτότητα και οι απορρυθμίσεις υλοποιούνται χωρίς αναστολές. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Γερμανία, παρατηρούνται πιο ισορροπημένες πολιτικές, που περιλαμβάνουν σχεδιασμό της οικονομίας και της παραγωγής, καθώς και κινήσεις επανακρατικοποιήσεων. Αυτή η διαφοροποίηση καταδεικνύει τις αντιφάσεις και τα όρια της κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής, η οποία εξυπηρετεί κυρίως τα συμφέροντα των ισχυρότερων οικονομιών.
3. Ο ρόλος της ΕΕ στην εφαρμογή αντιλαϊκών πολιτικών και στην απομάκρυνση των κέντρων λήψης αποφάσεων από τις εγχώριες κοινωνικές συγκρούσεις υπογραμμίζει την αναγκαιότητα ενός ρηξιακού σχεδίου. Ένα τέτοιο σχέδιο αποτελεί βασική προϋπόθεση για οποιαδήποτε προσπάθεια υπεράσπισης ενός εναλλακτικού δρόμου για τις κοινωνίες. Η δομή και ο τρόπος λειτουργίας των αποφασιστικών οργάνων της ΕΕ καθιστούν αδύνατη τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής που θα μπορούσε να κερδίσει χώρο εντός του θεσμικού πλαισίου της. Η αντιδημοκρατική θωράκιση δεν είναι απλώς συγκυριακή συνθήκη αλλά μόνιμο και δομικό χαρακτηριστικό του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Επιπλέον, η ύπαρξη σημαντικών οικονομικών και πολιτικών συμμαχιών μεταξύ των κρατών-μελών ορίζει μια στρατηγική ρήξης με την ΕΕ, όχι μόνο ως αντιπαράθεση με τις δομές της αλλά και ως αμφισβήτηση αυτών των συμμαχιών. Η πρόκληση αυτή αναδεικνύει το βάρος και τη σημασία μιας τέτοιας στρατηγικής για την αναζήτηση ενός διαφορετικού κοινωνικού και πολιτικού προσανατολισμού.

1.3 Κλιματική Κατάρρευση

1. Ο πλανήτης βρίσκεται πλέον σε μια κατάσταση που προσεγγίζει την κλιματική κατάρρευση, με σοβαρές απειλές για τη σταθερότητα του οικοσυστήματος συνολικά. Αυτό γίνεται εμφανές από την άνοδο της μέσης θερμοκρασίας, την αύξηση των ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως πλημμύρες και πυρκαγιές, και τις σοβαρές επιπτώσεις που ήδη βιώνουμε. Επιπτώσεις που αναμένεται να ενταθούν στο μέλλον.

2. Πατί η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης αποτελεί πρωτίστως υπόθεση της εργατικής τάξης; Ενώ οι επιπτώσεις της κρίσης πλήττουν όλους, οι φτωχότερες και πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, που έχουν συμβάλλει λιγότερο στην πρόκλησή της, υφίστανται τις μεγαλύτερες συνέπειες. Το κεφάλαιο, ειδικότερα το μονοπωλιακό και ολιγοπωλιακό κεφάλαιο, συνεχίζει να εντατικοποιεί την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, θεωρώντας τους πεπερασμένους, αλλά απαραίτητους για τη διατήρηση της κυριαρχίας του.
3. Παρά την αναγνώριση του κινδύνου που ενέχει η κλιματική κρίση, οι λύσεις που προτείνονται στη Δύση διαμορφώνονται με βάση την καπιταλιστική κερδοφορία. Οι διαθέσιμοι πόροι για τον μετασχηματισμό των οικονομιών προς την κατεύθυνση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της ουδετερότητας άνθρακα γίνονται πεδίο βραχυπρόθεσμης κερδοσκοπίας. Τα βάρη αυτού του μετασχηματισμού πέφτουν κυρίως στις λαϊκές τάξεις, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, μέσω αυξήσεων στις τιμές ενέργειας, τροφίμων και πρώτων υλών. Η τεχνολογική προσέγγιση στα περιβαλλοντικά ζητήματα (*techno-fixes*) οδηγεί στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών με περιβαλλοντικό αποτύπωμα που συχνά επιδεινώνουν το πρόβλημα.
4. Παράλληλα, η «οικολογική άνιση ανταλλαγή» μεταξύ του Παγκόσμιου Βορρά και του Παγκόσμιου Νότου συνεχίζεται, οδηγώντας σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος και των πολιτισμών του Νότου. Το κεφάλαιο, εκμεταλλευόμενο την ασθενέστερη εργατική και περιβαλλοντική νομοθεσία, μεταφέρει παραγωγικές διαδικασίες εντάσεως εργασίας ή εξόρυξης σε αυτές τις χώρες, προκαλώντας μαζική μετανάστευση και περιβαλλοντικές καταστροφές. Επιπλέον, η οικονομική εξάρτηση, η διάλυση κρίσιμων υποδομών και το χρέος περιορίζουν τη δυνατότητα πολλών χωρών να ανταποκριθούν στις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης. Οι πιο ευάλωτες χώρες, που ήδη επιβαρύνονται δυσανάλογα από την κρίση, αναγκάζονται να δανείζονται για να αντιμετωπίσουν τις καταστροφές, οδηγούμενες σε έναν φαύλο κύκλο υπερχρέωσης και κλιματικής ευαλωτότητας.
5. Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι μια πορεία προς γενικευμένη κλιματική κατάρρευση με καταστροφικές συνέπειες. Το κεφάλαιο εκμεταλλεύεται την κρίση που έχει δημιουργήσει, επενδύοντας στην «πράσινη ανάπτυξη» ως νέο πεδίο κερδοφορίας, με εκτεταμένη κρατική παρέμβαση αλλά χωρίς ουσιαστικές θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι εξορυκτικές δραστηριότητες και τα κέρδη των πετρελαϊκών εταιρειών συνεχίζουν να αυξάνονται, παρά τις υποσχέσεις για βιωσιμότητα. Το κεφάλαιο δεν θέλει, ούτε μπορεί, να επιβάλλει κλιματική δικαιοσύνη. Αυτό το καθήκον πέφτει στους λαούς, που καλούνται να αντιμετωπίσουν την κρίση με όρους κοινωνικής αλληλεγγύης και συλλογικής αντίστασης.

1.4 Όξυνση γεωπολιτικών ανταγωνισμών και η ανθρωπότητα μπροστά στην απειλή του πολέμου

1. Ο ιμπεριαλισμός συγκροτείται μέσα από σχέσεις κεφαλαίου-εργασίας, τις διαπερνά και τις διεθνοποιεί. Η διεθνοποίηση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής αποτελεί συγχρόνως προϋπόθεση και αποτέλεσμα της ανάδυσης του ιμπεριαλισμού. Η διεθνοποίηση αυτή διέπεται

από τη λογική τόσο της έντασης εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης, όσο και από τον ανταγωνισμό εντός του κεφαλαίου, κάτι που αποτυπώνεται στον διεθνή καταμερισμό εργασίας και την ανισόμετρη ανάπτυξη.

2. Υπό αυτή την έννοια, το κεφάλαιο ταυτόχρονα ενώνει και διχάζει τον πλανήτη. Από τη μία πλευρά, δημιουργεί ένα παγκόσμιο δίκτυο ροών κεφαλαίου και εμπορευμάτων, από την άλλη, η άνιση ιμπεριαλιστική σχέση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών σχηματισμών εκφράζεται μέσω του ανταγωνισμού κρατών και υπερεθνικών οργανισμών, συγκροτώντας την υλική βάση για την όξυνση πολεμικών συγκρούσεων, τον βίαιο ξεριζωμό πληθυσμών και την καταστροφή του πλανήτη.
3. Σε αυτό το πλαίσιο, ο πόλεμος αποτελεί οργανικό κομμάτι του ιμπεριαλισμού, τη «λογική» απόληξη του ανταγωνισμού για πρώτες ύλες και ζώνες επιρροής, αν και δεν είναι η μοναδική μορφή του. Ιδιαίτερα τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες, η ιμπεριαλιστική πολιτική εκφράζεται ολοένα και περισσότερο μέσω οικονομικού εκβιασμού και καθυπόταξης, αξιοποιώντας τους μηχανισμούς των διεθνών αγορών, του χρέους και της πρόσβασης στις ροές κεφαλαίου. Αυτή η εξέλιξη αποτελεί κατάληξη τόσο των δύο παγκόσμιων πολέμων όσο και της εντατικοποίησης της διεθνοποίησης του κεφαλαίου από τη δεκαετία του 1970, η οποία αποτυπώνεται στη λειτουργία θεσμών όπως το ΔΝΤ και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.
4. Ο μετασχηματισμός του ιμπεριαλισμού και η στροφή του σε μορφές «ήπιας» καθυπόταξης δεν αποκλείει τις στρατιωτικές συγκρούσεις· αντίθετα, τις κατακερματίζει και τις πολλαπλασιάζει. Αυτό συμβαίνει μέσω της διαπλοκής κρατών, χρηματιστικού κεφαλαίου –ως σύμπλευση χρηματοπιστωτικού και βιομηχανικού κεφαλαίου– και υπερεθνικών οργανισμών, με το ΝΑΤΟ να διαδραματίζει τον ρόλο στρατηγείου για το ευρω-ατλαντικό μπλοκ.
5. Από το 1990 και μετά, με την κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού», η κυριαρχία του ευρω-ατλαντικού μπλοκ (ΗΠΑ, Ευρώπη, Ιαπωνία, Αυστραλία) καθίσταται αδιαμφισβήτητη, όπως και ο ηγεμονικός ρόλος του αμερικανικού κεφαλαίου και του κράτους των ΗΠΑ στο εσωτερικό του. Με την εξάλειψη της απειλής από τα κράτη του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και τα εθνικοαπελευθερωτικά/αντι-αποικιοκρατικά κινήματα, ο ιμπεριαλισμός ισχυροποιείται περαιτέρω, ενσωματώνοντας νέες αγορές και νέα τμήματα εργατικής τάξης, διευρύνοντας τη σφαίρα της εκμετάλλευσής του.
6. Από τη δεκαετία του 1990 και μετά, ο νέος «εχθρός» προσδιορίζεται σε ορισμένα ρεύματα του πολιτικού Ισλάμ, που συλλήβδην χαρακτηρίζονται «τρομοκράτες», καθώς και σε επιμέρους κράτη, όπως η Σερβία, που αρνούνται να ενταχθούν με τους «επιθυμητούς» όρους στο νέο διεθνές πλαίσιο. Ο «πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία», που ξεκίνησε το 2001, αποτελεί σημείο τομής για την ενίσχυση της επίθεσης στον «νέο εχθρό», την αποσταθεροποίηση της Μέσης Ανατολής και την πίεση στη διεθνή κοινότητα να ευθυγραμμιστεί με τις επιδιώξεις του ευρω-ατλαντικού ιμπεριαλισμού, περιλαμβάνοντας περιφερειακές συγκρούσεις και την επέκταση της επιρροής του ΝΑΤΟ προς την Ανατολή. Παράλληλα, αυτή η στροφή συνοδεύεται από έναν εσωτερικό μετασχηματισμό στα δυτικά κράτη, που «μεταφέρει» τον πόλεμο εντός

των συνόρων τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την όξυνση του ρατσισμού, την καταπάτηση δημοκρατικών δικαιωμάτων –με χαρακτηριστικό παράδειγμα το στρατόπεδο Γκουαντάναμο– και την αναβάθμιση των μηχανισμών καταστολής και επιτήρησης. Τα εργαλεία αυτά παραμένουν σε χρήση μέχρι σήμερα, υπενθυμίζοντας ότι ο πόλεμος διεξάγεται πάντα σε δύο μέτωπα: το εξωτερικό και το εσωτερικό.

7. Σε αυτό το πλαίσιο, οι πρώην αντίπαλοι ενσωματώθηκαν στο ιμπεριαλιστικό σύστημα από υποτελείς θέσεις. Η Ρωσία μετατράπηκε κυρίως σε εξαγωγέα πρώτων υλών, με μεγάλο μέρος των υποδομών της να έχει ιδιωτικοποιηθεί μέσω της σύμπραξης ρωσικού και αμερικανικού κεφαλαίου. Αντίστοιχα, η Κίνα, με τη συναίνεση του πολιτικού της συστήματος, έγινε πεδίο υποδοχής ξένων επενδύσεων, συμπίεσης του εργατικού κόστους και εντατικοποίησης της εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης, ενισχύοντας τη μεταφορά της βιομηχανίας από το εσωτερικό του ευρω-ατλαντικού μπλοκ εκεί. Η αποβιομηχάνιση του κέντρου, η εκβιομηχάνιση της περιφέρειας και η εκμετάλλευση φθηνού εργατικού δυναμικού εκτός Παγκόσμιου Βορρά στήριξαν αφηγήσεις περί «άυλης οικονομίας» και «κοινωνίας της πληροφορίας», οι οποίες απέκρυπταν τον πραγματικό ρόλο της εργασίας. Παράλληλα, αυτή η εκμετάλλευση επέτρεψε στις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις να συγκροτήσουν εσωτερικές κοινωνικές συμμαχίες με τμήματα της εργατικής τάξης και των νέων μεσαίων στρωμάτων.
8. Αυτή η συνθήκη άρχισε να κλονίζεται με την κρίση του 2008, η οποία δημιούργησε ρήγματα στο μπλοκ του νεοφιλελεύθερου ιμπεριαλισμού και επηρέασε άμεσα τα διαφορετικά τμήματα του κεφαλαίου. Το κεφάλαιο που συσσωρεύεται στην περιφέρεια (Κίνα, Ινδία, Ρωσία) αποδείχθηκε πιο ανθεκτικό στην κρίση, αποκτώντας μεγαλύτερους βαθμούς ανεξαρτησίας από το ευρω-ατλαντικό μπλοκ. Τα κράτη αυτά, κυρίως η Κίνα και η Ρωσία, άρχισαν να μετασχηματίζουν την οικονομική τους ισχύ σε γεωπολιτική, επιδιώκοντας νέες συμμαχίες με τμήματα της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων. Η πρώτη σύνοδος των BRICS το 2009 αποτέλεσε την απαρχή αυτής της προσπάθειας. Αν και δεν συγκρότησε ακόμα διακριτό πόλο εντός του ιμπεριαλιστικού συστήματος, σηματοδότησε τη σταδιακή αναζήτηση εναλλακτικών γεωπολιτικών και οικονομικών προσανατολισμών από αυτά τα κράτη.
9. Οι αραβικές εξεγέρσεις του 2011 αποσταθεροποιούν μια ευρύτερη περιοχή που εκτείνεται από τη Λιβύη μέχρι τη Συρία, δημιουργώντας τόσο ισχυρά προβλήματα για τον ιμπεριαλισμό, που βλέπει τους συμμάχους του να ηττώνται σε Αίγυπτο και Τυνησία, αλλά και ευκαιρίες, πρώτα στη Λιβύη και μετά στη Συρία. Τα κινήματα αυτά, ανεξαρτήτως της κατάληξης της σύγκρουσης, αποτέλεσαν γνήσιες λαϊκές κινήσεις που έθεταν τα ζητήματα της δημοκρατίας και της επιβίωσης στο προσκήνιο καθώς και την απαίτηση για ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική. Ωστόσο, είναι η εμπλοκή του ευρω-ατλαντικού ιμπεριαλισμού αλλά και αναδυόμενων δυνάμεων, όπως η Ρωσία, που θα επικαθορίσει την πορεία τους. Ειδικά στη Συρία, θα διαμορφωθεί ένα πεδίο «πολέμου δια αντιπροσώπων», σε μια προσπάθεια αμφοτέρων των στρατοπέδων να εκμεταλλευτούν την αναταραχή για να αναδιαμορφώσουν τις σφαίρες επιρροής στην περιοχή αλλά και να αποκτήσουν πρόσβαση σε πολύτιμες πρώτες ύλες. Από το 2014 και μετά, με τις περιφερειακές συγκρούσεις σε Ουκρανία και Συρία, για πρώτη φορά κατατίθεται ένα διαφορετικό γεωπολιτικό και οικονομικό σχέδιο από αυτό που

προτάσσει το ευρω-ατλαντικό μπλοκ. Η προσπάθεια του τελευταίου να αξιοποιήσει τις αυθεντικές λαϊκές κινητοποιήσεις ενάντια στις κυβερνήσεις μιας σειράς χωρών για να εντείνει την επιρροή του, βρίσκει αντιστάσεις που κλιμακώνονται με την προσάρτηση της Κριμαίας στη Ρωσία.

10. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο πόλων εντείνεται και, με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022, εισέρχεται σε ένα ποιοτικά ανώτερο στάδιο. Για πρώτη φορά, ο αναδυόμενος πόλος συγκρούεται άμεσα με έναν νατοϊκά εξοπλισμένο στρατό, σηματοδοτώντας την κλιμάκωση της αντιπαράθεσης. Παράλληλα, με τη 15η συνεδρίαση των BRICS το 2023, το στρατόπεδο του αναδυόμενου πόλου διευρύνεται, θέτοντας ανοικτά την αμφισβήτηση της ευρω-ατλαντικής κυριαρχίας και αμφισβητώντας το υπάρχον μοντέλο παγκοσμιοποίησης. Ο αναδυόμενος πόλος αποτελεί μια ετερογενή συμμαχία κρατών και μερίδων του κεφαλαίου, με βασικό πυρήνα τη συμμαχία Κίνας-Ρωσίας. Προσελκύει πρώην συμμάχους του αμερικανικού κεφαλαίου, όπως η Ινδία και η Σαουδική Αραβία, αλλά και, για τακτικούς λόγους, αριστερά κινήματα και κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής, καθώς και τα τελευταία σοσιαλιστικά εγχειρήματα, όπως η Κούβα. Η συνοχή αυτού του μπλοκ βασίζεται κυρίως στην αντίθεση στην κυρίαρχη μορφή διεθνοποίησης του κεφαλαίου, όπως αυτό διαμορφώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες.
11. Από την άλλη πλευρά, το ευρω-ατλαντικό μπλοκ, αν και παραμένει κυρίαρχο, αντιμετωπίζει ρωγμές στις διεθνείς συμμαχίες του και εσωτερικές αντιφάσεις. Οι αντιλαϊκές πολιτικές της τελευταίας δεκαετίας, που μετέφεραν στο εσωτερικό του τη σκληρότερη υποτίμηση της εργασίας, έχουν προκαλέσει κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος του ΝΑΤΟ αναβαθμίζεται εκ νέου, λειτουργώντας ως σημείο ενοποίησης διαφορετικών μερίδων του κεφαλαίου αλλά και πολιτικά αντίπαλων ρευμάτων, όπως το Ακραίο Κέντρο και η Ακροδεξιά. Η απειλή του πολέμου επιστρέφει έντονα, την στιγμή όπου το στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα στις ΗΠΑ και στις ισχυρότερες χώρες της Δύσης προβάλλει ως η βασική διέξοδο για τη διατήρηση της βιομηχανικής οικονομικής ισχύος και πολιτικής επιρροής σε παγκόσμια κλίμακα. Οι διαρκείς περιφερειακές συγκρούσεις κλιμακώνονται, ενώ η συνεχής αύξηση των πολεμικών εξοπλισμών δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους για τους λαούς. Ωστόσο, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αναδύονται και ευκαιρίες, όπως η αποαποικιοποίηση και η αποδέσμευση από το ευρω-ατλαντικό μπλοκ, που μπορούν να αναζητήσουν νέους δρόμους πολιτικής και κοινωνικής απελευθέρωσης.
12. Η 7η Οκτωβρίου 2023 αποτελεί σημείο τομής για τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή. Η επίθεση του Ισραήλ στη Γάζα έφτασε σε νέα επίπεδα βαρβαρότητας, αποτελώντας μια συστηματική προσπάθεια γενοκτονίας του παλαιστινιακού λαού. Οι παγκόσμιες κινητοποιήσεις ενάντια στην επίθεση που εξαπέλυσε το Ισραήλ δείχνουν μια δυναμική απονομιμοποίησης της σιωνιστικής πολιτικής και έχουν επιδράσει ως μοχλός πίεσης απέναντι στις άρχουσες τάξεις για τη στήριξη τους στη γενοκτονία. Σε αυτές τις συνθήκες, η κυβέρνηση Νετανιάχου όχι απλώς δεν υποχωρεί αλλά επιδιώκει να πυροδοτήσει ευρύτερο περιφερειακό πόλεμο μέσα από την εισβολή σε Λίβανο και Συρία, αξιοποιώντας την ανατροπή του καθεστώτος Άσαντ. Συγχρόνως, η ανάδειξη του HTS σε ρυθμιστικό παράγοντα στη Συρία σε συνδυασμό με την

ισχυροποίηση της Τουρκίας και την αποδυνάμωση της Ρωσίας στην περιοχή, σηματοδοτούν μια νέα σελίδα για τη Μέση Ανατολή.

13. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό την καθοδήγηση του Γαλλογερμανικού άξονα, εντείνει την εμπλοκή της στον πόλεμο στην Ουκρανία, υιοθετώντας μια στρατηγική αύξησης εξοπλισμών και στρατιωτικοποίησης της οικονομίας της. Οι πολιτικές και οικονομικές κρίσεις της ΕΕ συγχωνεύονται σε μια συνολική κρίση διεθνών σχέσεων, ενώ η στροφή προς την «πολεμική οικονομία» ευθυγραμμίζει γεωπολιτικά την Ένωση με το νατοϊκό μπλοκ. Ταυτόχρονα, η αποδυνάμωση του αφηγήματος της ευρωπαϊκής ενοποίησης συνοδεύεται από την άνοδο ρατσιστικών και ακροδεξιών ρευμάτων, με πτυχές τους να ενσωματώνονται στις κυρίαρχες πολιτικές. Η συνειδητή της ΕΕ στη γενοκτονία του Παλαιστινιακού λαού και η σκληρή αντιμεταναστευτική πολιτική της, αποκαλύπτουν τη στρατιωτικοποιημένη και ρατσιστική της φύση. Οι διεθνείς ανταγωνισμοί αμφισβητούν το μεταπολεμικό παραγωγικό μοντέλο του Παγκόσμιου Βορρά, που βασίστηκε στην εκμετάλλευση του Παγκόσμιου Νότου και τη διασφάλιση ενεργειακών πόρων. Οι οικονομίες του Παγκόσμιου Βορρά καλούνται πλέον να επανεξετάσουν τη βιομηχανική και ενεργειακή αυτάρκεια, με τη νέα συνθήκη να επιβάλλει αυτές τις αλλαγές ως αναπόφευκτες.
14. Για την Αριστερά και την κοινωνική πλειοψηφία, δεν υπάρχει περιθώριο για παράλυση ή στράτευση σε κάποιο από τα δύο ιμπεριαλιστικά μπλοκ. Η ανεξαρτησία των εργατικών συμφερόντων είναι θεμελιώδης προϋπόθεση στον αγώνα για ειρήνη, ενάντια στον ιμπεριαλισμό και στις αντιλαϊκές πολιτικές. Η αρχή του διεθνισμού παραμένει κεντρική, βασιζόμενη στην ανυπότακτη στάση απέναντι στην εγχώρια αστική τάξη, στους συμμάχους της και στα καλέσματά τους. Για τους κομμουνιστές, η διεθνιστική δράση συνδέεται άμεσα με την ήττα της «δικής μας» αστικής τάξης, την αντίσταση στην πολεμική προετοιμασία και την αποδέσμευση από το νατοϊκό-ευρωπαϊκό μπλοκ. Η απειλή της στρατικοποίησης της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής πρέπει να αντιμετωπιστεί από ένα αναδυόμενο λαϊκό και αντιπολεμικό κίνημα. Η υπόθεση της ειρήνης είναι πολύ σημαντική για να αφεθεί σε άλλους. Απαιτεί διεθνοποίηση της οργάνωσης «από τα κάτω», μέσα από κινήματα και πολιτικές οργανώσεις που προάγουν την αρχή ότι οι λαοί, χωρίς προστάτες, αποτελούν τη μόνη εγγύηση για την αποτροπή πολέμων, την ειρήνη και τη διεθνή συναδέλφωση. Στόχος είναι ένα σύγχρονο κίνημα ακηδεμόνευτων κρατών, που θα προωθεί την ανεξαρτησία και τη συνεργασία στη βάση της αλληλεγγύης των λαών.

1.5 Οι λειτουργίες της κοινωνικής αναπαραγωγής εντός του νεοφιλελευθερισμού

1. Η αναπαραγωγή του εργατικού δυναμικού εξαρτάται από την κοινωνική αναπαραγωγή, δηλαδή τη διαδικασία καθημερινής και γενεαλογικής ανανέωσης που διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα και ετοιμότητά του για εκμετάλλευση από το κεφάλαιο. Αυτή περιλαμβάνει όχι μόνο τη βιολογική αναπαραγωγή, αλλά και κοινωνικές, πνευματικές και συναισθηματικές δραστηριότητες, απαραίτητες για τη διατήρηση του πληθυσμού και τη διαρκή ανανέωση της

εργατικής δύναμης. Εκπαίδευση, οικογένεια, σύστημα υγείας, συντάξεις, φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, ελεύθερος χρόνος και μετανάστευση αποτελούν βασικές συνιστώσες αυτής της διαδικασίας.

2. Η φεμινιστική θεωρία της κοινωνικής αναπαραγωγής, που συνδυάζει τη μαρξιστική και φεμινιστική σκέψη σε ένα κοινό θεωρητικό υπόδειγμα, προσφέρει ένα συνεκτικό πλαίσιο κατανόησης των σχέσεων καπιταλισμού, φύλου και κοινωνικών δομών. Εστιάζει στη διπλή εκμετάλλευση των γυναικών, ταξική και έμφυλη, αναδεικνύοντας πώς το καπιταλιστικό σύστημα στηρίζεται σε διάφορες μορφές αόρατης, συχνά απλήρωτης εργασίας, που εκτελείται κυρίως από γυναίκες. Η απλήρωτη αυτή εργασία, απαραίτητη για τη συντήρηση των νοικοκυριών και των κοινοτήτων, αποτελεί θεμέλιο της λειτουργίας και αναπαραγωγής της καπιταλιστικής οικονομίας, διασφαλίζοντας την ανανέωση του εργατικού δυναμικού.
3. Ήδη από τις σκέψεις των Λούξεμπουργκ, Τσέτκιν, Κρούσκαγια και Κολοντάι, αναδεικνύεται η ικανότητα του καπιταλισμού να διαχωρίζει την εργασία σε παραγωγική και μη παραγωγική, αναγνωρίζοντας ως εργασία μόνο αυτή που παράγει άμεσα υπεραξία. Οικιακή και συναισθηματική εργασία, όπως η φροντίδα νοικοκυριών, παιδιών και ηλικιωμένων, αποδόθηκαν στις γυναίκες, βασισμένες σε κοινωνικές αντιλήψεις περί «φύσης» και «αγάπης», και παραμερίστηκαν από την ορατή σφαίρα της παραγωγής. Συχνά ο εργατίστικος μαρξισμός αποδέχτηκε ως φυσική αυτή τη διαδικασία, ορίζοντας ως εργασία μόνο την αμειβόμενη εργασία και όντας τυφλός απέναντι στο ρόλο της γυναικείας εργασίας στην παραγωγή και την αναπαραγωγή του συστήματος. Παράλληλα, η εισαγωγή του μισθού αναφορικά με την «παραγωγική» εργασία, εισήγαγε συγχρόνως και τη δημιουργία μηχανισμών μέσω των οποίων το κεφάλαιο και το κράτος εκχώρησαν τον έλεγχο της γυναικείας εργασίας στους άνδρες, στον μισθωτό εργάτη, φτιάχνοντας επιπλέον διαιρέσεις εντός της εργατικής τάξης και εντός της ίδιας της εκμεταλλευτικής δομής.
4. Η μαζική είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας ως αμειβόμενο δυναμικό αποτέλεσε μια σημαντική τομή στη σχέση παραγωγής και κοινωνικής αναπαραγωγής. Αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία αφήνονται συστηματικά ισχυρά ιδεολογικά αφήγημα ισότητας των φύλων, εντός του σύγχρονου καπιταλιστικού συστήματος με κύριο άξονα την εργασία. Ωστόσο, ο έμφυλος καταμερισμός της κοινωνικής αναπαραγωγής παραμένει αμετάβλητος, εντείνοντας την καταπίεση των γυναικών. Σήμερα, οι γυναίκες καλούνται να φροντίζουν την οικογένεια, ενώ ταυτόχρονα πλήττονται από εργασιακή επισφάλεια, μειωμένες αμοιβές και λιτότητα. Η απομάκρυνση της κοινωνικής πρόνοιας εντείνει την κρίση της κοινωνικής αναπαραγωγής, με τις γυναίκες να επωμίζονται το κόστος της διάλυσης του κοινωνικού κράτους.
5. Νέα ρεύματα σκέψης, όπως ο αυτονομιστικός φεμινισμός της δεκαετίας του '70 και η ενοποιητική θεωρία κοινωνικής αναπαραγωγής, εστιάζουν στον διαχωρισμό μεταξύ παραγωγικής και μη παραγωγικής εργασίας. Ο ιταλικός αυτονομιστικός φεμινισμός ανέδειξε την αξία της αόρατης γυναικείας εργασίας, διεκδικώντας μισθούς για την οικιακή εργασία. Αντίθετα, η σύγχρονη θεωρία κοινωνικής αναπαραγωγής, που αναπτύχθηκε από τη δεκαετία

του 1980, αντιλαμβάνεται την παραγωγή και την αναπαραγωγή ως αλληλένδετες διαδικασίες. Αυτό το ρεύμα σκέψης, το οποίο επικοινωνεί με τις πτυχές της αριστερής σκέψης που προσπαθούν να εντάξουν τις πολλαπλές καταπίεσεις ως σημείο αφετηρίας του λόγου τους, επιχειρεί να ξαναδιαβάσει το μαρξισμό έτσι ώστε να εντοπίσει εκείνα τα εναρκτήρια σημεία για μια λιγότερο ντετερμινιστική και τυφλή ως προς το φύλο μορφή του μαρξισμού, και εκείνες τις περιοχές όπου η θεωρία του Μαρξ για την κοινωνία παρέχει τη δυνατότητα να φτιαχτεί μια ενιαία θεωρία για την καταπίεση του γυναικείου φύλου και την ταξική καταπίεση, που δεν θα δίνει θεμελιωδώς προνομιακή θέση σε καμία από τις δύο.

6. Στη σημερινή πραγματικότητα, παρατηρείται συστηματική εμπορευματοποίηση πτυχών της κοινωνικής αναπαραγωγής, η οποία συνδέεται άμεσα με την παγκοσμιοποίηση της εργασίας στην περίθαλψη, καθώς το γυναικείο μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό συχνά απασχολείται σε τομείς φροντίδας. Παράλληλα, οι πολλαπλές κρίσεις των τελευταίων ετών και οι συνθήκες που αυτές διαμόρφωσαν επηρέασαν δυσανάλογα τα καταπιεζόμενα έμφυλα υποκείμενα, κυρίως μέσω της υποβάθμισης των εργασιακών δικαιωμάτων και των περικοπών στις δημόσιες υπηρεσίες, που ενέτειναν το βάρος της μη αμειβόμενης φροντίδας στις γυναίκες και όξυναν τις έμφυλες ανισότητες. Η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει σε αντίρροπες τάσεις στο αστικό σύστημα. Η ενσωμάτωση αιτημάτων του φεμινιστικού και ΛΟΑΤΚΙ+ κινήματος, όπως το δικαίωμα στον γάμο και την οικογένεια, συχνά αποσκοπεί στην αποριζοσπαστικοποίηση των διεκδικήσεων και την εξουδετέρωση των αγώνων, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να αποτελεί εργαλείο του κεφαλαίου για τη διαχείριση της κοινωνικής αναπαραγωγής. Η πανδημία ανέδειξε και ενέτεινε αυτές τις αντιφάσεις, αλλάζοντας ριζικά τις συνθήκες εργασίας και αναπαραγωγής. Αυτή η νέα συνθήκη φέρνει στο προσκήνιο τα κρίσιμα αιτήματα για διεύρυνση των πεδίων ελευθερίας, ουσιαστική ισότητα και ενίσχυση των κοινωνικών δομών, προκειμένου να ανακοπεί η αποχώρηση του κράτους από τη σφαίρα της φροντίδας και η μεταφορά του κόστους στις γυναίκες.
7. Οι περικοπές στις δημόσιες υπηρεσίες –όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η κοινωνική πρόνοια– αυξάνουν το βάρος της μη αμειβόμενης φροντίδας στις γυναίκες, ενώ ταυτόχρονα περιορίζουν τις ευκαιρίες τους για σταθερή και αξιοπρεπή εργασία. Αυτή η κατάσταση οδηγεί σε μια κρίση κοινωνικής αναπαραγωγής, με τις γυναίκες να καλούνται να ισορροπήσουν ανάμεσα σε απαιτητική αμειβόμενη εργασία και αυξημένες ευθύνες φροντίδας. Στο πλαίσιο αυτό, η *alt-right* και άλλα ακροδεξιά πολιτικά ρεύματα εκμεταλλεύονται τη δυσарέσκεια που προκαλούν οι συνθήκες αυτές, αναδιαμορφώνοντας τον δημόσιο λόγο για τη «θέση της γυναίκας» στην κοινωνία. Προβάλλουν την εξάντληση των γυναικών ως αποτέλεσμα της «υπερβολικής» συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας και της απομάκρυνσής τους από τον «φυσικό» τους ρόλο στη φροντίδα και την οικογένεια. Με αυτόν τον τρόπο, προωθούν την επιστροφή στα παραδοσιακά πατριαρχικά πρότυπα και τον περιορισμό των δικαιωμάτων των γυναικών, παρουσιάζοντάς τον ως λύση στην κρίση της οικογένειας και της κοινωνίας. Η στρατηγική αυτή δεν περιορίζεται μόνο σε ιδεολογικό επίπεδο, αλλά διαμορφώνει και πολιτικές προτάσεις που εναντιώνονται στη φεμινιστική διεκδίκηση για ισότητα και χειραφέτηση. Ταυτόχρονα, προσπαθεί να υπονομεύσει την ουσιαστική φεμινιστική κριτική απέναντι στις περικοπές και την έλλειψη κοινωνικών δομών στήριξης, προβάλλοντας μια

ρητορική που αποσκοπεί στην αναπαραγωγή της πατριαρχίας υπό το πρόσχημα της προστασίας της κοινωνικής συνοχής. Αυτός ο αναδυόμενος λόγος της alt-right υπογραμμίζει τη σημασία της σύνδεσης των φεμινιστικών αιτημάτων με ευρύτερες διεκδικήσεις για κοινωνική δικαιοσύνη και κρατική στήριξη στην κοινωνική αναπαραγωγή. Είναι σαφές ότι η αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών απαιτεί έναν συνδυασμό αγώνων ενάντια στη λιτότητα, την έμφυλη καταπίεση και τις πατριαρχικές ιδεολογίες, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ουσιαστικής ισότητας και ελευθερίας.

1.6 Οργάνωση της συναίνεσης - Κυρίαρχη ιδεολογία

1. Η υπέρβαση της κρίσης του 2008, επιδιωκόμενη μέσω της γενικευμένης υποτίμησης της εργασίας και της αποδόμησης του κράτους πρόνοιας, είχε ως συνέπεια τη συρρίκνωση της νομιμοποίησης των μηχανισμών απόσπασης συναίνεσης. Αν και η ικανότητά τους να προσδέσουν εργατικά και λαϊκά στρώματα στην κυρίαρχη πολιτική υπονομεύθηκε σημαντικά, αυτή η υπονόμευση δεν ήταν απόλυτη. Στις νέες αφηγήσεις της άρχουσας τάξης, η απουσία εναλλακτικής (TINA) αναδεικνύεται ως βασικό αφήγημα, κυριαρχώντας σε όλα τα πεδία του δημόσιου λόγου. Η απουσία θετικής προοπτικής για την κοινωνική πλειοψηφία και η κανονικοποίηση του κυνισμού έχουν εδραιωθεί ως συνθήκες αποδεκτές για την αστική τάξη, ιδίως σε περιόδους αδυναμίας μαχητικής κοινωνικής και πολιτικής αντιπολίτευσης. Αυτό το πλαίσιο περιορίζει δραστικά τις δυνατότητες αμφισβήτησης και ενισχύει την επιβολή της κυρίαρχης ιδεολογίας, βασισμένης στην αποδοχή μιας σταθερά υποβαθμισμένης κοινωνικής πραγματικότητας.
2. Το σύγχρονο πλέγμα αντιφάσεων που καθορίζει τη συζήτηση για την παγκόσμια συναίνεση εστιάζεται στη σταδιακή εγκατάλειψη της λογικής του κοινωνικού συμβολαίου από τον καπιταλισμό. Ενώ παραδοσιακά το κοινωνικό συμβόλαιο λειτουργούσε ως μηχανισμός εκτόνωσης της κοινωνικής πίεσης, ενσωματώνοντας επιλεκτικά κοινωνικά αιτήματα και αναζητώντας νέα σημεία ισορροπίας, ο καπιταλισμός σήμερα προωθεί μια στρατηγική ριζικού μετασχηματισμού των κοινωνιών. Αυτή η στρατηγική βασίζεται στην «πεποίθηση» ότι η ισορροπία δεν θα επιτευχθεί μόνο μέσω ενσωμάτωσης, αλλά και μέσω βίαιων και άμεσων αλλαγών. Στο επίκεντρο αυτής της προσέγγισης βρίσκεται η συστηματική αποδοχή μειωμένων προσδοκιών από τις πλατιές κοινωνικές μάζες. Η αποδόμηση της ευθύνης του κράτους απέναντι στις κοινωνικές ανάγκες και η μεταφορά αυτών στη σφαίρα μη κρατικών και μη δημόσιων φορέων, όπως ιδιωτικές επιχειρήσεις και ΜΚΟ, οδηγούν σε μία σημαντική απομάκρυνση από την έννοια του κοινωνικού κράτους, ενισχύοντας πτυχές της ιδιωτικοποίησης. Οι ανάγκες, που κάποτε αποτελούσαν θεσμοθετημένες διεκδικήσεις, αποσυνδέονται πλέον από τη σφαίρα του συλλογικού και μετατρέπονται σε ατομικά ζητήματα, αποδυναμώνοντας τη δυνατότητα για συλλογική αμφισβήτηση του συστήματος. Αυτό συνδέεται και με το προωθούμενο αφήγημα της ατομικής ευθύνης.
3. Η συναίνεση διαμορφώνεται τόσο εντός όσο και εκτός της εργασίας, επηρεάζοντας την οργάνωση του ελεύθερου χρόνου και της απόλαυσης. Στην εργασία, η συναίνεση επιτυγχάνεται μέσω της διπλής αλλοτρίωσης: της αποξένωσης της εργατικής τάξης από το

προϊόν της εργασίας της και από τη διαδικασία παραγωγής. Αυτή η αλλοτρίωση εντείνεται με την εισαγωγή νέων μορφών επιτήρησης και τεχνολογιών, που μετατρέπουν την εργατική τάξη από υποκείμενο σε αντικείμενο της παραγωγής. Η κυρίαρχη ιδεολογία λειτουργεί πολυεπίπεδα: επιδιώκει την πειθάρχηση της εργατικής τάξης μέσω πρακτικών και θεσμών, ενώ ταυτόχρονα τη διασπά με τον ρατσισμό, τον σεξισμό και τον εθνικισμό, διαμορφώνοντας πλασματικές συμμαχίες μερδίων της με το κεφάλαιο. Παράλληλα, παρουσιάζει τον καπιταλισμό ως αναπόφευκτο, ενισχύοντας τον κυνισμό και μειώνοντας τις προσδοκίες των εργαζόμενων για καλύτερη ζωή και εργασία.

4. Εκτός εργασίας, η κατανάλωση αποτελεί κεντρικό μηχανισμό συναίνεσης. Είναι συγχρόνως υλική και ιδεολογική διαδικασία, καθώς συνδέει την εργατική τάξη με την κυρίαρχη ιδεολογία, παρουσιάζοντάς την ως «υπεύθυνη» δύναμη για την εθνική σταθερότητα. Από αίτημα των κοινωνιών κατά τη Χρυσή Τριακονταετία, η κατανάλωση εξελίχθηκε σε υποχρέωση, με την ιδιότητα του πολίτη να ταυτίζεται με τη συμμετοχή στην κατανάλωση, ακόμη και υπό συνθήκες περιορισμένων πόρων. Ο νεοφιλελευθερισμός, υπονομεύοντας το κοινωνικό συμβόλαιο της μεταπολεμικής περιόδου, αντικατέστησε τη μαζική κατανάλωση με ένα μοντέλο βασισμένο στον δανεισμό και σε εξατομικευμένα, στοχευμένα πρότυπα κατανάλωσης, που καλλιεργούν νέες ιδεολογίες και προωθούν την περαιτέρω αλλοτρίωση της εργατικής τάξης.
5. Ο νεοφιλελευθερισμός έχει εισαγάγει νέα μοντέλα παραγωγικής κατανάλωσης, θολώνοντας τα όρια μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης. Τα social media και οι πλατφόρμες περιεχομένου, όπως το Netflix, έχουν αναδειχθεί σε κεντρικούς μηχανισμούς οργάνωσης της συναίνεσης, συνδυάζοντας την κατανάλωση και την παραγωγή περιεχομένου. Αυτές οι πλατφόρμες αξιοποιούν την «εργασία» των χρηστών-καταναλωτών για τη συγκρότηση τεράστιων βάσεων δεδομένων, τις οποίες στη συνέχεια εμπορεύονται μέσω στοχευμένης διαφήμισης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ελεύθερος χρόνος συγχέεται με τον παραγωγικό, ενώ η αναπαραγωγή της εργατικής τάξης μετατρέπεται σε χρόνο που δημιουργεί αξία, καθιστώντας τους ανθρώπους ταυτόχρονα καταναλωτές και εμπορεύματα.
6. Τα social media εντείνουν την ατομικοποίηση, απομονώνοντας τα άτομα από συλλογικές διαδικασίες και κοινωνικές σχέσεις. Προσφέρουν εύκολη απόλαυση χωρίς τη σωματική ή ψυχική προσπάθεια που απαιτούν οι πραγματικές κοινωνικές συναναστροφές, προωθώντας το κυρίαρχο πρότυπο ζωής. Επιπλέον, η υπερσυσσώρευση πληροφορίας και η διαρκής διέγερση που προσφέρουν, οδηγούν σε αποσύνδεση, έλλειψη προσήλωσης και περιορισμένη κατανόηση των κοινωνικών θεμάτων, ακόμα και όταν αυτά παρουσιάζονται μέσω αυτών των μέσων. Στη νέα αυτή συνθήκη, η ευτυχία και η δυστυχία βιώνονται κυρίως ατομικά, εντείνοντας την αποξένωση.
7. Σήμερα, η κατανάλωση είναι αλληλένδετη με ένα μοντέλο παραγωγής που είναι μαζικότερο και πιο άναρχο από ποτέ. Έχει οδηγήσει στη δημιουργία μιας αντίληψης ότι πορευόμαστε σε μία «κοινωνία της αφθονίας», όπου η ίδια η ύπαρξη αφθονίας παρουσιάζεται ως προϊόν προς κατανάλωση και χωρίς αναφορά στη περιβαλλοντική και παραγωγική διάσταση της μαζικής

παραγωγής. Αυτή η φαινομενική αφθονία λειτουργεί ως δικλείδα ασφαλείας για τις πλατιές μάζες, αποκρύπτοντας ωστόσο ότι στην πραγματικότητα μια μικρή μειοψηφία είναι αυτή που πραγματικά απολαμβάνει τους καρπούς της.

8. Η παντελής απουσία εναλλακτικών αφηγημάτων και δομών για τη σχέση εργασίας-ελεύθερου χρόνου, την κατανάλωση, την ψυχαγωγία και την απόλαυση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη σταθεροποίηση της κυρίαρχης ιδεολογίας. Μια ριζοσπαστική αντικαπιταλιστική πρόταση οφείλει να υπερβεί αυτό το κενό, προτείνοντας εναλλακτικά μοντέλα που απαντούν στις ανθρώπινες επιθυμίες για ολοκλήρωση, κοινωνική προσφορά, συμμετοχή στο σύνολο και αλληλεγγύη. Παράλληλα, χρειάζεται η ανάδειξη ενός διαφορετικού δρόμου για την εργασία και τη ζωή, μέσα από τις διεκδικήσεις του εργατικού κινήματος και την αύξηση των προσδοκιών του λαού.
9. Η διαμόρφωση ενός αντι-ηγεμονικού μπλοκ των καταπιεζόμενων τάξεων και στρωμάτων παραμένει ζωτικής σημασίας. Αυτή η αναμέτρηση δεν περιορίζεται μόνο σε υλικούς όρους αλλά επεκτείνεται στο πεδίο των ιδεών και του πολιτισμού, θέτοντας τις βάσεις για ένα νέο συλλογικό όραμα που αμφισβητεί την κυριαρχία του καπιταλιστικού πλαισίου.

1.7 Πολιτικές και ιδεολογικές τάσεις στην Ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή

1.7.1 Σοσιαλδημοκρατία

1. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα υιοθέτησαν την πολιτική ατζέντα της Νέας Δεξιάς, εγκαταλείποντας τις κεϋνσιανές πολιτικές του κράτους πρόνοιας. Η μετάβαση αυτή σημειώθηκε με διαφορετικούς ρυθμούς στην Ευρώπη, αλλά αποτελεί γενικό κανόνα. Τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα εισήγαγαν σκληρές νεοφιλελεύθερες πολιτικές, όπως η ελαστικοποίηση της εργασίας και η ιδιωτικοποίηση δημόσιων αγαθών. Η κρίση του 2008 τα έπληξε εκλογικά, καταδεικνύοντας τη φθορά τους.
2. Από το 2014, παρατηρούνται τάσεις στελεχών και τμημάτων της Σοσιαλδημοκρατίας, που απομακρύνονται από τον 3° δρόμο (Κόρμπιν, Σάντερς, PSOE). Ωστόσο, οι κινήσεις αυτές είτε παραμένουν ανολοκλήρωτες είτε αποτυγχάνουν, οδηγώντας σε περιορισμένες ανακαμψιακές τάσεις με στοιχεία νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Κατά την πανδημία και την ενεργειακή κρίση, οι πολιτικές της σοσιαλδημοκρατίας ποικίλαν, αλλά παρέμειναν εγκλωβισμένες σε νεοφιλελεύθερες δομές. Η κρίση του 2008 επιβεβαίωσε την υποταγή της ατζέντας τους στον νεοφιλελευθερισμό.
3. Παρά την άνοδο της ακροδεξιάς, τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα δρουν ως προοδευτικό αντίβαρο. Ωστόσο, η σταδιακή υιοθέτηση της ακροδεξιάς ατζέντας για την μετανάστευση καταδεικνύει την ηγεμονία της τελευταίας. Μετά από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία και την ενεργειακή κρίση, καταδεικνύεται για ακόμη μία φορά ο ευρω-ατλαντικός

προσανατολισμός της Σοσιαλδημοκρατίας, με την ταυτόχρονη υπεράσπιση των δυτικών δημοκρατιών ως προτύπων οργάνωσης των κοινωνιών.

1.7.2 Δεξιά

1. Τα δεξιά κόμματα συνδυάζουν οικονομικό νεοφιλελευθερισμό και κοινωνικό νεοσυντηρητισμό, παραμένοντας προσανατολισμένα στη λογική της Νέας Δεξιάς. Η αντιμετώπιση της κρίσης του 2008 αναδείχθηκε αντιφατική, με διαφορετικές προσεγγίσεις μεταξύ των χωρών και εντός του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος.
2. Οι Χριστιανοδημοκράτες κατάφεραν να συνεχίσουν να βρίσκονται στη διακυβέρνηση μιας πλειάδας χωρών εντός της ΕΕ, μην έχοντας να προτείνουν κάποιο εναλλακτικό παράδειγμα βελτίωσης των όρων διαβίωσης, αλλά επενδύοντας στο φόβο της αβεβαιότητας των μη ρεαλιστικών πολιτικών προγραμμάτων τόσο της Σοσιαλδημοκρατίας όσο και των ριζοσπαστικών αριστερών κομμάτων.
3. Η Δεξιά ισορροπεί μεταξύ νεοφιλελεύθερων πρακτικών και αυξανόμενων τάσεων οικονομικού προστατευτισμού, επηρεαζόμενη από την ακροδεξιά. Η σχέση με τους τεχνοκράτες και η πλήρης ανάδειξη της *real politik*, αποτελούν όχημα επίθεσης στην πληττόμενη πλειοψηφία και συντελούν στην απο-ιδεολογικοποίηση της πολιτικής αντιπάραθεσης. Ως παράπλευρη συνέπεια της παραπάνω συνθήκης, ενισχύεται η επιρροή της ακροδεξιάς.
4. Το γεγονός ότι τα εν λόγω κόμματα δεν έπαψαν, ούτε κατά τη διάρκεια της κρίσης του 2008, να αποτελούν την ρεαλιστική επιλογή πολιτικής εξουσίας στο πλαίσιο του δικομματισμού, εν αντιθέσει με τη Σοσιαλδημοκρατία, αναδεικνύει νέα ερωτήματα σχετικά με το τι εγγυώνται τα κόμματα της Δεξιάς στις κοινωνίες πέραν της λογικής «του μη χείρον βέλτιστον» με ένα μείγμα καταστολής και αυταρχικών πολιτικών.

1.7.3 Alt-Right και Άκρα Δεξιά

1. Η Alt-Right και η άκρα Δεξιά δεν είναι νέες δυνάμεις αλλά οι πιο παλιές. Οι εθνικιστικές ιδέες αλλά και οι ακροδεξιές φασιστικές πρακτικές και βία, υπήρχαν και συντηρούνταν παράλληλα και εντός των μεγάλων ευρωπαϊκών συντηρητικών κομμάτων, παρέχοντας προστασία και υποθάλποντας τις.
2. Στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης οι ακροδεξιές δυνάμεις διαφοροποιήθηκαν από τα αστικά συντηρητικά κόμματα δημιουργώντας νέα. Η επιδίωξή τους ήταν να εκμεταλλευτούν τη λαϊκή δυσaréσκεια και την απογοήτευση, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι δεν θα αμφισβητηθεί ριζοσπαστικά η αστική κυριαρχία, εκφράζοντας έτσι τμήματα των αστικών τάξεων.

3. Με τη κρίση του φιλελεύθερου παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού οι παραπάνω δυνάμεις συγκρούστηκαν με το κυρίαρχο μοντέλο συναίνεσης καταγραφόμενες ως Εναλλακτική Δεξιά (Alt-Right) σημειώνοντας σημαντικές επιτυχίες μετά το 2016 (εκλογή Ν.Τραμπ, Brexit, εκλογή Γ.Μελόνι), και πυροδοτώντας την επέκταση μιας νέας ακροδεξιάς παγκοσμίως, κυρίως στην Ευρώπη και στην Λατινική Αμερική.
4. Η αποτυχία των αστικών δυνάμεων (Χριστιανοδημοκρατών, Σοσιαλδημοκρατών, Πρασίνων) να εξασφαλίσουν την σταθερότητα και την προοπτική κοινωνικής ανόδου, καθώς και η συνθηκολόγηση και η αδυναμία των προοδευτικών και αριστερών κομμάτων που ανέλαβαν κυβερνητικές ευθύνες να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές ανισότητες και την περιθωριοποίηση κοινωνικών στρωμάτων, παραμένουν τα θεμέλια πάνω στα οποία άνθισε η ακροδεξιά.
5. Σε ιδεολογικό επίπεδο η επιστροφή στο έθνος και στις συντηρητικές αξίες, όπως η «παραδοσιακή οικογένεια», γίνονται τα προτάγματα με τα οποία η Alt-Right προσφέρει εναλλακτική οικοδόμησης συλλογικών ταυτοτήτων , τόσο απέναντι στους μετανάστες από τον παγκόσμιο Νότο τους οποίους προσδιορίζει ως «εξωτερικό εχθρό», όσο και απέναντι στην αλλοτρίωση, την εξατομίκευση και τον κατακερματισμό που προκαλεί η εμπέδωση του νεοφιλελευθερισμού και η πολιτική των ταυτοτήτων. Η άκρα Δεξιά κεφαλαιοποιεί την οικονομική ανασφάλεια των χαμηλών και μεσαίων στρωμάτων στοχοποιώντας μερίδες των ελίτ και τους μετανάστες/στρίες, χωρίς όμως να αμφισβητεί το ίδιο το νεοφιλελεύθερο οικονομικό σύστημα, τον καταναλωτισμό και την ελπίδα της κοινωνικής ανόδου.
6. Παρότι δεν συγκροτούνται μαζικά φασιστικά κινήματα, τα ακροδεξιά κόμματα διαμορφώνουν το ιδεολογικό υπόβαθρο για την ανάπτυξη ακροδεξιών κινημάτων, όπως δείχνουν γεγονότα σαν την εισβολή στο Καπιτώλιο μετά την εκλογική ήττα του Ν.Τραμπ.
7. Η ρητορική για την ανάκτηση της «εθνικής κυριαρχίας» και τα προωθούμενα μέτρα προστατευτισμού, βασίζεται στην ιδέα ενός νέου ρόλου του κράτους, που στο όνομα της προνοιακής πολιτικής αναπαράγει τις εθνοτικές και κοινωνικές διακρίσεις και επιδιεκνεί πυγμή απέναντι στα κοινωνικά κινήματα. Ενδιαφέρον είναι ότι τα στοιχεία περί κοινωνικού κράτους που η Άκρα Δεξιά εντάσσει στην ατζέντα της, τα «παίρνει» από την αριστερά, η οποίας εν πολλοίς δεν τολμά να τα θέσει πλέον.
8. Στοιχείο έντονου προβληματισμού είναι ότι μετά από καιρό η ευελιξία που δείχνει η διεθνής ακροδεξιά, ιδιαίτερα όσον αφορά τον μεταξύ της συντονισμό, κοινό βηματισμό και αλληλοστήριξη, αναδεικνύεται σε ολοένα και περισσότερες χώρες ανά τον κόσμο. Παρόλα αυτά η Alt-Right δε στρέφεται ενάντια στην ΕΕ ή το ΝΑΤΟ, αλλά επιδιώκει να πετύχει την επέκταση μιας νέας ακροδεξιάς πανευρωπαϊκά και παγκοσμίως. Έχει καταφέρει να κυβερνά πια σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, να διαδραματίζει ρυθμιστικό ρόλο και να ηγεμονεύει σε μια σειρά από ευρωπαϊκές πολιτικές, όπως η διαχείριση της μετανάστευσης ως αποτέλεσμα της ανόδου της.

9. Τα αστικά κόμματα, μπροστά σε αυτό το σκηνικό, φαίνεται να υιοθετούν πιο σκληρές θέσεις και ταυτόχρονα οξύνουν την καταστολή μπροστά σε οποιαδήποτε μορφή διεκδίκησης βάζοντας στο στόχαστρο την αριστερά και τα κινήματα. Επομένως, υπό την πίεση της ακροδεξιάς ατζέντας που πλέον έχει ηγεμονεύσει μερικώς σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και για να διατηρηθεί κοινωνική συνοχή, συντελείται και θα οξυνθεί ακόμα περισσότερο η οπισθοχώρηση σε επίπεδο δικαιωμάτων του προηγούμενου διαστήματος.

1.7.4 Αριστερά

1. Η συμμετοχή ριζοσπαστικών αριστερών κομμάτων σε κυβερνήσεις (ΣΥΡΙΖΑ, Podemos) οδήγησε σε ενσωμάτωση και αποδυνάμωση, εντείνοντας την πολυδιάσπαση της Αριστεράς.
2. Η πολυδιάσπαση του χώρου της αριστεράς, 30 και πλέον χρόνια μετά τις πρώτες προσπάθειες για να συνομιλήσουν τα ποικίλα ρεύματα, σχετίζεται αφ' ενός από την ήττα και την ενσωμάτωση των κομμάτων που ενεπλάκησαν με την κυβερνητική υπόθεση και αφ' ετέρου αποτυπώνει τις τεκτονικές αλλαγές που έχουν επιφέρει στις κοινωνίες οι επάλληλες κρίσεις - από την Covid-19 μέχρι τον πόλεμο. Αυτές οι αλλαγές που αποτυπώνονται εντός της αριστεράς δημιουργούν νέες τάσεις εντός της, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την κατάσταση της γερμανικής αριστεράς σήμερα. Άλλα και την πρόσφατη διάσπαση του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ).
3. Η δε διάσπαση του ΚΕΑ αποτυπώνει την στρατηγική οπισθοχώρηση των παλιών συμμαχιών, οι οποίες είχαν συγκροτηθεί ως αποτέλεσμα της ανόδου των νέων κοινωνικών κινημάτων και αριστερών κομμάτων στον αντίποδα της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Επιπλέον, η διάσπαση του ΚΕΑ αφορά λιγότερο αντιθέσεις που συνδέονται με ιστορικές παραδόσεις της αριστεράς και περισσότερο με ζητήματα οργανωτικής δυσφορίας, άλλα και άλλα ζητήματα συγκυρίας, όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές αντιθέσεις ακόμη και μεταξύ των κομμάτων που έμειναν ή έφυγαν και σχημάτισαν την Ευρωπαϊκή Αριστερή Συμμαχία (ΕΑΣ). Χαρακτηριστικό είναι παράδειγμα της φινλανδικής Αριστερής Συμμαχίας, η οποία θεωρεί ότι η αντίθεση του ΚΕΑ στο ΝΑΤΟ του προσθέτει περιορισμούς στην ανάπτυξή του.
4. Την ίδια στιγμή δεν γίνεται να μην επισημανθεί η «ήττα» των αριστερών ρευμάτων και εντός των κομμάτων της σοσιαλδημοκρατίας, όπως αυτά φάνηκαν να αναπτύσσονται κατά τα τέλη της δεκαετίας του 2010, με τις περιπτώσεις των Μ.Σάντερς στους Δημοκρατικούς των ΗΠΑ και του Τ.Κόρμπιν στους Εργατικούς του ΗΒ.
5. Τα σκανδιναβικά αριστερά κόμματα και το πορτογαλικό Αριστερό Μπλόκο διατηρούν την κοινοβουλευτική τους παρουσία, για ιστορικούς κυρίως λόγους. Σαν γενική τάση στις σκανδιναβικές χώρες παρατηρείται σταθερότητα στην κοινοβουλευτική τους παρουσία, κάτι που εξηγείται από την θέση της Αριστεράς στους εν λόγω κοινωνικούς σχηματισμούς ιστορικά. Ωστόσο παρά την θετική τους στάση σε ζητήματα φύλου, κλιματικής κρίσης κλπ τα σκανδιναβικά κόμματα κουβαλούν και αντιφάσεις όπως το γεγονός ότι έχουν απολογητική

στάση απέναντι στο ΝΑΤΟ. Στην περίπτωση της Πορτογαλίας παρ' όλη την μεγάλη μείωση της κοινοβουλευτικής παρουσίας του κόμματος της Αριστεράς μέσα σε μία δεκαετία, η θέση του εντός του πολιτικού συστήματος συνεχίζει να εντάσσεται στα αριστερά του πολιτικό άξονα και να αποτελεί παγειωμένο πολιτικό παίκτη για το πολιτικό σύστημα.

6. Στην περίπτωση της Γαλλίας, η προσπάθεια του Νέου Λαϊκού Μετώπου (ΝΛΜ) θα πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά αποφεύγοντας αφ' ενός αδόκιμες συγκρίσεις με άλλους πολιτικούς σχηματισμούς και συστήματα και αφ' ετέρου αναγνώσεις εξιδανίκευσης. Δύο στοιχεία θα πρέπει να κρατηθούν από τον εν λόγω παράδειγμα. Πρώτον, ο τρόπος που από τα κάτω ο αγωνιζόμενος κόσμος της εργασίας και της νεολαίας, που πάνω από 5 χρόνια βρίσκεται συνεχώς στο δρόμο, απαίτησε τη δημιουργία ενός πολιτικού φορέα με προμετωπίδα τον αντιφασισμό και την εναντίωση στον οικονομικό νεοφιλελευθερισμό και τον κοινωνικό κανιβαλισμό, όπως αυτός εκφράζεται σχηματικά μέσω του μακρονισμού. Δεύτερον, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί η μη ανάπτυξη ενός οργανωτικού μοντέλου όπου όλος αυτός ο κόσμος που πρωτοστάτησε την προηγούμενη περίοδο να έχει λόγο για το ΝΛΜ και να είναι κοινωνός των αποφάσεών του.
7. Κόμματα όπως το ΚΚ Αυστρίας και το ΡΤΒ Βελγίου συνδυάζουν τοπική δράση, κοινωνική εκπροσώπηση και κινηματική πολιτική, και - αν και με διαφορετικό τρόπο - φέρνουν ενδιαφέροντα στοιχεία για τη σύγχρονη Αριστερά. Επιπλέον, το People Before Profits-Solidarity (Ιρλανδία) καταφέρνει να συντηρεί κοινοβουλευτική εκπροσώπηση και κοινωνική παρέμβαση. Η Αναμέτρηση θα πρέπει να επιδιώξει την μελέτη σχηματισμών που μπορούν και κερδίζουν σε ένα ευρύτερο περιβάλλον ήττας, και να αναζητήσει ιδέες και πρακτικές που να μπορούν να εξειδικευτούν στο δικό της σχέδιο.

1.8 Αυταρχικό κράτος: Θωράκιση, Εξαίρεση, Μορφές και Τρόποι Καταστολής

1. Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία λειτουργεί ως πολύπλοκος μηχανισμός διατήρησης της ηγεμονίας της άρχουσας τάξης, εξισορροπώντας διαφορετικά τμήματα της κοινωνίας. Στόχος του δεν είναι να απομονώσει την άρχουσα τάξη, καθώς κάτι τέτοιο θα την καθιστούσε ευάλωτη, αλλά να διασφαλίσει τη συναίνεση ενός ευρύτερου μέρους του πληθυσμού. Μέσα από ιδεολογικούς και υλικούς μηχανισμούς, το κράτος προβάλλει το «εθνικό συμφέρον» ως υπερταξικό, αποφεύγοντας τη προφανή ταξική σύγκρουση. Με αυτόν τον τρόπο, μετατρέπει την καπιταλιστική τάξη σε καθολική τάξη και τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής σε κοινό τρόπο ζωής, διατηρώντας την κοινωνική ισορροπία και την «τάξη» ως υπέρτατες αξίες.
2. Η διατήρηση της «τάξης» στην καπιταλιστική κοινωνία σημαίνει τη διασφάλιση των συνθηκών που ευνοούν τη συνέχιση της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Οποιαδήποτε διαταραχή της ταξικής ειρήνης απειλεί αυτές τις βασικές συνθήκες και, κατά συνέπεια, τα συμφέροντα του κεφαλαίου. Για να επιτύχουν τη διακυβέρνηση, οι κρατικοί φορείς αναπτύσσουν μηχανισμούς πρόληψης και αντιμετώπισης υπαρξιακών απειλών προς την

καπιταλιστική τάξη, κάνοντας χρήση κατασταλτικών μέτρων όπου κρίνεται απαραίτητο, ώστε να εξασφαλιστεί η σταθερότητα και η συνέχεια του συστήματος. Οι κρίσεις που έχουν αναδυθεί τις τελευταίες δεκαετίες, έχουν δοκιμάσει την ικανότητα των κρατών να ανταποκριθούν σε προκλήσεις που απειλούν την «τάξη». Καταστάσεις όπως ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας», η κρίση του 2008, οι μεταναστευτικές ροές και η πανδημία αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα φαινομένων που οδήγησαν σε καταστάσεις εξαιρέσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα κράτη ενεργοποίησαν κατασταλτικούς μηχανισμούς και στρατηγικές ελέγχου, επιδεικνύοντας την προτεραιότητά τους στη διατήρηση της καπιταλιστικής κοινωνικής τάξης και τη διασφάλιση της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων.

3. Η κατάσταση εξαιρέσης αποτελεί έναν μηχανισμό που, αν και φαίνεται να ανήκει στην έννομη τάξη, εγκαθιδρύει μια ζώνη ανομίας, λειτουργώντας ως κατώφλι όπου η ασάφεια και η έλλειψη ελέγχου επικρατούν. Σε αυτή τη γκρίζα ζώνη, εφαρμόζεται μια μορφή βίας που δεν περιορίζεται από θεσμικά όρια, με αποτέλεσμα να μην υπόκειται σε έλεγχο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού είναι οι εφαιδικοποιημένες ζώνες εξαιρέσης, όπως τα κέντρα κράτησης μεταναστών και οι φυλακές.
4. Στη σύγχρονη εποχή, αυτού του είδους η καταστολή συχνά δεν είναι τόσο εμφανής, εκτός από συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου η αυταρχικότητα εκφράζεται έντονα. Ωστόσο, παρατηρείται μια αυξανόμενη αδυναμία των κινημάτων να διεισδύσουν αποτελεσματικά στην πολιτική σκηνή, να διατηρήσουν διαρκείς διεκδικήσεις ή να επιτύχουν νίκες. Αυτή η παρατεταμένη συνθήκη έκτακτης ανάγκης οδηγεί σε μια νέα κανονικότητα, όπου ο ατομικός δρόμος και η αίσθηση της ήττας επικρατούν, ενισχύοντας τον κοινωνικό κανιβαλισμό και υποβαθμίζοντας την προοπτική συλλογικών αγώνων και αλλαγής.
5. Σε συγκεκριμένη φάση του καπιταλισμού, παρατηρούμε συγκεκριμένες φάσεις καταστολής και αυταρχικής θωράκισης. Πλέον, τα καπιταλιστικά κράτη θωρακίζονται διαρκώς θεσμικά μέσω: νέων αυστηρότερων προσαρμογών σε ποινικούς κώδικες, διακρατικών συμφωνιών για τρομονόμους, προσαρμογή και πρόβλεψη στα εθνικά πρότυπα για την δικαιοδοσία διεθνών δικτύων και οργανισμών αστυνόμευσης, νομοθεσίες για την ενσωμάτωση σύγχρονων δυστοπικών τεχνολογιών παρακολούθησης ή πειθάρχησης. Με βάση αυτά και τις εμπειρίες των τελευταίων χρόνων, θα χρειαστεί να βουτήξουμε πιο βαθιά στην ανάλυση μας για την καταστολή, αντιλαμβανόμενες ότι αυτές οι μορφές αυταρχικής θωράκισης απαιτούν και άλλου τύπου καταστολή ανάλογα την στόχευση και την πολιτική συνθήκη. Υπό αυτό το πρίσμα, θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι υπάρχουν αρκετές στρατηγικές καταστολής.
6. Το μοντέλο της προληπτικής καταστολής, ενισχυόμενο σε περιόδους κρίσης, λειτουργεί ως μηχανισμός ελέγχου και αποτροπής της αμφισβήτησης της κυρίαρχης τάξης. Συνίσταται σε ένα πλέγμα αυστηροποιημένων νομικών, οργανωτικών και υλικών δομών που αποσκοπούν στη διαχείριση των κοινωνικών αντιθέσεων προτού αυτές αποτυπωθούν στο κοινωνικό πεδίο. Παρότι περιλαμβάνει την αστυνομική παρουσία (π.χ., περιπολίες, μονάδες σε «επικίνδυνες» περιοχές, προληπτικές καταστολές διαδηλώσεων), η κύρια λειτουργία του

επιτυγχάνεται μέσω θεσμών όπως το δίκαιο και η εκπαίδευση, που διαμορφώνουν συνειδήσεις και προάγουν την παθητική αποδοχή της κυρίαρχης ιδεολογίας.

7. Η πολιτική της μηδενικής ανοχής (ΠΜΑ), σε συνάρτηση με το μοντέλο της προληπτικής καταστολής, ενισχύει την αστυνόμευση και διευρύνει τις αρμοδιότητες της αστυνομίας. Η αστυνομία αποκτά εξουσίες που υπερβαίνουν τις «κλασικές» αρμοδιότητές της, επιτρέποντας την καταστολή συμπεριφορών που, αν και δεν παραβιάζουν κάποιον ποινικό νόμο, κρίνονται επικίνδυνες για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια. Αυτό οδηγεί σε στρατιωτικοποίηση της αστυνομίας, ιδίως μονάδων που παρεμβαίνουν σε διαδηλώσεις, όπως φάνηκε χαρακτηριστικά στη Γαλλία, επιδιώκοντας την πρόληψη και την καταστολή οποιασδήποτε μορφής κοινωνικής αντίστασης.
8. Οι πρακτικές παραδειγματικής καταστολής στοχεύουν συγκεκριμένες πολιτικές πρακτικές, διαδικασίες ή χώρους, με σκοπό να δημιουργηθεί ένα αποτρεπτικό μήνυμα προς την αγωνιζόμενη κοινωνία. Αυτές οι ενέργειες λειτουργούν ως προειδοποίηση, αποθαρρύνοντας μελλοντικές αντιστάσεις και διαμορφώνοντας κλίμα φόβου. Παράλληλα, η εργοδοτική και εργασιακή καταστολή εκδηλώνεται με αυθαιρεσία στους χώρους εργασίας, ανάκληση δικαιωμάτων και μείωση εισοδημάτων, συνέπεια των μακροχρόνιων μνημονιακών πολιτικών και της γενικευμένης επίθεσης στο κοινωνικό σύνολο. Συνθήκες όπως η σύνταξη, η σταθερή δουλειά, ο ελεύθερος χρόνος και η κοινωνικοποίηση φαντάζουν στη νεολαία μακρινές, προκαλώντας σαρκαστική αντιμετώπιση ως ανέφικτα και περασμένα ιδανικά. Επιπλέον, καταστολή ασκείται και μέσα από τους ρόλους στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας, όπου επαγγέλματα με εξουσιαστικό πρόσημο, διευθυντικές αρμοδιότητες ή καθήκοντα διαμεσολάβησης συμβάλλουν στη διαίωνιση της πίεσης και της επιτήρησης, ενισχύοντας τους μηχανισμούς ελέγχου και την αναπαραγωγή ανισοτήτων.
9. Ιδιαίτερα σημαντική θα ήταν μία ανάγνωση χωρικής καταστολής, με την διάσταση ότι ο ελεύθερος και κοινωνικά αξιοποιήσιμος χώρος έχει βρεθεί διαχρονικά στο στόχαστρο της καταστολής. Η χωρική καταστολή λειτουργεί και πραγματικά αλλά και συμβολικά για την «αναβάθμιση» περιοχών και χώρων και την απομάκρυνση των ανεπιθύμητων για το κράτος κοινωνικών ομάδων. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται μεταξύ άλλων η καταστολή απέναντι στους αγώνες των περιβαλλοντικών κινημάτων, η κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου και ο αστικός σχεδιασμός παγκόσμια με στόχευση στον μετασχηματισμό των πόλεων και των χρήσεων του αστικού χώρου ώστε να θωρακιστούν απέναντι σε συγκρουσιακές καταστάσεις και εξεγερτικές πρακτικές. Η «πολεοδομική καταστολή» επικαλείται την καλύτερη εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών, ενώ στην πραγματικότητα έχει ως στόχο να κατακερματίσει τον κοινωνικό ιστό. Ο χώρος μετατρέπεται σε βασικό πολιτικό επίδικο του κοινωνικού ανταγωνισμού, με τα κράτη να συνδυάζουν πολιτικές καταστολής, εξευγενισμού, οικονομικής περίφραξης για να αποκλείουν και να εισάγουν δυνατότητες και χρήσεις.
10. Η τεχνοεποπτεία, δηλαδή η χρήση της τεχνολογίας για την παρακολούθηση κοινωνικών υποκειμένων, αναδεικνύεται ως μία από τις πιο χαρακτηριστικές πρακτικές καταστολής στο πλαίσιο αυτό. Η αυτοματοποιημένη παρακολούθηση σχετικοποιεί τη χωρική και χρονική της

διάσταση, καθώς μεταφέρεται στον ψηφιακό κόσμο, επιτρέποντας τη μαζική επιτήρηση σε κλίμακα πρωτόγνωρη. Σε αντίθεση με το αφήγημα που την παρουσιάζει ως εργαλείο πρόληψης εγκληματικών συμπεριφορών, η τεχνοεποπτεία λειτουργεί ως μέσο καταστολής, χρησιμοποιούμενο από τα αστικά κράτη για την προστασία της κυριαρχίας και των συμφερόντων τους. Παραδείγματα της πρακτικής αυτής περιλαμβάνουν την τοποθέτηση καμερών σε αστυνομικούς - όπως στη Γαλλία και την Ελλάδα - με τον επίσημο ισχυρισμό της διαφάνειας και της ασφάλειας. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, η τεχνοεποπτεία αξιοποιείται κυρίως όπου η κυριαρχία των κρατικών και οικονομικών μηχανισμών αμφισβητείται άμεσα, όπως σε διαδηλώσεις και κινηματικές δράσεις. Έτσι, η τεχνολογία γίνεται εργαλείο ενίσχυσης της εξουσίας και του ελέγχου, υπονομεύοντας τις δυνατότητες αντίστασης και συλλογικής δράσης.

11. Ο λόγος για τον οποίο είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη αυτές οι πιο μόνιμες και πιο γυμνές περιπτώσεις καταστολής δεν είναι μόνο ηθικοί, επειδή πρέπει να σκεφτούμε τις πιο επηρεασμένες ή τις πιο ευάλωτες από εμάς, αλλά επειδή αποκαλύπτουν θεμελιώδεις πραγματικότητες σχετικά με τη φύση της κρατικής εξουσίας. Ο αγώνας για ελευθερία είναι μια διαρκής πάλη στην οποία οι πρακτικές αντίστασης του κινήματος πρέπει να κινούνται στην αναδιοργάνωση των σχέσεων εξουσίας και τη δημιουργία νέων εδαφών πολιτικής δράσης, νέων χώρων ελευθερίας, εντός των οποίων θα διεξάγονται οι κινηματικές και κοινωνικές διεργασίες. Απεναντι στην επιδείνωση των πρακτικών ωμής βίας οφείλουμε να σκεφτούμε την αναγκαιότητα της κοινωνικής αντιβίας και τους τρόπους με τους οποίους εντάσσονται σήμερα στην πολιτική πρακτική μας. Η οργάνωση της αντίστασης και της αλληλεγγύης είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να περιοριστεί η κρατική καταστολή και η αυταρχική θωράκιση.

2. Το ελληνικό πολιτικό σκηνικό

2.1 Η τομή των μνημονίων

2.1.1 Τα πρώτα μνημονιακά χρόνια

1. Η πρώτη μνημονιακή περίοδος (2010-2015) αποτελεί το μεγαλύτερο σημείο καμπής για την ελληνική κοινωνία μετά την μεταπολίτευση. Η είσοδος της Ελλάδας στο μηχανισμό επιτήρησης εκκινεί μια γενικευμένη επίθεση στον κόσμο της εργασίας, σε επίπεδο μισθών, κοινωνικού κράτους, κοινωνικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Η περίοδος αυτή κατοχυρώνει μεγάλου τύπου μεταβολές στη ταξική διαστρωμάτωση της ελληνικής κοινωνίας, σημαντικά βήματα πίσω σε δικαιώματα και κατακτήσεις και βάζει ένα τέλος στην εικόνα αφθονίας των δεκαετιών του 1990 και του 2000. Μεγάλα κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας αντικρίζουν την εξαθλίωση, ενώ η αβεβαιότητα κυριαρχεί για τη κοινωνική πλειοψηφία. Από αυτή την τομή ξεκινάνε και από την πλευρά των κυρίαρχων αλλαγές που θα αποτελέσουν τα πιο «μόνιμα» χαρακτηριστικά της κυρίαρχης αστικής πολιτικής, του πως συγκροτείται το πολιτικό σύστημα και της λειτουργίας του κράτους.

2. Το πολιτικό σύστημα κατά την περίοδο των Μνημονίων χαρακτηρίζεται από μεγαλειώδεις κινητοποιήσεις και επανεμφάνιση του κοινωνικού σώματος ως παράγοντα αποσταθεροποίησης της κατεστημένης δικομματικής λειτουργίας του πολιτικού συστήματος, αλλά και όλου του πολιτικού φάσματος. Εν τέλει οδηγεί στην ανάπτυξη του ΣΥΡΙΖΑ, ενός κόμματος το οποίο ως ιμάντας μεταβίβασης των κοινωνικών αιτημάτων, αφενός τα πολιτικοποιεί και αφ' ετέρου τα μεταβιβάζει στην κεντρική εξουσία. Ο ΣΥΡΙΖΑ μέσα από την εμπλοκή του με το κίνημα των πλατειών (2011) και τους αγώνες εκείνης της περιόδου, αναδεικνύεται μέσα σε δύο χρόνια αξιωματική αντιπολίτευση εκπροσωπώντας ένα πολυσυλλεκτικό εκλογικό κοινό. Ήδη από τις εκλογές του 2012 ο ΣΥΡΙΖΑ δεν παίρνει τις πολιτικές επιλογές που θα μετέβαλαν ταξικά υπέρ των από κάτω την απεύθυνσή του αλλά αρχίζει και στοχεύει στο λεγόμενο κεντρώο χώρο, που σε μεγάλο βαθμό προσδοκούσε στην επιστροφή των προ μνημονίων εποχών, κάτι το οποίο αφήνει αποτύπωμα και επηρεάζει τη κατεύθυνση των επόμενων κυβερνήσεων, ήδη από την πρώτη κυβέρνηση του πρώτου εξαμήνου του 2015. Παράλληλα, εστίασε σαφώς στην πρόσβαση και στη συνέχεια στην παραμονή στην εξουσία με κάθε κόστος χωρίς να βάζει σε προτεραιότητα τα κοινωνικά αιτήματα που του έδωσαν την πολιτική ώθηση.
3. Το αφήγημα της κατάστασης έκτακτης ανάγκης την περίοδο 2010-2015 δικαιολόγησε ένα πολιτικό σχέδιο και ένα σύνολο μεταρρυθμίσεων τα οποία είναι μη διαπραγματεύσιμα εντός της ελληνικής κοινωνίας. Παρόλες τις έντονες κοινωνικές διεργασίες εκείνων των χρόνων, η πίεση του μαζικού κινήματος ποτέ δεν οδήγησε σε ενσωμάτωση της. Αντίθετα σχηματοποιήθηκε σε αμφισβήτηση στην ίδια την κυβέρνηση και γενική πολιτική κρίση, που οδήγησε και στη πτώση τριών κυβερνήσεων σε λιγότερο από τέσσερα χρόνια. Η μεταβολή αυτή μετατόπισε το ερώτημα για το πολιτικό σύστημα από την συνολική πολιτική ατζέντα, στην διαχείριση μιας συγκεκριμένης στρατηγικής με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο.
4. Σε αυτήν τη συνθήκη ο παλαιός δικομματισμός καταρρέει, με τα δύο παλαιά κόμματα εξουσίας να λαμβάνουν περίπου 30%. Ο κόσμος σταματάει να ψηφίζει το κόμμα με το οποίο ήταν ταυτισμένος, από-ευθυγραμμίζεται από τα δύο κόμματα εξουσίας και στρέφεται προς εκείνο το κόμμα που μιλάει ενάντια στην λιτότητα και τις πολιτικές βίαιης αναπροσαρμογής. Το ΠΑΣΟΚ κατά την επόμενη περίοδο θα χάσει ακόμη περισσότερο τόσο προς τα αριστερά, από το ΣΥΡΙΖΑ, όσο όμως και από τα κόμματα του «ακραίου» κέντρου, φιλελεύθερης κοπής, λογική ορθολογικής επιλογής και εκσυγχρονιστικών προταγμάτων όπως το Ποτάμι. Ο κεντρώος χώρος διατηρεί ακόμη αριστερόστροφα αντανakλαστικά και ψηφίζει ΣΥΡΙΖΑ, ενώ κοινωνικές μερίδες ψηφίζουν τιμωρητικά έναντι του ΠΑΣΟΚ ως το βασικό κόμμα – υπεύθυνο για τη χρεοκοπία της χώρας με βάση και την ποινικοποίηση των χρόνων ευμάρειας. Η Νέα Δημοκρατία χάνει, σε μικρότερο βαθμό, προς την ακροδεξιά της Χρυσής Αυγής και την πατριωτική δεξιά των Ανεξάρτητων Ελλήνων.
5. Τέλος, θα πρέπει να γίνει μία αναφορά στην δομή των κομμάτων και τούτο διότι αφορά τις οργανώσεις της Αριστεράς το τι αντανakλά η κομματική δομή τόσο για τις κοινωνικές εκπροσωπήσεις όσο και για την εσωκομματική δημοκρατία και άρα και για την οργάνωση του

κοινωνικού. Υπό την ηγεμονία του νεοφιλελευθερισμού και των νέων τρόπων επικοινωνίας, τα κόμματα ρευστοποιούνται οργανωτικά και ιδεολογικά συγκλίνοντας προς ένα νέο (ακραίο) κέντρο. Τούτο δεν θα το παρατηρήσουμε ακριβώς στη ΝΔ που μολονότι υιοθετεί πολιτικές «καινοτομίες», παραμένει ένα από τα πιο μαζικά κόμματα αναφορικά με τα υπόλοιπα λεγόμενα κόμματα εξουσίας (ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ) και τα πολιτικά όργανα της δεν διαπνέονται από την πολιτική επιλογή μιας αδιαμεσολάβητης σχέσης του λαού με τα πολιτικά στελέχη και τον ηγέτη.

2.1.2 Άνοδος και διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ

1. Αυτή η πορεία αναβάθμισε και την κρισιμότητα του ΣΥΡΙΖΑ ως πολιτική διέξοδο μιας κοινωνικής και πολιτικής κρίσης ως τη δύναμη που συμπυκνώνει τα κοινωνικά αιτήματα και κατέστησε την πρόταση για την «κυβέρνηση της αριστεράς» τη μόνη προοπτική αποτύπωσης τους στο πολιτικό επίπεδο. Η ενσωμάτωση του ΣΥΡΙΖΑ, στην κυρίαρχη αστική γραμμή μετά το δημοψήφισμα, αποτέλεσε και την επισφράγιση αυτής της μεταστροφής, αναδιατάσσοντας πλήρως το πολιτικό σύστημα στη βάση της κυρίαρχης αστικής γραμμής και ορίζοντας ένα νέο δικομματισμό διαχείρισης των μνημονιακών και μετά-μνημονιακών κατευθύνσεων.
2. Με αντίστοιχο τρόπο η διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ πορεύτηκε προσπαθώντας να αποφύγει τις κοινωνικές συγκρούσεις, χωρίς ωστόσο να έχει τη δυνατότητα να απορροφήσει αιτήματα. Αυτό κατέστησε το παράλληλα πρόγραμμα, την κύρια αιχμή του στις δεύτερες εκλογές του 2015, μη υλοποιήσιμο. Σε αυτή τη συνθήκη ο ΣΥΡΙΖΑ, για περίπου 8 χρόνια, προσπάθησε να ισορροπήσει ανάμεσα σε μία γενικόλογη αριστερή αφήγηση και μία νεοφιλελεύθερη πολιτική πρόταση με συγκεκριμένα σημεία διαφοροποίησης σε σχέση με τη ΝΔ. Αυτές οι επόμενες φάσεις σταδιακής μετατόπισης του ΣΥΡΙΖΑ ως κυβέρνηση και ως αντιπολίτευση ισχυροποίησαν ακόμη περισσότερο το αφήγημα της μη εναλλακτικής και την ύπαρξη μιας ενιαίας αστικής γραμμής.
3. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ διαφοροποιήθηκε κυρίως από την αφήγηση της ΝΔ την προηγούμενη τετραετία μέσα από το πρόταγμα περί δικαιωμάτων, ενδεικτικά αναφέροντας τη θεσμοθέτηση του γάμου ομοφυλόφιλων ζευγαριών. Από την άλλη πλευρά, οι εξαγγελίες της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ για προστασία των κατώτερων στρωμάτων έπεσαν πλήρως στο κενό, καθώς κατά την εν λόγω τετραετία βάθυνε ακόμη περισσότερη η νεοφιλελεύθερη λογική των επιδοματικών πολιτικών έναντι της κρατικής ενίσχυσης της πληττόμενης κοινωνικής πλειοψηφίας. Την ίδια στιγμή, επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ η χώρα μπήκε στο χρηματιστήριο ενέργειας, ψηφίστηκαν οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί και υλοποιήθηκαν πλειστηριασμοί πρώτης κατοικίας, ενώ θεσπίστηκε και το ιδιώνυμο έγκλημα σχετικά με την παρακώλυση των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών που υπήρξε αφορμή για τον ξυλοδαρμό και συλλήψεις πολλών αγωνιστών. Ο ΣΥΡΙΖΑ έβαλε τις δημόσιες εταιρείες νερού στο Υπερταμείο και προχώρησε σε μεγάλο βαθμό την ιδιωτικοποίηση του ΟΣΕ. Η πολιτική του κατά την προηγούμενη περίοδο μπορεί να περιγραφεί σε δύο σημεία, αφ' ενός στο αφήγημα περί εξόδου από τα μνημόνια και αφ' ετέρου μία αντι-ΝΔ αφήγηση εστιάζοντας στα ζητήματα λειτουργίας της δημοκρατίας και ορισμένων δικαιωμάτων. Η «έξοδος» από τα Μνημόνια σφραγίστηκε από σκληρά αντιλαϊκά μέτρα και

την ίδια στιγμή η κριτική περί δικαιωμάτων για την πολιτική της ΝΔ πέφτει στο κενό λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές του ΣΥΡΙΖΑ περί ιδιωνύμου κλπ. Η ενσωμάτωση της κυβερνητικής πολιτικής αυτής της περιόδου στο αστικό μπλοκ εξουσίας μεταλλάσσει και τις πολιτικές του κόμματος, όπως φαίνεται και από την περίοδο που γίνεται αξιωματική αντιπολίτευση.

4. Τα μέτρα αυτά, ξεκάθαρα νεοφιλελεύθερης φύσης και έμπνευσης καθώς και η εφαρμογή τους από μια κυβέρνηση ενός κόμματος που ξεκίνησε ως αριστερό, αποτελούν οδοδείκτη για μία παραδοχή που οφείλουμε να κάνουμε: η συστημική, αστική διαχείριση δεν έχει πλέον πολλά πρόσωπα. Οι κατευθυντήριες γραμμές της αστικής νεοφιλελεύθερης πολιτικής όπως αυτές προέρχονται από τους υπερεθνικούς μηχανισμούς, εν προκειμένω την ΕΕ, δεν επιδέχονται ελιγμούς ικανούς να διατηρήσουν ένα πιο φιλολαϊκό προφίλ από πλευράς σοσιαλδημοκρατίας, η οποία λόγω αυτού διαπερνάται από μία κρισιακή συνθήκη, καθώς δεν προτείνει κάτι διαφορετικό ως μείγμα πολιτικής και την ίδια στιγμή φαίνεται να μην αποτελεί μία εναλλακτική πολιτική πρόταση εντός του πλαισίου του νεοφιλελευθερισμού και σε σχέση με τα κόμματα της δεξιάς. Δεν πρέπει, συνεπώς, να παραγνωριστεί το πλαίσιο, το οποίο σφραγίζεται από τη δεξιά ιδεολογική ηγεμονία, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την επικράτηση της απουσίας εναλλακτικής (ΤΙΝΑ). Η οικοδόμηση μετέπειτα από την κυβέρνηση της ΝΔ του αφηγήματος του εσωτερικού και του εξωτερικού εχθρού, οδηγούν τη σοσιαλδημοκρατία να οφείλει να απαντήσει στο ερώτημα της ασφάλειας και της σταθερότητας με «ρεαλιστικούς όρους» όπως αυτό τίθεται από τη Δεξιά σήμερα και να μετατοπίσει δεξιότερα την ατζέντα της για να καταφέρει να εγγραφεί στο σημερινό πολιτικό σκηνικό.

2.1.3 Αποτυπώσεις στο πολιτικό σύστημα

1. Καθώς το πολιτικό σύστημα αποτελεί τη συμπύκνωση των εκάστοτε ταξικών συσχετισμών, συνεπάγεται ότι τα κόμματα επηρεάζονται τόσο μεταξύ τους, όσο όμως και από τις σχέσεις μεταξύ τους και από τη σχέση τους με το κράτος και την κοινωνία. Αυτό συνεπάγεται ότι η δόμηση του εσωτερικού μιας οργάνωσης/κόμματος αλλά και οι σχέσεις εκπροσώπησής του είναι αποτέλεσμα τόσο της επί της αρχής τοποθέτησης του κομματικού φορέα, όσο όμως και προϊόν του εκάστοτε συσχετισμού δύναμης.
2. Αυτό που έχει σφραγίσει το Μεταπολιτευτικό πολιτικό σύστημα είναι η συζήτηση περί δικομματισμού, σε σύνδεση με την ανάγκη για ισορροπία μεταξύ των ανταγωνιστικών μερίδων του κεφαλαίου. Τα κόμματα του δικομματισμού, είναι συνήθως δύο κυρίαρχα κόμματα που εποίκίζουν το κράτος, αναπαράγονται από αυτό, δημιουργούν μία εστία εντός αυτού όπου αμβλύνονται οι ανταγωνιστικές μερίδες του κεφαλαίου και εν συνεχεία αναπαράγουν στο εποικοδόμημα την κρατική ιδεολογία. Το ενδιαφέρον είναι ότι αυτή η μετατόπιση προς το εκλογικό κοινό του κέντρου, το οποίο κωδικοποιείται στις πολιτικές εξευρωπαϊσμού - εκσυγχρονισμού - διακυβέρνησης, αλλάζει και το εσωτερικό των κομμάτων. Από τα μαζικά κόμματα της μεταπολίτευσης περνάμε σε κόμματα που έχουν μια

πιο ρευστή κομματική βάση, κάτι που χαρακτηρίζει κυρίως τα κόμματα που πασχίζουν να αναφέρονται στο κέντρο και με αναφορές στη Σοσιαλδημοκρατία, ήτοι στην Κεντροαριστερά.

3. Αυτό εν τέλει συνεπάγεται ότι ανάλογα με την ηγεμονία στο κοινωνικό πεδίο ή και τα κεκτημένα μιας προηγούμενης περιόδου το πολιτικό σύστημα μπορεί να χαρακτηριζόταν από μία αριστερόστροφη πολιτική πρόνοιας και δικαιωμάτων. Σήμερα παρατηρείται μία όλο και πιο δεξιά και συντηρητική μετατόπιση σε όλο το πολιτικό και κομματικό φάσμα. Αυτό συνομιλεί συν τοις άλλοις με τον κόσμο του «κέντρου» που πλέον έχει άλλα, πιο δεξιόστροφα χαρακτηριστικά από εκείνα των δεκαετιών του 1980 και 1990.
4. Όλα τα παραπάνω συμβαίνουν και μέσα από τα προγράμματα δημοσιονομικής λιτότητας που καλούνται τα κόμματα του δικομματισμού, δηλαδή ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, να υλοποιήσουν, μαζί με μικρότερους εταίρους είτε από τα άκρα δεξιά (ΛΑΟΣ) είτε από το λεγόμενο χώρο της κεντροαριστεράς (ΔΗΜΑΡ). Τα προγράμματα δημοσιονομικής λιτότητας είναι οικονομικά προγράμματα που συμπιέζουν τα στρώματα προς τα κάτω και στην πράξη είναι το πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής των αστικών κομμάτων. Αυτό το οικονομικό πρόγραμμα που υιοθετήθηκε και από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ ενέταξε και το εν λόγω κόμμα στο αστικό μπλοκ. Αυτό εξηγεί τόσο τη στροφή προς συγκεκριμένα στρώματα στα οποία αναφέρεται ο ΣΥΡΙΖΑ, καθώς επίσης και του μετασχηματισμούς που συνέβησαν στο εσωτερικό του με την πλήρη ρευστοποίησή του ως κομματικής δομής.
5. Αναφορικά με τα υπόλοιπα κόμματα, θα πρέπει να σχολιαστεί ότι μέχρι σήμερα η πλειονότητα των κομμάτων της αντιπολίτευσης ασκεί πολιτική με βάση τις πολιτικές του δικομματισμού. Με λίγα λόγια δεν βγαίνουν έξω από το κάδρο των δοσμένων πολιτικών ώστε να προτείνουν μία εναλλακτική. Έχει ενδιαφέρον ότι το ΚΚΕ με συνέπεια ασκεί μία τέτοιου είδους πολιτική εναντίωσης, χωρίς να θέτει εκείνο ατζέντα πολιτικών εναλλακτικών είτε στο κοινοβουλευτικό είτε στο κοινωνικό επίπεδο, ενώ τα κόμματα της άκρας δεξιάς ενώ φαινομενικά προτείνουν εναλλακτικές, κατ'ουσίαν οι πολιτικές αυτές είναι η αντιδραστικότερη μορφή των ήδη εφαρμοζόμενων πολιτικών. Βάσει των παραπάνω το κενό πολιτικής εκπροσώπησης είναι κρίσιμο ζήτημα για τις μετέπειτα συγκυρίες, αποτυπώνεται τόσο στην αποχή όσο και στην πανσπερμία από πλευράς αριστερας πολιτικών οργανώσεων.

2.2 Η Διακυβέρνηση της ΝΔ

2.2.1 Η περίοδος 2019-2023

1. Οι πολιτικές που ακολούθησε η ΝΔ όλη την τετραετία 2019-2023 υπήρξαν μειοψηφικές, με την έννοια ότι έπληξαν σοβαρά την κοινωνική πλειοψηφία και σε κάθε περίπτωση δεν μπορούμε να πούμε ότι χαίρουν ευρείας κοινωνικής αποδοχής. Η κυβέρνηση, ωστόσο, κατάφερε να διαμορφώσει εκείνο το πλαίσιο συζήτησης μέσα στο οποίο μπόρεσε να αναδεικνύεται κυρίαρχη μπροστά σε κάθε σενάριο. Τα αφηγήματα που αξιοποιήθηκαν την περίοδο διακυβέρνησης Ν.Δ. προσπάθησαν να φτιάξουν μια πλατιά απεύθυνση που υπερβαίνει τις παραδοσιακές ταξικές τις εκπροσωπήσεις και κοιτάει και προς πιο χαμηλά κοινωνικά

στρώματα. Τα αφηγήματα αυτά πατούσαν πάνω στην ανάγκη της κοινωνίας για σταθερότητα, αλλαγής σελίδας για τη χώρα, ανάπτυξης και συμπόρευσης με τα ευρωπαϊκά πρότυπα - χωρίς ταυτόχρονα κάποια ρηξικέλευθη απομάκρυνση από «παραδοσιακές» αρχές της, όπως οι σχέσεις κράτους-εκκλησίας, το εθνικό αφήγημα και ο γενικότερος συντηρητισμός.

2. Το πιο κομβικό ερώτημα που τέθηκε την τετραετία αυτή από την κυβέρνηση και αυτό πάνω στο οποίο στηρίχθηκε για να παρουσιάσει «αποτελέσματα» ήταν η ανάπτυξη της οικονομίας. Η ονομαστική αύξηση του κατώτατου μισθού, η μείωση της ανεργίας, τα επιδόματα, έγιναν τα πιο χαρακτηριστικά οικονομικά «επιτεύγματα» της κυβέρνησης, ενισχύοντας το αφήγημα πως η οικονομική ανάπτυξη είναι προαπαιτούμενο για την βελτίωση των όρων ζωής της ελληνικής κοινωνίας και πως η ΝΔ είναι η μόνη δύναμη που υπηρετεί πιστά τη γραμμική αυτή πορεία.
3. Η κυβέρνηση της ΝΔ υπερασπίστηκε μέχρι τέλους τις ακραία νεοφιλελεύθερες επιλογές της, την πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων, τη διευκόλυνση με κάθε τρόπο της κερδοφορίας του κεφαλαίου εις βάρος των κοινωνικών αναγκών – με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την ενεργειακή κρίση που βρήκε μοναδικούς κερδισμένους τις εταιρείες παροχής ρεύματος και τις μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ τη στιγμή που η ακρίβεια χτυπάει τους καταναλωτές, με τεράστιες επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής. Τα αναπόφευκτα αποτελέσματα των πολιτικών αυτών άλλωστε, όπως η κατάρρευση του ΕΣΥ την περίοδο της πανδημίας με αποτέλεσμα τους χιλιάδες νεκρούς, το δυστύχημα στα Τέμπη, η εκτόξευση των τιμών, παρουσιάστηκαν με μεγάλη επιτυχία ως απόρροιες εξωγενών παραγόντων, απέναντι στους οποίους η κυβέρνηση λειτούργησε ως ορθολογικός διαχειριστής.
4. Εκλογικά η ΝΔ «άνοιξε» την απεύθυνσή της προς όλες τις κατευθύνσεις: τόσο προς τον χώρο που ορίζεται ως «κέντρο» παρουσιάζοντας τη διακυβέρνησή της ως εγγυητική μιας οικονομικής σταθερότητας, όσο και προς κοινωνικές ομάδες με ακροδεξιά χαρακτηριστικά. Το τελευταίο το έπραξε αξιοποιώντας στελέχη με βαθιά ρατσιστικό, σεξιστικό, ομοφοβικό λόγο, υιοθετώντας επιθετική ρητορική στο ζήτημα της εθνικής κυριαρχίας, εφαρμόζοντας τη ρατσιστική και δολοφονική πολιτική της στα σύνορα, ψηφίζοντας αναχρονιστικά και αυταρχικά νομοθετήματα, και εξαπολύοντας επίθεση σε στοιχεία αριστερής «ηγεμονίας» που έχουν κατοχυρωθεί ως μεταπολιτευτικά κεκτημένα.
5. Αξίζει αναφοράς, το ζήτημα του πλήρους ελέγχου των ΜΜΕ από την κυβέρνηση. Η κυβερνητική αφήγηση ήταν η μόνη με αξιώσεις να φτάσει στα κεντρικά ΜΜΕ σε κάθε στροφή της τετραετίας. Οι υπαρκτές εξαιρέσεις στις οποίες γεγονότα έγιναν γνωστά μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ειδικά την περίοδο της καραντίνας, δεν είναι αρκετές για να αντιστρέψουν τη συνθήκη αυτή, που έχει θέσει την Ελλάδα σε μία από τις τελευταίες χώρες στον κόσμο σε επίπεδο δημοσιογραφικής ελευθερίας και εγείρει ερωτήματα για την κατάσταση της δημοκρατίας στη χώρα. Η αναδιάταξη μετά το 2015 και η πλήρης πρόσδεση των ΜΜΕ στις ηγεμονικές μερίδες του κεφαλαίου, όπως το εφοπλιστικό κεφάλαιο που είναι εδραιωμένο συγχρόνως στον επαγγελματικό αθλητισμό, οδήγησε σε νέες επενδύσεις στο πεδίο αυτό. Ισχυροποιημένα από το 2018 και μετά, τα «παραδοσιακά ΜΜΕ» στρατεύθηκαν

πλήρως στο σχέδιο της ΝΔ, οικοδομώντας μια σύγχρονη εκδοχή διαπλοκής και αποκλείοντας την Αριστερά από τη δημόσια σφαίρα.

6. Συνολικά, και παρά τις πράγματι ιδεοληπτικές και ρεβανσιστικές ιδιαιτερότητες της, η κυβέρνηση της ΝΔ εφάρμοσε ένα κλασσικό μοντέλο νεοφιλελεύθερης διακυβέρνησης. Αξιοποίησε την καταστολή, ειδικά στα πρώτα χρόνια της θητείας της, για να κάμψει τις όποιες αντιστάσεις και προχώρησε στο μεταρρυθμιστικό της έργο πλήρως θωρακισμένη απέναντι σε αυτές. Έχοντας, πλέον, αποσπάσει ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνικής συναίνεσης, η πολιτική της βασίζεται όλο και λιγότερο στην καταστολή και τον αυταρχισμό, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει ένας τρομερά ενισχυμένος μηχανισμός έτοιμος να αξιοποιηθεί ανά πάσα στιγμή, ούτε σε καμία περίπτωση ότι η αστυνομική βία και αυθαιρεσία έχουν περιοριστεί.

2.2.2 Οι εκλογές του 2023

1. Οι εκλογές του Μαΐου-Ιουνίου του 2023 σηματοδεύτηκαν από την εκτόξευση των ποσοστών της ΝΔ στο 41%, ένα αποτέλεσμα λιγότερο ή περισσότερο αναμενόμενο, αλλά σε κάθε περίπτωση δυσοίωνο. Μετά από μία τετραετία αντιλαϊκών πολιτικών, επίθεσης στην εργασία, επίθεσης στο κοινωνικό κράτος, καταπάτησης δικαιωμάτων κ.ο.κ., η Ν.Δ διατήρησε και αύξησε τα ποσοστά της, γεννώντας ερωτήματα για το τι καθιστά την πολιτική της ΝΔ κυρίαρχη και ποιά είναι τα χαρακτηριστικά αυτής.
2. Ολόκληρη η συντηρητική παράταξη ενισχύεται, με αθροιστικά τα ποσοστά των πολιτικών φορέων της δεξιάς και της ακροδεξιάς να προσιδιάζουν σε εκείνα της πρώιμης Μεταπολίτευσης. Η ΝΔ αναπαράγει την ηγεμονία της στα αστικά και ανώτερα αστικά στρώματα, αποτυπώνεται η κυριαρχία της στα μεσοστρώματα, ενώ στα λαϊκά στρώματα παρατηρείται μία εντονότερη διείσδυση, μεγαλύτερη κατ' αντιστοιχία από εκείνη του ΚΚΕ. Ενδιαφέρον έχει ακόμη η σχέση εκπροσώπησης που αναπτύσσει με τους νέους, κάτι που σημαίνει ότι η νεολαία δεν έχει τα χαρακτηριστικά που είχε κατά την προηγούμενη μεταπολιτευτική περίοδο με την μαζική είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και δεν αποτελεί *a priori* μία προοδευτική κοινωνική κατηγορία. Επίσης, ενισχυμένη βγήκε και από τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες. Αναφορικά με τις επαγγελματικές ομάδες και τη συντηρητική παράταξη, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι Σπαρτιάτες είχαν υψηλά ποσοστά στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα και τους άνεργους.
3. Σε κάθε περίπτωση, η ΝΔ δεν συγκροτεί κοινωνική πλειοψηφία. Η διάλυση του κοινωνικού συμβολαίου και η εφαρμογή των νεοφιλελεύθερων πολιτικών αποσυγκρότησε κοινωνικές συμμαχίες χωρίς να διαμορφώνει νέες ή να προσφέρει όραμα και θετική αφήγηση. Η αστική πολιτική αποδέχθηκε και «βολεύτηκε» με τον κοινωνικό κατακερματισμό και τα υψηλά ποσοστά αποχής που στην Ελλάδα παγιώνονται πλέον γύρω από το 40%. Ωστόσο, η ΝΔ διαμορφώνει ένα μαζικό, πανελλαδικό και συγκροτημένο κοινωνικό-πολιτικό ρεύμα που είναι ηγεμονικό και επαρκές για να υλοποιήσει το σχέδιο του, εκμεταλλευόμενο συγχρόνως την απουσία αντίπαλου δέους τόσο «στον δρόμο» όσο και στην κεντρική πολιτική σκηνή.

4. Αξίζει να εξετάσουμε και να αναλύσουμε, μέσα από την αδυναμία των πολιτικών κομμάτων της σοσιαλδημοκρατίας να αποκτήσουν σχέσεις κοινωνικής εκπροσώπησης, τη δεξιά μετατόπιση που φαίνεται να υπάρχει στο πολιτικό σκηνικό. Παραδοσιακά τα κόμματα της σοσιαλδημοκρατίας επιχειρούσαν να δημιουργήσουν μια αντίπαλη αφήγηση απέναντι στη δεξιά με όρους ενός πιο φιλολαϊκού προγράμματος διαχείρισης του καπιταλισμού κυρίως μέσα από την ενίσχυση της υπόσχεσης για ένα περισσότερο κοινωνικό κράτος. Σήμερα, η αφήγηση αυτή φαίνεται να καταρρέει.
5. Η συστηματική μετατόπιση του ΣΥΡΙΖΑ προς το χώρο του κέντρου καταδεικνύεται όλη την περίοδο της αξιωματικής αντιπολίτευσης από το 2019 ως το 2023, τόσο στον τρόπο άσκησης πολιτικής όσο και στις ριζικές αλλαγές στην εσωκομματική λειτουργία, ρευστοποιώντας την κομματική του βάση. Το οξύμωρο, ωστόσο, με τον μεσαίο χώρο βρίσκεται στις μνημονιακές πολιτικές που ακολούθησε κατά γράμμα ο ΣΥΡΙΖΑ, συμπιέζοντάς τον από την μία και, από την άλλη, προσπαθώντας να γίνει το κόμμα του χώρου που ο ίδιος συρρίκνωσε. Έχει ενδιαφέρον ότι στις εκλογές του 2023, ο ΣΥΡΙΖΑ έρχεται τρίτος, μετά τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ, στον κόσμο του κέντρου.
6. Η κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ έχει μία πρωτοτυπία και από τον διπλό εκλογικό σεισμό του 2012, καθώς κατέρρευσε μόνο το ένα από τα δύο κόμματα του ήδη ασθμαίνοντος δικομματισμού. Η δε ψαλίδα μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ δεν συναντάται στα χρόνια της ύστερης Μεταπολίτευσης. Με αυτή την κατάρρευση μπορούμε να πούμε ότι τελειώνει και ο μνημονιακός διπολισμός, με βασικό σχήμα το μνημόνιο-αντιμνημόνιο. Δηλαδή, τελειώνει το πολιτικό σύστημα όπως διαμορφώθηκε από το 2010 μέχρι το 2019, ακόμη και αν ο ΣΥΡΙΖΑ εφάρμοσε ήδη από το 2015 μνημονιακές πολιτικές λιτότητας. Η διατήρηση του ΣΥΡΙΖΑ, που αναδείχθηκε με την εναντίωση στο μνημόνιο το 2012, σε ισχυρά ποσοστά αξιωματικής αντιπολίτευσης, ενώ επιβεβαιώθηκε στις εκλογές του 2019, σε αυτές του 2023 τελειώνει. Επίσης αυτή η κατάρρευση αναδεικνύει την απουσία κομματικών ταυτίσεων, καθώς οι άνθρωποι δεν ψήφισαν ΣΥΡΙΖΑ επειδή ήταν ταυτισμένοι με αυτόν, τουναντίον υπήρχε μεγάλη εκροή ψήφων προς το ΠΑΣΟΚ, αλλά και την αποχή. Ωστόσο, η απουσία κομματικών ταυτίσεων χαρακτηρίζει γενικά τη σύγχρονη κοινωνία, καθώς απουσιάζουν οι μεγάλες αφηγήσεις και εντείνεται η αίσθηση ότι η πολιτική δεν μας αφορά, γιατί δεν μπορούμε να επηρεάσουμε τα πράγματα.
7. Η μετέπειτα διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ αφορά κυρίως πολιτισμικές-αισθητικές διαφωνίες, που πιθανά στον πυρήνα τους έχουν μία διαφορετική αποτύπωση στον ταξικό συσχετισμό δύναμης, αλλά η εσωτερική διαφωνία απέχει πολύ από μία αριστερή κριτική για τη μνημονιακή διακυβέρνηση. Αυτό που προσπάθησε να κάνει η Νέα Αριστερά, και τα πολιτικά στελέχη είτε της «Ομπρέλας» είτε των «6+6» λίγο πριν τη διάσπαση, ήταν να υπερασπιστούν τις αριστερές πολιτικές της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, κυρίως με μία λογική υπεράσπισης του κυβερνητικού έργου υπό το πρίσμα του εκσυγχρονισμού της κρατικής μηχανής. Αυτά θεωρήθηκαν βήματα υπέρ των από κάτω, χωρίς να γίνεται κανένας απολογισμός και αυτοκριτική για τις αντεργατικές νομοθεσίες, το χρηματιστήριο ενέργειας, τις πολιτικές Γαβρόγλου στην παιδεία κλπ. Η εκλογή Κασσελάκη, κατέδειξε την αντιδημοκρατική

λειτουργία του κόμματος, η οποία ωστόσο είχε ήδη επισφραγιστεί με το εσωκομματικό πραξικόπημα τον Αύγουστο του 2015, όπου η αναβολή του συνεδρίου φρόντισε να φύγουν «τα βαρίδια» από το κόμμα. Αντίστοιχα σήμερα, πρωτοκλασάτα κυβερνητικά στελέχη και υπέρμαχοι του κυβερνητικού έργου θεωρήθηκαν βαρίδια και εν ολίγοις εκδιώχθηκαν.

8. Το ΠΑΣΟΚ μολονότι βγήκε ενισχυμένο, δεν φάνηκε να καρπώνεται προς ώρας κάτι από τη διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ. Το ενδιαφέρον είναι ότι επί προεδρίας Ν.Ανδρουλάκη υπάρχει μια επιστροφή στην εσωκομματική λειτουργία και στις δομές του κόμματος. Την ίδια στιγμή το ΠΑΣΟΚ κατάφερε με την υποψηφιότητα Χ.Δούκα να συσπειρώσει όλο το αντιδεξιό μπλοκ ενάντια στον τέως δήμαρχο Κ.Μπακογιάννη. Σε κάθε περίπτωση δεν φαίνεται να διαφοροποιείται άρδην από τη ΝΔ στη νομοθετική λειτουργία. Το ενδιαφέρον με το ΠΑΣΟΚ είναι ο τρόπος που συνεχίζει να αναπαράγεται τόσο στους φορείς κοινωνικής εκπροσώπησης, β' και γ' βαθμού, όσο και στους ΟΤΑ. Αυτό δείχνει τόσο σχέσεις εκπροσώπησης που υπερέβησαν τη διαίρεση του μνημονίου-αντιμνημονίου, όσο και πιθανώς και την αναπαραγωγή μιας πελατειακής λογικής, σε μικρότερο βαθμό προφανώς από ό,τι στο παρελθόν.
9. Το ΚΚΕ αυξάνει τα ποσοστά του παίρνοντας από τον χώρο της Αριστεράς και εξαιτίας της καταβαράθρωσης του ΣΥΡΙΖΑ. Το ΚΚΕ παίρνει ένα μικρό κομμάτι και τούτο διότι οι πολιτικές του στα ζητήματα δικαιωμάτων συνεχίζουν να χαρακτηρίζονται από έναν συντηρητικό λόγο. Την ίδια στιγμή μπορεί να παρατηρηθεί μία προσπάθεια προσέγγισης των μαζικών γεγονότων και δια μέσου των φορέων κοινωνικής εκπροσώπησης, όπως στην περίπτωση των Τεμπών με τις αποφάσεις των Εργατοϋπαλληλικών Κέντρων, αλλά και ευθέως μέσω της επαφής του πολιτικού του προσωπικού με άλλους πολιτικούς φορείς, όπως στην περίπτωση της επετείου της 17^{ης} Νοέμβρη του 2020. Αυτό μπορεί να παρατηρηθεί και σε κάποιες λεπτές μετατοπίσεις στην επικοινωνία του κόμματος με την κοινωνία και το άνοιγμα κάποιων διαδικασιών του στους λεγόμενους «φίλους» του κόμματος. Αυτό επίσης μπορεί να παρατηρηθεί στην προσέγγιση προσωπικοτήτων που είχαν σχέση με το ΣΥΡΙΖΑ, στη μνημονιακή του μάλιστα περίοδο, και σηματοδοτούν έστω σε επίπεδα συμβολισμού κάτι για το εκλογικό κοινό της Αριστεράς, όπως η περίπτωση της Κ.Κούνεβα. Σε κάθε περίπτωση, μπορεί να παρατηρηθεί ότι ο τρόπος που πολιτεύεται, μολονότι προσπαθεί να υιοθετήσει στοιχεία μιας πολυσυλλεκτικής πολιτικής κυρίως ταξικά (και όχι στο επίπεδο των κοινωνικών ομάδων), χαρακτηρίζεται από μία πολιτική λογική ώριμου φρούτου με την πλήρη αποδέσμευση των εκλογέων της Αριστεράς από το ΣΥΡΙΖΑ και την αποστράγγιση των οργανώσεων της Αριστεράς εκτός του Κοινοβουλίου.

2.2.3 Η ελληνική οικονομία σε νούμερα και πέρα από τα προφανή

1. Η πρόσφατη ετήσια έκθεση του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ ¹ αναδεικνύει την κατάσταση και τα βασικά προβλήματά της ελληνικής οικονομίας. Το 2023 και το α' τρίμηνο του 2024 η οικονομία μεγάλωσε λόγω κατανάλωσης, κυρίως από υψηλότερα εισοδήματα από μη μισθωτή εργασία

¹ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2024 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (6/2024) <https://www.inegsee.gr/ekdosi/etisia-ekthesi-2024-gia-tin-elliniki-ikonomia-ke-tin-apascholisi/>

και καταναλωτικά δάνεια. Παρά την αύξηση των μισθών, η συμβολή τους στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ήταν μικρή, ενώ η Ελλάδα είχε τις χαμηλότερες επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ στην ΕΕ, παρά την υψηλή κερδοφορία και τις επενδυτικές χορηγήσεις.

2. Οι επενδύσεις το 2023 κατευθύνθηκαν κυρίως στις κατασκευές και την αγορά κατοικίας, με έλλειμμα σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας όπως η Έρευνα και Ανάπτυξη, εγκλωβίζοντας την οικονομία σε χαμηλή παραγωγικότητα και υψηλή εισαγωγική εξάρτηση. Παράλληλα, η υποχώρηση των τιμών ενέργειας βελτίωσε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, αλλά η Ελλάδα είχε το τρίτο υψηλότερο έλλειμμα στην ΕΕ λόγω της αδύναμης παραγωγικής της διάρθρωσης.
3. Το συνολικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκε πέρυσι στο -1,6% του ΑΕΠ (έναντι 2,5% του ΑΕΠ το 2022), ενώ το πρωτογενές ισοζύγιο στο 1,9% του ΑΕΠ (έναντι ισοσκελισμένου πρωτογενούς ισοζυγίου το 2022). Οι δαπάνες για την ενεργειακή κρίση ξεπέρασαν βασικές κοινωνικές παροχές. Η μείωση του δημόσιου χρέους από 172,7% το 2022 σε 161,9% το 2023 συνέβαλε στη βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης, η οποία όμως παραμένει εύθραυστη. Το 2023 η Ελλάδα κατέγραψε υψηλότερα δημόσια έσοδα από τον Μ.Ο. της Ευρωζώνης, κυρίως από έμμεσους φόρους (17,4% του ΑΕΠ), ενώ υστέρησε στις εισπράξεις από άμεσους φόρους (10,6% του ΑΕΠ). Είναι ολοφάνερο ότι η ενίσχυση των δημόσιων δαπανών απαιτεί διαρθρωτικές παρεμβάσεις για αύξηση των δημοσίων εσόδων και δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών.
4. Η αγορά εργασίας το 2023 βελτιώθηκε με ποσοστό απασχόλησης 61,8%, αλλά η Ελλάδα παραμένει στις χαμηλότερες θέσεις στην ΕΕ. Το ποσοστό ανεργίας ήταν 11,1%, το δεύτερο υψηλότερο στην ΕΕ, ενώ το ποσοστό ανεργίας των γυναικών έφτασε το 14,3%. Οι συνθήκες εργασίας χαρακτηρίζονταν από υψηλούς ρυθμούς έντασης και αβεβαιότητα για το εισόδημα. Το πραγματικό εισόδημα από εργασία μειώθηκε κατά 8,3% την περίοδο 2015-2023, το μεγαλύτερο ποσοστό στην ΕΕ. Το 2023, το 21,8% των ανηλίκων και το 18,3% των ενηλίκων βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας, ενώ το ποσοστό ανεργίας των νέων ήταν 21,8%.
5. Η Αττική παραμένει το κέντρο των επενδύσεων και της καινοτομίας στην Ελλάδα, συγκεντρώνοντας το 72% της απασχόλησης σε τομείς έντασης γνώσης και τεχνολογίας, ενώ άλλες περιφέρειες, ειδικά στη βόρεια Ελλάδα, παρουσιάζουν προβλήματα. Η ανάγκη για αναπτυξιακό σχεδιασμό και κρατική παρέμβαση για την ανάπτυξη της περιφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας είναι επιτακτική.
6. Η χαμηλή παραγωγικότητα στην Ελλάδα υποδεικνύει πως, παρόλο που έχει περάσει μια σχετικά μακρά περίοδος από την τυπική έξοδο από τα μνημόνια, η οικονομία αδυνατεί να υπερβεί τις βαθιές συνέπειες της κρίσης, που προκάλεσαν ακόμα μεγαλύτερη συρρίκνωση της παραγωγικής της δυναμικότητας σε συνδυασμό με τη διαχρονικά προβληματική παραγωγική της δομή.

7. Παρ' όλη τη βελτίωση της θέσης της μεταποίησης στην παραγωγική διάρθρωση, οι κλάδοι μέσης και υψηλής τεχνολογίας εξακολουθούν να έχουν περιορισμένη συμβολή στο παραγόμενο προϊόν του τομέα σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όταν την ίδια στιγμή κατέχουν κεντρικό ρόλο στον τεχνολογικό μετασχηματισμό της μεταποίησης και εν γένει της οικονομίας. Ο λόγος είναι ότι οι κλάδοι μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας πρωταγωνιστούν στη διάχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, καθώς και στην απόκτηση δεξιοτήτων, ώστε τελικά να διασφαλίζεται η αύξηση της παραγωγικότητας τόσο στον συγκεκριμένο τομέα όσο και στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας. Όσον αφορά τον ηγεμονικό τομέα των υπηρεσιών, οι καινοτομίες εισέρχονται από τη μεταποίηση μέσω της αγοράς εξοπλισμού και πρώτων υλών καθορίζοντας τις παραγωγικές δυνατότητες των αντίστοιχων επιχειρήσεων και εν γένει τη φυσιογνωμία του τριτογενούς τομέα. Συνεπώς, το έλλειμμα παραγωγικότητας δεν αποτελεί μόνο ένα πρόβλημα κάποιων κλάδων της οικονομίας αλλά απορρέει συνολικά από την καθυστερημένη τεχνολογική φυσιογνωμία του εγχώριου παραγωγικού υποδείγματος.
8. Τα παραπάνω εμφανίζονται ως κομμάτι του success story της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα σε σύγκριση με προηγούμενες περιόδους. Όπως όμως έχει αναδειχθεί παραπάνω, οι δείκτες αυτοί δεν δίνουν τη πραγματική εικόνα της οικονομίας και της κατάστασης της πληττόμενης κοινωνικής πλειοψηφίας. Συγκεκριμένα, τα επίπεδο αποταμίευσης παραμένουν αρκετά χαμηλά, η πορεία φτωχοποίησης που ξεκίνησε με την κρίση δεν έχει ανατραπεί, το μερίδιο της εργασίας στο παραγόμενο αποτέλεσμα είναι μειωμένο, οι πραγματικοί μισθοί συγκριτικά με την ακρίβεια έχουν επίσης μειωθεί. Πρέπει να είμαστε σαφείς, η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης είναι ταξικά προσανατολισμένη και συνιστά επίθεση στους/στις εργαζόμενους, όπως είδαμε και στον πρόσφατο προϋπολογισμό. Επίσης ενισχύει, επιδοτεί, ακόμη και συγκροτεί, επιχειρηματικά συμφέροντα και υλοποιεί στο ακέραιο τις ληστρικές δανειακές συμβάσεις για το χρέος. Τα παραπάνω αναδεικνύονται πιο εύσχημα με την αναφορά ότι η χώρα είναι τελευταία στην ΕΕ όσον αφορά την αγοραστική δύναμη.

2.2.4 Η κατάσταση σήμερα

1. Οι ευρωεκλογές του 2024 άνοιξαν και για το πολιτικό σύστημα της Ελλάδας έναν νέο κύκλο. Ενώ τα αποτελέσματα των βουλευτικών έδειξαν μια κυριαρχία της ΝΔ, οι ευρωεκλογές - και λόγω της φύσης τους - δείχνουν μια πιο αποδυναμωμένη κυβερνητική δύναμη. Πέρα από τις αναδιατάξεις στη κεντροαριστερά, φαίνεται η σαφής άνοδος ακροδεξιών μορφωμάτων. Η ΝΔ ενώ έχει σαφή διάθεση να συνεχίσει στην ίδια κατεύθυνση, καλείται την επόμενη τετραετία να κινηθεί σε ένα πιο σύνθετο πολιτικό σκηνικό με δύο βασικές παραμέτρους: την ανασυγκρότηση της κεντροαριστεράς και την άνοδο της ακροδεξιάς.
2. Η άνοδος της ακροδεξιάς φαίνεται να συνομιλεί με μία παγκόσμια τάση που έχει ήδη περιγραφεί, χωρίς ωστόσο τα ελληνικά αποτελέσματα να καταγράφουν μία αντίστοιχη ήττα του κεντροδεξιού μπλοκ με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς η ΝΔ παραμένει ένα από τα πιο ισχυρά κεντροδεξιά ευρωπαϊκά κόμματα. Αυτή τη στιγμή η ελληνική ακροδεξιά δεν φαίνεται να είναι συγκροτημένη, με τους όρους που συμβαίνει σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Ακόμη

και αν η ακροδεξιά αντιπολίτευση πάντοτε πιέζει τη ΝΔ με την παραδοσιακή ακροδεξιά ατζέντα, τα ακροδεξιά μορφώματα δεν έχουν καταφέρει να συγκροτήσουν εναλλακτικές πολιτικές προτάσεις που να συγκρούονται με την κυρίαρχη αστική γραμμή. Παρόλα αυτά, τόσο αυτά τα μορφώματα, όσο και αντιπολιτευτικές τάσεις εντός ΝΔ φαίνεται όλο και περισσότερο να λένε κάτι διαφορετικό από τη κυβερνητική γραμμή, με στοιχεία δήθεν αντισυστημικού και αντι-ελιτίστικου λόγου, «στοιχεία λαϊκότητας» και αυξανόμενες αναφορές σε κοινωνικά προβλήματα.

3. Η εκ νέου διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ επιτρέπει στο ΠΑΣΟΚ να αποκτήσει ηγεμονικό ρόλο στην διαδικασία ανασυγκρότησης της κεντροαριστεράς. Την ίδια στιγμή το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει δυνατότητες αυξημένης συσπείρωσης. Οι διεργασίες στον χώρο του πρώην ΣΥΡΙΖΑ σε αυτή τη φάση δεν είναι καθαρό αν ηγεμονεύονται από το ίδιο ερώτημα ενοποίησης της κεντροαριστεράς, που φαίνεται να όριζε την κουβέντα κάποιους μήνες πριν. Και για την κεντροαριστερά τίθεται έντονα και το ερώτημα ταυτότητας και γραμμής στη νέα κατάσταση, παρόλο που σε αντίθεση με την ακροδεξιά αποτελεί χώρο με πιο μαζικές κομματικές αναφορές και δυνατότητες συσπείρωσης.
4. Η αποδυνάμωση της ΝΔ στις ευρωεκλογές αποτελεί, σε ότι μας αφορά, έναν δείκτη αυτού που ήδη έχουμε αναλύσει. Θεωρούμε ότι η ΝΔ παρόλη τη πλατιά κοινωνική συναίνεση που έχει δημιουργήσει, δεν έχει ουσιαστικά μια κοινωνικά πλειοψηφική πολιτική πρόταση και αυτό φανερώνει στοιχεία της κρίσης εκπροσώπησης. Δεν είναι σαφές ακόμα αν μιλάμε για πιο μόνιμες στροφές προς άλλες δυνάμεις, και ιδιαίτερα προς την ακροδεξιά. Το δικό μας σχέδιο, ερώτημα και αυτού του κειμένου, αφορά την ανάγνωση της σημερινής κατάστασης και την σύνδεση με τον κόσμο που δεν τον χωράει η σημερινή αστική πολιτική και ακόμα κι αν τώρα δεν φαίνεται αποτελεί το μπλοκ μιας εν δυνάμει εναλλακτικής.

3. Η κοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα

3.1 Για τα υλικά του δυνάμει μπλοκ της ρήξης

1. Η επίθεση του κεφαλαίου σήμερα διευρύνει συνεχώς τις κοινωνικές ομάδες που πλήττονται. Ανεργία, φτώχεια, αστεγία, έλλειψη πρόσβασης σε κοινωνικά αγαθά όπως η υγεία και η παιδεία, ζωή σε υποβαθμισμένα ή απειλούμενα περιβάλλοντα, όλα αυτά δημιουργούν υποκείμενα με ποικίλες και επιμέρους ταυτοτικές συγκροτήσεις. Αυτές ξεπερνούν τις ιστορικές ομαδοποιήσεις γι' αυτό και καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη - αν και ενδιαφεροσα - την πολιτική απεύθυνση και την συνολικοποίηση των αγώνων. Με αυτό ως δεδομένο αναφερόμαστε παρακάτω σε βασικές κοινωνικές συγκροτήσεις στο σήμερα, χωρίς να ξεχνάμε ότι εδώ δεν εξαντλούνται οι μορφές κοινωνικών ομαδοποιήσεων.

3.1.1. Εργαζόμενοι/ες

1. Η μεγάλη πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας βιώνει μία συνεχή υποτίμηση των συνθηκών ζωής της την τελευταία 15ετία. Η υποτίμηση αυτή, αφορά, καταρχήν, την επίθεση στον κόσμο της εργασίας, όπως αυτή φαίνεται στην κατάρρευση των μισθών, τη συρρίκνωση της αγοραστικής δύναμης, την αύξηση των ωραρίων εργασίας, αλλά και στη συνεχή αποδιάρθρωση του κοινωνικού κράτους, των δημόσιων παροχών και της πολιτικής προστασίας. Η κερδοφορία του ελληνικού κεφαλαίου, καθώς και οι ιδιαίτερες τάσεις ανάπτυξης σε συγκεκριμένους κλάδους, δεν έχει αντίκρισμα στους μισθούς, γιατί ακριβώς βασίζεται στην υποτίμηση της εργασίας, την ιδιωτικοποίηση του δημοσίου τομέα και την αποδιάρθρωση των εργατικών δικαιωμάτων.
2. Η σημερινή συνθήκη περιλαμβάνει την παγίωση μιας σκληρά εκμεταλλευόμενης ανειδίκευτης εργατικής τάξης, με μεγάλο κομμάτι της να αποτελείται από μετανάστες/στρίες. Η επιδείνωση των εργασιακών σχέσεων, κυρίως όσον αφορά τα χειρωνακτικά επαγγέλματα, παγιώνεται και με τον πιο βίαιο τρόπο στη σωματική φθορά και την έκθεση σε εργατικά ατυχήματα, ελλείψη ελέγχου και μέτρων προστασίας. Παράλληλα, αυξάνεται το δυναμικό που εμπλέκεται σε διαδικασίες κατάρτισης, προκειμένου να ενταχθεί κυρίως στους τομείς της τεχνολογίας και των υπηρεσιών, σε κακές συνθήκες εργασίας και χωρίς προοπτικές βελτίωσης των εργασιακών όρων. Τέλος, σε μεγαλύτερες ηλικιακές κατηγορίες άνθρωποι, αναγκάζονται μετά την επέλαση της κρίσης να γυρίσουν στην αναζήτηση εργασίας και συχνά οδηγούνται στο περιθώριο, είτε λόγω έλλειψης ειδικεύσεων, είτε λόγω δυσκολίας απορρόφησης μεγαλύτερων εργαζομένων, ειδικά στους χειρωνακτικά επαγγέλματα.
3. Η κυρίαρχη οπτική θεωρεί το «πρεκαριάτο» κρίσιμο για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, ιεραρχώντας την ανάγκη για εργαζόμενους που θα μπορούν να αλλάζουν δουλειές, κατεύθυνση και κλάδους ανάλογα με τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες της αγοράς. Σε αυτή την κατεύθυνση κινείται, τόσο η επιδείνωση των εργασιακών συνθηκών, όσο και η αποδυνάμωση της σύνδεσης της εργασιακής κατοχύρωσης με τα επαγγελματικά δικαιώματα που απορρέουν από την εκπαίδευση. Αυτά τα στρώματα, διαπερνούνται από μία μόνιμη συνθήκη ανασφάλειας και ιεράρχησης της επιβίωσης, ενώ επιπλέον καθίσταται εξαιρετικά δύσκολο να οργανωθούν σε σωματεία και να προσδεθούν στη συλλογική διεκδίκηση με πιο μόνιμο τρόπο. Το πρεκαριάτο είναι εύαλωτο σε λογικές εμπέδωσης του νεοφιλευθερισμού. Αποτελεί όμως εν δυνάμει εύφλεκτη ύλη εναντίωσης στο κυρίαρχο, συνεπώς είναι στοίχημα για την αριστερά, να σπάει τη λογική αυτή και να μπορέσει να μετασχηματίσει το πρεκαριάτο σε δυναμικό μπλοκ διεκδίκησης.
4. Συμπληρωματική στην αύξηση της επισφαλούς εργασίας, είναι η έντονη ανισότητα μεταξύ συγκεκριμένων κλάδων τεχνολογίας και υπηρεσιών έναντι των υπολοίπων, στο βαθμό που δεν αποτελούν σε αυτή τη συγκυρία υποσχόμενα πεδία κερδοφορίας. Η τάση αυτή τροφοδοτεί τη μαζική ετεροαπασχόληση και την ανάγκη για δια βίου μάθηση και εξειδίκευση. Παράλληλα, υπονομεύει την ανάγκη για σπουδές καθώς στη σημερινή συνθήκη μιλάμε για πτυχία χωρίς αντίκρισμα στην αγορά εργασίας, επαγγελματικά δικαιώματα και μισθολογικές εγγυήσεις

παρά μόνο στον δημόσιο τομέα. Για αυτόν τον λόγο αίρεται, τουλάχιστον σε επίπεδο συμφέροντος, μια προηγούμενη ενότητα μεταξύ αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ακόμη και αν υπάρχουν κρίσιμα στοιχεία που παραμένουν κοινά. Οι τελευταίοι εμπλέκονται σε διαδικασίες επανακατάρτισης ή και επιλέγουν τη στροφή στη χειρωνακτική εργασία.

5. Ιδιαίτερα σε αναπτυσσόμενους κλάδους, παρατηρούμε επιμέρους μισθολογικές ανόδους, που οδηγούν συχνά στη συγκρότηση νέων ενδιάμεσων στρωμάτων, χωρίς ωστόσο να μπορούμε να πούμε ότι αυτό τους καθιστά μια νέα μεσαία τάξη, με όρους σταθερής συγκρότησης και ενιαίων χαρακτηριστικών. Αυτή η μονιμοποιημένη πλέον συνθήκη - αν και όχι χωρίς αντιφάσεις - αποτελεί βάση της σημερινής συναίνεσης σε σχέση με την αποδοχή του μειωμένου επιπέδου διαβίωσης αλλά και των μειωμένων ευκαιριών ταξικής ανέλιξης.
6. Τα παραπάνω συνθέτουν την εικόνα της σύγχρονης κατακερματισμένης εργατικής τάξης. Η εικόνα αυτή αποτελεί καθρέφτη μιας πραγματικής εικόνας της ελληνικής οικονομίας και της κυρίαρχης κατεύθυνσης. Σε αυτή τη συνθήκη, το κεφάλαιο επιχειρεί να εμφανίσει ότι το βραχυπρόθεσμο συμφέρον της κοινωνικής πλειοψηφίας είναι συνυφασμένο με την σταθερότητα της ελληνικής οικονομίας, στο βαθμό που δεν διαφαίνεται προοπτική συνολικότερων αλλαγών κατεύθυνσης τόσο σε ότι αφορά τις κοινωνικές παροχές, όσο και σε έναν επανασχεδιασμό στο δρόμο για ένα άλλο μοντέλο παραγωγικής δραστηριότητας. Ωστόσο, αναδεικνύεται στο επίπεδο της καθημερινότητας η ψευδής αυτή απεικόνιση, με τη διαρκή υποτίμηση της εργατικής δύναμης. Καθίσταται σαφές ότι η ελαστικοποίηση των μορφών εργασίας αλλά και η διευκόλυνση της μεταπήδησης από κλάδο σε κλάδο αποτελεί επιδίωξη της αστικής τάξης σήμερα με διττή στόχευση: αφενός η ευελιξία των εργαζομένων για να διασφαλιστεί η ευελιξία του κεφαλαίου και αφετέρου η πλήρης εξατομίκευση και το οριστικό διαζύγιο από το δρόμο των συλλογικών αγώνων.

3.1.2 Μεσοστρώματα

1. Κατά την δική μας αντίληψη τα μεσοστρώματα δεν είναι ένα ενιαίο σώμα αλλά αποτελούνται από ενδιάμεσες τάξεις που συμπεριλαμβάνουν και μικροϊδιοκτήτες και εργαζόμενους-στελέχη που εξασκούν εκχωρημένες εξουσίες του κεφαλαίου, ενώ ταυτόχρονα δεν είναι οι ίδιοι αφεντικά και εξακολουθεί να αποσπάται υπεραξία από την εργασία τους. Τα κομμάτι των μεσοστρωμάτων που ζουν από την εργασία τους θα μπορούσαν να είναι δυνητικά σύμμαχο ενός αγωνιστικού μπλοκ.
2. Κατά τη μνημονιακή περίοδο, η ταξική δομή στην Ελλάδα υπέστη βίαιη αναδιάρθρωση, με συνολική κοινωνική υποβάθμιση αλλά και διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των «από κάτω» και των «από πάνω». Τα μεσοστρώματα, που μέχρι τότε απολάμβαναν σχετική άνεση και σταθερότητα, είδαν σημαντική συρρίκνωση των εισοδημάτων τους και άρχισαν να βιώνουν αυξημένη ανασφάλεια. Ο τρόπος με τον οποίο διαρθρώθηκαν οι αγώνες της αντιμνημονιακής περιόδου, έστρεψε μεγάλο μέρος των μεσοστρωμάτων προς την πλευρά των «από κάτω», και το έκανε οργανικό κομμάτι αυτών των αγώνων, ενώ ένα άλλο μέρος συσπειρώθηκε με τους αστούς, ειδικά την πρώτη περίοδο της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ - κάτι που φάνηκε και στο δημοψήφισμα. Τα χρόνια της λήξης των αντιμνημονιακών αγώνων, της συνθηκολόγησης του

ΣΥΡΙΖΑ και της υποτιθέμενης εξόδου από την κρίση, η εικόνα αυτή έχει αντιστραφεί, με το μεγαλύτερο μέρος των μεσοστρωμάτων να πολώνεται με τους «από πάνω».

3. Η διαδικασία της αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας, οδήγησε στη συρρίκνωση της μικρής ιδιοκτησίας, ενισχύοντας, την τάση μισθωτοποίησης του εργατικού δυναμικού. Η καταστροφή του μικρού κεφαλαίου οδήγησε τις μικρές επιχειρήσεις, ειδικά σε ορισμένους κλάδους (π.χ. δικηγορία, κατασκευές, ενέργεια, λιανεμπόριο κ.ά.) να αδυνατούν να επιβιώσουν και μεγάλες εταιρείες να κυριαρχούν στη θέση τους. Τα ποσοστά της μικρής ιδιοκτησίας έχουν μειωθεί τα τελευταία χρόνια - παρότι παραμένουν σχετικά υψηλά, ενώ οι κλάδοι στους οποίους αυτή συναντάται έχουν αλλάξει.
4. Παρά την προαναφερθείσα γενική τάση, τα τελευταία λίγα χρόνια, κατά τα οποία η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε λιγότερο υφεσιακή συνθήκη, τα μεσοστρώματα έχουν βελτιώσει τη θέση τους. Η μικρή ιδιοκτησία, εκμεταλλευόμενη τη διάλυση του εργατικού δικαίου καταφέρνει να αποσπάσει μεγαλύτερες υπεραξίες, ενώ βασιζόμενη σε κλάδους όπως ο τουρισμός αυξάνει το εισόδημα της. Επίσης τα μεσοστρώματα που ζουν από την εργασία τους αντιμετωπίζουν σαφώς καλύτερες εργασιακές συνθήκες και μειωμένη ανεργία, μπορούν να διεκδικήσουν καλύτερους μισθούς και μια κάποια ανέλιξη.
5. Η στρατηγική ήττα του 2015 και η προσωρινή ανάσχεση της ύφεσης, που βελτίωσε το βιοτικό επίπεδο των παραπάνω μεσοστρωμάτων, εξηγούν με υλικό τρόπο την κυριαρχία της ΝΔ και την απομάκρυνση τους από τα λαϊκά στρώματα. Δεν πρόκειται για μια νεοεμφανιζόμενη μεσαία τάξη με ομοιογένεια και ενιαία συμφέροντα, αλλά για ένα ενδιάμεσο στρώμα ανθρώπων που ζουν σημαντικά καλύτερα από την εργατική τάξη της χώρας, και βρίσκονται ιδεολογικά μακριά από αυτήν. Ήδη από την περίοδο διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, κεντρικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία παίζει η πλήρης αποδυνάμωση του εργατικού δικαίου, το οποίο προστάτευε με ενιαίο τρόπο δικαιώματα και συνθήκες εργασίας,
6. Παράλληλα, η διαδικασία αυτή έχει ισχυρότατο ιδεολογικό αποτύπωμα. Για αυτό το ενδιάμεσο στρώμα κυριαρχεί μια λογική αριστείας: αν διακριθείς σε αυτό που κάνεις, θα εξασφαλίσεις μια καλύτερη ζωή. Η προσδοκία ανέλιξης, που στηρίζεται στη πίστη ότι πρέπει να γίνεις η εξαίρεση για να τα καταφέρεις, αποδεικνύεται αρκετά πειστική ώστε να εγκλωβίζει πολλούς ανθρώπους στο αέναο κυνήγι της ατομικής ανόδου. Η διαδικασία αυτή, δεν βασίζεται στη συλλογική διεκδίκηση της αξιοπρέπειας για όλους, αλλά στην αγωνία διατήρησης των συγκριτικά καλύτερων συνθηκών για τον εαυτό, έχει συμβάλει στη στροφή του μεγαλύτερου μέρους αυτών των ενδιάμεσων στρωμάτων προς την πλευρά των «από πάνω».

3.1.3 Νεολαία

1. Η συγκρότηση της νεολαίας σήμερα επηρεάζεται σημαντικά από το εκπαιδευτικό σύστημα και τις πολιτικές επιλογές των τελευταίων δεκαετιών. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η επιλογή υποχρηματοδότησης των σχολείων, η εμμονή για βαθιά αναχρονιστικές πολιτικές και η ολοένα και περισσότερο αγοραία προσέγγιση του σχολείου, έχουν οδηγήσει σε ένα

εκπαιδευτικό πλαίσιο που εντείνει την ταξικότητα, προωθεί την κατάρτιση εις βάρος της γνώσης, ενώ εξασφαλίζει όλο και λιγότερο την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τομή φαίνεται να αποτελεί η τελευταία μεταρρύθμιση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που καταλήγει στη συγχώνευση εκατοντάδων τμημάτων, αλλά και ο αποκλεισμός από την τριτοβάθμια εκπαίδευση τα τελευταία 3 χρόνια, 20 έως 40 χιλιάδων μαθητών ανα χρονιά μέσω της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής (ΕΒΕ).

2. Η σημασία του -μεταξύ άλλων- ταξικού μέτρου της ΕΒΕ για την σημερινή νεολαία είναι διττή: αφενός διοχετεύει τους μαθητές είτε σε κλάδους χαμηλής κατάρτισης, είτε σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια, συρρικνώνοντας έτσι την εργασιακή τους προοπτική και διαμορφώνοντας νέους όρους -πιο πλειοψηφικούς και από μικρότερη ηλικία - ένταξης στην εργατική τάξη. Αφετέρου, αυξάνει την οικονομική πίεση στις λαϊκές οικογένειες και την εξάρτηση από την ιδιωτική παραπαιδεία, ενώ επιβάλλει μια ανευ προηγούμενου εντατικοποίηση για τις μαθήτριες από νεαρή ηλικία.
3. Το τοπίο στο πανεπιστήμιο, όπως φαίνεται να παγιώνεται τα τελευταία χρόνια, χαρακτηρίζεται από μία «αλλαγή μοντέλου» για το φοιτητή και τη φοιτήτρια, με κυρίαρχο στοιχείο την εντατικοποίηση των ρυθμών σπουδών και της ζωής, καθώς και την προσήλωση στη διαρκή παραγωγικότητα. Είναι πλέον πλήρως εμποδωμένο το πανεπιστήμιο ως ένα σκληρό πεδίο «επιδόσεων», απόκτησης προσόντων και αυτο-πειθάρχησης. Η ενασχόληση με την πολιτική αλλά και με μορφές ψυχαγωγίας και διασκέδασης έχει συρρικνωθεί. Αυταπόδεικτο, βέβαια, είναι το γεγονός ότι οι τομές της εκπαιδευτικής αναδιάρθρωσης που κατευθύνονται στην αποστείρωση του πανεπιστημίου και την πειθάρχηση των φοιτητριών έχουν συντελέσει σε αυτή την κατάσταση.
4. Η ένταξη στην παραγωγή των νέων γίνεται πολύ νωρίτερα και βίαια απ' ό,τι τα αμέσως προηγούμενα χρόνια. Η εντάξη αυτή γίνεται - τουλάχιστον τα πρώτα της χρόνια - σε συνθήκες επισφάλειας και χωρίς εργασιακά δικαιώματα και προστασία. Η κακή εργασιακή πραγματικότητα και το «ευέλκτο» της εργασίας χαμηλής ειδίκευσης, συντελούν αναπόφευκτα στην περαιτέρω μείωση των προσδοκιών, στην αποδοχή της εκμετάλλευσης ως αναγκαίο στάδιο για πιθανή κοινωνική και οικονομική σταθερότητα και στην προσαρμογή σε δυστοπικές συνθήκες. Τα παραπάνω εντείνουν και η παντελής έλλειψη αναπαραστάσεων συλλογικών κατοχυρώσεων εργασιακών δικαιωμάτων.
5. Η εργασία κατά τη διάρκεια των σπουδών είναι πλέον πλειοψηφική στους φοιτητές, ακόμη και για φοιτήτριες μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων, που εργάζονται για να αποκτήσουν «εργασιακή εμπειρία» και να μην επιβαρύνουν τις οικογένειές τους. Κανόνας βέβαια εξακολουθεί να είναι η εργασία για τους οικονομικά ασθενέστερους, που είναι συχνά αναγκαία για την επιβίωση και την κάλυψη βασικών αναγκών, κάτι που εντείνεται από τις ελλείψεις στη φοιτητική μέριμνα και στην κρατική στήριξη των ταξικά πληττόμενων φοιτητών.

6. Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές στην Ελλάδα, και ειδικότερα ο τρόπος που αυτές εκφράστηκαν στη διακυβέρνηση της ΝΔ άφησαν την νεολαία έκθετη σε ένα αβέβαιο μέλλον και της στέρησαν δικαιώματα, ελευθερίες και ένα καλό μέλλον στη χώρα της. Αυτό έχει διαμορφώσει ένα αντικυβερνητικό αίσθημα που εκφράστηκε γύρω από συγκεκριμένα πολιτικά γεγονότα, όπως ο αυταρχισμός και η καταστολή την περίοδο της καραντίνας, η ίδρυση της πανεπιστημιακής αστυνομίας, το έγκλημα των Τεμπών και η θέσπιση των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Όμως στον αντίποδα η νεολαία στην πλειοψηφία της δε βλέπει την αριστερά ως αντίπαλο πόλο, με όρους στράτευσης. Περισσότερο επικρατεί ένας διάχυτος «αντισυστημισμός» που θέτει στο στόχαστρο την πολιτική ζωή, τα κόμματα και τις οργανώσεις, αλλά και την ίδια τη συλλογική δράση.
7. Το τελευταίο, συνδέεται με τις κοινωνικοπολιτικές ιδιαιτερότητες της Gen Z, της οποίας η σκέψη είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένη και επικεντρωμένη στη συμπυκνωμένη και διαρκώς εναλασσόμενη πληροφορία. Αυτό δυσχεραίνει τη στράτευση της σε μεγάλα αφηγήματα και τη σύνδεση της με την ιστορική μνήμη, και ειδικότερα με αγώνες που μοιάζουν να της «κληροδοτούνται» από τις προηγούμενες γενιές. Όσον αφορά την πολιτική και τα κοινωνικά ζητήματα, τα παραπάνω δεν συνηγορούν ότι μιλάμε για μια γενιά αδιάφορη. Αντίθετα, μας φέρνουν μπροστά σε μια γενιά που την αφορά η επικαιρότητα και οι πολιτικές πτυχές αυτής, αλλά δυσκολεύεται να οργανώσει τη δράση της με γνώριμα εργαλεία ανάλυσης και συλλογικής δράσης.
8. Αυτή η πραγματικότητα συνομιλεί με την αποτυχία της αριστεράς να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες και να αρθρώσει νέα αφηγήματα, ιδιαίτερα μετά το 2015. Στα μάτια της νεολαίας η αριστερά παραμένει περιχαρακωμένη, γραφική, παρωχημένη και αποκομμένη από τα σημερινά αιτήματα. Ο συχνά περιοριστικός της ρόλος ως προς τα κινήματα και τον αυθορμητισμό τους τα τελευταία χρόνια, ενισχύει την απογοήτευση αυτή.
9. Η αδυναμία, ωστόσο, εντοπίζεται στον πυρήνα της ταξικής συνείδησης των νέων. Η πραγματικότητα είναι ότι η νεολαία που περιγράφεται - αυτή της μειωμένης προοπτικής - πιεσμένη από μια ασφυκτική καθημερινότητα, επιλέγει την προσαρμογή και τη συναίνεση. Δεν συναινεί αποκλειστικά αρνητικά, ως αποδοχή μιας κατάστασης, αλλά κυρίως βλέποντας προοπτική στη σκληρή δουλειά και στις «ευκαιρίες» που ίσως βρεθούν μπροστά της. Για να προσεγγιστεί αυτή η γενιά, η αριστερά πρέπει να προτείνει ένα πρότυπο οργάνωσης της ζωής που να αγκαλιάζει τις ταυτότητες και τις ανάγκες της, αντί για μια αριστερά καταγγελτική, που της υπενθυμίζει τα βάρη της καθημερινότητας, χωρίς ουσιαστικό αντιπρόταγμα και χωρίς νίκες να παρουσιάσει στο κοινωνικό πεδίο.

3.1.4 Γυναίκες, ΛΟΑΤΚΙ+ και έμφυλα καταπιεζόμενα υποκείμενα

1. Είναι προφανές ότι οι γυναίκες και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αποτελούν κοινωνικές κατηγορίες και όχι κοινωνική τάξη με ενιαία ή ομοιογενή (ταξικά, ιδεολογικά ή άλλα) χαρακτηριστικά. Σε υλικό επίπεδο, αποτελούν διαταξικές κοινωνικές κατηγορίες που φέρουν τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής τους τάξης και ταυτόχρονα, λόγω της ύπαρξης της πατριαρχίας βιώνουν μια

συνθήκη πολλαπλής υποτέλειας. Βρίσκονται στο καταπιεζόμενο σκέλος διακριτών μεν αλλά συνδεδεμένων και αλληλεξαρτημένων συστημάτων εξουσίας (οικονομική εκμετάλλευση, πατριαρχία, ρατσισμός, αποικιακή βία), με αποτέλεσμα να βιώνουν αυτές τις καταπίεσεις όχι απλώς αθροιστικά, αλλά πολλαπλασιαστικά.

2. Παρά τις διακηρύξεις του νεοφιλελευθερισμού για ισότητα, η έμφυλη ανισότητα παραμένει χαρακτηριστικό των σύγχρονων κοινωνιών. Οι αριθμοί των διαπιστωμένων γυναικοκτονιών, η μισθολογική ανισότητα που εξακολουθεί να υφίσταται, η περιθωριοποίηση ειδικά των μεταναστριών γυναικών στην αγορά εργασίας και οι σοβαροί περιορισμοί στην πρόσβαση στην εκπαίδευση για τις γυναίκες σε παγκόσμιο επίπεδο είναι μερικά μόνο από τα στοιχεία που υπογραμμίζουν αυτή την πραγματικότητα. Παράλληλα, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα εξακολουθούν συστηματικά να δέχονται διακρίσεις ή παρενόχληση λόγω «γενετήσιου προσανατολισμού».
3. Στη Δύση, η έμφυλη βία έχει αποκτήσει ενδημικά χαρακτηριστικά, με δεδομένη την αύξηση της τα χρόνια της κρίσης. Η έμφυλη καταπίεση, όμως, δεν αφορά αποκλειστικά την έμφυλη βία, αλλά περιλαμβάνει συνολικά και διαθεματικά τις δομικές καταπίεσεις που υφίστανται τα άτομα στη βάση της οικονομικής τους κατάστασης, της καταγωγής τους, της έμφυλής τους ταυτότητας - είτε αυτής που το πατριαρχικό σύστημα αποδίδει σε αυτά είτε αυτής που επιλέγουν τα ίδια, της έκφρασης του φύλου και του σεξουαλικού προσανατολισμού. Η έμφυλη καταπίεση εκφράζεται μεταξύ άλλων στην άνιση κατανομή της οικιακής εργασίας και την μη ορατότητα της, στην άνιση ανάληψη υποχρεώσεων φροντίδας, στην άνιση απόδοση προνομίων σε κάθε σφαίρα της ζωής στη βάση του φύλου, στην επιβίωση και στην πρόσληψη εξαιρετικά περιοριστικών και στερεοτυπικών έμφυλων ρόλων.
4. Σήμερα, εντός της κοινωνικής κατηγορίας των γυναικών παρατηρούνται αντίρροπες τάσεις. Η σαφώς μαζικότερη τάση αφορά την όλο και διευρυνόμενη «έμφυλη συνείδηση» των γυναικών: στην μετά-MeToo εποχή, υπάρχει ευρύτερη αναγνώριση προβλημάτων όπως η έμφυλη βία και οι γυναικοκτονίες, οι πρακτικές της αλληλεγγύης φαίνεται να αναβιώνουν, και ένα ολοένα αυξανόμενο μέρος των γυναικών αμφισβητεί ενεργά τις παραδοσιακές επιταγές που συνδέονταν με τη γυναικεία ταυτότητα, επαναπροσδιορίζοντας την έμφυλη ταυτότητα. Βέβαια, μέσα στις αδιαμφισβήτητες δυσκολίες που συνεπάγεται η γυναικεία ταυτότητα, γεννιέται και η αντίρροπη τάση, αυτή της άρνησης της πατριαρχίας ως πηγής των προβλημάτων και της διεκδίκησης μιας διαφορετικής μεταχείρισης, η οποία απομακρύνει το βλέμμα από τα συστημικά προβλήματα. Ο εσωτερικευμένος μισογυνισμός αποτελεί την ισχυρότερη απόδειξη ότι καμία ταυτότητα δεν αποτελεί επαρκή συνθήκη για μια ριζοσπαστική τοποθέτηση, και ότι η ιδεολογική διάσταση είναι εξίσου κρίσιμη με την υλική καταπίεση για τη δημιουργία κάθε τάσης προς τα εμπρός.
5. Η αυξημένη ορατότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ διεκδικήσεων σε κοινωνικό και θεσμικό επίπεδο σηματοδοτεί μια πρόοδο, όχι όμως χωρίς προκλήσεις. Η έννοια αυτή της «κοινότητας» βρίσκεται σε κρίση, αφού μέσα στην ίδια κοινωνική ομάδα συνυπάρχουν διαφορετικές ταυτότητες και ενίοτε και συγκρουόμενα συμφέροντα. Η διαθεματικότητα στις διεκδικήσεις του κινήματος δεν μετράει όσα βήματα θα ήταν απαραίτητα, ώστε η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα να

αποτελέσει τη βάση μιας κοινωνικής δυναμικής ριζοσπαστισμού. Επίσης, εντός της ίδιας της «κοινότητας» παρατηρούνται διακρίσεις και προκρίνονται κατά κύριο λόγο διεκδικήσεις των ομοφυλόφιλων ανδρών τη στιγμή που άλλες ταυτότητες, όπως οι λεσβίες, οι τρανς και τα ίντερσεξ άτομα, παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αόρατες. Παράλληλα, η διαρκής προσπάθεια ενσωμάτωσης των ΛΟΑΤΚΙ+ διεκδικήσεων στα ετεροκανονικά πρότυπα, γνωστή ως «ομοκανονικότητα», προκαλεί συγκρούσεις μεταξύ μερίδων της κοινότητας που την υιοθετούν, διεκδικώντας να ενταχθούν στην καπιταλιστική και πατριαρχική κανονικότητα, και εκείνων που προωθούν την αποδόμηση της κανονικότητας και τη σύνδεση των αιτημάτων με ευρύτερες κοινωνικές ανισότητες. Παρά ταύτα, η ανάδειξη των κούηρ αιτημάτων και η συμπόρευση με τα υπόλοιπα κινήματα δείχνουν ότι εντός της ετερόκλητης αυτής κοινότητας ανευρίσκουμε συνεχώς πολιτικά εργαλεία και θεωρητικές βάσεις για την ολική απελευθέρωση των καταπιεσμένων ταυτοτήτων.

6. Οι σύγχρονες τάσεις στα υποκείμενα συνδέονται με τη σημερινή συνθήκη της πατριαρχίας, και την πολλαπλή διαπλοκή της με άλλα συστήματα καταπίεσης. Είναι δεδομένο ότι η πατριαρχία ως σύστημα καταπίεσης προηγείται της ανάπτυξης του καπιταλισμού και εμφανίζεται ιστορικά ως σύστημα καταπίεσης και σε προ-καπιταλιστικές κοινωνίες. Ωστόσο, πρέπει να σημειώσουμε ότι με την ανάπτυξη του καπιταλισμού συγκροτείται μία ειδική μορφή καπιταλιστικής πατριαρχίας, καθώς οι προηγούμενες μορφές πατριαρχίας μετασχηματίστηκαν σημαντικά. Το πέρασμα από τον μεταπολεμικό καπιταλισμό στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, που συνεπάγεται την απορρύθμιση της εργασίας, την ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών και την αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους, δεν ενίσχυσε μόνο τις ταξικές ανισότητες αλλά και ενέτεινε τις έμφυλες ανισότητες. Με την κυριαρχία του νεοφιλελεύθερου υποδείγματος, οι γυναίκες βρέθηκαν συχνά σε επισφαλείς και χαμηλόμισθες θέσεις, οι συνθήκες εργασίας τους χειροτέρεψαν σημαντικά, ενώ η κοινωνική πρόνοια και η φροντίδα των παιδιών υποβαθμίστηκαν. Ταυτόχρονα, οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές ενίσχυσαν τις ανισότητες μεταξύ γυναικών από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και εθνοτικές ομάδες, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι έμφυλες διακρίσεις εντός του καπιταλιστικού συστήματος και να θρυμματίζονται ακόμη περισσότερο οι συλλογικές ταυτότητες και διεκδικήσεις.
7. Παρόλ' αυτά, στην πράξη, ειδικά τα χρόνια μετά την κρίση του 2008, το φεμινιστικό κίνημα μοιάζει πολλές φορές να αποτελεί το τελευταίο οχυρό, σημειώνοντας μαζικές στιγμές διαμαρτυρίας και διεκδίκησης, και πετυχαίνοντας σημαντικές νίκες σε μια δύσκολη για τα κινήματα περίοδο. Στο ερώτημα γιατί στην Ευρώπη είναι ευκολότερο να επιτευχθούν νίκες για τα αιτήματα που αρθρώνει το φεμινιστικό κίνημα, παρά για τις διεκδικήσεις του εργατικού κινήματος και άλλων κινημάτων, η απάντηση συνδέεται με την αλληλεξάρτηση καπιταλισμού και πατριαρχίας: για να επιβιώσει το σύμπλεγμα αυτών των δομών, πρέπει να αποδέχεται κάποια θεσμικά αιτήματα για να αντλεί νομιμοποίηση εν συνόλω. Το κυρίαρχο σύστημα είναι περισσότερο διατεθειμένο να αλλάξει μορφή η πατριαρχία, βρίσκοντας νέους, λιγότερο εμφανείς τρόπους εκμετάλλευσης των έμφυλων καταπιεζόμενων και ενσωματώνοντας τμήματα που αμφισβητούν την ηγεμονία του από τη σκοπιά της έμφυλης διάστασης. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι κατακτήσεις οφείλονται κυρίως στις παραχωρήσεις του

συστήματος. Αντίθετα, η δυναμική και η εξάπλωση του φεμινιστικού κινήματος έδειξαν ότι έχει έρθει για να μείνει, αποτελώντας ισχυρό αντίπαλο για το κυρίαρχο κοινωνικό σύστημα. Ο ριζοσπαστισμός της φεμινιστικής σκέψης και η πλατιά διάδοση των ιδεών της, ακόμη και σε πιο συντηρητικά τμήματα της κοινωνίας, δείχνουν την ικανότητά του να αμφισβητεί την κυρίαρχη ιδεολογία, θέτοντας ζητήματα ηγεμονίας στα έμφυλα θέματα.

8. Οι αισιόδοξες διαπιστώσεις δεν αναιρούν το γεγονός ότι το φεμινιστικό κίνημα είναι επηρεασμένο από την τάση ατομοκεντρισμού που φέρνει μαζί του ο σύγχρονος νεοφιλελεύθερος και ψηφιακός καπιταλισμός: από τη μία, τα φιλελεύθερα τμήματα επικεντρώνονται στην ατομική ενδυνάμωση, ενώ παράλληλα τα πιο ριζοσπαστικά κομμάτια δυσκολεύονται να συνδυάσουν τη διεκδίκηση δικαιωμάτων με την ανάγκη για ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Στην Ελλάδα, αυτό καθίσταται σαφές στο γεγονός ότι το φεμινιστικό κίνημα εστιάζει κυρίως στην έμφυλη βία, συχνά χωρίς να τη συνδέει με το αναγκαίο πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο ή να προωθεί τον απαραίτητο μετασχηματισμό για την πρόληψή της, παραμένοντας περιορισμένο στις προσωπικές διαστάσεις του προβλήματος.

3.1.5 Μετανάστριες/ες ²

1. Οι μετανάστριες αποτελούν ένα από τα πιο καταπιεσμένα τμήματα της εργατικής τάξης στις χώρες του παγκόσμιου Βορρά, βιώνοντας τόσο τον κρατικό και όσο και τον κοινωνικό ρατσισμό. Ο ρατσισμός, όπως αντίστοιχα η πατριαρχία, μετασχηματίζεται εντός των καπιταλιστικών σχέσεων και του καπιταλιστικού κράτους. Η ταξικότητα δεν πρέπει να διαχωρίζεται από τα δικαιώματα των μεταναστών, καθώς ο βαθμός της διεκδίκησης και της διεύρυνσης των δικαιωμάτων και ελευθεριών των καταπιεζόμενων εγγράφεται στον γενικότερο κοινωνικό συσχετισμό δύναμης. Επομένως, η πάλη ενάντια στο ρατσισμό είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ενάντια στην υποβάθμιση των συνθηκών ζωής όλης της κοινωνικής πλειοψηφίας.
2. Ο ελληνικός ρατσισμός που δομήθηκε πάνω στην εθνική υπεροχή, κατασκεύασε τον εσωτερικό εχθρό στο πρόσωπο των μεταναστριών, εμφανίζοντάς τις να ενσαρκώνουν πολλαπλές απειλές έναντι του «εθνικού σώματος», κάτι που οδηγεί στην κατάταξή τους ως υποκείμενα χαμηλότερης κατηγορίας σε σχέση με τους «ντόπιους» και στη στέρηση δικαιωμάτων. Από τις οικοδομές και τα χωράφια μέχρι την οικιακή εργασία, οι μετανάστριες υφίστανται καταπίεση σε τριπλό επίπεδο (τάξη, φυλή, φύλο), βιώνοντας έμφυλη βία και επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης και εργασίας.
3. Η κρίση και η άνοδος της ακροδεξιάς επιδείνωσαν την αντιμεταναστευτική ρητορεία. Οι πολιτικές λιτότητας και φτώχειας αποτέλεσαν έφορο έδαφος για να εκπροσωπηθεί από τις

² Στο κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος μετανάστρης/τρια για όλα τα μετακινούμενα υποκείμενα, σε μία προσπάθεια μη υιοθέτησης μιας κατασκευασμένης από το κράτος διάκρισης μεταξύ μεταναστών/προσφύγων, που λειτουργεί αποκλειστικά ως τρόπος διάκρισης και κατακερματισμού των μετακινούμενων πληθυσμών.

αστικές κυβερνήσεις και την ακροδεξιά η αφήγηση του εσωτερικού εχθρού, ειδικά από τη στιγμή που είχε στρωθεί το έδαφος από τις πολιτικές της δεξιάς που προωθούσαν την περιθωριοποίηση των μεταναστριών. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι σε περιόδους ακραίας φτώχειας, η έλλειψη οικοδόμησης από την αριστερά αντιγεμονικού αφηγήματος απέναντι στην αντιμεταναστευτική προπαγάνδα - μέσα από ενίσχυση εγχειρημάτων αλληλεγγύης και του αντιρατσιστικού κινήματος, δίνει χώρο στην ακροδεξιά.

4. Στα τέλη Φεβρουαρίου του 2020, η ενορχηστρωμένη δημιουργία της «συνοριακής κρίσης» στον Έβρο από την κυβέρνηση Ερντογάν και, αμέσως μετά, το ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19, θα μετατοπίσουν δραστικά την συζήτηση για την μεταναστευτική μετακίνηση στον προνομιακό για την κυβέρνηση χώρο της «εθνικής ασφάλειας» και της «υγειονομικής απειλής». Έτσι της δόθηκε η ευκαιρία να επιβάλλει, χωρίς αντιδράσεις, μια πολιτική εξαίρεσης δικαιωμάτων και συνοριακής βίας, αλλά και τον πολιτικό χρόνο για την κατασκευή κλειστών κέντρων κράτησης, την αποσυμφόρηση του ασύλου με την μαζική απόρριψη αιτούντων, την κατάργηση προνοιακών προγραμμάτων κοκ. Την ίδια περίοδο πληθαίνουν οι παράνομες επαναπροωθήσεις. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως το πολεμικό αφήγημα που ανέπτυξε η ΝΔ περί εισβολής στον Έβρο και ανάγνωση των μεταναστριών ως εχθρικό υποκείμενο, συνετέλεσε σε μία συντριπτική επικοινωνιακή υπεροχή. Οι αριστερές δυνάμεις δεν μετατόπισαν αυτό το αφήγημα, το οποίο εν τέλει έφυγε από το προσκήνιο εξαιτίας της πανδημίας του Covid-19. Ωστόσο, η συνθήκη αυτή επέφερε ένα νέο τοπίο, με την εγκαθίδρυση ενός αντιμεταναστευτικού αισθήματος και την αδυναμία της αριστεράς να καταφέρει να συσπειρώσει δυναμικές σε επόμενους κινηματικούς και πολιτικούς κόμβους όσον αφορά την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μετανάστων.
5. Σχετικά με την κατανομή των μεταναστών στην αγορά εργασίας, οι ευρωπαϊκές πολιτικές ταξινομούν τους μετανάστες βάσει δεξιοτήτων, διάρκειας και σκοπού της απασχόλησης, ενώ παράλληλα επιτρέπουν στα κράτη μέλη να προσαρμόζουν τις ρυθμίσεις σύμφωνα με τις τοπικές απαιτήσεις του κεφαλαίου, αναπαράγοντας μια ωφελιμίστικη λογική. Στην περίπτωση της Ελλάδας, λόγω και της συνθήκης Δουβλίνο 2, το κράτος αδυνατεί να διοχετεύσει μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές προς την Ευρώπη, με αποτέλεσμα η ελληνική κυβέρνηση να οδηγείται στην υπέρμετρη καταπίεση των υποκειμένων αυτών και στην πλήρη υποτίμηση των δικαιωμάτων τους, ακριβώς γιατί στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο δεν χωράνε δομές κοινωνικής πρόνοιας. Μάλιστα η κυβέρνηση μέσω ρυθμίσεων ελέγχει πλέον εκείνη και διανέμει με βάση ρευστά κριτήρια τις χρηματοδοτήσεις σε εκάστοτε προγράμματα και οργανισμούς. Στην πραγματικότητα μειώνει ακόμα περισσότερο τα χρήματα που παρέχονται για την κάλυψη των αναγκών των μεταναστών στους χώρους φιλοξενίας, ενώ οι πόροι που λαμβάνει από την ΕΕ παραμένουν υψηλοί. Την ίδια στιγμή οι εργαζόμενοι σε αυτά τα πλαίσια φροντίδας βιώνουν ανασφάλεια, σε υποστελεχωμένους χώρους εργασίας και με τις απολαβές τους να μειώνονται παρότι τα αιτήματα παροχής φροντίδας αυξάνονται ολοένα και περισσότερο.
6. Οι αντιμεταναστευτικές πολιτικές διοχετεύουν το εργασιακό δυναμικό των μεταναστριών σε χειρωνακτικές κυρίως εργασίες στον αγροτικό τομέα, σε χαμηλόμισθες θέσεις στην

παραγωγή και σε οικιακές εργασίες αναπαράγοντας έναν καταμερισμό εργασίας που συμφέρει το κεφάλαιο. Πολλές μετανάστριες συνεχίζουν να εργάζονται στα οικιακά και στη φροντίδα ηλικιωμένων. Πρόκειται για μία εργασία, η οποία παρόλο που μπορεί να καταπονεί τα σώματά τους - σε βαθμό που θα έπρεπε να θεωρείται βαριά και ανθυγιεινή, εντούτοις παραμένει μαύρη και αόρατη, χωρίς να εξασφαλίζει ούτε ένα ένσημο. Η αριστερά οφείλει να καταπιαστεί με αυτή τη μορφή εκμετάλλευσης, αναζητώντας και παραδείγματα διεκδικήσεων από μετανάστριες που εργάζονται στα οικιακά σε άλλες χώρες, όπως στην Ισπανία.

7. Πρακτικά το ελληνικό κράτος ορίζει ότι οι μετανάστες στην Ελλάδα αν δεν εργάζονται δεν έχουν χώρο και λόγο παραμονής. Την ίδια στιγμή η υποστήριξη στην εξεύρεση στέγασης, στην εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας και στην ένταξη στην αγορά εργασίας από κρατικούς φορείς ή συνεργαζόμενους οργανισμούς υποτιμάται ολοένα και περισσότερο. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται ακόμα περισσότερο η ανασφάλεια και τα φαινόμενα εργασιακού trafficking και εκμετάλλευσης.
 8. Παράλληλα, η δεύτερη γενιά μεταναστών σήμερα, παρότι νομιμοποιημένη, αντιμετωπίζει μια συνθήκη μειωμένων δικαιωμάτων ενώ παράλληλα είναι μάρτυρες του αγώνα των γονιών τους για χαρτιά και εργασία. Με το νόμο του 2021 για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας η πολιτογράφηση δυσχεραίνεται, αποκλείοντας τους οικονομικά ασθενέστερους και οδηγώντας πολλούς στην έξοδο από τη χώρα. Σε πολιτικό και νομικό πλαίσιο, ενώ οι «ντόπιοι/εις» έχουν ως πολίτες μία σειρά από συνταγματικά καθιερωμένα δικαιώματα, τα δικαιώματα των μεταναστριών μεταβάλλονται διαρκώς από τον εκάστοτε νομοθέτη και τις σκοπιμότητες της κάθε κυβέρνησης. Αυτή η διαφορά είναι καταλυτική για την καθημερινή ζωή των μεταναστριών στη χώρα.
 9. Παρά την αντιμετώπιση που δέχονται, οι μετανάστριες έχουν πρωτοστατήσει σε αγώνες για τα δικαιώματά τους, όπως είναι οι κινητοποιήσεις στα κέντρα κράτησης, μέσα από εργατικούς αγώνες - ειδικά ως εργαζόμενοι σε delivery και ως εργάτες γης - αλλά και για το δικαίωμά τους στη στέγη και την κοινωνική ένταξη, όπως οι κινητοποιήσεις ενάντια στο κλείσιμο της δομής του Ελαιώνα. Επιπλέον έχουμε δει εγχειρήματα αλληλεγγύης που σπάνε στην πράξη την κυρίαρχη ρατσιστική ρητορεία, όπως το City Plaza και το Μυρμήγκι.
 10. Μια αριστερά που δεν υπερασπίζεται και δεν προσεγγίζει το πολυεθνικό αυτό προλεταριακό στρώμα αποτυγχάνει στο ρόλο της. Και πράγματι μετά από πολλά χρόνια βλέπουμε μια μερική τουλάχιστον προσέγγιση να λειτουργεί με κυρίως δεύτερης γενιάς μετανάστες/στρίες να αποτελούν πλέον ένα σημαντικό κομμάτι της κινηματικής διαθεσιμότητας σε μητροπόλεις της Ευρώπης και των ΗΠΑ. Στην χώρα μας, όπως και σε όλα τα Βαλκάνια, οι κοινωνικές αυτές ομάδες έχουν μικρότερα μεγέθη αλλά αυτό δεν κάνει λιγότερο κομβική την προσέγγιση τους.
2. Οι παραπάνω προτεραιοποιήσεις τίθενται για λόγους εφικτότητας και αποτελεσματικότητας χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άλλες κοινωνικές ομάδες που θα πρέπει να προσεγγίσουμε ή

να ενσωματώσουμε τις ανάγκες τους στην πολιτική μας, όπως οι άνθρωποι οι οποίοι βιώνουν ακραία φτώχεια, όσοι/ες αντιμετωπίζουν πολυεπίπεδες διακρίσεις, όπως οι Ρομά, και γενικά όλοι όσοι υφίσταται συστηματική υποβάθμιση των όρων ζωής και εργασίας τους. Παράλληλα, αναγνωρίζουμε τη σημασία των ιστορικών και πολιτισμικών διχοτομήσεων, που διαπερνούν τις κοινωνικές τάξεις (π.χ. αριστερός/δεξιός, προοδευτικός/συντηρητικός), ως εργαλεία για τη συσπείρωση όσων ταυτίζονται με προοδευτικές αξίες. Το βέβαιο είναι πως η εκκινούμε από την αναγνώριση των πολλαπλών μορφών καταπίεσης, οι οποίες είναι αλληλένδετες και λειτουργούν για τη διαίωνιση της ανισότητας, προς όφελος του κεφαλαίου. Αυτό θα πρέπει να απολήγει σε έναν κοινό αγώνα, που θα ενώνει όλα τα υποκείμενα της καταπίεσης σε κοινή διεκδίκηση απέναντι στην περιθωριοποίηση, την υποβάθμιση, την υποτέλεια.

3.2 Πως η ΝΔ συγκροτεί το μπλοκ της

3.2.1 Κυρίαρχα αφηγήματα

1. Η επάνοδος της ΝΔ στην κυβερνητική εξουσία συνοδεύτηκε από την προσπάθεια συγκρότησης νέων κοινωνικών συμμαχιών. Με την προηγούμενη βάση στήριξής της διαλυμένη από τη σύνδεση του κυρίαρχου συντηρητικού κόμματος με την οικονομική κρίση, τη διαφθορά, την διάλυση του κοινωνικού κράτους και την μνημονιακή επίθεση στα λαϊκά στρώματα, η ΝΔ επιδίωξε τη συγκρότηση ενός νέου διευρυμένου κοινωνικού μπλοκ που δε θα βασίζεται μόνο στη διάψευση των προσδοκιών από τη διακυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ. Το ζήτημα της ηγεμονίας τέθηκε ξανά στον αντίπαλο.
2. Η πρώτη απόπειρα συγκρότησης ηγεμονικής αφήγησης αναδείχθηκε σε όλη τη περίοδο της αντιπολιτεύσης στον ΣΥΡΙΖΑ με σαφή προγραμματικά στοιχεία. Βασικό εργαλείο της πρώτης κυβέρνησης Μητσοτάκη, αμέσως μετά την εκλογή της, ήταν το «επιτελικό κράτος», το οποίο υποσχόταν γρηγορότερες αποφάσεις, περισσότερη ευελιξία, αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας. Συγκρότησε, έτσι, γύρω του την μερίδα εκείνη της κοινωνίας που η οικονομική επιβίωση της ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με το δημόσιο και την ταχύτητα στην λήψη αποφάσεων.
3. Ο τρόπος λειτουργίας της κυβέρνησης έγινε περισσότερο συγκεντρωτικός και ανεξέλεγκτος. Μεταφέρθηκαν περισσότερες πολιτικές και νομικές ευθύνες στον εκάστοτε πρωθυπουργό και την νεοιδρυθείσα Προεδρία της Κυβέρνησης, χωρίς την παρεμβολή των αρμοδίων υπουργών. Η θεσμοθέτηση του επιτελικού κράτους, επέτρεψε στην κυβέρνηση να κανονικοποιήσει μία παρα-κοινοβουλευτική λειτουργία, βασιζόμενη στην υπόθεση ότι η Πρωθυπουργική πλειοψηφία είναι διαρκής - σε αντίθεση με την περίοδο των μνημονίων όπου οι ΠΝΠ ενέτειναν την αίσθηση λειτουργίας εκτός πλαισίων. Τα παραπάνω ήταν ένα βαθύ αστικό αίτημα «εκσυγχρονισμού» της διοίκησης, έγιναν αντιληπτά ως μία θεμιτή αλλαγή από αστικά τμήματα της κοινωνίας, και επέτρεψαν το λεγόμενο άνοιγμα στον κεντρώο και κεντροαριστερό χώρο. Έτσι η ΝΔ εμφανίστηκε ως το κόμμα που ανταποκρίνεται σε μία πλατιά κοινωνική δεξαμένη σε αντίθεση με το προφίλ διακυβέρνησης επί Α. Σαμαρά.

4. Η λειτουργία αυτή της κυβέρνησης επιταχύνθηκε με την πανδημία και τα lockdowns. Η κοινοβουλευτική λειτουργία εν πολλοίς ανεστάλη, η διακομματική συναίνεση των αστικών κομμάτων έφτασε ένα ιστορικό υψηλό όσον αφορά τις πολιτικές αντιμετώπισης της πανδημίας, ενώ οι ανάγκες ψηφιακής διεκπεραίωσης έγιναν ορατές. Παρά το γεγονός ότι η χώρα είχε από τους υψηλότερους αριθμούς θυμάτων από τον κορονοϊό, υπήρξε σε κάποιον βαθμό κοινωνική συναίνεση ή σιωπηρή αποδοχή αναφορικά με την πολιτική διαχείρισης της πανδημίας. Παρόλα αυτά η πολιτική της ΝΔ στην πανδημία της κόστισε ένα ποσοστό του κοινού της που έχει ισχυρή σύνδεση με την εκκλησία, και μετακινήθηκε σε κόμματα όπως η Νίκη.
5. Η ΝΔ επιδιώξε επίσης να προσεταιριστεί κοινωνικές κατηγορίες ή να εμφανιστεί ως δύναμη προόδου σε κοινωνικά ζητήματα, όπως το κίνημα MeToo και η θεσμοθέτηση του ΛΟΑΤΚΙ γάμου. Παράλληλα, βέβαια, η κυβέρνηση προχώρησε σε αντιδραστικές τομές όπως η αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου, θεσμοθετώντας την υποχρεωτική συνεπιμέλεια, συμμαχώντας με μειοψηφικές ομάδες πολιτών όπως «Οι Ενεργοί Μπαμπάδες». Αυτή η τακτική του προσεταιρισμού - έστω και εφήμερου- κοινωνικών κατηγοριών συναντά όρια, καθώς δημιουργεί εσωτερικές αντιφάσεις και αντιδράσεις ακόμη και εντός του κόμματος, τις οποίες ο ηγετικός πυρήνας της κυβέρνησης καλείται να διαχειριστεί με τις αντίστοιχες παραχωρήσεις προς την ακροδεξιά.

3.2.2 Το μείγμα καταστολής στην Ελλάδα

1. Στην Ελλάδα, η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της κατασταλτικής κρατικής υποδομής έχει δημιουργήσει ένα κράτος που βασίζεται σημαντικά στην καταστολή. Δεδομένου ότι οι καταπιεστικοί θεσμοί είναι δυνατόν να λειτουργούν και ανεξάρτητα από μια συνολική αστική στρατηγική, η άρχουσα τάξη δεν ξέρει πάντα πώς να επιτύχει την τέλεια ισορροπία μεταξύ παραχωρήσεων και εξαναγκασμού για να εξυπηρετήσει τα δικά της συμφέροντα. Για να μελετήσουμε την κατασταλτική συνθήκη στην Ελλάδα πρέπει να αξιολογήσουμε τις εξελίξεις στα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματά, στα σώματά καταστολής και στον σωφρονισμό.
2. Η πανδημία αποτέλεσε αφορμή για την επίκληση κατάστασης έκτακτης ανάγκης και την «ενεργοποίηση» του άρθρου 44 του Συντάγματος, επιτρέποντας σχεδόν για δύο χρόνια - και ίσως και ως τώρα - στην κυβέρνηση να καταχραστεί έκτακτες εξουσίες για τη θέσπιση μέτρων που στοχεύουν στον περιορισμό των πολιτικών ελευθεριών, όπως φάνηκε χαρακτηριστικά με τον περιορισμό του δικαιώματός στην διαδήλωση και το νόμο Χατζηδάκη ενάντια στις συνδικαλιστικές ελευθερίες.
3. Όσον αφορά τα εν ενεργεία σώματα καταστολής - το πλέον ενισχυμένο κομμάτι του κράτους από την διακυβέρνηση της ΝΔ- στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό εκτός από την ΕΛ.ΑΣ. και τις ειδικές δυνάμεις (ΜΑΤ, ΔΙΑΣ), έχουν δημιουργηθεί νέες μονάδες, όπως η ΟΔΟΣ και η πανεπιστημιακή αστυνομία, ενώ το κράτος έχει εκδηλώσει την διάθεση να παράξει «αστυνομίες» κάθε λογής για κάθε λόγο (π.χ. δικαστική αστυνομία). Παράλληλα, έχει αναδειχθεί ο ρόλος παραστρατιωτικών ομάδων, όπως οι «αυτόκλητοι συνοριοφύλακες», στα

σύνορα και στα νησιά, ενώ η αντιτρομοκρατική και η ΕΥΠ λειτουργούν απευθείας υπό τον πρωθυπουργό, ενισχύοντας τον έλεγχο και τη συγκεντρωτική διακυβέρνηση.

4. Τα παραπάνω αποτυπώνονται και στον νέο Ποινικό Κώδικα (ΠΚ) με την αύξηση των ποινών, τον περιορισμό της υφ' όρον απόλυσης, την ένταση του εγκλεισμού ως μοντέλο σωφρονισμού - και με αύξηση του χρόνου, επαναφορά της τιμώρησης της απρόσφορης απόπειρας, καθώς και φωτογραφικές διατάξεις σχετικά με την κατοχή εκρηκτικών υλών, τους εμπρησμούς και την διατάραξη λειτουργίας κρατικής αρχής. Μέσα από τον νέο ΠΚ φαίνεται πως η κυβέρνηση της ΝΔ επιλέγει ένα συντηρητικό σωφρονιστικό μοντέλο, που σκοπό έχει την αδρανοποίηση των υποκειμένων και την αποτροπή.
5. Σε αυτό το διάστημα, και κυρίως την περίοδο της πανδημίας, το κράτος φάνηκε να κερδίζει υποστήριξη για κάποιες από αυτές τις πολιτικές. Πρώτον, αυτό σημαίνει τη μετατόπιση της ευθύνης για την κοινωνική κρίση σε «αποδιοπομπαίους τράγους», είτε πρόκειται για τους μετανάστες, είτε για τους νέους, είτε για τις διαδηλώτριες κλπ. Δεύτερον, οι πολιτικές της κυβέρνησης τοποθετήθηκαν στο πλαίσιο μίας πιο μακροπρόθεσμης τάσης κλιμάκωσης της καταστολής στη κοινωνία, που συχνά αναφέρεται ως «επίθεση στις πολιτικές ελευθερίες». Έτσι η εποχή της λιτότητας σηματοδότησε μια τεράστια αύξηση της δύναμης των καταπιεστικών τμημάτων του κράτους.

3.2.3 Οικονομία, Σταθερότητα, Ανάπτυξη, Κοινωνικές Εκπροσωπήσεις

1. Το ευρωπαϊκό και διεθνές σύμπλεγμα κρίσεων επηρέασε άμεσα την χώρα επιτρέποντας στην κυβέρνηση Μητσοτάκη να εμφανιστεί ως «ικανός διαχειριστής» σε δύσκολες συνθήκες, καλλιεργώντας τη λογική ότι τα προβλήματα είναι εισαγόμενα. Αυτή η αφήγηση βρήκε αντίκρισμα και σε κοινωνικές ομάδες που, αν και αντιπαθούν τη διακυβέρνηση της ΝΔ, συμφωνούν στη διατήρηση της «σταθερότητας».
2. Η συναίνεση στη «σταθερότητα» είναι μία φαινομενικά λογική στάση απόρριψης κάθε ρίσκου από μικροαστούς, αγρότες αλλά και φτωχούς. Παράλληλα αποτελεί μια από τις βασικές αιτίες για το ότι δεν έχει συγκροτηθεί ένα λαϊκό κίνημα αντιπαράθεσης με την κυβέρνηση σε κοινωνικό ή εκλογικό επίπεδο. Ήδη από την περίοδο της πανδημίας η κυβέρνηση Μητσοτάκη καλλιέργησε ένα νέο ιδεολογικό προφίλ εκσυγχρονισμένης κεντροδεξιάς, αυτοπαρουσιαζόμενη ως φορέας ορθού λόγου επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο να αποδώσει ηθική νομιμοποίηση σε κατασταλτικές πρακτικές που υιοθέτησε.
3. Ένα κρίσιμο εργαλείο για την κυβέρνηση ήταν το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) της ΕΕ, το οποίο προβλέπεται να εκταμιεύσει έως και 723,8 δισ. € σε επιχορηγήσεις και δάνεια στα κράτη μέλη. Ο Κανονισμός του ΤΑΑ (2021) όριζε ότι τα κράτη-μέλη θα έπρεπε να υποβάλλουν εθνικά σχέδια ανάκαμψης με δεσμεύσεις για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις. Το 2023 τροποποιήθηκε, εντάσσοντας το σχέδιο REPowerEU ως αντίδραση στην ενεργειακή κρίση που προκάλεσε η ρωσική εισβολή. Το ελληνικό σχέδιο «Ελλάδα 2.0», συνολικού προϋπολογισμού 35,95 δισ. ευρώ, περιλαμβάνει 103 επενδύσεις και 76 μεταρρυθμίσεις σε

τέσσερις πυλώνες συμπεριλαμβανομένου του REPowerEU: πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, κοινωνική συνοχή, και ιδιωτικές επενδύσεις. Η κυβέρνηση χρησιμοποίησε τα διαθέσιμα κονδύλια για να συγκροτήσει κοινωνικούς δεσμούς. Πέρα από το μεγάλο κεφάλαιο που είναι ο βασικός αποδέκτης αυτού του σχεδίου, ενίσχυσε την κατανάλωση και αύξησε ονομαστικά τους μισθούς, κάτι που είχε χρόνια να συμβεί λόγω της μνημονιακής λιτότητας. Αυτή η οικονομική κινητικότητα στηρίχθηκε και στα ταμειακά διαθέσιμα που συγκεντρώθηκαν την περίοδο 2015-2019.

4. Παράλληλα, η κυβέρνηση παρουσίασε τα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2022-2023 ως επιτυχία, με την Ελλάδα να ξεπερνά τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε μεγέθυνση, πληθωρισμό και μείωση χρέους και να επιτυγχάνει την έξοδο στις αγορές και την έκδοση ενός 10ετούς ομολόγου, με ρεκόρ προσφορών μετά την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας. Αυτά τα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν ως απάντηση στις κοινωνικές πιέσεις για την ακρίβεια και τους χαμηλούς μισθούς, με την κυβέρνηση να προωθεί την αφήγηση της σύγκλισης με τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους στο εισόδημα, στο ποσοστό χρέους, στο ΑΕΠ κατά κεφαλήν, στην ανεργία. Η υπόσχεση του πρωθυπουργού για μέσο μισθό 1.500 ευρώ έως το τέλος της τετραετίας συμπυκνώνει τη στρατηγική της ΝΔ για την διεκδίκηση της κοινωνικής ηγεμονίας.
5. Με αυτά τα σχόλια γίνεται φανερό και το εξής σημαντικό στοιχείο: η οικονομική πολιτική και η αφήγηση σταθερότητας ενισχύθηκαν από την πολιτική εξαφάνιση του αντίπαλου πόλου. Η πολιτική μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ, η έλλειψη αυτοκριτικής και η ανικανότητα συγκρότησης ενός ισχυρού λαϊκού κινήματος συνέβαλαν στην εκλογική κυριαρχία της ΝΔ. Προφανώς υπάρχουν σημεία ηγεμονίας που αντλούνται σε μία σειρά από τομείς, πέραν από αυτούς που περιγράψαμε. Όμως εκτιμάμε ότι είναι τα παραπάνω, που επέτρεψαν στην κυβέρνηση να καταγράψει αυτή τη σαρωτική νίκη στις εκλογές του 2023. Αποσπώντας τον Μάιο 2,4 εκ. ψήφους, ξεπέρασε ελαφρά την εκλογική-κοινωνική της επιρροή που είχε πριν το μνημόνιο.

3.3 Κοινωνικές αντιστάσεις και κινήματα: Αποτίμηση κινήματων τελευταίας διετίας

1. Είναι γεγονός τα κινήματα στο σύνολο τους έχουν επηρεαστεί από την γενικευμένη απογοήτευση που επικράτησε μετά το 2015 και την απουσία μιας μεγάλης εναλλακτικής αφήγησης, που να δύναται να συνολικοποιήσει τους αγώνες και να τους τροφοδοτήσει πολιτικά. Η ισχύς που απέκτησε η ΝΔ στα απόνερα αυτού, με πλήρη απουσία κάποιου επικίνδυνου πολιτικού αντιπάλου δέους σε κυβερνητικό επίπεδο, και σε συνδυασμό με τη διαρκή προσπάθεια να κατοχυρωθεί θεσμικά και πολιτικά μία αδιαπερατότητα του συστήματος απέναντι στα κινήματα, εντείνουν την αίσθηση της ματαιότητας, αλλά και το κατά πόσο «συνηθίζει» κανείς ως μοναδικά εφικτό τον τρόπο που ζει, όσο και αν τον δυσχεραστεί ή τον «πνίγει».

2. Στην Ελλάδα, δέκα χρόνια μετά τις μαζικές αντιμνημονιακές κινητοποιήσεις, το μαζικό κίνημα βρίσκεται σε κατάσταση υποχώρησης και οι κινητοποιήσεις που λαμβάνουν χώρα είναι κατά κανόνα συγκριτικά μειωμένης μαζικότητας και έντασης. Ωστόσο, από το 2019 και μετά βλέπουμε μία υπαρκτή κοινωνική κίνηση, η οποία ενισχύθηκε τα χρόνια μετά το lockdown. Οι πολλαπλές εκφράσεις της κοινωνικής δυσaréσκειας και δυσπιστίας, μπορεί να είναι μεν αποσπασματικές, παρά ταύτα, δημιουργούν ρήγματα σε μία κανονικοποιημένη κυριαρχία της ΝΔ. Σε όλη τη διάρκεια της πρώτης κυβέρνησης της μέχρι σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί συγκεντρώσεις, πορείες και παρεμβάσεις σε διάφορα επίπεδα έντασης που αφορούν ένα ευρύ ρεπερτόριο: αντικατασταλτικές, εργασιακές, ενάντια στην ακρίβεια, υπερωρών δικαιωμάτων κρατούμενων/διωκόμενων, φεμινιστικές, αντιμπεριαλιστικές/αντιπολεμικές, υπέρ των δικαιωμάτων μεταναστών/Ρομά, περιβαλλοντικές και αστικού χώρου, υπέρ των δημόσιων υποδομών, υπέρ του κοινωνικού κράτους κ.α. Σχεδόν εξ ολοκλήρου οι ανωτέρω κινητοποιήσεις αποτυγχάνουν να συσπειρώσουν μια μαζική μερίδα κόσμου, να εδραιώσουν μία κατάσταση επίμονης και διαρκούς παρέμβασης, και να αποσπάσουν έστω ένα μέρος των αιτημάτων τους από την κυβέρνηση.
3. Σε αυτό το γενικό κλίμα βέβαια, βρίσκουμε λαμπρές εξαιρέσεις που κερδίζουν το στοίχημα της συσπείρωσης και της μαζικοποίησης, και είτε πετυχαίνουν άμεσες μικρές ή μεγάλες νίκες είτε καταφέρνουν γενικότερα να επικοινωνήσουν με ένα ευρύ κομμάτι της κοινωνίας, πράγμα που μπορεί να έχει θετικά μακροχρόνια αποτελέσματα. Τέτοια παραδείγματα συμπεριλαμβάνουν την απεργία στην e-food το 2021, τον αγώνα ενάντια στην πανεπιστημιακή αστυνομία και τις φεμινιστικές κινητοποιήσεις.
4. Άλλωστε, οι κινητοποιήσεις για το έγκλημα στα Τέμπη ήταν ίσως οι μεγαλύτερες των τελευταίων ετών, και σίγουρα οι μεγαλύτερες στα χρόνια της διακυβέρνησης της ΝΔ, ανεξάρτητα από το γεγονός πως δεν κατάφεραν να πλήξουν σημαντικά την κυβέρνηση ή να αναδείξουν συγκεκριμένα αιτήματα πίσω από τα οποία να υπάρξει μία συνεπής στράτευση. Για το τελευταίο ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό και η αριστερά. Φαίνεται πως για να ξεσηκωθεί μία μαζική διαμαρτυρία που να εκφράζει τη λαϊκή δυσaréσκεια είναι αναγκαίο στοιχείο το σοκ της διάρρηξης της «κανονικότητας». Αυτό είδαμε να συμβαίνει με το έγκλημα στα Τέμπη, όπου ο κόσμος αρνούνταν να αποδεχτεί ως αναπόφευκτο το να μην ξέρει αν θα βγει ζωντανός ταξιδεύοντας με ένα τρένο.
5. Αναφορικά με το φοιτητικό κίνημα, ο κινηματικός κύκλος ενάντια στα ιδιωτικά πανεπιστήμια - με καταλήψεις, συνελεύσεις, διαδηλώσεις - για πρώτη φορά μετά από μία δεκαετία, δείχνει ένα ενδιαφέρον στοιχείο αναφορικά με τη νέα γενιά της σπουδάζουσας νεολαίας και τις πολιτικές οργανώσεις της ελληνικής αριστεράς. Παρά την περίοδο του Covid-19 και της συνεχιζόμενης αποσυσπείρωσης του φοιτητικού κινήματος σε συνέχεια της περιόδου διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, οι πολιτικές οργανώσεις της αριστεράς φάνηκε να ανταποκρίνονται για την υπεράσπιση του άρθρου 16 και να μπολιάζουν με γνώση και κινηματική εμπειρία της φοιτητικής νεολαίας. Σε κάθε περίπτωση, η μαζικότητα και η επιτυχία με όρους παρουσίας στους δρόμους και κινηματικών διεργασιών δεν είναι ζήτημα

μόνο των πολιτικών οργανώσεων, αλλά αναδεικνύουν τη διαχρονικότητα των δομών του φοιτητικού κινήματος, εντός των οποίων είναι ενσταλαγμένη πολιτική κουλτούρα της δημοκρατίας και των συλλογικών αποφάσεων.

6. Σε κάθε περίπτωση, τα κινήματα και οι αντιστάσεις που ορθώθηκαν την τελευταία διετία, ανεξαρτήτως έντασης ή διάρκειας, ανέδειξαν ζητήματα που βρίσκονται στην καρδιά της ταξικής πάλης στην Ελλάδα. Η αντιπαράθεση γύρω από την υγειονομική κρίση και το έγκλημα των Τεμπών, υπό το πρίσμα της διάλυσης του κράτους πρόνοιας και των ιδιωτικοποιημένων υποδομών σε παιδεία, υγεία, μεταφορές, αλλά και οι κινητοποιήσεις ενάντια στους πλειστηριασμούς και τις εξώσεις, έφεραν στο προσκήνιο ζητήματα που αφορούν τον πυρήνα της στρατηγικής της αστικής τάξης σήμερα. Αναδείχθηκε, έτσι, η σύνδεση ανάμεσα στις πολιτικές της λιτότητας και τη διάνοιξη νέων πεδίων κερδοφορίας για το κεφάλαιο, και φάνηκε η υπαρκτή κοινωνική υποστήριξη σε κομμάτια του πάλαι ποτέ κράτους πρόνοιας.
7. Σε άλλες περιπτώσεις (Teleperformance, Wolt), επιμέρους επιχειρησιακοί αγώνες ανέδειξαν την παγίωση του εργασιακού μεσαίωνα στη μετα-μνημονιακή Ελλάδα και τη θέση των πλέον ευάλωτων τμημάτων της εργατικής τάξης που δέχονται τις πιέσεις των ελαστικών σχέσεων εργασίας, της απουσίας κάθε ρυθμιστικού πλαισίου σε συνδυασμό με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών επιτήρησης και καταπίεσης. Με αυτό τον τρόπο, συχνά υπερέβησαν το στενό οικονομικό πλαίσιο ενός κοινωνικού χώρου, κατακτώντας ευρύτερη αναγνώριση και αλληλεγγύη από τα λαϊκά στρώματα. Στην ίδια κατεύθυνση, οι μάχες του φεμινιστικού κινήματος, με προεξέχουσα την υπόθεση της 12χρονης στα Σεπόλια, ανέδειξαν ευρύτερες αναζητήσεις της νεολαίας και τμημάτων της εργατικής τάξης.
8. Οι αντιστάσεις κατάφεραν να φωτίσουν πλευρές του αρραγούς μετώπου το αστισμού που εκτείνεται από τον σκληρό πυρήνα του κράτους, στις δυνάμεις καταστολής, στα ΜΜΕ αλλά και στις συμμαχίες της αστικής τάξης με ξένους μηχανισμούς. Υπό αυτή την έννοια, καλλιεργήθηκε μια ανώτερη συνειδητοποίηση σε τμήματα των αγωνιζόμενων ότι δεν στέκονται απέναντι σε ένα νομοθέτημα ή ένα κομμάτι της κυβέρνησης αλλά απέναντι σε ένα οργανωμένο και συντονισμένο μπλοκ εξουσίας – αυτό ήταν ιδιαίτερα σαφές στην περίπτωση του φοιτητικού και του φεμινιστικού κινήματος.
9. Οι εκτιμήσεις αυτές δεν αναιρούν τη γενική εικόνα της κινηματικής υποχώρησης η οποία διευκόλυνε την επιθετικότητα της κυβέρνησης και του αστικού στρατοπέδου εν γένει. Ειδικότερα, η δυσκολία να αρθρωθούν μαζικές και νικηφόρες αντιστάσεις στο πεδίο της ακρίβειας, ενίσχυσαν την ασυδοσία των ισχυρότερων ομίλων και τη λεηλασία του λαϊκού εισοδήματος, «νομιμοποιημένη» σε ένα έδαφος αδράνειας και ηττοπάθειας. Οι δράσεις επιμέρους συλλογικοτήτων με όρους πρωτοπορίας έδειξε κάποια θετικά παραδείγματα και δυνατότητες αλλά, μέχρι στιγμής, έχει περιοριστεί σε συγκεκριμένο πλαίσιο και εύρος, ενώ κατά βάση απουσιάζουν μαζικοί φορείς τόσο σε επίπεδο διεκδικήσεων όσο και μαχητικών πρακτικών. Έτσι, παγιώθηκε μια απόσταση ανάμεσα στο βασικό ζήτημα που απασχολεί τη λαϊκή πλειοψηφία και το μαζικό κίνημα.

10. Είναι επίσης προβληματικό το γεγονός πως η αντιπαράθεση για τις υποκλοπές ορίστηκε απολύτως από το θεσμικό-κοινοβουλευτικό επίπεδο και πλαισιώθηκε ως στενή σύγκρουση κυβέρνησης και ανυπόληπτης αντιπολίτευσης. Ως αποτέλεσμα, δεν προκάλεσε σχεδόν καμία φθορά στην κυβέρνηση και στη συστηματική προσπάθεια αυταρχικής θωράκισης του κράτους. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ζήτημα των δημοκρατικών κεκτημένων έχουν τεθεί σε επιμέρους κινηματικές στιγμές, όπως εκείνη ενάντια στην θανατοπολιτική της κυβέρνησης για τον Δ. Κουφοντίνα και τις απαγορεύσεις κατά τη διάρκεια της πανδημίας.
11. Σε κάθε περίπτωση, η αδυναμία σύνθεσης αυτών των αιτημάτων σε μία ριζοσπαστική πολιτική πρόταση, η απουσία συνολικής αφήγησης σύγκρουσης με την κυρίαρχη πολιτική καθώς και η απουσία μιας ρητής διαχωριστικής των κοινωνικών στρατοπέδων περιορίζει τη δράση των κινημάτων. Ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί τη σημασία των αγώνων της τελευταίας περιόδου καθώς και το γεγονός ότι εντός τους χτίζεται μια νέα ριζοσπαστική πολιτικοποίηση που ψάχνει δρόμους και μορφές για να εκφραστεί.

4. Μεθοδολογικά ζητήματα για την Αριστερά

4.1 Σημασία του υποκειμένου

4.1.1 Μια ανάγνωση της συνείδησης

1. Στο Μανιφέστο του Μαρξ, οι κομμουνίστριες διακρίνονται ως το πιο αποφασισμένο τμήμα της εργατικής τάξης και ως οι μόνοι που κατανοούν ολοκληρωμένα τις συνθήκες και τα συμπεράσματα του προλεταριακού κινήματος. Η έννοια της συνείδησης βρίσκεται στο επίκεντρο της θεωρίας και του τρόπου οργάνωσης του εργατικού κινήματος. Η συνείδηση διαμορφώνεται από το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων των ανθρώπων, με την παραγωγή και την αναπαραγωγή των υλικών όρων μιας κοινωνίας να καταλαμβάνουν κεντρική θέση σε αυτή την διαμόρφωση. Στα πλαίσια του καπιταλισμού, η αντιφατικότητα της συνείδησης εδράζεται στην αντιφατικότητα του ίδιου του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, στην αντίθεση ανάμεσα στην κοινωνικοποιημένη εργασία και την ατομική αξιοποίηση, αλλά και στην αντίθεση ανάμεσα στην εργασία ως αξία χρήσης και την εργασία ως ανταλλακτική αξία.
2. Η διαμόρφωση ταξικής συνείδησης από μόνη της, χωρίς την παρέμβαση πολιτικών φορέων, αποτελεί το πρώτο ερώτημα. Με βάση τη γκραμσσιανή λογική ότι όλες/οι/α έχουν τη δυνατότητα να στοχάζονται, και επομένως να καταλαβαίνουν τη συνθήκη, ίσως και τις αιτίες, της καταπίεσής τους, αναδεικνύεται η δυνατότητα ανάπτυξης συνείδησης που σκοπεύει στη χειραφέτηση, ως απόρροια των ίδιων των καπιταλιστικών αντιφάσεων. Ωστόσο, αυτή η δυνατότητα παραμένει μερική χωρίς την οργάνωση σε κομμουνιστικό κόμμα, το οποίο συνδέει τις επιμέρους συγκροτήσεις στη θεωρία με την πρακτική.
3. Η εργατική τάξη αναγνωρίζεται από τον κλασσικό μαρξισμό ως το υποκείμενο της επανάστασης, λόγω της θέσης της στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, που της προσδίδει

τόσο την ανάγκη όσο και τη δυνατότητα να ανατρέψει το σύστημα. Αυτή η δυνατότητα προϋποθέτει την ενότητα της τάξης, η οποία αποτελεί διακύβευμα που συνδέεται άμεσα με την ταξική πάλη. Διαφορές στην ανάπτυξη της συνείδησης παρατηρούνται όχι μόνο μεταξύ χωρών, αλλά και εντός της ίδιας της εργατικής τάξης μιας χώρας, με βάση κλάδους, φύλο, φυλή και άλλες διαφορές. Σε κάθε επίπεδο, ορισμένες/οι εργαζόμενες/οι συνειδητοποιούν πιο ολοκληρωμένα τα συμφέροντά τους και αναλαμβάνουν πρωτοπόρα δράση.

4. Σε περιόδους ήττας, όπως η σημερινή, είναι ισχυρή η τάση μέσα στους κομμουνιστές και τις κομμουνίστριες να υποτιμούν την αυθόρμητη, δηλαδή πρωτόλεια συνειδητή, δράση των μαζών. Τείνουν εύκολα να ταυτίσουν το κίνημα με τη συνδικαλιστική συσπείρωση εντός του και, στη συνέχεια, τη συσπείρωση αυτή με την αντίστοιχη οργάνωση, συλλογικότητα και κόμμα. Η αυτοτελής δράση των κομμουνιστών κόντρα στο συσχετισμό δύναμης, είναι αναγκαία για την ανατροπή αυτών των συσχετισμών και την ένταξη νέων κοινωνικών δυνάμεων στον αγώνα. Ωστόσο, η πρωτοπόρα δράση πρέπει να βασίζεται στις υπάρχουσες τάσεις ανυπακοής στις καθημερινές ζωές των εργαζομένων, συνδέοντας τη θεωρία με τις πρακτικές ανάγκες της εργατικής τάξης, ώστε να επιτευχθεί η σύνδεση ανάμεσα στη δύναμη ανατρεπτική, συχνά μερική συνείδηση των ανθρώπων με την οργανωμένη δυνατότητα παρέμβασης και ανατροπής του συσχετισμού δύναμης.

4.1.2 Εισαγωγή στη σχέση πρωτοπορίας και κόμματος

1. Ο κοινωνικός πειραματισμός, ο ακτιβιστικός ριζοσπαστισμός, τα μερικά αλλά καίρια αιτήματα για την καλύτερευση των συνθηκών ζωής, οι ad hoc πολιτικές πρωτοβουλίες, λαμβάνουν χώρα από πρωτοπόρες δυνάμεις διαφορετικές σε κάθε συγκυρία. Από το δομημένο συνδικαλισμό (χαρακτηριστικά παραδείγματα οι οικοδόμοι πριν και μετά τη Μεταπολίτευση, ο συνδικαλισμός στα εργοστάσια κατά τη δεκαετία του 1970, οι εκπαιδευτικοί κατά την προηγούμενη 30ετία, οι μετανάστες/ριες σήμερα που οργανώνονται στα πρωτοβάθμια σωματεία) μέχρι κοινωνικούς χώρους και καταλήψεις, η έννοια της κοινωνικής πρωτοπορίας περιγράφει τα - συνήθως μειοψηφικά - τμήματα εκείνα κοινωνικών ομάδων, τα οποία θέτουν ζητήματα που εν τέλει γίνονται ηγεμονικά στην κοινωνία παρά το μικρό αριθμό ακτιβιστών/ριων.
2. Την ίδια στιγμή, το κομμουνιστικό κόμμα λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ θεωρίας και πράξης, με κεντρικό στόχο τη διαμόρφωση της ταξικής συνείδησης και την ενότητα των καταπιεσμένων στρωμάτων για την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος. Εστιάζει στην ιδεολογική πάλη απέναντι στις κυρίαρχες αστικές ιδέες, εκπαιδεύοντας τα μέλη του και ενισχύοντας τη συνοχή της εργατικής τάξης. Παράλληλα, συσπειρώνει συνειδητοποιημένα στοιχεία από διάφορες τάξεις και στρώματα, διατηρώντας μια δυναμική σύνθεση που αντικατοπτρίζει τις αντιφάσεις της ταξικής πάλης.
3. Το κομμουνιστικό κόμμα βαδίζει σε μία λεπτή γραμμή. Είναι ένα μειοψηφικό τμήμα της καπιταλιστικής κοινωνίας που επιλέγει να αποκοπεί από αυτήν με στόχο όμως να επανενωθεί μαζί της σε ένα νέο, ανώτερο επίπεδο της ταξικής πάλης. Το κόμμα αντιμετωπίζει την πρόκληση να ισορροπήσει ανάμεσα σε δύο κινδύνους: από τη μία να

αποκοπεί από την κοινωνία και να γίνει μια σχέση που πιστεύει ότι κατέχει τη μοναδική αλήθεια, και από την άλλη να χάσει την αυτοτέλειά του στην προσπάθειά του να ενωθεί με τα εκμεταλλεζόμενα στρώματα. Αυτή η ισορροπία είναι κρίσιμη, καθώς το κόμμα πρέπει να συνδυάζει την κατανόηση της πραγματικότητας με τη στράτευση στη δράση για την αλλαγή της, χωρίς να διεκδικεί προνομιακή πρόσβαση στην «ορθή γραμμή».

4. Από αυτό το πρίσμα, για εμάς ένα κόμμα ή μία συλλογικότητα μπορεί να αυτοπροσδιορίζεται κομμουνιστικό αλλά παραμένει πάντα δυνητικά επαναστατικό. Η πραγματική προσήλωση του κόμματος στην υπόθεση της επανάστασης είναι διαρκές διακύβευμα. Το κόμμα κρίνεται καθημερινά μέσα στους αγώνες και τις συλλογικότητες που παρεμβαίνουν τα μέλη του, όχι μόνο για τις διακηρύξεις του αλλά κυρίως για το αν συμβάλλει ουσιαστικά στην όξυνση της ταξικής πάλης. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ικανότητά του να προσαρμόζει τη δράση του στις διακυμάνσεις της ταξικής πάλης και να αναγνωρίζει τις στιγμές που μπορούν να αλλάξουν την ιστορική πορεία.
5. Πέρα από τη συγκρότηση και την οργάνωση, το κόμμα οφείλει να αποτελεί και προεικόνιση μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση και καταπίεση. Η λειτουργία του πρέπει να υπερβαίνει τις ανισότητες και τις ιεραρχίες που κληρονομούνται από τον καπιταλισμό, αναδεικνύοντας νέες μορφές κοινωνικής συνύπαρξης. Το κόμμα αναγνωρίζει ότι τα μέλη του φέρουν μαζί τους τις αντιφάσεις της καπιταλιστικής κοινωνίας και ότι η υπέρβαση αυτών των αντιφάσεων απαιτεί διαρκή προσπάθεια.
6. Με την καθημερινή δράση και στάση τους, οι κομμουνιστές προσπαθούν να αποδείξουν ότι η αλλαγή είναι εφικτή, αποτελώντας ζωντανό παράδειγμα της δυνατότητας για έναν νέο κόσμο. Αντιπαρατίθενται στις αστικές θεωρίες περί «εγωιστικής φύσης» του ανθρώπου, προβάλλοντας μια νέα ηθική και κοινωνική στάση που αντανakλά τις δυνατότητες για κοινωνικό μετασχηματισμό. Το κόμμα δεν είναι μόνο εργαλείο για την επανάσταση, αλλά και μέσο για την ανάδειξη των αξιών και των δυνατοτήτων μιας μελλοντικής κοινωνίας, εντός της ίδιας της ταξικής πάλης.

4.1.3. Διαφορετικές μορφές οργάνωσης και διαφορετικές αναγκαιότητες της συγκυρίας

1. Οι διαφορετικές μορφές πολιτικής οργάνωσης (κόμμα, μέτωπο, οργάνωση κ.ο.κ.) ιστορικά δεν επιλέγονται από τις κομμουνίστριες τυχαία, αλλά συνδέονται άμεσα και απαντούν σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κάθε ιστορικής περιόδου και κοινωνικής συνθήκης εντός της οποίας αυτοί και αυτές παρεμβαίνουν. Η πολλαπλότητα των θεματικών και των μορφών πάλης των κινημάτων που ακολούθησαν την μεγάλη κινηματική/εξεγερσιακή περίοδο του 1968 και μετά, επιβάλλουν να ξανασκεφτούμε τις μορφές οργάνωσης και να εμπλουτίσουμε αλλά και τροποποιήσουμε την λειτουργία του πολιτικού φορέα αναζητώντας νέους τρόπους. Καθεμία από αυτές τις μορφές οργάνωσης εξυπηρετεί καλύτερα διαφορετικούς στόχους, και αντίστοιχα οι πολιτικές γραμμές και τα σχέδια δεν εξυπηρετούνται εξίσου από όλες τις μορφές οργάνωσης, αλλά απαιτούν τα κατάλληλα υποκείμενα. Οι διαφορετικές μορφές πολιτικής οργάνωσης δεν αποτελούν απαραίτητα αντιπαραθετικές πολιτικές μορφές, ούτε

υπάρχει μια χρονική αλληλουχία από τη μία στην άλλη μορφή οργάνωσης (π.χ. οργάνωση - κόμμα - μέτωπο), αλλά μπορεί την ίδια χρονική περίοδο να συνυπάρχει το κόμμα μαζί με τη δημιουργία ενός μετώπου, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα κομμουνιστικά κόμματα την περίοδο του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

2. Σε ένα πρώτο επίπεδο, πρέπει να σημειωθεί ότι, καθώς τα κόμματα είναι γεννήματα της ανάγκης της εποχής τους, η ίδρυση των Κομμουνιστικών Κομμάτων (ΚΚ) στις αρχές του 20ού αιώνα αποτέλεσε ιστορική αναγκαιότητα λόγω των έντονων ταξικών αντιθέσεων και των οικονομικών και πολιτικών κρίσεων. Οι βαθιές ανακατατάξεις στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής στις αρχές του 20ού αιώνα οδήγησαν στην ανάπτυξη του εργατικού κινήματος και παράλληλα στην ανάγκη οργάνωσης των επαναστατικών δυνάμεων της εποχής. Η ιστορική αναγκαιότητα των κομμουνιστικών κομμάτων αναδύεται από τις συνθήκες της ταξικής πάλης και την ανάγκη για μια αποτελεσματική επαναστατική οργάνωση. Η περίοδος ανάπτυξης των ΚΚ σφραγίστηκε από την ανάγκη τα υποτελή στρώματα να οργανωθούν με σκοπό την ενοποίηση τους εν αντιθέσει με τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της περιόδου. Την ίδια στιγμή η ύπαρξη κόμματος διασφάλιζε τον τρόπο παρέμβασης της εργατικής τάξης εν αντιθέσει με τη χαλαρή μορφή οργάνωσης του εργατικού κινήματος και οχύρωνε τους «από κάτω» τόσο σε σχέση με τα αστικά κόμματα όσο και αναφορικά με την απειλή του πολέμου και του ιμπεριαλισμού.
3. Παράλληλα, το ερώτημα της μετωπικής πολιτικής προκύπτει ήδη από τα πρώτα βήματα του κομμουνιστικού και σοσιαλιστικού κινήματος. Στην Παρισινή Κομμούνα του 1871 γίνεται κατανοητή με επώδυνο τρόπο η απόσταση ανάμεσα στην εργατική τάξη και τα μικροαστικά και αγροτικά στρώματα που τελικά στρατολογούνται στην υπόθεση της αντεπανάστασης και στο τσάκισμα της Κομμούνας. Η αναγκαιότητα της μετωπικής πολιτικής δεν εξαντλείται εκεί, αλλά επεκτείνεται μέσα στο ίδιο το εργατικό κίνημα που διχάζεται, χονδρικά, ανάμεσα σε μια ριζοσπαστική και μια ρεφορμιστική πτέρυγα. Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα νεο-ιδρυθέντα κομμουνιστικά κόμματα καλούνται, υπό την πολιτική του ενιαίου μετώπου, να προχωρήσουν σε συμμαχίες με τα σοσιαλιστικά-σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, κυρίως στο πεδίο του εργατικού κινήματος ώστε να προωθήσουν διεκδικήσεις για τα εργατικά δικαιώματα. Οι συμμαχίες αυτές έχουν ως βασικό όρο τη διατήρηση της ανεξαρτησίας των κομμουνιστικών κομμάτων μέσα στη συμμαχία, δεδομένου ότι το ρήγμα με τη σοσιαλδημοκρατία που στήριξε την αντεπανάσταση σε μία σειρά από χώρες έχει βάθος και στρατηγικό αποτύπωμα.
4. Η κρίση του 1929 θέτει νέα καθήκοντα για τα κομμουνιστικά κόμματα σε συνδυασμό με την ανερχόμενη απειλή του φασισμού-ναζισμού. Μετά από ταλαντεύσεις, εισάγεται η γραμμή του «λαϊκού μετώπου», της πλατιάς συμμαχίας που περιλαμβάνει και άλλες δυνάμεις, είτε αναρχο-συνδικαλιστικές είτε πρωτόλειες (και ένοπλες) αντιφασιστικές οργανώσεις (όπως οι Arditi Del Popolo στην Ιταλία), ακόμα και τμήματα της δημοκρατικής αστικής τάξης (άρα και τα αντίστοιχα αστικά κόμματα) απέναντι στο ανερχόμενο φασιστικό ρεύμα, με στόχο να διαφυλάξει την κοινοβουλευτική δημοκρατία αλλά και τις οργανώσεις του εργατικού κινήματος που απειλούνται από τη φασιστική επιθετικότητα.

5. Στη μεταπολεμική περίοδο, με τη Διεθνή ανενεργή πλέον, τα κομμουνιστικά κόμματα συνεχίζουν να επιδιώκουν μετωπικές πολιτικές συμμαχίες αλλά, εξαιτίας και των εσωτερικών ανακατατάξεων του ΚΚΣΕ, αυτές έχουν πλέον σαφή, δεξιόστροφη στοχοθεσία. με αποκορύφωμα αυτής της πορείας τον «ιστορικό συμβιβασμό» ΚΚ και Δεξιάς στην Ιταλία. Οι συμμαχίες αυτές επικαλούνταν κοινωνικά ζητήματα αλλά, στην πράξη, στόχευαν πρωτίστως στην κατάκτηση κυβερνητικών θέσεων και, τελικά, έπληξαν σημαντικά τη δυναμική της αριστεράς σε μια σειρά από χώρες και την απαξίωσαν στα μάτια των καταπιεζόμενων. Η σύντομη αυτή ανασκόπηση τονίζει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα των μετώπων, δείχνοντας ότι η μετωπική πολιτική και τα πολιτικά μέτωπα δεν περιγράφουν μία μόνο πολιτική μορφή και στοχοθεσία, αλλά συνδέονται με μια γκάμα επιπέδων εφαρμογής και γραμμών, που διαφοροποιήθηκαν ανά ιστορική και κοινωνική φάση.
6. Πέρα από τις δύο βασικές παραδόσεις (κόμμα - μέτωπο) που έχουν σφραγίσει την πορεία του κομμουνιστικού κινήματος εξ αρχής, μία παράδοση που στο ελληνικό πολιτικό σύστημα και στην αριστερά έπαιξε εν τέλει σημαίνοντα ρόλο στην έκφραση των κοινωνικών αιτημάτων για ένα χρονικό διάστημα χαρακτηρίζεται από την ιεράρχηση της πολιτικής συμφωνίας σε σχέση με την ιδεολογική. Μετά την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, οι πολιτικές οργανώσεις ατροφούν ιδεολογικά, και οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των πολιτικών μορφωμάτων και οργανώσεων είναι κυρίως διαφορές πολιτικών ρευμάτων, δηλαδή διαφορετικά ρεύματα αντιστοιχούν σε μία, η συνήθως σε περισσότερες οργανώσεις. Αυτό σημαίνει, ωστόσο, ότι οι βαριές εγκάρσιες διαχωριστικές, π.χ. για το ζήτημα της μετάβασης στο σοσιαλισμό ή τη χρήση των δυνατοτήτων του κοινοβουλευτισμού, δεν αναπαράγονται ως τέτοιες, δηλαδή ως πολιτικές διαφωνίες, αλλά κυρίως ως αναμνήσεις διαφωνιών, καθώς η συζήτηση στην αριστερά έχει ατονήσει σε μεγάλο βαθμό. Συνεπώς, η δημιουργία ενός κόμματος με πολιτική συμφωνία και την ανάπτυξη τάσεων στο εσωτερικό του, ακριβώς στη βάση της ώσμωσης και της ανάπτυξης ερωτημάτων που μπορεί να δημιουργούν μετατοπίσεις στο εσωτερικό των ποικίλων πολιτικών ρευμάτων, απάντησε στην ανάγκη της εποχής να συνομιλήσουν τα δύο ρεύματα που προήλθαν από τη διάσπαση του 1968 και την ίδια στιγμή να συσπειρωθούν και πολιτικά ρεύμα της νέας αριστεράς ενάντια στον πολυκερματισμό. Η μορφή πολυτασικής οργάνωσης υιοθετήθηκε και από τον μετέπειτα ΣΥΡΙΖΑ, στη βάση κυρίως της προηγούμενης παράδοσης του ΣΥΝ, αλλά και γιατί όντως δεν είχε επέλθει μία ώσμωση μεταξύ των πολιτικών οργανώσεων.
7. Μία άλλη μορφή πολιτικής οργάνωσης σχετίζεται με τις πολιτικές συμμαχίες, με χαρακτηριστική μορφή εκείνη των εκλογικών συμμαχιών. Το ερώτημα τι προκύπτει μετά τις εκλογικές συμμαχίες προκύπτει από περιπτώσεις όπως εκείνη του Συνασπισμού του 1989, όσο και του Συνασπισμού αρχικά με την ΑΚΟΑ από το 2004 κι εξής. Πρόκειται για εκλογικές συμμαχίες που έχουν ως προμετωπίδα ένα συγκεκριμένο αίτημα (είτε να πέσει η κυβέρνηση των σκανδάλων, είτε μία συνεργασία ενάντια στην πολυδιάσπαση) με το οποίο η εκλογική συμμαχία πορεύεται, εν τέλει όχι μόνο με ορίζοντα τις εκλογές (όπως φαίνεται από τα ιστορικά παραδείγματα και κρίνεται εκ του αποτελέσματος) αλλά προχωράει σε περαιτέρω διαδικασίες όσμωσης. Θα μπορούσε η ώσμωση αυτή να χαρακτηριστεί ως ανασυνθετική διαδικασία, ωστόσο εκ του αποτελέσματος αυτό που συνέβη είναι η απορρόφηση των

μικρότερων οργανώσεων από τις μεγαλύτερες. Τα εν λόγω παραδείγματα δείχνουν μια κατεύθυνση, σημαντική για την Αναμέτρηση ως νεότευκτη οργάνωση: να πατάμε πάνω στα ερωτήματα της εκάστοτε συγκυρίας αλλά να τα επεξεργαζόμαστε με τρόπο που να υπερβαίνει τα στενά της όρια όπως ορίζονται από την κυρίαρχη ατζέντας και το άρχον συγκρότημα εξουσίας, θέτοντας τις κοινωνικές ανάγκες στο προσκήνιο.

8. Αναφορικά με τη μορφή του πολιτικού μετώπου στο σήμερα, είναι δεδομένο ότι δεν υπάρχει συζήτηση περί λαϊκών μετώπων, αλλά μετωπικής λογικής στην παρέμβαση στο κοινωνικό και στο πολιτικό πεδίο. Εστιάζοντας εν προκειμένω στην μετωπική πολιτική με μία κεντρικοπολιτική λογική συμφωνίας, εδώ τα παραδείγματα είναι αρκετά εξετάζοντας τον αστερισμό της ελληνικής αριστεράς. Τα μέτωπα που συγκροτήθηκαν από οργανώσεις πέραν του ΣΥΡΙΖΑ, δηλαδή ΕΝΑΝΤΙΑ, ΜΕ.ΡΑ., ΑΝΤΑΡΣΥΑ, συγκροτήθηκαν γύρω από αιτήματα που σχετίζονταν με τους μετασχηματισμούς του καπιταλισμού στις αρχές του 21^{ου} αιώνα με παράλληλο πλαίσιο πάλης. Για μία περίοδο, κατάφεραν να δομήσουν έναν σταθερό χώρο διαλόγου και δράσης στην εκτός κοινοβουλίου αριστερά, που δημιούργησε νέες αγωνίστριες. Ωστόσο, οι συζητήσεις στο εσωτερικό τους χαρακτηρίζονταν από υψηλού βαθμού ιδεολογική διαπάλη ή και προσήλωση στις παραδόσεις των εκάστοτε ρευμάτων. Πρόκειται για μέτωπα που εστίαζαν κυρίως στην ιδεολογικοπολιτική ζύμωση και όχι στην πολιτική συμφωνία επί συγκεκριμένων πολιτικών αιχμών. Σε κάθε περίπτωση η συζήτηση περί ρήξης και το πολιτικό πρόγραμμα γύρω από αυτό προέρχεται από τον τρόπο συζήτησης και οργάνωσης των εν λόγω μετώπων, και χαρακτηρίζει την αριστερά μετά το 2015.

4.2 Για το στρατηγικό κενό, τις ελλείψεις, τα σχέδια και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ήττα του 2015

1. Ο πρώτος κύκλος της οικονομικής κρίσης και λιτότητας στην Ελλάδα πυροδότησε έντονες κοινωνικές αντιδράσεις, όπως γενικές απεργίες, καταλήψεις, κινήματα ανυπακοής και εξεγέρσεις. Τα κινήματα αυτά συνοδεύτηκαν από την εμφάνιση δομών αυτοδιαχείρισης και δικτύων αλληλεγγύης, αναδεικνύοντας μια «εξουσία από τα κάτω», που θα μπορούσε δυνητικά να αποτελέσει πρόπλασμα μιας σύγχρονης μορφής δυαδικής εξουσίας. Ο συνδυασμός δηλαδή της πιθανής ανόδου της αριστεράς στην κυβερνητική εξουσία με ένα ισχυρό και αυτόνομο κίνημα «από τα κάτω», που θα διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής του και θα δημιουργούσε νέους θεσμούς για τους «από κάτω».
2. Κατά την πανευρωπαϊκή κρίση, η Ελλάδα αποτέλεσε παράδειγμα ανάδειξης της αριστεράς, παρόμοιο με τη «Ροζ Παλίρροια» της Λατινικής Αμερικής. Η ελληνική εμπειρία, ωστόσο, ανέδειξε ταυτόχρονα τις τραγικές συνέπειες της ήττας ή της αποδοχής μιας κυβερνητικής διαχείρισης που εγκαταλείπει τον αρχικό ριζοσπαστισμό. Από το 2008 έως το 2017, η Ελλάδα βίωσε πρωτοφανή ύφεση και πολιτική κρίση, που σηματοδεύτηκε από την κρίση ηγεμονίας και την ανάδειξη της αριστεράς στο πολιτικό προσκήνιο.
3. Οι στρατηγικές ελλείψεις του συνόλου της αριστεράς μετέτρεψαν τους αγώνες και την κυρίαρχη στρατηγική της αριστερής κυβέρνησης της περιόδου 2010-2015 σε ήττα: υποτίμηση

της δύναμης των αντιπάλων, αυταπάτες για τον ευρωπαϊσμό, έλλειψη γείωσης στα αυτόνομα κοινωνικά κινήματα, αδυναμία να σκεφτούμε τα όρια του κράτους και τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις εντός αυτού και απουσία πραγματικού οικονομικού σχεδίου που θα μπορούσε να επιτρέψει τη δύσκολη ρήξη με την Ευρωζώνη.

4. Η κοινωνική κινητοποίηση των Μνημονίων και το αποκορύφωμα του δημοψηφίσματος ανέδειξαν την ανάγκη επανεξέτασης της επαναστατικής στρατηγικής, ξεπερνώντας απλές εκλογικές τακτικές. Το 2015 σηματοδότησε την έναρξη νέων σχηματισμών και διαλόγων στην αριστερά, όπως οι πρωτοβουλίες για την ανασύνθεση της ριζοσπαστικής/αντικαπιταλιστικής αριστεράς. Πρωτοβουλίες διαλόγου, περιοδικά, «άτυπα» δίκτυα επικοινωνίας οργανώσεων δημιουργήθηκαν θέτοντας το ζήτημα της ανασυγκρότησης της αριστεράς στη χώρα. Από την πλευρά που μας ενδιαφέρει, αυτή η ανασυγκρότηση απαιτούσε εκ παραλλήλου: α. Την αποδοχή ότι η αριστερά οφείλει να μάθει από την ήττα του 2015 και να προτεραιοποιήσει την επίλυση των ανεπαρειών της, β. Την θέληση να αποτελέσει μία δύναμη κοινωνικής χρησιμότητας πέρα και παρά την αδυναμία της γ. Την ανασύνθεση οργανώσεων, παραδόσεων, δυνάμεων, πρακτικών. Η περίοδος χαρακτηριζόταν από μία διαρκή αναζήτηση της ανασύνθεσης δυνάμεων, ωστόσο αυτή η αναζήτηση σπάνια κατέληγε σε προσπάθειες που δεν εξαντλούνταν σε ένα κλειστό κύκλο συναντήσεων που διακατέχονταν από τον περιεχομενισμό.
5. Οι πολιτικές οργανώσεις υιοθέτησαν διαφορετικές στρατηγικές: ορισμένες προώθησαν την ανεξάρτητη οργάνωση νεολαίας, άλλες συμμετείχαν σε μέτωπα, ενώ ορισμένες υποστήριξαν τη συνεργασία μεταξύ σχημάτων. Παρότι αυτές οι γραμμές δεν απέδωσαν τους στόχους τους, η περίοδος ανέδειξε τη σημασία της κοινής δράσης μέσα από το κίνημα. Από το CityPlaza έως τις αντικατασταλτικές κινητοποιήσεις, και από τις φοιτητικές διεκδικήσεις έως την ανασυγκρότηση σωματείων, διαμορφώθηκε μια δυναμική που τροφοδότησε νέες πολιτικές δομές, καθώς υπήρχε μία υπόρρητη συνήθως συνάντηση των επιθυμιών και των επιδιώξεων των δυνάμεων αυτών. Με την συμπλήρωση των 10 χρόνων από το 2015, πρέπει να επαναπροσεγγίσουμε την «καλή μας πλευρά», όπως αυτή εκφράστηκε στους κοινούς αγώνες και τις συνειδητοποιήσεις μας αυτά τα χρόνια. Ως τώρα, η πορεία μας, ξεχωριστή και κοινή, είχε ως κοινή συνισταμένη τα ακόλουθα διδάγματα:
 1. Η εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από την ίδρυση της μέχρι και σήμερα μας δείχνει ξεκάθαρα ότι πρόκειται για μια αυταρχική δομή καπιταλιστικής ολοκλήρωσης και ιμπεριαλισμού. Εμφανίζεται μια συνεχιζόμενη μετατόπιση από την κοινοβουλευτική στην κυβερνητική δημοκρατία, με τα εθνικά κοινοβούλια να μην έχουν την ελευθερία να αντιστρέψουν αποφάσεις της ΕΕ, ενώ αναδεικνύεται επιτακτικά το ζήτημα της δημοκρατικής λειτουργίας της ΕΕ και της ουσιαστικής, μαζικής νομιμοποίησης των κατευθύνσεων της και των εφαρμοζόμενων πολιτικών.
 2. Απαιτείται μεταβατικό σχέδιο για τον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας προς μια κατεύθυνση που θα θέτει στο επίκεντρο τα συμφέροντα της εργατικής τάξης και, γενικότερα, των υποτελών στρωμάτων. Πρόκειται για τον τερματισμό των πολιτικών φτωχοποίησης, την επέκταση του δημόσιου τομέα, τις εθνικοποιήσεις και την

εφαρμογή μορφών εργατικού ελέγχου και δημοκρατικού σχεδιασμού. Με αυτή την έννοια, το σχέδιο αυτό αντιπροσωπεύει μια διαδικασία μετασχηματισμού και πειραματισμού προς μια αντικαπιταλιστική κατεύθυνση.

3. Οποιαδήποτε διαδικασία ανασύνθεσης πρέπει να στοχεύει τόσο στο επίπεδο των κινήματων και της αντίστασης όσο και στο πολιτικό επίπεδο. Χρειαζόμασταν νέες μορφές οργάνωσης της αντίστασης και της αλληλεγγύης αλλά και νέα πολιτικά μέτωπα. Αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως σημεία αναφοράς για τα κινήματα αλλά και ως εργαστήρια για την άρθρωση στρατηγικών και νέων μορφών μαζικής πολιτικο-διανοητικής ζωής.
4. Έπρεπε να ξεπεράσουμε τη φαντασίωση ενός νέου ΣΥΡΙΖΑ - αλλά και τον πειρασμό της υποχώρησης στη βολική λύση της κλασικής σχέτας, οπλισμένης με «επαναστατική» ρητορική αλλά χωρίς πραγματική γείωση στην κοινωνία. Η ανοικτή κρίση και η κατάρρευση των μετώπων που αναδείχθηκαν μετά το 2000 στη χώρα, είχαν γεννήσει μια σαφή δυσπιστία απέναντι στην αριστερά, την οποία ξέραμε εξ αρχής ότι πρέπει να ανατρέψουμε. Από κοινού, διαπιστώναμε ότι χρειαζόμαστε ένα νέο μαζικό και δημοκρατικό υποκείμενο που θα προκύπτει μέσα από την ίδια την κοινωνική κίνηση, που θα ζει και θα αναπνέει μέσα στους κοινωνικούς χώρους, θα παίρνει πρωτοβουλίες, θα σχεδιάζει και θα απολογίζεται με βάση τις κοινωνικές ανάγκες, και θα αξιοποιεί την εμπειρία, την γνώση και τα ενδιαφέροντα των ανθρώπων.
6. Αυτή η συζήτηση δεν μπορεί να γίνει στη σφαίρα των αφηρημένων ιδεών, αλλά με άξονα τον συγκεκριμένο ορίζοντα της εφαρμοσμένης πολιτικής σήμερα. Η αναγκαιότητα διαμόρφωσης μιας στρατηγικής κοινωνικού μετασχηματισμού παρουσιάστηκε στα ερωτήματά που ανέλαβε για τον εαυτό της η Αναμέτρηση και όπως αυτά αναδεικνύονται στις Ιδρυτικές Θέσεις:
 1. Πως θα συγκροτηθεί ένα ριζοσπαστικό πολιτικό υποκείμενο σήμερα με βάση τις πολλαπλές ταυτότητες (φύλο, τάξη, φυλή) και αντινομίες των καταπιέσεων και των εξαναγκασμών; Πως διαμορφώνεται η ταξική ενότητα και συνείδηση μεταξύ διαφορετικών προσλαμβανουσών και καθημερινότητων;
 2. Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος του κράτους στη διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού;
 3. Πως σχεδιάζεται και επιτυγχάνεται ο έλεγχος του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η απεξάρτηση από τους εκβιασμούς και πως συγκροτούνται παράλληλες μορφές οργάνωσης της κοινωνίας και της οικονομίας;
 4. Πώς περιορίζεται ο κατασταλτικός χαρακτήρας του κράτους και πώς διευρύνεται ο αναδιανεμητικός του χαρακτήρας αλλά και η συμμετοχή του κόσμου στον σχεδιασμό και τις αποφάσεις; Πως αναπτύσσεται ο κοινωνικός έλεγχος; Πώς μεταφράζεται αυτό το περίγραμμα σε επιμέρους πεδία πολιτικής τόσο από την πλευρά των εσόδων όσο και από την πλευρά των δαπανών αλλά και όσον αφορά τον έλεγχο και την εφαρμογή

της νομοθεσίας (φορολογία, εκπαίδευση, υγεία, εργασία, κοινωνική ασφάλιση, προσφυγικό-μεταναστευτική πολιτική, καταπολέμηση διακρίσεων, περιβαλλοντική προστασία);

5. Πώς μπορούμε να μετατρέψουμε τη δημόσια ιδιοκτησία σε συνδιαχείριση κοινών αγαθών και πως ανακτώνται υπό δημόσιο έλεγχο ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις σε κρίσιμους τομείς και δημόσια περιουσία;
 6. Πως αποκτάς την συναίνεση, πως παρεμβαίνει η κοινωνία και πως υλοποιούνται ριζοσπαστικές τομές;
 7. Ποια μπορεί να είναι η συνεισφορά των αυτοδιαχειριστικών εγχειρημάτων παραγωγής και κατανάλωσης στην οικοδόμηση του σοσιαλισμού του 21ου αιώνα; Υπάρχουν περιθώρια θετικής διάδρασης ανάμεσα στο δημόσιο τομέα και την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία και ποια είναι αυτά (π.χ. προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών από συνεταιριστικά εγχειρήματα, μεταβίβαση πτωχευμένων επιχειρήσεων σε συνεταιρισμού εργαζομένων, δομές αλληλεγγύης στην υγεία και ΕΣΥ);
 8. Τι μας διδάσκει η εμπειρία του παρελθόντος της ΕΣΣΔ και της Γιουγκοσλαβίας αλλά και των χωρών της Λατινικής Αμερικής σήμερα; Πως περνάμε από την επιδοματική πολιτική για την ακραία φτώχεια στην συγκροτηση ενός κοινωνικού κράτους για όλους με πολιτικές επανένταξης στον κοινωνικό ιστό;
7. Όψεις των παραπάνω, όπως αυτά προέκυψαν από το διάστημα και τις εμπειρίες της περιόδου που ανοίγει με την στρατηγική ήττα του 2015, θα επιχειρήσουμε να αναλύσουμε στα επόμενα κεφάλαια. Ωστόσο αποτελούν συνολικά ερωτήματα που οφείλουν να μας απασχολούν συντεταγμένα και συλλογικά και τα οποία απολογίζουμε ότι δεν αποτέλεσαν κεντρικές διερωτήσεις της πορείας μας έως τώρα. Η επανάληψη και η αναμέτρηση, όμως, με αυτά είναι χρήσιμη: συγκροτούν τη μνήμη αλλά και τη δυνατότητα μας να θέτουμε τον ορίζοντα της λειτουργίας μας. Η συγκεκριμενοποίηση και η ιστορική διάσταση των ερωτημάτων μας, αλλά και των ανεπαρκών προσπαθειών απάντησης τους, είναι μία κρίσιμη διάσταση για να αποφύγουμε μία βασική παθολογία της ριζοσπαστικής αριστεράς: την αδυναμία διάκρισης μεταξύ στρατηγικής και τακτικής.

4.3 Για την Αριστερά της Ρήξης

1. Ο διαχωρισμός μεταρρύθμιση ή επανάσταση συνοδεύει την πορεία της αριστεράς ως βασικό ερώτημα παλαιότερων εποχών που ωστόσο, ακόμη και σήμερα ορίζει διαφορετικά χώρους εντός της. Το ερώτημα αυτό είναι ανοιχτό για το στρατηγικό επίπεδο και μπορεί να ιδωθεί είτε ως ανάλυση για την αναγκαιότητα μιας οξυμένης κοινωνικής σύγκρουσης, είτε εντός της συζήτησης για τις αναγκαίες κοινωνικές τομές. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, ωστόσο, ο διαχωρισμός που προκύπτει σήμερα εντός της αριστεράς με βάση αυτό το ερώτημα αφορά περισσότερο «δεύτερες» αναγνώσεις και συνεπαγόμενες πολιτικές διαφοροποιήσεις αυτού του ερωτήματος. Σήμερα είναι πιο κρίσιμο να ορίσουμε τα ερωτήματα για τη μετάβαση σε μια

διαφορετική κοινωνία με βάση την υπάρχουσα συγκυρία και να εξετάσουμε τους διαχωρισμούς εντός της αριστεράς με βάση αυτά, χωρίς απαραίτητα να περιμένουμε καθαρές ομαδοποιήσεις.

2. Το ζήτημα της μετάβασης σήμερα τίθεται σε μια συνθήκη με ένα πολύ πιο διεθνοποιημένο κεφάλαιο, αντιπαραθετικούς ιμπεριαλιστικούς πόλους με τη κυριαρχία του ευρω-ατλαντικού Ιμπεριαλισμού καθώς και αυξημένες πολιτικές και οικονομικές «συνδέσεις» σε παγκόσμιο επίπεδο. Αύτη η συγκυρία γεννά και τη συζήτηση για τη μετάβαση σε μία χώρα ή την ανάγκη παράλληλων διεργασιών. Παράλληλα, συνδέεται με πιο παραδοσιακά ερωτήματα για τις κοινωνικές συμμαχίες και το παραγωγικό μοντέλο, με απαντήσεις ωστόσο που δεν μπορούν να είναι καθολικές ανεξαρτήτως κοινωνικού σχηματισμού. Για αυτόν το λόγο και στην Ελλάδα θεωρούμε ότι το ερώτημα της Ρήξης κεντριοκοιείται σε τέτοιο βαθμό, ως απάντηση στο σχέδιο των παράλληλων πορειών που θεωρούμε ότι είναι ανεδαφικά εντός του πλαισίου της ΕΕ. Παράλληλα, το σχέδιο αυτό ισχυρίζεται ότι στο βαθμό που θέλουμε να δούμε παράλληλες πορείες σε διαφορετικές χώρες, αυτό πρέπει να περνάει από το προχώρημα σχεδίων σύγκρουσης με το κυρίαρχο και οικοδόμησης διαφορετικών παραδειγμάτων που θα αποτελούν σημεία αναφοράς.
3. Η συζήτηση στην ελληνική αριστερά λοιπόν μετά το 2015 κατά βάση αφορά το σχέδιο ρήξης και το μεταβατικό πρόγραμμα, θεωρώντας ότι τα δύο είναι συνομιλούντα. Ωστόσο, εντός αυτής βλέπουμε διαφορετικές τάσεις. Στη δική μας ανάλυση τα παραπάνω αποτελούν το σύνολο μιας συγκρουσιακής διαδικασίας. Είναι σαφές όμως ότι υπάρχουν θεάσεις του ερωτήματος της ρήξης από πολύ πιο οικονομίστικη σκοπιά. Δεν υποτιμούμε το γεγονός ότι η ΕΕ και η Ευρωζώνη επιτελούν έναν ασφυκτικό ρόλο για τις εθνικές οικονομίες. Θεωρούμε ωστόσο ότι η επιλογή της Ρήξης αποτελεί μια μεγάλης τάξης πολιτική σύγκρουση με το διεθνές «κατεστημένο», και κατά συνέπεια είναι λάθος να θεωρείται ότι η οικονομική απελευθέρωση από την Ευρωζώνη θα προσφέρει ένα επόμενο σημείο ισορροπίας, χωρίς να απαιτεί ένα πολύ συνολικότερο σχέδιο.
4. Παράλληλα, υπάρχουν αντίρροπες τάσεις που υποτιμούν το ζήτημα της ρήξης, χωρίς ωστόσο να το ορίζουν ως μη αναγκαίο. Το ζήτημα σε αυτές τις τάσεις αφορά κατά βάση την υποτίμηση του μεταβατικού προγράμματος ή σχεδίου ρήξης, μπροστά στο ερώτημα της λαϊκής/εργατικής εξουσίας. Η προσέγγιση αυτή ωστόσο απομακρύνει την αριστερά από το να συγκρουστεί με τις πραγματικές δυσκολίες ενός τέτοιου σχεδίου, ενώ παράλληλα προσπερνάει το ερώτημα σχετικά με το σε πιο σχέδιο συσπειρώνει τα κοινωνικά μπλοκ που την αφορούν. Η συνθήκη αυτή για εμάς σχηματοποιεί και το πως μία νέα αριστερά μπορεί να υπερβεί το δόγμα «δεν υπάρχει εναλλακτική» (TINA) και να μιλήσει για έναν εναλλακτικό δρόμο στο σήμερα με όρους συγκεκριμένης κατεύθυνσης για την οικονομία, την παραγωγή και την κοινωνία. Εν γένει καταλαβαίνουμε τη δυσκολία του να μιλήσεις και να πείσεις για μια διαφορετική κοινωνία, αλλά θεωρούμε ότι η δυσκολία αυτή στο σήμερα συμπυκνώνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό σε αυτή την υπόθεση.

5. Τέλος, πρέπει να εξετάσουμε τη θεώρηση για τον μετασχηματισμό της ΕΕ, θεωρώντας ότι παραμένει βασικό σύμπτωμα αυτού που θα μπορούσαμε να περιγράψουμε ως ρεφορμισμό σήμερα. Χωρίς να θεωρούμε κρίσιμη αυτή τη κατηγορία, αυτό που έχει μεγάλη αξία στις διαφορετικές αναγνώσεις για το πολιτικό σχέδιο είναι η εκτίμηση/ψευδαίσθηση για την απόσπαση χώρου μεταρρυθμίσεων χωρίς μεγάλης τάξης όξυνση της κοινωνικής σύγκρουσης. Αυτή ήταν και η πυρηνικά λάθος λογική στο σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ, περισσότερο από την πεποίθηση μίας συγχρονισμένης πολιτικής αλλαγής, ακριβώς επειδή η λάθος αυτή ανάγνωση καταδίκασε και την προοπτική ενός παραδείγματος που θα τροφοδοτούσε και την αριστερά σε άλλες χώρες. Αυτή η λογική συνδέεται με τον κυβερνητισμό και με μια γενική υποτίμηση της κατεστημένης τάξης πραγμάτων και της λειτουργίας του κράτους ως εγγυητή της καπιταλιστικής οικονομίας. Τέλος, αυτά τα προβλήματα υπάρχουν και στη θεώρηση που βλέπει οικονομίσιμα την έξοδο από το Ευρώ.
6. Τα παραπάνω μας διαφοροποιούν, ως ένα ρεύμα που αντιλαμβάνεται το μεταβατικό πρόγραμμα ως τη κεντρική κουβέντα για το σχέδιο της αριστεράς σήμερα. Η διαφοροποίηση αυτή δεν αφορά την κωδικοποίηση, που χρησιμοποιείται και από άλλους χώρους, αλλά την οπτική της ανάγκης ενός ρηξιακού σχεδίου που συνεπάγεται ένα συνεχές συγκρούσεων. Παράλληλα, η οπτική μας για το μεταβατικό πρόγραμμα το ορίζει ως ένα άμεσο καθήκον, που διαπερνά το πως κάνουμε πολιτική στο σήμερα, με ποιες προτεραιότητες και ποια αιτήματα, ενώ παράλληλα θέλει να συνολικοποιεί τις πολιτικές μάχες του σήμερα σε μία συνολική εναλλακτική αφήγηση και σχέδιο. Αυτό φτιάχνει αποστάσεις και από χώρους που δεν είναι με το μεταβατικό πρόγραμμα αλλά και που δεν το συνδέουν με την πολιτική στο σήμερα.

4.4 Ανασύνθεση

1. Η λογική της ανασύνθεσης έχει σφραγίσει χαρακτηριστικά την περίοδο μετά την ήττα του 2015, ήττα η οποία διαβάστηκε από τις δικές μας δυνάμεις όχι απλώς σαν μια «προδοσία» εκ μέρους του πολιτικού προσωπικού του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ως την κρισιμότερη αποτύπωση του στρατηγικού ελλείμματος της αριστεράς, που απέτυχε τόσο να περιγράψει και να επωμιστεί ένα σχέδιο σύγκρουσης με το μνημόνιο και την ΕΕ, όσο και να εξάγει συμπεράσματα από αυτήν την εξέλιξη, να καταλάβει την πλήρη ανατροπή της συγκυρίας την επόμενη μέρα και να επανατοποθετηθεί στρατηγικά στη νέα κατάσταση. Για τον ΣΥΡΙΖΑ, η ήττα αυτή είχε στρατηγική και ιστορική διάσταση, αποτελώντας ουσιαστικά μια συντριβή για το συγκεκριμένο πολιτικό ρεύμα του αριστερού ευρωπαϊσμού. Ωστόσο, και η υπόλοιπη αριστερά υπέστη ήττα - όχι στον ίδιο βαθμό, αλλά παρόλα αυτά σημαντική. Οι εκτιμήσεις της διαψεύστηκαν, τόσο για το ΚΚΕ όσο και για την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, και δεν κατάφερε να αποτελέσει εναλλακτική πολιτική δύναμη απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ. Έτσι, βρέθηκε να μη μπορεί να πείσει τα πλατιά τμήματα που στράφηκαν σε αυτήν τα αμέσως προηγούμενα χρόνια, να αδυνατεί συνήθως να εμπνεύσει νέους αγώνες, αλλά και να απειλείται από ένα μεγάλο στρατηγικό κενό απέναντι στην επιχειρηματολογία της μη ύπαρξης εναλλακτικής.
2. Η ανασύνθεση της αριστεράς εκφράστηκε ως κοινή επιθυμία και ανάγκη στα τμήματα της αριστεράς που έκαναν την ανάγνωση για αλλαγή συγκυρίας αλλά και για συνολική ήττα της

τότε υφιστάμενης αριστεράς. Σε αυτό το κάδρο, η αντίληψη που θέλησαν να υπηρετήσουν οι δικές μας δυνάμεις αφορούσε την υπέρβαση των υπαρχόντων σχεδίων και πρακτικών, την αμφισβήτηση των ως τότε βεβαιοτήτων και εργαλείων, και το άνοιγμα σε μια διαδικασία ουσιαστικού διαλόγου και αλληλεπίδρασης των διαφορετικών ρευμάτων: πιστέψαμε ότι μπορούμε να κρατήσουμε ό,τι αξίζει από τα παλιά και ταυτόχρονα να δεχτούμε τα καινούρια.

3. Η αντίληψη της ανασύνθεσης ως προϋπόθεσης για την υπέρβαση, και ως κεντρικής σημασίας για το πολιτικό σχέδιο της περιόδου, πέτυχε μετατοπίσεις την περίοδο που ακολούθησε το 2015. Ωστόσο, μέσα από τις ίδιες τις εξελίξεις, το ερώτημα του πώς μπορεί πραγματικά να ανασυντεθούν διαφορετικές δυνάμεις στο κοινωνικοπολιτικό επίπεδο απομακρύνθηκε από τα άγχη που αφορούσαν την ανασύνθεση πρωτίστως του κοινωνικού υποκειμένου, της ειλικρινούς διάθεσης να τεθούν υπό επερώτηση ασφαλείς βεβαιότητες για χάρη νέων δρόμων και της συγκρότησης νέων ρευμάτων. Ρευμάτων εξοπλισμένων με τα συμπεράσματα που θα προέκυπταν από τον απολογισμό της πορείας τους και επομένως πιο ικανών να ανταποκριθούν στη νέα συγκυρία και να κάνουν νέα, πιο ενδιαφέροντα λάθη αυτή τη φορά. Σταδιακά, ο όρος «ανασύνθεση» έφτασε να περιγράφει τη διαδικασία προσέγγισης, διαλόγου και σύνθεσης ανάμεσα σε (συνήθως) δύο ή (σπανιότερα) περισσότερα πολιτικά μορφώματα, με καθαρό στόχο τη διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας κοινού πολιτικού φορέα, και συνήθως νέας πολιτικής οργάνωσης. Ο δικός μας χώρος θεωρεί εξ αρχής προβληματική αυτήν την αντίληψη για την ανασύνθεση, θεωρώντας κρίσιμη μια πιο μεγάλης κλίμακας επανεξέταση των παλιών ρευμάτων και των βεβαιοτήτων για το σχέδιο. Αυτή η απόσταση τελικά υποδεικνύει ότι η ανάγκη για ένα νέο σχέδιο δεν έγινε τελικά ποτέ ιδιαίτερα ηγεμονική στην αριστερά, ως τέτοια. Ενώ, λοιπόν, τροφοδοτήθηκαν πολιτικές διεργασίες και άνοιξε ένας κύκλος διαλόγου, την ίδια στιγμή υπήρξε επαναοριοθέτηση των ρευμάτων και αναπαραγωγή πιο ασφαλών πρακτικών και θέσεων, πολύ περισσότερο από μία πιο απελευθερωμένη κουβέντα για το σχέδιο που κοιτάει κριτικά την αριστερά και αναζητά υπερβάσεις.
4. Σήμερα, οι πρώτοι κύκλοι που διέγραψαν οι πολλές μορφές του εγχειρήματος της ανασύνθεσης έχουν κλείσει. Οδήγησαν στη δημιουργία νέων οργανώσεων (Αναμέτρηση, Μετάβαση κ.ά.), στην αναδιάταξη παλιών και τη δημιουργία νέων σχημάτων κοινωνικών χώρων και στη διαμόρφωση ενός ενδιάμεσου χώρου στη ριζοσπαστική και αντικαπιταλιστική αριστερά, που αποστασιοποιείται σαφώς τόσο από λογικές ιδεολογικής καθαρότητας ως προς το τι μπορεί να σημαίνει στο σήμερα μια ενδιαφέρουσα αντικαπιταλιστική στρατηγική, όσο και από ψευδαισθήσεις για την ύπαρξη δρόμου για την κοινωνική πλειοψηφία που δεν περνά μέσα από τη σύγκρουση και τη ρήξη. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι έχει κλείσει συνολικά η διεργασία και η αναγκαιότητα των ανασυνθέσεων της εποχής μας. Είναι σαφές ότι η σημερινή συνθήκη φανερώνει μια νέα σταθεροποίηση των δυνάμεων στους εκατέρωθεν πόλους που έχουν επιλέξει, και ότι η πολιτική μορφή του μετώπου - η οποία τα προηγούμενα χρόνια ήταν περίπου αντιπαραθετική με τη μορφή και την ουσία των ανασυνθετικών εγχειρημάτων - φαίνεται να επανέρχεται, τόσο ως πραγματική επιλογή όσο και ως ζητούμενο, για αρκετές δυνάμεις.

5. Παρόλαυτά, η ανάγκη για τη συγκρότηση ενός νέου κομμουνιστικού ρεύματος, και προοπτικά του μαζικού εκείνου φορέα που θα μπορεί να το εκφράζει, παραμένει, και μάλιστα ισχυροποιείται όσο ο αντίπαλος προελαύνει και η αριστερά αποφεύγει το ερώτημα της διάνοιξης εκείνου του πραγματικού δρόμου προς την ανατροπή. Στο σήμερα, για να αποκτήσουν νόημα οι νέοι κύκλοι της ανασύνθεσης, πρέπει να επιστρέψουν στη λογική της «από τα κάτω» συγκρότησης και της απεύθυνσης στο ανένταχτο δυναμικό της αριστεράς, και κυρίως στα κομμάτια εκείνα της κοινωνίας που επιμένουν να αγωνίζονται. Η διαδικασία αυτή, πέραν όσων έχουν ήδη περιγραφεί και είναι κοινώς αποδεκτά σχετικά με την ανασύνθεση, προϋποθέτει τρεις παραμέτρους:

1. τη λογική του κοινωνικού πειραματισμού και την αντίληψη ότι μέσα από τα κοινωνικά κινήματα γεννιούνται, δοκιμάζονται και ωριμάζουν σχέδια και μεθοδολογίες
2. τη συνύπαρξη σε χώρους διαλόγου και κοινής πολιτικής παρέμβασης, έτσι ώστε η διαδικασία της ανασύνθεσης να μετουσιωθεί σε πρακτική, μέσα από την επαναδιαπραγμάτευση των διαχωριστικών στην πράξη και της οικοδόμησης νέων συναντιλήψεων
3. την αφοσίωση, παράλληλα με την αφιέρωση των δυνάμεών μας στην κοινωνική παρέμβαση, σε μια ενεργητική διαδικασία σκιαγράφησης ενός νέου πολιτικού σχεδίου.

6. Παράλληλα, μέσα στη νέα συνθήκη, η λογική της ανασύνθεσης δεν μπορεί παρά να αφορά και τα νέα μορφώματα, μεταβατικά ή μη, τα οποία ελπίζουμε πως θα οικοδομηθούν στο άμεσο μέλλον. Αυτή τη στιγμή, η κατάσταση στην εκτός κοινοβουλίου αριστερά μπορεί να χαρακτηριστεί μη βιώσιμη, με δεδομένο ότι η τελευταία αποτελείται από μια σειρά μικρών οργανώσεων, των οποίων οι διαχωριστικές δεν μπορούν να θεωρούνται αρκετή δικαιολογία για την έλλειψη ανασυνθετικών προσπαθειών μεταξύ τους. Στο βαθμό που οι δυνάμεις αυτές φιλοδοξούν να έρθουν σε θέση να χαράσσουν πολιτικά σχέδια όχι επί χάρτου, αλλά δοκιμαζόμενα στην πράξη, και να επηρεάζουν ουσιαστικά, πρέπει να βρουν γέφυρες που επιτρέπουν τη συσσώρευση δυνάμεων. Στην πράξη, ιστορικά, μόνο μειοψηφικές οργανώσεις και τάσεις εντός της επαναστατικής αριστεράς επεδίωκαν την κεντρική πολιτική συγκρότηση αυτού του δυναμικού ή/και την υπέρβαση των επιμέρους διαφοροποιήσεων στην κατεύθυνση ενός νέου κομμουνιστικού φορέα. Παρόλαυτά, η αναγκαιότητα οικοδόμησης ενός πιο ενιαίου χώρου παραμένει, και δεν αφορά μόνο τα αριθμητικά αθροίσματα και την απαιτούμενη μαζικότητα - κάτι που δεν υποτιμάται, αλλά κυρίως τη δυνατότητά τους να συγκροτήσουν έναν ενιαίο, βιώσιμο, επιδραστικό πολιτικό χώρο, ο οποίος θα μπορεί πραγματικά να ισχυριστεί ότι εκπροσωπεί ένα νέο ρεύμα της κομμουνιστικής αριστεράς και ένα ενδιαφέρον σχέδιο.

7. Σε αυτή τη βάση, το νόημα της ανασύνθεσης αναβαπτίζεται εντός αυτής της διαφορετικής συνθήκης. Τα νέα μορφώματα του μέλλοντος, που θα επιχειρήσουν αυτή τη συσσώρευση δυνάμεων και την οικοδόμηση ενός νέου ρεύματος, θα χρειαστεί να φέρουν με έναν νέο τρόπο χαρακτηριστικά πολυτασικότητας. Θα χρειαστεί, δηλαδή, να αποστασιοποιηθούν από μια λογική συγκρότησης κατά την οποία πολιτικές και ιδεολογικές διαφορές αναιρούνται

πλήρως. Μία τέτοια προσέγγιση υπερτιμάει τις πραγματικές δυνατότητες που έχει ο διάλογος, ενώ παράλληλα ορίζει προβληματικά μακροπρόθεσμα χρονοδιαγράμματα για τη διαδικασία της ανασύνθεσης, αφού αντιμετωπίζει τον πλούτο των διαφωνιών και των διαφορών εντός της αριστεράς ως ένα πρόβλημα το οποίο πρέπει να επιλυθεί. Σε αντίθεση με αυτή τη λογική, η ανασύνθεση πρέπει να γίνει αντιληπτή λιγότερο ως βήμα πριν τη συγκρότηση ενός χώρου, και περισσότερο σαν ενεργή διαδικασία εντός του, από τη στιγμή που όλες οι συμμετέχουσες δυνάμεις διαθέτουν τον εαυτό τους σε αυτήν την προσπάθεια, γνωρίζοντας ότι σε ένα βαθμό αυτή θα σημάνει και την αυτοαναίρεσή τους. Την ίδια στιγμή, και φέροντας την εμπειρία των τριών ετών ύπαρξης της Αναμέτρησης, οι επόμενες ανασυνθέσεις θα πρέπει να βασιστούν σε πιο καθαρή συνείδηση των πραγματικών διαφωνιών, όχι αντιμετωπίζοντάς τις ως μόνιμες και ανυπέρβλητες, αλλά αναγνωρίζοντάς τις στην ολότητά τους. Η ανασύνθεση, δηλαδή, δεν μπορεί να βασιστεί μόνο στις καλές προθέσεις, αλλά σε μια θεμελιακή συμφωνία για το σχέδιο, την πολιτική μέθοδο, τον μίνιμουμ αναγκαίο βηματισμό. Στόχος δεν θα είναι η οικοδόμηση μιας απόλυτης ενιαιότητας, αλλά του χώρου εκείνου που θα μπορεί να συνενώνει και να επεξεργάζεται με όσο πιο συνολικό τρόπο γίνεται τους αγώνες και τις μάχες που είναι ενεργές, και τις εκφράσεις των καταπιέσεων, και ταυτόχρονα να συνέχει με δημιουργικό τρόπο τις διαφορετικές οπτικές και τα ρεύματα εντός αυτής της ποικιλομορφίας.

4.5 Μετωπική λογική και πολιτικό μέτωπο

Η μετωπική πολιτική παραμένει ένα από τα πιο δύσκολα προβλήματα της ριζοσπαστικής πολιτικής. Η μετωπική πολιτική, εκ πρώτης όψεως, αφορά το ζήτημα «με ποιους θα πας και ποιους θα αφήσεις» – ωστόσο, μέσα σε αυτό το ερώτημα δεν κρύβεται απλά ένα θέμα συμμαχίας αλλά ευρύτερες στρατηγικές αναζητήσεις και διαφορετικές γραμμές και επιδιώξεις, οι οποίες φυσικά απολήγουν σε διαφορετικές επιλογές συμμαχιών. Η ουσία της, όμως, αφορά πολύ περισσότερο το ερώτημα της ηγεμονίας και της αντι-ηγεμονίας, της διάνοιξης ρηγμάτων στο ιστορικό μπλοκ της άρχουσας τάξης που συνδέονται με την ανάδειξη ενός αντι-ηγεμονικού μπλοκ των εκμεταλλευόμενων και καταπιεζόμενων τάξεων και στρωμάτων, καθώς και την πεποίθηση για το ποια μπορεί να είναι η νικηφόρα γραμμή που θα πετύχει τα παραπάνω. Υπό αυτήν την έννοια, η μετωπική πολιτική δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια επιλογή συμμάχων, αλλά ως τμήμα ενός σχεδίου.

4.5.1 Μετωπική πολιτική και σύγχρονη αριστερά

1. Μετά την κατάρρευση του 1989 και την παγκόσμια υποχώρηση του κομμουνιστικού ρεύματος, η υπόθεση των μετώπων αποκτά νέα διάσταση. Η καπιταλιστική αναδιάρθρωση μετά την κρίση του 1973 και το νέο τοπίο που διαμορφώνεται, με την αποβιομηχάνιση, την αυτοματοποίηση, τις επισφαλείς εργασιακές σχέσεις και την προλεταριοποίηση της διανοήσης, επιφέρουν αλλαγές στη συγκρότηση της εργατικής τάξης. Ο κατακερματισμός κυριαρχεί, γεννιέται μέσα στην ίδια την παραγωγή και συνεπικουρείται από την κυρίαρχη ιδεολογία και πολιτική που εστιάζουν στις επιμέρους αντιθέσεις εντός της εργατικής τάξης

για να αμφισβητήσουν τα ενιαία και ιστορικά συμφέροντα της. Ωστόσο, το υλικό έδαφος για την άσκηση αυτοτελούς εργατικής πολιτικής δεν έχει αναιρεθεί.

2. Σε συνθήκες ήττας, τμήματα της αριστεράς αμφισβητούν την κεντρικότητα της εργατικής τάξης, ενώ άλλα επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες ομάδες ως «επαναστατικό υποκείμενο». Η κρίση αυτή αντανakλάται στη μετωπική πολιτική, με τα μέτωπα συχνά να εγκλωβίζονται στον κυβερνητισμό - χαρακτηριστικό παράδειγμα σε αυτό η κατάληξη της Κομμουνιστικής Αναγέννησης στην Ιταλία της δεκαετία του 1990 και η στήριξη στις κυβερνήσεις Πρόντι και Ντ' Αλέμα - οδηγώντας σε ήττες. Από την άλλη πλευρά, και πολλές επαναστατικές οργανώσεις εκείνη την περίοδο περιθωριοποιήθηκαν λόγω περιχαράκωσης με τον πλέον στενό τρόπο σε ιδεολογικές καταβολές και ιστορικές παρακαταθήκες.
3. Στον 21ο αιώνα, τα κινήματα κατά της παγκοσμιοποίησης και η αναβίωση της αριστεράς ανέδειξαν τη σημασία των πολιτικών μετώπων και γέννησαν νέα ερωτήματα για τη σχέση κόμματος - μετώπου. Παραδείγματα όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ και το NPA στην Γαλλία αναδεικνύουν διαφορετικά προβλήματα και στρατηγικές. Σε συνθήκες ήττας, τα μέτωπα που προκύπτουν συχνά συνιστούν μία συμμαχία ρεφορμιστών - επαναστατών με σαφή ηγεμονία των πρώτων επί των δεύτερων. Όταν τα μέτωπα και οι πολιτικές συμμαχίες αυτές αναδεικνύονται από τα λαϊκά κινήματα, όπως στην Ελλάδα και την Ισπανία, φαίνονται τα αδιέξοδα τους και η κυριαρχία του ρεφορμιστικού ρεύματος οδηγεί σε νέες ήττες.
4. Από την άλλη, όμως, ούτε τα πιο ριζοσπαστικά μέτωπα μπορούν να θεωρηθούν δικαιωμένα. Το NPA, παρά τις αρχικές ελπίδες, υπέκυψε σε εσωτερική κρίση λόγω του βιαστικού μετασχηματισμού του σε κόμμα και των στρατηγικών ταλαντεύσεων που αντιμετώπισε. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αν και έφερε δυναμική στην αντικαπιταλιστική αριστερά στην Ελλάδα, ηττήθηκε λόγω σεχταριστικής πολιτικής στις εκλογικές συμμαχίες και αδυναμίας ενοποίησης και επεξεργασίας με σχετικά ολοκληρωμένο τρόπο ενός εναλλακτικού - μεταβατικού προγράμματος. Παρά τη συμβολή της με την ανάπτυξη του μεταβατικού-αντικαπιταλιστικού προγράμματος, δεν κατόρθωσε να το εξειδικεύσει και να παρέμβει καθοριστικά στις κρίσιμες εξελίξεις του 2015.

4.5.2 Το ερώτημα του Μετώπου σήμερα και εμείς μέσα σε αυτό

1. Απέναντι στο πλέγμα οπορτουνισμού - σεχταρισμού που ταλαιπωρεί τη ριζοσπαστική πολιτική, απαιτείται τόσο πολιτική αρχών και αυτοτέλεια του επαναστατικού ρεύματος, όσο και δημιουργική ανάπτυξη της μετωπικής πολιτικής και των συμμαχιών. Η μετωπική πολιτική δεν αποτελεί απλώς συγκυριακή επιλογή, αλλά συνδέεται με τη διαδικασία ανασύνθεσης της αριστεράς και τη συνύπαρξη διαφορετικών ρευμάτων. Ειδικότερα, το αριστερό πολιτικό μέτωπο για εμάς ορίζεται ως μία μορφή συμμαχίας πάνω στα κρισιμότερα επίδικα μιας ευρύτερης περιόδου, συνενώνοντας πολιτικές οργανώσεις και ανένταχτους αγωνιστές και αγωνίστριες. Συγχρόνως, η μετωπική πολιτική έχει νόημα μόνο στον βαθμό που συνδέεται με την ανασυγκρότηση και την - έστω και μερική- υπέρβαση του κατακερματισμού του κοινωνικού υποκειμένου. Η μετωπική πολιτική αντιμετωπίζει διαρκώς την πρόκληση να συνδυάσει την αναγκαία αυτοτέλεια των πιο ριζοσπαστικών τάσεων με την

ευρύτερη συσπείρωση κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων σε ανατρεπτική και μαχητική κατεύθυνση. Η μετωπική πολιτική κρίνεται, συνεπώς, τόσο από το αν ενοποιεί και κινητοποιεί δυνάμεις κοινωνικά και πολιτικά, όσο και από το αν διαμορφώνει τους όρους για την ηγεμονία των πλεον συνειδητοποιημένων και επαναστατικών ρευμάτων.

2. Τα χρόνια μετά το 2015 το ερώτημα του Μετώπου τέθηκε ξανά με βάση διαφορετικά ερωτήματα και νέες πολιτικές γεωμετρίες. Η ΛΑΕ επιχείρησε να συγκροτήσει ένα μέτωπο βασισμένο στη συνέχεια του «ΟΧΙ» του δημοψηφίσματος, αλλά δεν κατόρθωσε να προχωρήσει σε βαθύτερες στρατηγικές επεξεργασίες, υπερασπιζόμενη τη συνέχεια μιας ασυμβίβαστης ριζοσπαστικής γραμμής του ΣΥΡΙΖΑ. Η αφήγηση αυτή διαπερνά και τη συγκρότηση του ΜέΡΑ25, το οποίο ωστόσο αποτέλεσε μόρφωμα με τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά και τουλάχιστον στα πρώτα του βήματα μάλλον δεν μπορεί να χαρακτηριστεί μετωπική προσπάθεια. Όσο για τη ΛΑΕ, η αφήγηση που αναφέρθηκε, σε συνδυασμό με την γραφειοκρατία που κληρονομήθηκε κυρίως από το Αριστερό Ρεύμα, οδήγησε και στο να φτιαχτεί ένα μέτωπο με προβληματικές, από το οποίο οι ριζοσπαστικές μειοψηφίες τελικά αποχώρησαν.
3. Το ερώτημα του μετώπου τα επόμενα χρόνια επικαθορίζεται αρκετά από την αποτυχία της ΛΑΕ, αλλά την ίδια στιγμή και από τον διπολισμό ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ που δίνει την αίσθηση ενός θωρακισμένου πολιτικού συστήματος και ενός εγκλωβισμού των αριστερών ακροατηρίων. Η προσπάθεια της ΑΠΔΔ, που θα μπορούσε να έχει αποκτήσει χαρακτηριστικά μετώπου σε ό,τι αφορά τη συσπείρωση δυνάμεων, εστίασε σε πιο σφιχτές διαδικασίες κορυφής και ψήγματα προγραμματικής συζήτησης. Αντίστοιχα, η προσπάθεια της Συνάντησης, της Αναμέτρησης και των 4ων (παρόλο που η τελευταία δεν τελεσφόρησε), αποτελούσαν πιο σφιχτά σχήματα με κατεύθυνση την ανασύνθεση, με διαφορετικές προσεγγίσεις. Σήμερα, το ερώτημα της μετωπικής πολιτικής αναβαπτίζεται στη νέα συνθήκη της ήττας του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές του 2023, της ανάγνωση του πολιτικού κενού και από της ενίσχυση του ΚΚΕ.

ΕΚΔΟΧΗ Α

4. Σήμερα το ερώτημα του μετώπου δεν μπορεί να αναλυθεί ακριβώς με τις υπερσυγκυριακές αναλύσεις αυτής της μορφής που προέκυψαν ιστορικά. Το μέτωπο, ως πολιτικός σχηματισμός που έρχεται να συνδέσει διαφορετικές πολιτικές και ταξικές εκπροσωπήσεις, διαφορετικούς πολιτικούς μαζικούς χώρους και να συνθέσει σε αυτήν τη παλέτα, απέχει πάρα πολύ από τη σημερινή κατακερματισμένη εικόνα αριστερών χώρων χωρίς σαφή πολιτικό προσανατολισμό και διαφοροποιήσεις και πολύ περισσότερο χωρίς συγκροτημένες εκπροσωπήσεις. Με αυτή την έννοια, η ελληνική συζήτηση για το μέτωπο διεξάγεται σε μεγάλο βαθμό ως συζήτηση της συσπείρωσης της (οργανωμένης και μη) αριστεράς. Η συζήτηση αυτή αποτελεί μία στροφή προτεραιοτήτων που επαναθέτει (μετά τη ΛΑΕ και το '15) το κυρίαρχο διακύβευμα, για τις πολιτικές συμμαχίες, στη συσπείρωση αυτή και όχι στην ανάγκη αναζήτησης ενός σχεδίου με πιο όμορες δυνάμεις.

5. Το μέτωπο ορίζεται πάνω σε κρίσιμα ζητήματα της ευρύτερης συγκυρίας και προϋποθέτει τη πολιτική συμφωνία πάνω σε αυτά. Από αυτή την άποψη, «χωράει» δυνάμεις που δεν υιοθετούν την κομμουνιστική ταυτότητα, αλλά δεν μπορεί και δεν πρέπει να συνενώνει δυνάμεις με ριζικά διαφορετικές τοποθετήσεις πάνω σε ζητήματα, όπως για εμάς είναι σήμερα το μεταβατικό πρόγραμμα, η στάση απέναντι στην ΕΕ, η πολιτική παρέμβαση σε πεδία όπως τα δημόσια αγαθά, το περιβάλλον, η αντιρατσιστική πάλη κ.α. Σε αντίθεση με τα υπαρκτά παραδείγματα, το πολιτικό μέτωπο θεωρούμε ότι πρέπει να αποτελεί μία ανοιχτή διαδικασία, ένα διαρκές διακύβευμα που αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο της ηγεμονίας διαφορετικών δυνάμεων στο εσωτερικό του. Από αυτή την άποψη θέλουμε να συγκροτείται δημοκρατικά και συμπεριληπτικά, με ζωντανές και αυτοτελείς διαδικασίες που υπερβαίνουν την απλή συνεννόηση οργανώσεων και προσελκύουν νέα υποκείμενα. Σε αυτό το πλαίσιο, η ηγεμονία εντός του αποτελεί ένα πεδίο διαπάλης, πιο πραγματικό στο βαθμό που ένα τέτοιο σχήμα συγκροτείται και σε πραγματική δημοκρατική βάση.
6. Αντίστοιχα, δεν έχει νόημα να θεωρούμε ότι γενικά η μορφή μέτωπο είναι αντιπαραθετική με ανασυνθετικές διεργασίες στο εσωτερικό του. Ως μία ανοιχτή διαδικασία διαλόγου, κοινών επεξεργασιών και δράσης, το πολιτικό μέτωπο συμβάλλει στη σύγκλιση ρευμάτων και οργανώσεων, δημιουργεί το κατάλληλο έδαφος για μετατοπίσεις, νέες συνθέσεις και, υπό προϋποθέσεις, νέες συγκροτήσεις. Φυσικά, η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να προβλεφθεί εκ των προτέρων, όπως αντίστοιχα δεν αποκλείεται να προκύψουν νέες αποκλίσεις και ρήξεις μέσα από τη συνύπαρξη σε ένα πολιτικό μέτωπο. Παρόλα αυτά, σήμερα σκιαγραφούνται πολιτικές γεωμετρίες που είτε προτεραιοποιούν την ανασύνθεση και στέκονται κριτικά πάνω στο ερώτημα ενός μετώπου σήμερα, είτε χώροι που προτάσουν το μετωπικό, οι οποίοι είτε τοποθετούνται ρητά έξω από μια δυνητική ανασυνθετική διεργασία (π.χ. ΑΡΑΣ), είτε με τους οποίους εμείς εκτιμούμε ότι δεν υπάρχει ανασυνθετική προοπτική. Αποτελεί ερώτημα αν αυτή τη πραγματικότητα μπορούμε να την ξεπεράσουμε με ένα σχήμα ομόκεντρων κύκλων, το οποίο δεν θεωρούμε ότι είναι υπερσυγκυριακά λάθος, αλλά χρειάζεται πολλή συζήτηση για την λειτουργική εξειδίκευσή του στη σημερινή συγκυρία.
7. Η σημερινή συγκυρία γεννά τόσο την ανάγκη απάντησης στην κυβερνητική επίθεση όσο και ερωτήματα για την άσκηση πολιτικής με θετικό τρόπο, το πρόταγμα, το πρόγραμμα, το σχέδιο. Η συζήτηση της αριστεράς για τις συμμαχίες και τα μέτωπα πρέπει να αναμετριέται με όλα αυτά τα ερωτήματα με βάση την ανάλυση για τη σημερινή συγκυρία αλλά και τους συγκεκριμένους πολιτικούς χώρους και τις εμπειρίες συμπορεύσεων του παρελθόντος. Η δική μας προσέγγιση αντίστοιχα πηγάζει από τη δική μας ανάγνωση της συγκυρίας, τις προτεραιότητες και την ανάγνωσή μας για τον χάρτη της σημερινής αριστεράς.

ΕΚΔΟΧΗ Β

4. Κριτήρια για τη συγκρότηση του μετώπου πρέπει να είναι η ανάγκη για όσο το δυνατόν πιο ενιαία και μαζική πάλη των «από κάτω» και για τη δημιουργία μιας μαχόμενης κοινωνικής συμμαχίας στη βάση των συμφερόντων της εργατικής τάξης. Στόχος είναι η μεγαλύτερη δυνατή συγκέντρωση δυνάμεων της εργατικής τάξης και η ευρύτερη δυνατή ενότητά της στον

αγώνα ενάντια στον κοινό εχθρό. Αυτό θέτει την ανάγκη για ενότητα στη δράση για κοινούς στόχους και ενάντια στον κοινό αντίπαλο, ενότητα όχι μόνο σε επιμέρους μέτωπα αλλά και κεντρικά πολιτικά (εφόσον είναι εφικτό), ενότητα δράσης (και όχι μόνο) μεταξύ μαζικών κοινωνικών και πολιτικών οργανώσεων της εργατικής τάξης και των συμμάχων της.

5. Συνεπώς, η επιλογή του μετώπου δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ως μία συνθήκη σύγκλισης μεταξύ ριζοσπαστικών - ρεφορμιστικών δυνάμεων για να αφαιμάξει το ένα το άλλο. Χρειάζεται να είναι μία τακτική επιλογή: η επί του συγκεκριμένου ένωση (είτε της τάξης, είτε του πολιτικού ρεύματος), σε συμμαχία με όμορες (ταξικές ή πολιτικές) δυνάμεις, για την επίτευξη συγκεκριμένων νικών ενάντια στον καπιταλισμό. Δεν είναι κάτι που καλούμαστε να κάνουμε όταν ή γιατί κάτι άλλο αποτυγχάνει. Αντίθετα, είναι μια διαρκής προσπάθεια ένωσης, η οποία στρέφεται τόσο προς την τάξη όσο και προς το υπό συγκρότηση ή υπαρκτό πολιτικό ρεύμα. Η συγκρότηση του μετώπου της τάξης ή του ρεύματος είναι πολιτική αναγκαιότητα και καλείται να συγκροτηθεί και από τα πάνω, και από τα κάτω και σε συνδυασμό.
6. Μέχρι στιγμής έχουμε διακρίνει το μέτωπο ως ένωση της τάξης και το μέτωπο ως ένωση του ρεύματος. Στη παρούσα συνθήκη, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι υπάρχουν οι συνθήκες στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά να ισχυριστεί ότι μία συνένωση δυνάμεων της, θα αποτελούσε ένωση ταξικών στρωμάτων. Ωστόσο, υπάρχουν οι συνθήκες για την ένωση με την μορφή παρεμφερών ρευμάτων. Το συγκροτημένο αριστερό μέτωπο καταλαμβάνει το δικό του χώρο στο πολιτικό χάρτη και καταθέτει διακριτό, ορατό, ριζοσπαστικό στίγμα, ενώ, παράλληλα, αποτελεί κάλεσμα και πρακτική ενότητας ενάντια στο βασικό αντίπαλο, δηλαδή τις αστικές δυνάμεις, το κράτος και το κεφάλαιο.
7. Σε σχέση με την υπόθεση της ανασύνθεσης, το αριστερό πολιτικό μέτωπο είναι κομμάτι αυτής της διαδικασίας, ακόμα και αν δεν αποτελεί ρητά στόχο του. Η εμπειρία των προηγούμενων χρόνων δείχνει ότι, κατά πάσα πιθανότητα, δεν θα μπορέσει το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων που απαρτίζουν ένα μέτωπο, να ενταχθούν σε μία πορεία ανασύνθεσης. Ωστόσο, η κατάκτηση ενός σημαντικού επιπέδου συμφωνίας αλλά και μιας κουλτούρας κοινής παρέμβασης στα κινήματα μαζί με τη δημοκρατική λειτουργία του μετώπου, μπορούν να εγγυηθούν ότι οι πολιτικές διαφωνίες δεν θα μετατραπούν σε ρήξεις ή σε οργανωτική κατάρρευση ενός ρεύματος επί του άλλου. Με αυτόν τον τρόπο, το μέτωπο αποτελεί ένα κρίσιμο κρίκο στη διαδικασία εμφάνισης και κινητοποίησης του πολιτικού ρεύματος ενώ η ανασύνθεση αποτελεί την ουσιαστική διαδικασία συγκρότησης των πρακτικών, θέσεων, λειτουργιών που διαφοροποιούν το υπό συγκρότηση νέο κομμουνιστικό ρεύμα από τα υπόλοιπα. Η διαλεκτική αυτή σχέση επιτρέπει στο μέτωπο να λειτουργεί ως εργαστήριο για τις θέσεις και τις πρακτικές του ρεύματος αφού η συσώρευση δυνάμεων που παρέχονται μέσω από αυτό, επιτρέπει μεγαλύτερη κοινωνική και κινηματική γείωση του αλλά και τη πολιτική όσμωση με άλλα ρεύματά. Ως εκ τούτου, η μετωπική πολιτική είναι για την Αναμέτρηση ταυτόχρονα μέσο και σκοπός: δεν τρέφουμε την αυταπάτη ότι είμαστε αρκετοί ώστε να αποτελέσουμε από μόνοι μας τη Νέα Κομμουνιστική Αριστερά. Αντίθετα, αναγνωρίζουμε τη μετωπική πολιτική ως αναγκαία συνθήκη συγκρότησης της.

8. Υποστηρίζουμε αυτή τη διαλεκτική σχέση με μία διπλή έννοια: για να μπορέσουμε να κάνουμε αποτελεσματική μετωπική τακτική, χρειαζόμαστε σταθερή ανασυνθετική διαδικασία και για να αποκτήσουμε/διατηρήσουμε την ανασυνθετική διαδικασία σταθερή θα χρειαστούμε τη μετωπική τακτική. Σε αυτή την υπόθεση, οι οργανώσεις καλούνται να αγωνίζονται για την αυτοτέλεια της πολιτικής τους άποψης και την ελευθερία (και την αναγκαιότητα) της κριτικής στους συμμάχους τους. Χωρίς να υποτιμούμε τα σημεία λειτουργίας, πρέπει να κατανοήσουμε ότι η συσπείρωση και η ένωση κρίνεται με βάση πολιτικά επίδικα παρέμβασης ακριβώς γιατί οι οργανώσεις/δυνάμεις που συγκροτούν μέτωπα, θέτουν αυτά τα επίδικα ως κυρίαρχη συνθήκη συγκρότησης.
9. Συνεπώς, η τοποθέτηση αυτή αποτελεί συγχρόνως οριοθέτηση από συγκεκριμένες στρατηγικές γύρω από τη μετωπική πολιτική. Το πολιτικό μέτωπο για εμάς αποτελεί μία ανοιχτή διαδικασία, ένα διαρκές διακύβευμα που αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο της ηγεμονίας διαφορετικών δυνάμεων στο εσωτερικό του. Από αυτή την άποψη, συγκροτείται δημοκρατικά και συμπεριληπτικά, με ζωντανές και αυτοτελείς διαδικασίες που υπερβαίνουν την απλή συνεννόηση οργανώσεων. Συγχρόνως, αυτό δεν σημαίνει ότι είναι πολιτικά αγνωστικιστικό· το μέτωπο συγκροτείται πάνω σε ζητήματα συγκυρίας, συνενώνοντας δυνάμεις με ριζοσπαστική τοποθέτηση και πρακτική πάνω στις κύριες διαχωριστικές που θέτει η ίδια η ταξική πάλη. Από αυτή την άποψη, «χωράει» δυνάμεις ταλαντευόμενες ή και μη επαναστατικές αλλά δεν μπορεί και δεν πρέπει να συνενώνει δυνάμεις με ριζικά διαφορετικές τοποθετήσεις πάνω σε κρίσιμα ζητήματα, όπως είναι το μεταβατικό πρόγραμμα, η στάση απέναντι στην ΕΕ, η πολιτική παρέμβαση σε πεδία όπως τα δημόσια αγαθά, το περιβάλλον, η αντιρατσιστική πάλη κ.α. Το μέτωπο, κατακτώντας ένα τέτοιο επίπεδο συμφωνίας, καθίσταται κεντρικό όχημα πολιτικής παρέμβασης και εργαλείο για το πανελλαδικό άπλωμα αυτής της γραμμής, τη σύνδεση με μαχόμενα τμήματα του κινήματος και τη διεύρυνση και ισχυροποίηση της ριζοσπαστικής αριστεράς. Σε αυτό το πλαίσιο, χρειαζόμαστε μια πολιτική κουλτούρα και ικανότητα μαζικής παρέμβασης, συνάντησης και συγχώνευσης με τις μαζικές κοινωνικές πρωτοπορίες, με ενωτικό πνεύμα και ταυτόχρονα εντελώς ξεκάθαρη στρατηγικά, προγραμματικά και πολιτικά. Η ηγεμονία των πιο συνεπών επαναστατικών δυνάμεων, εκείνων με την πιο ολοκληρωμένη αντίληψη για την υπόθεση της επανάστασης, είναι διακύβευμα και στόχος μας αλλά όχι προαπαιτούμενο για τη συγκρότηση ενός τέτοιου πολιτικού μετώπου.
10. Παρότι το ζήτημα της ηγεμονίας επί του μετώπου είναι σημαντικό, δεν μπορεί να είναι ο αυτοσκοπός ή το πρωτεύον στην συμμετοχή μίας ριζοσπαστικής δύναμης σε αυτό καθώς έχουν παρουσιαστεί σημεία εκφυλισμού μετώπων μέσα από τον ανταγωνισμό. Το πλέον κρίσιμο για ένα μέτωπο είναι η δέσμευση των δυνάμεων που συμμετέχουν σε αυτό σε κοινούς στόχους και μέσα πάλης. Η ενωτική-μετωπική πολιτική μέσα στο κίνημα, με στόχο απτές νίκες για τον κόσμο μας, η την ανάληψη της ευθύνης για ένα πολιτικό σχέδιο ανατροπής, είναι μία αναγκαία συνθήκη για ένα γενικό ανοδικό ξέσπασμα. Για να γίνει κάτι τέτοιο απαιτείται σαφήνεια για το ποιος «κρίκος» της αστάθειας του συστήματος μπορεί και πρέπει να σπάσει σήμερα και ως εκ τούτου απαιτεί τη συγκέντρωση των δυνάμεων που πρέπει να το επιχειρήσουν.

11. Με το μέτωπο δεν αποσκοπούμε στο να κάνουμε πολιτική μέσω τρίτων, αλλά στο να αξιοποιήσουμε την ιδέα της ενότητας στον κοινό αγώνα, που μέσα στην σημερινή συγκυρία αποκτά εξαιρετική δύναμη και διεισδυτικότητα, για να δημιουργήσουμε τους όρους για κοινούς αγώνες με νικηφόρα αποτελέσματα. Είναι επομένως μια τακτική που δοκιμάζεται όχι στις εκκλήσεις αλλά στην πράξη, στην πρωτοβουλία, στη δράση, στο συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Υπό αυτό το πρίσμα, και σε σύγκριση με μία συνθήκη όπου οι αριστερές δυνάμεις δεν δοκιμάζουν τη μετωπική πολιτική, η μετάβαση σε ένα μετωπικό σχήμα (κινηματικά, πολιτικά, κοινωνικά) είναι μία μετασχηματιστική διαδικασία για τις ίδιες τις δυνάμεις. Δεν μπορούμε να υποθέτουμε ότι το μέτωπο θα είναι μία διαδικασία μεταφοράς των δυναμικών, των διαδικασιών και των επεξεργασιών των υπάρχουσών δυνάμεων αλλά μία πληθυντική δυναμική που έμπλεκει διαφορετικές προσλαμβάνουσες σε μία συνθήκη συμφωνίας σε σχέδιο πάλης και λειτουργίας.

ΕΚΔΟΧΗ Γ

Η έννοια του “μετώπου” συναντιέται συχνά στις αριστερές αναλύσεις και τακτικές, επιχειρώντας να απαντήσει στην ανάγκη συγκέντρωσης δυνάμεων απέναντι σε κοινούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας πολιτικές δυνάμεις με διαφορετικές ιδεολογικές αφετηρίες, συχνά αποκλίνουσες ή και αντιθετικές ταξικές αναφορές ή στρατηγικούς σκοπούς. Η χρήση όμως μιας κοινής λέξης για πολύ διαφορετικές διεργασίες, ενδέχεται να συσκοτίζει τα πράγματα.

Χρειάζεται επομένως να έχουμε καθαρά τόσο α) τα διαφορετικά επίπεδα “μετωπικής λογικής”, όσο και β) τις διαφορετικές εκδοχές μετώπων που είχαν διαφορετικές στοχεύσεις, σε διαφορετικές ιστορικές συγκυρίες και κοινωνικούς σχηματισμούς.

α. Τα διαφορετικά επίπεδα “μετωπικής λογικής”

Η “μετωπική λογική” μπορεί να εκτείνεται σε διαφορετικά επίπεδα της ταξικής πάλης, όπως φαίνεται από ιστορικά παραδείγματα, αλλά και τη δική μας ζωντανή πολιτική εμπειρία.

α.ι Η επιλογή συμμετοχής σε κοινές κοινωνικές οργανώσεις της εργατικής τάξης, κυρίως δηλαδή σε κοινά συνδικάτα. Αυτή είναι μια επιλογή που μπορεί να μας φαίνεται δεδομένη σήμερα για τα περισσότερα συνδικάτα (εκτός αν είναι εντελώς εργοδοτικά ή αποκλείουν σημαντικά τμήματα εργαζομένων), δεν ήταν όμως πάντα έτσι. Η διάσπαση της Β’ Διεθνούς στον Α’ Παγκόσμιο Πόλεμο, μαζί με την απομάκρυνση της Κομμουνιστικής Διεθνούς από τη λογική των “ενιαίων μετώπων” (δηλαδή της κοινής δράσης με δυνάμεις της σοσιαλδημοκρατίας στο κίνημα), αλλά και ειδικές συνθήκες -όπως η απευθείας κρατική παρέμβαση στις διοικήσεις των συνδικάτων-, είχε φέρει τη διάσπαση των συνδικάτων σε πολλές χώρες. Στην Ελλάδα, οι δυνάμεις του ΚΚΕ στα σωματεία στήριξαν την “Ενωτική ΓΣΕΕ” στα 1929-1936, στη Γερμανία η RGO δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του ΚΚΓ την ίδια περίοδο, ενώ στη Γαλλία, για παράδειγμα, το συνδικαλιστικό κίνημα παραμένει διασπασμένο σε διαφορετικές συνομοσπονδίες μέχρι και σήμερα. Όσον αφορά τη δική μας

στρατηγική, παρότι επιδιώκουμε τη μέγιστη δυνατή συνύπαρξη των εργαζομένων σε κοινά μαζικά συνδικάτα, το ερώτημα υπέρβασης της ΓΣΕΕ λόγω της κατάστασης στην οποία βρίσκεται, και ειδικά από τα χρόνια των μνημονίων και μετά, παραμένει ανοιχτό.

α.ii οι κοινές πρωτοβουλίες σε επίπεδο δράσεων του κινήματος: Οι πρωτοβουλίες μπορεί να περιλαμβάνουν από τη διεξαγωγή κοινών απεργιών, κοινών διαδηλώσεων για συγκεκριμένα επίδικα, μέχρι ευρύτερες κοινές κινηματικές πρωτοβουλίες για το συντονισμό της παρέμβασης με συγκεκριμένη στοχοθεσία, για παράδειγμα οι αντιπολεμικές πρωτοβουλίες. Αυτή η λογική δεν περιορίζεται επομένως στον οικονομικό αγώνα ή σε “κοινωνικά” αιτήματα, αλλά και σε πολιτικά. Ειδικές εκδοχές τέτοιων ερωτημάτων φτάνουν μέχρι και την επιλογή (ή μη) κοινών διαδηλώσεων στο δρόμο, ερώτημα που ταλανίζει την ελληνική αριστερά στις κεντρικές απεργιακές διαδηλώσεις. Σε γενικές γραμμές, ως οργάνωση προσανατολιζόμαστε στην ευρύτερη δυνατή συσπείρωση στις δράσεις του μαζικού κινήματος, έχοντας ως όριο για τις πρωτοβουλίες συντονισμού, την συμμετοχή δυνάμεων που έχουν λειτουργήσει αντιθετικά προς τον εκάστοτε συγκεκριμένο στόχο (για παράδειγμα, σε μια αντιπολεμική πρωτοβουλία δεν χωράνε συγκροτημένες πολιτικές δυνάμεις που πρόσφατα διευκόλυναν από κυβερνητικές θέσεις την δημιουργία περισσότερων στρατιωτικών βάσεων του ΝΑΤΟ στην Ελλάδα).

α.iii Η μόνιμη συνύπαρξη σε σχήματα και παρατάξεις συγκροτημένων κοινωνικών χώρων (κυρίως φοιτητικά, δημοτικά, εργατικά σχήματα). Η συγκρότηση κοινών σχημάτων θεωρείται δείγμα μετωπικής λογικής από πιο “παραδοσιακές” εκδοχές της Αριστεράς, όπου οι παρατάξεις αντιμετωπίζονται ως βραχίονες του κομματικού πολιτικού σχεδίου. Στη δική μας οπτική, όμως, εντάσσεται στη λογική συσπειρωσιακής παρέμβασης στους κοινωνικούς χώρους, όπου οι αντίστοιχες συσπειρώσεις συγκροτούνται με βάση τα επίδικα του κάθε κοινωνικού χώρου και τις αντίστοιχες πολιτικές οριοθετήσεις που προκύπτουν σε αυτόν· για παράδειγμα την στάση μας απέναντι σε λογικές κοινωνικού εταιρισμού στο συνδικαλιστικό κίνημα. Στη συγκρότηση τέτοιων συσπειρώσεων λαμβάνονται όμως υπόψη και οι πρακτικές και φυσιογνωμία κάθε δύναμης σε κάθε κοινωνικό χώρο, που ενδέχεται να μην είναι γενικώς ενιαία. Επιπλέον, διατηρούμε και κάποιες βασικές κεντρικές πολιτικές οριοθετήσεις, όπως πχ απέναντι σε μνημονιακές δυνάμεις. Βασικό στοιχείο του συσπειρωσιακού μοντέλου, είναι πως τα ίδια τα μέλη του σχήματος καθορίζουν την πολιτική γραμμή του, έχοντας ισότιμα αποφασιστικό ρόλο. Υπάρχουν και ειδικές περιπτώσεις εγχειρημάτων, όπως οι πρωτοβουλίες υπεράσπισης δημόσιων χώρων, όπου συχνά υπάρχει μεγαλύτερη βεντάλια στις πολιτικές καταβολές των συμμετεχουσών, τόσο λόγω της ιδιαίτερης μορφής του κοινωνικού χώρου, αλλά και επειδή δεν συμμετέχουν σε συγκροτημένες εκλογικές διαδικασίες, σε αντίθεση με τα φοιτητικά/εργατικά/δημοτικά σχήματα.

α.iv Τα συνολικά κεντρικοπολιτικά μέτωπα που κατά περίπτωση εκφράζονται και μέσα από εκλογικές συνεργασίες ή και πιο μόνιμους πολιτικούς μετωπικούς φορείς, και σε περιπτώσεις εκλογικής επικράτησης, μπορούν να οδηγήσουν και σε κυβερνήσεις. Τα

μέτωπα μπορεί να έχουν σημαντικά διαφορετικούς στόχους και σύνθεση, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

β. Οι διαφορετικές εκδοχές του “μετώπου” σε διαφορετικές πολιτικές συγκυρίες και χώρες

Οι πιο γνωστές ιστορικά εκδοχές των “μετώπων” επιχειρούσαν να οδηγήσουν στη συνεργασία πολιτικών φορέων που είτε i) εκπροσωπούσαν/οργάνωναν τμήματα από τις ίδιες κοινωνικές τάξεις και μερίδες, αλλά με διαφορετική στρατηγική κατεύθυνση, είτε ii) εκπροσωπούσαν/οργάνωναν διαφορετικές τάξεις και μερίδες, που ενδεχομένως είχαν κοινό στόχο σε μια συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία.

β.ι. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της περίπτωσης (i) ήταν η κατεύθυνση του “Ενιαίου Μετώπου”. Δηλαδή η τακτική επιλογή της συνεργασίας των κομμουνιστικών κομμάτων με την σοσιαλδημοκρατία στους κοινωνικούς-πολιτικούς αγώνες και τα συνδικάτα (αλλά και σε άλλες δομές όπως τα εργοστασιακά συμβούλια στην Ιταλία), για την επίτευξη άμεσων στόχων μέσα από αγωνιστικές διεκδικήσεις, αλλά και απέναντι στην άνοδο του φασισμού. Η κατεύθυνση αυτή διατυπώθηκε στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 1920, και είχε στόχο και την πρόσβαση των ΚΚ στις εργατικές μάζες, των οποίων η μαζική πολιτική εκπροσώπηση είχε διασπαστεί κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με τη διάσπαση της πρώην ενιαίας σοσιαλδημοκρατίας και τη Β΄ Διεθνούς, από την οποία προέκυψε η Γ΄ (κομμουνιστική) Διεθνής. Την ίδια στιγμή, μέσα από αυτή την επιλογή, οι κομμουνιστές θεωρούσαν ότι μπορούν να αποδείξουν στους καθημερινούς αγώνες ότι είναι αυτοί που πρωταγωνιστούν στις διεκδικήσεις, και ταυτόχρονα να αποκαλύψουν τον ρόλο της σοσιαλδημοκρατίας στις ευρύτερες εργατικές μάζες. Η τακτική αυτή αφορούσε δηλαδή κυρίως το επίπεδο του κινήματος και των διεκδικήσεων (α.ii στο οποίο αναφερθήκαμε προηγουμένως), και κατά περίπτωση τα κοινά συνδικάτα (α.i), καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις τα συνδικάτα είχαν επίσης διασπαστεί. Η λογική του “ενιαίου μετώπου” δεν προέκρινε τις εκλογικές συνεργασίες όμως, αφού είχε ως στόχο την αυτοτελή πολιτική οργάνωση και εκπροσώπηση της εργατικής τάξης στο κεντρικό πολιτικό επίπεδο μέσα από τα κομμουνιστικά κόμματα. Παρότι βρισκόμαστε σε τελείως διαφορετική ιστορική περίοδο, η λογική της ενιαιομετωπικής παρέμβασης στο κίνημα, διατηρώντας την πολιτική αυτοτέλεια της ριζοσπαστικής αριστεράς, παραμένει χρήσιμος οδηγός.

β.ii. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της περίπτωσης (ii) ήταν τα “λαϊκά μέτωπα”, την περίοδο της ανόδου των φασιστικών καθεστώτων. Εντός των “λαϊκών μετώπων” επιδιωκόταν η συνεργασία και με πολιτικές εκπροσωπήσεις ενδιαμέσων τάξεων και μερίδων (μικροαστική τάξη, αγρότες κλπ) ως και τμήματα της αστικής τάξης που θεωρούνταν “εθνικά”, δηλαδή υπήρχε η εκτίμηση πως έχουν συμφέρον να πολεμήσουν για την εθνική ανεξαρτησία ή “αντιφασιστικά” και επομένως θα αγωνίζονταν κατά του φασισμού μέσα στην ίδια χώρα. Η τακτική αυτή έφτανε και σε εκλογικές συνεργασίες, υιοθετώντας ανά φάσεις και το σύνθημα των κυβερνήσεων λαϊκών μετώπων. Παρόλα

αυτά οι πιο πετυχημένες εκδοχές αυτής της τακτικής εμφανίστηκαν ακριβώς στις χώρες που τελούσαν πρακτικά υπό ξένη κατοχή και έβαζαν ως κύριο προγραμματικό στόχο την απελευθέρωση: το ΕΑΜ στην Ελλάδα, που συγκροτήθηκε από το ΚΚΕ, και 3 μικρότερα κόμματα, το Σοσιαλιστικό Κόμμα, το Αγροτικό Κόμμα, και την Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας. Η αρχική συμμαχία των κινέζων κομμουνιστών με τους εθνικιστές του Κουόμιτανγκ απέναντι στην ιαπωνική κατοχή, που έσπασε στη συνέχεια και οδηγήθηκε σε εσωτερική ταξική αναμέτρηση. Αντίθετα, τα “Λαϊκά Μέτωπα” της ίδιας περιόδου στην κεντρική Ευρώπη, δεν είχαν επιτυχία: Στην Ισπανία η κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου δεν κατόρθωσε να ανακόψει το πραξικόπημα του Φράνκο. Στη Γαλλία, δεν κατόρθωσε να υπερβεί τις αντιφάσεις της, αφού μετά τις πρώτες κατακτήσεις (αυξήσεις μισθών, 40ωρο, άδειες, θεσμοποίηση συλλογικών διαπραγματεύσεων, αποποινικοποίηση του συνδικαλισμού), το ΚΚΓ ενέδωσε στην πολιτική κατευνασμού των πιο δεξιών πτερύγων, ενώ υπήρξαν μέχρι και περιστατικά σκληρής καταστολής λαϊκών αντιφασιστικών κινητοποιήσεων, κατόπιν εντολής αστών υπουργών της κυβέρνησης του Λαϊκού Μετώπου.

Η συνολικότερη κριτική που ασκήθηκε, και δικαιώθηκε σε σημαντικό βαθμό, ήταν πως η γενική λογική των “λαϊκών μετώπων” σε συνθήκες νόμιμης πολιτικής δράσης, οδηγούσε σε μονιμότερους συμβιβασμούς με την αστική τάξη και εγκατάλειψη της σοσιαλιστικής προοπτικής, δεν ενοποιούσε την βάση των εργαζόμενων τάξεων σε κοινούς αγώνες, περιοριζόμενη κυρίως σε συμμαχίες κορυφής, ενώ ταυτόχρονα επιχειρούσε να ανακαλύψει “κόμματα-εκπροσώπους” των ενδιάμεσων τάξεων, ώστε να μπορέσει στη συνέχεια να συμμαχήσει μαζί τους.

Περαιτέρω παραδείγματα της περίπτωσης (ii) θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα δύο “ευρωκομμουνιστικά” εγχειρήματα: του “Κοινού Προγράμματος” στη Γαλλία (συνεργασία ΚΚ Γαλλίας και Σοσιαλιστικού Κόμματος - ΣΚ) την περίοδο '81-'85, και του “Ιστορικού Συμβιβασμού” (στρατηγική συνεργασίας του Ιταλικού ΚΚ με τη Χριστιανοδημοκρατία) στην Ιταλία τη δεκαετία του '70, που ανέδειξαν τις στρατηγικές αδυναμίες των Κομμουνιστικών Κομμάτων, τα οποία, αν και είχαν τη δυναμική να εξελιχθούν σε ηγεμονικές δυνάμεις ανατροπής του καπιταλιστικού μοντέλου, απέτυχαν να μετασχηματίσουν τα κοινωνικά τους ερείσματα σε ισχυρό πολιτικό και κοινωνικό κίνημα. Και στις δύο περιπτώσεις, η στρατηγική του δεξιού ευρωκομμουνισμού, μέσω του κυβερνητισμού, επεδίωξε να συνδέσει την κομμουνιστική πολιτική με το κράτος, αλλά τελικά -σε μία ανακλαστική πορεία- κατάφερε να περιορίσει τα κινήματα, υπονόμεισε τη ριζοσπαστικότητά τους και άνοιξε τον δρόμο για την εξάντληση των λαϊκών στρωμάτων και την επικράτηση του κορπορατισμού. Ωστόσο, οι αντιθέσεις εκείνης της περιόδου ανέδειξαν τη δυνατότητα ανατροπής των συσχετισμών δυνάμεων στο Δυτικό κόσμο, καθώς και την πρόκληση για τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης της αριστεράς με το κράτος ως διαρκές ερώτημα.

β.iii Στη σημερινή περίοδο δεν κρίνονται τέτοιες συμμαχίες και η συζήτηση στη ριζοσπαστική αριστερά στην Ελλάδα περιστρέφεται συχνά γύρω από “μέτωπα” τα οποία δεν επιτελούν στην πραγματικότητα ούτε τον έναν ούτε τον άλλο ρόλο, από αυτούς που ήδη αναφέραμε. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται και οι προσπάθειες της προηγούμενης

περιόδου, όπως ο ΣΥΡΙΖΑ και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Ακόμα και στον ΣΥΡΙΖΑ, που είχε μεγαλύτερη οργανωτική δύναμη και έφερε σημαντικές κοινωνικές εκπροσωπήσεις, οι αρχικές συνιστώσες δεν εκπροσωπούσαν συγκροτημένα διαφορετικές ταξικές μερίδες, και δεν αποτελούσαν (πέραν του Συνασπισμού) μαζικά πολιτικά υποκείμενα. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για συνεργασίες της αριστεράς που επιχειρούν -σωστά- να υπερβούν παλαιότερες διαιρέσεις, και στην πράξη λειτουργούν και ως χώροι ανασύνθεσης, οδηγώντας σε κάποιες περιπτώσεις και στη δημιουργία ενιαίων κομμάτων. Μια ιδιαίτερη εκδοχή αποτελούσε η διαδικασία συγκρότησης του "Συνασπισμού της Αριστεράς" στα '89-'90, καθώς αφορούσε μεν μαζικούς πολιτικούς φορείς των εργαζόμενων τάξεων, και στο κεντρικοπολιτικό επίπεδο, αλλά υπήρχε (από την ΕΑΡ και τμήμα του ΚΚΕ) η κατεύθυνση της πολιτικής ενοποίησης και όχι απλώς της συμπόρευσης· παρότι γρήγορα διασπάστηκε, παράλληλα με τη διάσπαση του ΚΚΕ. Η μονιμότερη συσπείρωση μικρών πολιτικών οργανώσεων της Αριστεράς, είτε αυτή προβλέπει την άμεση συμμετοχή των ίδιων των μελών τους σε κοινές διαδικασίες βάσης, είτε πρόκειται για συνεννοήσεις ηγεσιών και ανεξάρτητων πολιτικών περσόνων, δεν έχει μεγάλη σχέση με τα "μέτωπα" του παρελθόντος. Ως Αναμέτρηση, μας ενδιαφέρει η συσπείρωση της ριζοσπαστικής Αριστεράς εφόσον υπάρχουν κάποιες βασικές πολιτικές προϋποθέσεις. Συσπείρωση που χτίζεται πάνω στη διάθεση για αμοιβαίες συγκλίσεις και ουσιαστική ενοποίηση της πολιτικής δράσης όμορων πολιτικών ρευμάτων και οργανώσεων, αλλά όχι οι ευκαιριακές (ή συγκυριακές) συγκολλήσεις. Με μια λογική, όμως, που θέτει ταυτόχρονα ως προτεραιότητα τη διεύρυνση του πολιτικού αυτού χώρου, με την ισότιμη συμμετοχή ανένταχτων ατόμων, χωρίς διακρίσεις στη συμμετοχή τους βάσει του ειδικού πολιτικού τους βάρους/ονόματος.

4.6. Για την κεντρική πολιτική παρέμβαση

4.6.1 Για την μεγάλη εικόνα

1. Η κεντρική πολιτική παρέμβαση χρησιμοποιείται για να περιγράψει κάθε κίνηση και δυναμική που ανάγεται σε «κεντρικό πολιτικό ζήτημα» με την έννοια της αναμέτρησης με τους βασικούς άξονες της κυρίαρχης πολιτικής. Με αυτήν την έννοια, π.χ. το έγκλημα στα Τέμπη και οι κινητοποιήσεις που ακολούθησαν –ως και οι προσπάθειες για απόδοση δικαιοσύνης που συνεχίζονται έως σήμερα–, αποτελούν πεδίο κεντρικής πολιτικής παρέμβασης με τρόπο αρκετά καθοριστικό για την διαμόρφωση κοινωνικών δυναμικών. Ο τρόπος που το «αυθόρμητο» γίνεται κεντρική πολιτική μάχη δημιουργεί αιτήματα και εκ νέου διεκδικήσεις.
2. Από αυτήν την οπτική, το σχέδιο παρέμβασης στο κεντρικό πολιτικό σκηνικό για την Αναμέτρηση δεν μπορεί και δεν πρέπει να αφορά με τρόπο ξέχωρο τις εκλογές, αλλά οφείλει συνολικά να δημιουργεί διόδους επικοινωνίας των αιτημάτων των «από κάτω» με τα κέντρα λήψης αποφάσεων, είτε αυτό σημαίνει επιβολή των διεκδικήσεων μέσω κοινωνικών πιέσεων είτε και εκπροσώπηση τους κοινοβουλευτικά. Το κενό εκπροσώπησης, η κατάρρευση της σοσιαλδημοκρατίας, η συλλογική αποστράτευση, αναδεικνύουν ακόμα εντονότερα στο σήμερα τη διπλή ανάγκη η κοινωνική αγανάκτηση να αποκτήσει συγκροτημένη φωνή και

έκφραση σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο και αντίστροφα η παρέμβαση στις ασκούμενες πολιτικές να έχει τις ρίζες της σε υπαρκτές δυναμικές εντός της κοινωνίας.

3. Υπό αυτό το πρίσμα, η σύνδεση των επιμέρους αιτημάτων και κοινωνικών χώρων με μια συνολική αφήγηση που δε θα αμφισβητεί μόνο την κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη πολιτική, η οποία περιορίζεται εδώ και πάνω από μία δεκαετία στη διαχείριση της φτώχειας και της μη εναλλακτικής, αλλά θα προτείνει ένα συνολικό σχέδιο ρήξης και ανατροπής, αποτελεί καθήκον της Αναμέτρησης. Αυτό συνεπάγεται μία συστηματική διπλή δουλειά, που από τη μία θα αφουγκράζεται τα αιτήματα και την κοινωνική οργή βοηθώντας στην πυροδότηση κοινωνικών αντιστάσεων και κινηματικών διεργασιών, και από την άλλη θα επιχειρεί να συνδέει τα επιμέρους με λόγους και πρακτικές ενάντια στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές του εγχώριου και ευρωπαϊκού κεφαλαίου. Η σύνδεση αυτή δεν έχει στόχο μόνο την πολιτική εκπροσώπηση, αλλά και τη μετατόπιση των χώρων κοινωνικής εκπροσώπησης από τον αστικό τρόπο διαχείρισης των λαϊκών αιτημάτων σε μία πολιτική δουλειά που θα είναι πρωτοπόρα στην παραγωγή, επεξεργασία και υλοποίηση αυτών των αιτημάτων στην κατεύθυνση της ρήξης.
4. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι η «κεντρική πολιτική παρέμβαση» αφορά συν τοις άλλοις το δημόσιο λόγο και χώρο. Αυτό σημαίνει ότι στα μεγάλα κοινωνικά γεγονότα χρέος της οργάνωσης είναι να βοηθάει με μεθοδολογίες και πρακτικές ώστε αυτά να αποκτούν ορατότητα και να γίνονται ηγεμονικά στο σύνολο της κοινωνικής πλειοψηφίας. Από το νερό και τις φωτιές/ πλημμύρες μέχρι το δήμερο εργασίας, η Αναμέτρηση θα πρέπει να είναι μία οργάνωση αρωγός στην παραγωγή γνώσης για τους από κάτω, να εμπλέκεται στις επιμέρους συλλογικότητες και να βοηθάει στη δημιουργία λόγων που θα έχουν ηγεμονικές αξιώσεις ενάντια στον κυρίαρχο λόγο των «από πάνω» και των αστικών ΜΜΕ.
5. Η παρέμβαση της αριστερας στο κεντρικό πολιτικό επίπεδο οφείλει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη δύο ζητήματα: Από τη μία, αναγιγνώσκοντας τον πολιτικό και ταξικό συσχετισμό και σε σχέση με αυτόν, με σκοπό να φέρει σε καλύτερη θέση τους «από κάτω». Τα εκλογικά αποτελέσματα αποτελούν μια αποτύπωση αυτών των ταξικών συσχετισμών, χωρίς να είναι η μόνη. Η τεκμηριωμένη ανάγνωση του πολιτικού συσχετισμού συνολικά είναι που μπορεί να ορίσει χρήσιμους πολιτικούς στόχους για το κομμουνιστικό κίνημα και να δείξει τον αδύναμο κρίκο της αστικής πολιτικής. Από την άλλη, η πολιτική παρέμβαση πρέπει να προχωράει χωρίς να εγκλωβίζεται σε διλήμματα που θέτει το αστικό μπλοκ εξουσίας. Η ανάλυση επί των πραγματικών επιδίκων θα πρέπει να γίνεται υπό το πρίσμα μιας απελευθερωτικής λογικής για την πρακτική και την οργάνωση των από κάτω. Συνεπώς, είναι κρίσιμη η πολιτική αυτονομία από την αστική πολιτική και η παραγωγή ενός αντιπολιτευτικού λόγου που δε θα εστιάζει μόνο στον αντικυβερνητισμό, αλλά θα παράγει αιτήματα με στρατηγικό βάθος συμβάλλοντας στην διαμόρφωση ενός σύγχρονου προγράμματος σοσιαλιστικής μετάβασης.

4.6.2 Το ερώτημα των εκλογών

1. Η κεντρική πολιτική παρέμβαση δεν παραγνωρίζουμε ότι σχετίζεται, με τις εκλογικές αναμετρήσεις. Και τούτο διότι είναι το κατεξοχήν πεδίο, ειδικά οι εθνικές κυρίως (χωρίς να παραγνωρίζεται η αντανάκλαση των ευρωεκλογών και κάποιων δημοτικών εκλογικών αναμετρήσεων στην κεντρική σκηνή) όπου αποτυπώνονται για ένα χρονικό διάστημα με τρόπο συνολικό η κυριαρχία, η ηγεμονία και η επιρροή πολιτικών χώρων και προγραμμάτων. Γιατί όμως να αφορά μία οργάνωση με την εμβέλεια της Αναμέτρησης το ερώτημα των εκλογών; Το ερώτημα αυτό απαντάει σε μία ταξικά υλική ανάγκη, δηλαδή την πολιτική εκπροσώπηση των «από κάτω», αλλά και σε μία ιδεολογική ανάγκη, ορατότητας ενός πολιτικού ρεύματος ή πολιτικών παραδόσεων.
2. Όσον αφορά εμάς, δεν υπάρχει ακόμη κάποιο συμπαγές ρεύμα, ούτε παράδοση, αλλά απομεινάρια πολιτικών παραδόσεων και γενιών που συνυπάρχουν στην Αναμέτρηση. Αυτό που μια οργάνωση σαν τη δική μας έχει να εισφέρει σε μια εκλογική μάχη από αυτή την άποψη, είναι ο τρόπος που κάνει πολιτική, δηλαδή η δημοκρατία, η συμπερίληψη, η ανοιχτότητα, η πολυφωνία, η συνύπαρξη ρευμάτων που αποτέλεσαν σταθμούς για την ελληνική αριστερά κατά την Μεταπολίτευση.
3. Για κάθε αριστερή οργάνωση, το ερώτημα του πώς μπορεί να εκπροσωπήσει πολιτικά τους «από κάτω» αποτελεί λίγο ή πολύ κάτι δύσκολο για δύο λόγους: α) γιατί αυτό σημαίνει ότι προσπαθεί να δει τον εαυτό της κατάματα και να αντιμετωπίσει τις ιδεολογικές και πολιτικές ανεπάρκειες στο δρόμο για ένα εκλογικό πρόγραμμα και β) γιατί με βάση το πως προσεγγίζει τις πολιτικές εκπροσωπήσεις (οι οποίες έχουν διαταξικά χαρακτηριστικά) και την εκπόνηση του προγράμματος τίθεται το ερώτημα των εκλογικών συμμαχιών.
4. Το δεύτερο ερώτημα περί εκλογικών συμμαχιών συχνά, και δη στην περίπτωση της Αναμέτρησης, συνομιλεί με τα ερωτήματα της ανασυνθετικής διαδικασίας και του μετώπου. Αυτό συμβαίνει διότι η τακτική αποτελεί κομμάτι της στρατηγικής συζήτησης, η οποία περιλαμβάνει τα παραπάνω δύο ζητήματα. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, αντί να προηγείται η στρατηγική συζήτηση, η οποία θέλει να αποκρυσταλλωθεί σε ένα εκλογικό πρόγραμμα εκπροσώπησης των «από κάτω», συχνά οι αριστερές οργανώσεις έρχονται αντιμέτωπες - όχι έστω με μία ρεαλιστικά παράλληλη συζήτηση στρατηγικής-τακτικής, αλλά εν τέλει οι εκλογές επικαθορίζουν όλη τη μεθοδολογία της τακτικής και φτωχαίνουν τα ερωτήματα περί στρατηγικής.
5. Η συμμετοχή στις εκλογές επιτρέπει στις πολιτικές οργανώσεις να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά σε μία συνθήκη που η πολιτική αντιπαράθεση οξύνεται. Από τις εκλογικές αναμετρήσεις οι οργανώσεις μπολιάζονται με νέα ερωτήματα και συχνά προκαλούνται να φύγουν από τη «βολή» τους, με τρόπο προς τα εμπρός παραγοντας πολιτική καινοτομία και τεχνογνωσία. Την ίδια στιγμή, και κρίνοντας από την έως τώρα εμπειρία της Αναμέτρησης, ο ατέρμονος κύκλος συζητήσεων και εσωστρέφειας γύρω από τις εκλογές πέραν ότι δεν είναι πάντα προωθητικός προς την πολιτική ωρίμανση της οργάνωσης, αυτό που εν τέλει παρατηρείται είναι να οδηγεί στον αποπροσανατολισμό από τα άλλα καθήκοντα. Σε κάθε

περίπτωση θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρά το γεγονός ότι τα ερωτήματα των εκλογικών αναμετρήσεων έχουν ανοίξει πλέρια, αυτή η συζήτηση χαρακτηρίζεται από παθογένειες, οι οποίες σχετίζονται με την έλλειψη στρατηγικής συζήτησης.

4.7. Για την παρέμβαση στο κίνημα και τους κοινωνικούς χώρους

4.7.1 Η δική μας αντίληψη για το κίνημα

1. Η οργάνωση των «από τα κάτω» στους κοινωνικούς χώρους είναι κρίσιμη τόσο για την βελτίωση της θέσης τους στην υπάρχουσα συνθήκη, όσο και στην υπόθεση του κοινωνικού μετασχηματισμού. Συνιστά εν δυνάμει δομές αντι-εξουσίας που μπορούν να επιτύχουν υλικές νίκες και θετικές θεσμικές αποτυπώσεις, ενώ παράλληλα μετασχηματίζουν τους συμμετέχοντες/ουσες δημιουργώντας χώρους εναλλακτικής κοινωνικής οργάνωσης. Θεωρούμε αυτοτελώς απαραίτητο να συμβάλουμε στην προσπάθεια αυτή ως κομμάτι της κοινωνικής κίνησης.
2. Δεν υιοθετούμε τη διχοτόμηση κοινωνικού και πολιτικού. Τα ίδια τα κινήματα κάνουν πολιτική. Δεν είμαστε εδώ απλά για να μεταβιβάσουμε τα αιτήματα τους στην κεντρική πολιτική σκηνή αλλά να τα ενισχύσουμε, να συνεργαστούμε και να νικήσουμε από κοινού. Αντιλαμβανόμαστε τα κόμματα και τις οργανώσεις της αριστεράς ως μέρος μιας πολυμερούς κίνησης προς την κοινωνική απελευθέρωση. Η παρέμβαση τους στους αγώνες πρέπει να έχει ως στόχο ν' αναπτύξει πολιτικούς δεσμούς με την εργατική τάξη και τους «από τα κάτω», να πολιτικοποιήσει περαιτέρω το κίνημα, να συσσωρεύει συμπεράσματα, να διαπαιδαγωγηθεί και η ίδια από τα κινήματα και να συνδεθεί με τις αφετηρίες διαμόρφωσης της ταξικής συνείδησης.
3. Αγωνιζόμαστε ενάντια στην αντίληψη που προβάλλει το άμεσο συντεχνιακό ή οικονομίστικο συμφέρον ως πρωτεύον. Ο οικονομισμός είναι ένα χαρακτηριστικό του καπιταλισμού που εκφράζεται με την επιδίωξη της διαρκούς ανάπτυξης, της συσσώρευσης και συγκεντροποίησης, της αύξησης του ποσοστού εκμετάλλευσης. Το ζήτημα τίθεται όταν δυνάμεις της Αριστεράς και του κινήματος ενσωματώνουν στην πολιτική τους μια τέτοια αντίληψη για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, και μ' αυτό τον τρόπο απολήγουν σε φορείς άσκησης μιας αστικής πολιτικής.
4. Είναι σημαντική η κατανόηση κάθε φορά της συγκυρίας και χάραξη μιας τακτικής που ανταποκρίνεται σε αυτή. Αυτό συμπεριλαμβάνει την αναγνώριση των πεδίων και των στόχων πάλης και την ανάδειξη αιχμών που αξίζει να κερδηθούν και να βελτιώσουν τη ζωή των «από τα κάτω» σήμερα. Είναι επίσης σημαντικό η αριστερά να κατανοεί κάθε φορά το επίπεδο της αγωνιστικής διαθεσιμότητας και να μην αποκόπτεται από αυτή. Ως το πιο προωθημένο και μαχητικό κομμάτι του κινήματος, οφείλει να βρίσκεται ένα βήμα μπροστά από αυτό - και όχι δέκα για λόγους ιδεολογικής καθαρότητας. Αντίστροφα, μια αριστερά πίσω από τη λαϊκή διαθεσιμότητα, που συμβιβάζεται ή που απέχει από τους αγώνες, επερωτά τη θέση της ως

πολιτική πρωτοπορία. Συνεπώς, η πρωτοπορία δεν είναι ελέω θεού χάρισμα, αλλά επανακατοχυρώνεται σε κάθε περίοδο αγώνων.

5. Σε μια εποχή πολιτικής και ιδεολογική κυριαρχίας του νεοφιλευθερισμού επικρατεί ο ατομοκεντρισμός και ο κατακερματισμός. Αυτό καθιστά ακόμα πιο κρίσιμη την προσπάθεια συνένωσης των κινημάτων, συνύπαρξης των διαφορετικών ιεραρχήσεων και συγκρότησης μιας ενότητας αντίρροπης στον κατακερματισμό. Γι' αυτό είναι αναγκαία μια διαθεματική προσέγγιση. Προσέγγιση που από την μία φωτίζει τις διαφορετικές αντιθέσεις με βάση τις οποίες συγκροτούνται τα σύγχρονα κινήματα (τάξη, φύλο, φυλή, καπιταλισμός-φύση, παγκόσμιος βορράς-νότος κοκ) και επιτρέπει σχετικές ιεραρχήσεις ανάλογα με τη συγκυρία, και από την άλλη αναδεικνύει και τον συνδυαστικό τρόπο με τον οποίο εκφράζονται οι αντιθέσεις, επιδιώκοντας την ενότητα και στοχεύοντας συνολικά στο σύστημα που γεννά το σύνολο των καταπιέσεων.
6. Η συγκεκριμένη αντίληψή μας για την παρέμβαση στο κοινωνικό ορίζει και αποστάσεις από άλλους χώρους. Ο πρωταγωνιστικός ρόλος που θεωρούμε ότι έχει η κοινωνική οργάνωση στο πολιτικό μας σχέδιο, κάθε άλλο παρά δεδομένος είναι στην ελληνική αριστερά. Η υποτίμηση της κοινωνικής οργάνωσης καταλήγει, είτε στη μη ιεράρχηση της - παράδοση και του ΣΥΡΙΖΑ - είτε στην εργαλειοποίηση των κινημάτων, πιο συχνά από χώρους με πιο παραδοσιακές θεωρητικοπολιτικές καταβολές. Η ελληνική αριστερά συχνά βλέπει κοινωνικά κινήματα και συλλογικότητες ως βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα χρήσιμες ως προέκταση του πολιτικού σχεδίου των οργανώσεων, παρά παλεύει για την οικοδόμησή τους ως κομμάτι μιας πιο μακροπρόθεσμης στρατηγικής. Αυτό το στοιχείο υπάρχει σε όλους τους χώρους και με λανθάνοντα τρόπο και σε εμάς. Εξειδίκευση της εργαλειακής αυτής αντίληψης είναι και η υπερπολιτικοποίηση της γραμμής των κοινωνικών σχημάτων και η ταύτισή της με τη γραμμή των οργανώσεων, όπως προέκυψε από τον χώρο του NAP, κυρίως, μετά το 2015.
7. Η οργάνωση των υποτελών τάξεων οφείλει να διατηρεί στρατηγική αυτονομία από την πολιτική παρέμβαση εντός της αστικής πολιτικής. Η ανεξάρτητη ανάπτυξη πολιτικών θέσεων, η οικονομική και οργανωτική αυτοτέλεια, η δημοκρατία, η απευθείας εγγραφή στην προοπτική της κοινωνικής απελευθέρωσης είναι στοιχεία ταξικής αυτονομίας που ενδυναμώνουν τις δομές αυτές και συμβάλλουν στην οικοδόμηση της ανεξάρτητης δύναμης των «από τα κάτω». Τα παραπάνω δεν συνηγορούν σε απομονωτισμό. Αντιθέτως, οι δομές αυτές, πατώντας γερά στα πόδια τους, μπορούν να αλληλεπιδράσουν δυναμικότερα με αριστερά πολιτικά κόμματα ή αστικούς θεσμούς, χωρίς να χάσουν το ριζοσπαστισμό και τον πολιτικά επικίνδυνο χαρακτήρα τους.

4.7.2. Μεθοδολογικά στοιχεία για την κοινωνική παρέμβαση

1. Είναι αδύνατον να αποφασίσουμε εκ των προτέρων ή να επινοήσουμε τις μεθόδους κοινωνικής παρέμβασης που απαιτούνται σε κάποιο εργαστηριακό περιβάλλον. Απαιτούνται συνεχείς δοκιμές, αποτίμηση ρητορείας, πρακτικών και οργανωτικών μορφών. Μέσα από την ως τώρα εμπειρία μας και τις πεποιθήσεις μας προσπαθούμε να προσδιορίσουμε μεθοδολογικά χαρακτηριστικά που θεωρούμε ότι πρέπει να έχει η κοινωνική μας παρέμβαση.

2. Επιδιώκουμε να οικοδομήσουμε κοινότητες αγώνα που εδράζονται γερά στον κοινωνικό τους χώρο, λειτουργούν βάσει αυτού, αναπαράγουν ισχύ για τους «από τα κάτω» και πετυχαίνουν νίκες. Αυτό απαιτεί να καταλάβουμε ότι κάθε κοινωνικός χώρος έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και απαιτούνται επιμέρους διαφοροποιήσεις στη γραμμή, τις πρακτικές και κατ' επέκταση τις συμμαχίες. Δεν θέλουμε την πολυδιάσπαση, αλλά την όσο το δυνατόν πλατύτερη συσπείρωση δυνάμεων και τη δημιουργική αλληλεπίδραση στον κάθε χώρο των διαφορετικών πολιτικών δυνάμεων (από τη ρεφορμιστική αριστερά μέχρι την αναρχία), με ταυτόχρονο σεβασμό στην αυτονομία του. Μας αφορά να κάνουμε πολιτική κοινωνικών χώρων βασισμένη σε συγκεκριμένα αιτήματα τα οποία συνήθως συσπειρώνουν περίπου όλες τις αγωνιζόμενες δυνάμεις της αριστεράς εντός ενός θεμελιώδους πλαισίου αρχών, μακριά από λογικές ευθείας αντανάκλασης κεντρικών σχεδίων στους χώρους. Σε αυτό το πλαίσιο αναγνωρίζουμε τα μαζικά μετωπικά σχήματα ως τα οχήματα παρέμβασης στους κοινωνικούς χώρους, και θέλουμε να υπηρετούν μια λογική ενότητας στη διαφορά και συσπείρωσης στη δράση. Η αναζωογόνηση των υπάρχοντων σχημάτων, η ενίσχυσή τους με νέες δυνάμεις και η δημιουργία νέων αποτελούν σταθερή επιδίωξη της Αναμέτρησης.
3. Η δημοκρατία και η ανοικτότητα του κινήματος είναι κρίσιμα στοιχεία. Οι δομές του κινήματος πρέπει να είναι ισχυρές ώστε να λαμβάνουν αποφάσεις για τον εαυτό τους μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Παράλληλα είναι σημαντικό να υιοθετείται κατανόητος λόγος και προσβάσιμες διαδικασίες, που ανοίγουν το κίνημα σε περισσότερα κοινωνικά υποκείμενα. Στο περιβάλλον αυτό η αριστερά θα πρέπει να νιώθει σαν το ψάρι μέσα στο νερό και όχι να δρα επιφυλακτικά προσπαθώντας να ταυτίσει την κοινωνική κίνηση με ένα κομματικό σχέδιο ή να καταστείλει θετικές αυθόρμητες τάσεις του κινήματος. Αντίθετα επιδίωξη μας είναι να καλλιεργήσουμε μια κουλτούρα δημοκρατικής λήψης αποφάσεων με σεβασμό της πλειοψηφίας και παράλληλα ανοικτής φυσιογνωμίας και συμπερίληψης.
4. Επιθυμούμε η κοινωνική μας παρέμβαση να συνομιλεί με τη λογική του μεταβατικού προγράμματος. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι αναζητούμε τα αιτήματα-στόχους που μπορούν να οδηγήσουν στο επόμενο βήμα του κοινωνικού μετασχηματισμού. Έτσι ενώ ξεκινάμε από το άμεσο αίτημα που απαντά στις ανάγκες της συγκυρίας, ανοίγουμε την συζήτηση μαζί με τα κινήματα για τους επόμενους κόμβους και τα μέσα πάλης που αυτοί θα μπορούσαν να επιτευχθούν. Για παράδειγμα, πώς περνάμε από τη διεκδίκηση πλαφόν στα ενοίκια, στη δημόσια και συνεταιριστική κατοικία και από εκεί στην πλήρη κοινωνικοποίηση της στέγης;
5. Είμαστε διατεθειμένες να υιοθετήσουμε ένα εύρος από πρακτικές κατά την παρέμβαση μας. Δεν μένουμε στον διαχωρισμό μεταξύ θεσμικής ή αντιθεσμικής παρέμβασης. Είναι και τα δύο χρήσιμα για να φέρουμε αποτελέσματα και είναι ζήτημα τακτικής ποιους συνδυασμούς θα ακολουθήσουμε. Για εμάς δεν αποτελεί αντίφαση να συνυπάρχουν στις πρακτικές μας οι συγκρούσεις και οι καταλήψεις με τις δικαστικές ενέργειες και τις θεσμικές διεκδικήσεις και προτάσεις. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να αντιληφθούμε ότι τα κινήματα για να μπορέσουν να πετύχουν πρέπει να αναπτύξουν μεταξύ άλλων μεθόδους επιβολής που πιέζουν την άρχουσα τάξη, της προκαλούν κόστος και την αναγκάζουν σε υποχωρήσεις.

6. Υποστηρίζουμε μια λογική εκπροσώπησης των αιτημάτων των κινημάτων αλλά και ανάδειξης της δικής τους παρουσίας και των ανθρώπων που μέσα από τη δράση τους κερδίζουν αξιοπιστία και μπορούν να συμπυκνώσουν τη φωνή τους. Η εκπροσώπηση αυτή μπορεί να αφορά τις ίδιες της δομές του κινήματος, τον δημόσιο διάλογο αλλά και τους αστικούς θεσμούς. Στόχος της αριστεράς θα πρέπει να είναι να εγγράψει τις πρωτοπόρες αυτές αγωνίστριες σε μια συλλογική αφήγηση και να τους εντάξει σε μια λογική συλλογικής εκπροσώπησης.
7. Είναι απαραίτητη η ανάκτηση της αξιοπιστίας των κινηματικών δομών σε μια συγκυρία που έχει χαθεί σε μεγάλο βαθμό η αυτοπεποίθηση των «από τα κάτω» για κοινωνικές αλλαγές. Για να ανακτηθεί απαιτείται συστηματικότητα και διάρκεια παρέμβασης. Είναι επιδίωξη μας τα κινήματα που συμμετέχουμε να υλοποιούν με συνέπεια και να απολογίζονται όσα σχεδιάζουν. Σημαντική στην κατεύθυνση αυτή είναι και η συστηματική συμβολή των κινηματικών δομών στις υλικές ανάγκες των εμπλεκομένων. Η συμβολή αυτή δεν αφορά μόνο τις απαραίτητες διεκδικήσεις με άμεσο υλικό αντίκτυπο αλλά και τη δημιουργία «κοινών» που μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες αυτές. Η αλληλεγγύη/αλληλοβοήθεια και ο δημιουργικός αντικαπιταλισμός, με καλλιέργεια εναλλακτικών μορφών κάλυψης των αναγκών μας, είναι απαραίτητα συστατικά μιας τέτοιας προσπάθειας.

5. Πώς προχωράμε

5.1. Για τον κομμουνισμό και την κομμουνιστική αριστερά

5.1.1 Για τον κομμουνισμό του 21ου αιώνα

1. Αντιλαμβανόμαστε τον κομμουνισμό ως τη διαρκή κίνηση που αναδεικνύεται ως τάση και δυνατότητα με βάση τα υλικά, τις εμπειρίες και τους αγώνες της καθημερινότητας σε όλες τις εκφάνσεις της ταξικής πάλης. Η κίνηση αυτή απορρέει, ως δυνατότητα και αναγκαιότητα, από τις δομικές αντιφάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και τείνει να τις υπερβεί με επαναστατικό τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό, ο κομμουνισμός προσβλέπει στην κοινωνία των ελεύθερα συνεταιριζόμενων παραγωγών, «μια ένωση, όπου η ελεύθερη ανάπτυξη του καθενός είναι η προϋπόθεση για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων»³. Έτσι, ο κομμουνισμός συνδυάζει τη ριζοσπαστική ενατένιση μιας άλλης κοινωνίας, με την μετασχηματιστική καθημερινή δράση για τις ζωές μας, για τις ζωές των «από τα κάτω» σήμερα.
2. Ο κομμουνισμός επιδιώκει να πραγματώσει την άρση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο σε κάθε πτυχή της ζωής. Εμπεριέχει την άρση της ταξικής ανισότητας, την ανατροπή της πατριαρχίας και της έμφυλης καταπίεσης, του ρατσισμού και κάθε

³ Κομμουνιστικό Μανιφέστο, Ενότητα 2

εξουσιαστικής επιβολής. Συνομιλώντας με την ιδέα του οικοσοσιαλισμού, αντιλαμβανόμαστε την συμβιωτική σχέση με το φυσικό περιβάλλον ως κομμάτι αυτής της προσπάθειας.

3. Ο κομμουνισμός αποτελεί μια «αληθινή ουτοπία». Ένα σύστημα δικαιότερης κοινωνικής οργάνωσης, το οποίο επιδιώκουμε με επιστημονική μελέτη - αναπτύσσοντας θεσμούς, πρακτικές, μεθοδολογία και θεωρία - να πραγματώσουμε. Στο σύστημα αυτό η υπεραξία που δημιουργείται κατά την παραγωγική δραστηριότητα δεν αποσπάται από την άρχουσα τάξη αλλά αποτελεί «κοινό». Γίνεται δηλαδή διαχείριση της με δημοκρατικό και δίκαιο τρόπο με σκοπό το καλό του κοινωνικού συνόλου. Το ίδιο ισχύει και για τα μέσα παραγωγής. Επιχειρούμε την πρακτική εφαρμογή στο σήμερα των αντιλήψεων αυτών σε κάθε έκφανση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Χωρίς να αλλάξουμε την ίδια την καθημερινότητα και τον τρόπο κάλυψης των αναγκών της κανένα νέο σύστημα δεν μπορεί να υπάρξει.
4. Η συνθήκη του κομμουνισμού απαιτεί την ανάπτυξη μιας βαθιάς δημοκρατίας με συνειδητή αυτοθέσμιση από την πλευρά των κοινωνικών υποκειμένων, σε αντιπαράθεση με την ταξική καταπίεση που χαρακτηρίζει την αστική δημοκρατία. Για εμάς ο κομμουνισμός είναι δημοκρατικός, πλουραλιστικός και συμπεριληπτικός με εξασφάλιση της «ελευθερίας αυτού που σκέφτεται διαφορετικά».
5. Οι προσπάθειες σοσιαλιστικής οικοδόμησης στον 20ο αιώνα δεν κατάφεραν να συγκροτήσουν ένα νέο ιστορικό μπλοκ και μια νέα σχέση μεταξύ διευθυντών-διευθυνόμενων και πόλης-επαρχίας. Συνεπώς, δεν διέσχισαν τη δημοκρατία ως το πεδίο πάλης που πραγματικά είναι, όπως κατέδειξαν σύγχρονα ρεύματα ριζοσπαστικής σκέψης. Επιπλέον, εγκλωβιζόμενες μεταπολεμικά σε μια παραγωγίστικη αντίληψη για τον σοσιαλισμό, δεν κατάφεραν να προχωρήσουν στον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό ως μια ριζική αναδιάταξη των κοινωνικών σχέσεων.
6. Η κυρίαρχη αντίληψη περί αφθονίας, δημιούργησε την εντύπωση ότι η αύξηση και η κάλυψη των απαιτήσεων της βιομηχανικής παραγωγής θα μπορούσε να είναι πρακτικά άπειρη. Με αυτό το τρόπο η υλική βάση του καπιταλισμού αποσιωπήθηκε, ωστόσο η κλιματική κρίση τη φέρνει ξανά στο προσκήνιο. Είναι σαφές ότι δεν μπορεί να υπάρξει απεριόριστη ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων σε έναν πεπερασμένο πλανήτη. Αντίθετα από την καπιταλιστική υπόσχεση, καμία κοινωνία δεν μπορεί να είναι πλήρους αφθονίας. Παράλληλα, ο μετασχηματισμός της κοινωνίας μπορεί και πρέπει να προκύψει από την ανάγκη κάλυψης των κοινωνικών αναγκών και επιθυμιών. Στο πλαίσιο αυτό η ανάπτυξη δεν είναι για εμάς αυτοσκοπός, αλλά επιδιώκουμε τη συγκρότηση μιας στρατηγικής κοινωνικής και κλιματικής δικαιοσύνης. Έτσι η παραγωγική δραστηριότητα αναπροσανατολίζεται από το κέδρος, στην δίκαιη εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών και επιθυμιών με γνώμονα την προστασία του φυσικού περιβάλλον με κατά περίπτωση μείωση ή αύξηση της.
7. «Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η αυτοματοποίηση δεν μπορεί να φέρει το τέλος της εργασίας, ούτε μία συνολική πρόσοδο για όλους. Η τεχνολογία δεν είναι ούτε ουδέτερη ούτε

εκτός του κοινωνικού πλαισίου.»⁴ Κατά συνέπεια χρειάζεται όχι μόνο να αλλάξουμε την χρήση της τεχνολογίας ώστε να εξυπηρετήσει άλλους κοινωνικούς σκοπούς, αλλά και η ίδια η τεχνολογία πρέπει να μετασχηματιστεί σε αυτή την κατεύθυνση.

8. Όπως έχει δείξει η ανθρώπινη ιστορία, κανένα κοινωνικό σύστημα δεν διαρκεί για πάντα. Έτσι λοιπόν και ο καπιταλισμός θα ξεπεραστεί. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θα τον διαδεχθεί ο κομμουνισμός. Δεν υπάρχει καμμία τελεολογική βεβαιότητα στην υπόθεση του. Τα ταξικά συμφέροντα και η δράση των υποτελών είναι που τροφοδοτούν αυτήν την προσπάθεια.
9. Η επανάσταση δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός, ούτε ένα προδιαγεγραμμένο σύνολο σταδίων. Αντίθετα, αποτελεί μια μακρά πορεία που εμπεριέχει σημαίνοντα πολιτικά γεγονότα που επιταχύνουν την ιστορία, αργές αλλά και γρήγορες αλλαγές στον τρόπο παραγωγής και κατανάλωσης, προχωρήματα καιπισωγυρίσματα, δοκιμές, επιτυχημένες και αποτυχημένες προσπάθειες. Όπως κάθε μεγάλη αλλαγή στις ανθρώπινες κοινωνίες, έτσι και η μετάβαση στον κομμουνισμό είναι ένας δρόμος καταστροφής και δημιουργίας μαζί, γεμάτος αντιφάσεις και αβεβαιότητες.
10. Η κοινωνική επανάσταση είναι μια μαζική και συγκρουσιακή διαδικασία που την αναλαμβάνει με ελεύθερη βούληση η κοινωνική πλειοψηφία, με την αναγκαία λαϊκή αντιβία απέναντι στους εξουσιαστικούς μηχανισμούς. Αναζητά την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας, συνδυάζοντας την παρέμβαση στους αστικούς θεσμούς με την δημιουργία νέων θεσμών συλλογικής αυτοδιεύθυνσης και την συγκρουσιακή αποδόμηση του κράτους και των κατασταλτικών του μηχανισμών.
11. Οι κομμουνιστές και οι κομμουνίστριες «στους διάφορους εθνικούς αγώνες των προλετάρων τονίζουν και προβάλλουν τα συμφέροντα που είναι κοινά σ' όλο το προλεταριάτο κι ανεξάρτητα από την εθνότητα»⁵. Γι' αυτό κι εμείς αγωνιζόμαστε για την παγκόσμια κοινωνική δικαιοσύνη στηρίζοντας τους χειραφετιτικούς αγώνες παντού με πρώτο καθήκον την αντίθεση στην δική μας άρχουσα τάξη. Έτσι, η διεθνική αλληλεγγύη, η αποαποικιοποίηση και το γκρέμισμα του ιμπεριαλισμού αποτελούν πρώτες προτεραιότητες.
12. Η ίδια η κοινωνική κίνηση, οι προσπάθειες χειραφέτησης των «από τα κάτω», μας διδάσκουν πως αλλάζει η κοινωνία. Με τα σωστά και τα λάθη τους. Ο κομμουνισμός του 21ου αιώνα πρέπει να βρει τον δικό του δρόμο συνδυάζοντας τα διδάγματα αυτά. Ξέρουμε ότι δεν μπορεί να επαναλάβει το παρελθόν, αλλά οφείλει να επανεφεύρει τον εαυτό του με βάση την συγκυρία στην οποία κινείται, κρατώντας σταθερή τη βούληση του για δικαιοσύνη και ελευθερία. Ακολουθώντας την μαρξιστική μέθοδο της κριτικής σε ότι υπάρχει και πρώτα απ' όλα στους ίδιους μας τους εαυτούς.

⁴ Ιδρυτικές Θέσεις Αναμέτρησης, σελ.57

⁵ Κομμουνιστικό Μανιφέστο, Ενότητα 2

5.1.2 Για τη Νέα Κομμουνιστική Αριστερά

1. Η Αναμέτρηση ως οργάνωση, όπως και οι οργανώσεις που την συγκρότησαν, έχουν δομηθεί πάνω στην ιδέα ότι θα πρωτοστατήσουν στη διαμόρφωση μιας νέας αριστεράς. Η ιδρυτική μας συνδιάσκεψη ορίζει αυτή την αριστερά ως κομμουνιστική με κυρίαρχα στοιχεία γραμμής: το μεταβατικό πρόγραμμα, τη στρατηγική ρήξης και τη σύγχρονη αντικαπιταλιστική στρατηγική. Ο αυτοπροσδιορισμός μας ως «μεταβατική οργάνωση» θέλει να περιγράψει αυτή τη φιλοδοξία.
2. Αυτό σημαίνει σχέδιο και χρόνο για την εσωτερική συζήτηση της αριστεράς, τον πολιτικό και κοινωνικό πειραματισμό. Αντίστοιχα επιτάσσει και μία συγκεκριμένη σχέση στην οπτική μας μεταξύ άμεσου και μακροπρόθεσμου, μεταξύ τακτικού και στρατηγικού. Μια σχέση που χωρίς να καταλήγει στην υποταγή των πρώτων στα δεύτερα, αποδέχεται τα όρια των σημερινών πρακτικών και σχεδίων και άρα το όριο της πολιτικής σήμερα με βάση αυτά, χωρίς τις αναγκαίες συνολικότερες υπερβάσεις. Τα παραπάνω δεν σημαίνουν την αποχή μας από τις ενεργές πολιτικές μάχες, αντίθετα είναι κρίσιμη η αλληλοτροφοδότησή μας με αυτές, αλλά ορίζουν μια αυτονομία της συγκεκριμένης υπόθεσης. Αυτό το «καθήκον» απαιτεί αντίστοιχα συγκεκριμένη μεθοδολογική συζήτηση και πολιτικές πρωτοβουλίες. Πολιτικές πρωτοβουλίες που υπηρετούν και επαναφέρουν το ερώτημα ενός σχεδίου προς μια άλλη κοινωνία, αναλύοντας τις ρωγμές, αντιφάσεις, δυναμικές, νίκες και επιτυχίες του σημερινού καπιταλισμού. Θεωρούμε ότι η οργάνωσή μας πρέπει να παίζει κεντρικό - εγγυητικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία.
3. Η ανάγκη μας να συμβάλουμε στη διαμόρφωση ενός νέου κομμουνιστικού ρεύματος στηρίζεται σε μία ακόμα, ιδρυτική παραδοχή της Αναμέτρησης, ότι τα υπάρχοντα κομμουνιστικά ρεύματα έχουν φτάσει εδώ και δεκαετίες τα όρια τους και βρίσκονται σε γενικό αδιέξοδο που αποτυπώνεται και στην πορεία των αντίστοιχων οργανώσεων-εκφραστών τους. Επιδιώκουμε να αντλήσουμε ό,τι πρόσφορο και ζωντανό μπορούμε από την ιστορική διαδρομή του κομμουνιστικού κινήματος, από όλα τα μαχόμενα ρεύματα σκέψης εντός του, τους πειραματισμούς, τις επιτυχίες και τις ήττες τους με βαθιά πεποίθηση ότι η επαναστατική θεωρία δεν συνίσταται σε ένα άθροισμα δογμάτων, αλλά στη διαλεκτική μέθοδο που εξελίσσεται μαζί με τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και τις ανάγκες των καταπιεσμένων και των αγώνων τους.
4. Η οικοδόμηση ενός ρεύματος μπορεί να περιγραφεί ως η οικοδόμηση ενός νέου οικοσυστήματος αναλύσεων, «συμφωνιών» και «διαφωνιών» που εντάσσονται όμως σε έναν κοινό διάλογο, τέτοιο ώστε να επιτυγχάνεται η αναγκαία συνοχή. Αυτή η συναστρία αναλύσεων θα ορίζει τόσο τη γενική κατεύθυνση για την αλλαγή της κοινωνίας, όσο και επιμέρους γραμμές για ξεχωριστά ζητήματα, συναρθρώνοντας την θεωρία με την πολιτική πρακτική με έναν πιο σαφή και συνεκτικό τρόπο, απ' ό,τι συμβαίνει τώρα. Το νέο κομμουνιστικό ρεύμα θα πρέπει να μπορεί να συγκροτεί πρότυπα -πολιτισμικά, ανθρωπολογικά, ηθικά- αναγνωρίζοντας ότι αυτά τα πρότυπα δεν «κατασκευάζονται», αλλά αναδύονται φυσικά μέσα από την ίδια τη διαδικασία. Για την κομμουνιστική αριστερά που

αντιλαμβάνεται ως κρίσιμη τη σύνδεση του μέσου (δηλαδή των καθημερινών πρακτικών) με τον σκοπό (την οικοδόμηση του κομμουνισμού) δεν αρκεί να παλεύει για τον κομμουνισμό σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά πρέπει να ενσωματώνει τις αξίες του στην καθημερινή της δράση και πρακτική και να ανατροφοδοτείται από αυτή.

5. Η βάση αυτής της διαδικασίας απαιτεί τη διεξαγωγή της πολιτικό – στρατηγικής συζήτησης δημόσια με δική μας πρωτοβουλία, ρητή πίεση προς άλλες οργανώσεις, ορισμό των ερωτημάτων. Πρέπει να δώσουμε χώρο και χρόνο σε αυτόν τον διάλογο, απεμπλέκοντας τον από άμεσα επίδικα και αντιπαράθεσεις μεταξύ των οργανώσεων. Παράλληλα, χρειάζεται μια διαδικασία εμπλοκής της οργανωμένης αριστεράς και αγωνιστών της στην θεωρητικό πολιτικό διάλογο. Αυτό προϋποθέτει μια διπλή κίνηση, τόσο στο εσωτερικό της Αναμέτρησης όσο και στη σχέση της με άλλες οργανώσεις, ρεύματα σκέψης αλλά και ανένταχτους αγωνιστές και αγωνίστριες. Είναι κομμάτι της διαδικασίας ανασύνθεσης των ρευμάτων που μας συγκροτούν αλλά και μια προσπάθεια διαλόγου, σύνθεσης και αντιπαράθεσης με όλες τις τάσεις της επαναστατικής θεωρίας σήμερα. Σε αυτή την κατεύθυνση, πρέπει να εξετάσουμε το επόμενο διάστημα τη δημιουργία ενός περιοδικού που θα λειτουργεί σαν πεδίο συσπείρωσης και οργανωμένου διαλόγου για τη ριζοσπαστική θεωρία της εποχής μας.
6. Επιπλέον, είναι ίσως άκαιρο να μιλήσουμε σήμερα για μία εργατική διανόηση, αλλά πρέπει να ορίσουμε ένα πρότυπο και ένα μοντέλο που θα ενθαρρύνει μια νέα οργανική διανόηση, με άξονα την παραγωγή γραμμής ή και θεωρίας μέσα από το κόσμο του κινήματος και τις διαδικασίες στις οποίες συμμετέχει. Ίσως η μεγαλύτερη δυσκολία σε αυτή τη προσπάθεια είναι το ποια ερωτήματα συνδέουν τις ζωντανές κουβέντες σε επίπεδο θεωρίας, με τη μεσοπρόθεσμη γραμμή της αριστεράς και των κινημάτων.
7. Παρόλες τις προσδοκίες, η αριστερά της ήττας του 2015 δεν κατόρθωσε να οργανώσει μια τέτοιου τύπου κουβέντα, που θα συνδέει τα συμπεράσματα της ήττας, με τους ενεργούς αγώνες της επόμενης μέρας. Η υπόθεση ΣΥΡΙΖΑ ενώ επισφράγισε την ήττα μιας σύγχρονης μορφής της ευρωκομμουνιστικής γραμμής, την ίδια στιγμή απέσυρε το κίνητρο μιας πιο σύγχρονης θεωρητικοπολιτικής - ανάλυσης στην ελληνική αριστερά. Παρόλα αυτά - και σε ένα βαθμό δικαίως - στιγμάτισε τα πιο αναθεωρητικά ρεύματα και τροφοδότησε μια «επιστροφή» στις ασφάλειες των πιο παραδοσιακών αριστερών ρευμάτων. Θεωρούμε, ότι αυτή η επιστροφή μπορεί να έχει σημασία, στο βαθμό που μπορεί να κρίνει και να ανατροφοδοτήσει τον μαρξισμό με βάση τις ραγδαίες εξελίξεις της παγκόσμιας πραγματικότητας και διατηρώντας τους δεσμούς που ο μαρξισμός -και αν όχι πάντα ο μαρξισμός η αριστερή σκέψη- έφτιαξε τις προηγούμενες δεκαετίες. Μια τέτοιας λογικής συζήτηση πρέπει να εισηγηθούμε.
8. Κρίσιμο σημείο αποτελεί η σύνδεση της συζήτησης με τον κοινωνικό και πολιτικό πειραματισμό, δηλαδή τα κοινωνικά εγχειρήματα και τις πολιτικές πρωτοβουλίες. Αυτό ιδιαίτερα για τα κοινωνικά εγχειρήματα πρέπει να συνδεθεί με την αναβάθμιση της συζήτησης στο εσωτερικό τους, σε ότι αφορά επιμέρους στρατηγικές, συμπεράσματα, αναλύσεις. Το βάρος αυτό απαιτεί τη θέαση των κοινωνικό εγχειρημάτων πέρα από το

εργαλεία αντίστασης, ως δημοκρατικές συλλογικότητες χάραξης πολιτικής, την αύξηση και μαζικοποίηση τους. Σημαίνει την παραδοχή ότι το θεωρητικο-πολιτικό προχώρημα θα συμβεί εν στη βάση της άνθισης αυτών των πρωτοβουλιών και είναι πολύ δύσκολο να συμβεί εν απουσία τους. Ισχύουν και τα δύο συγχρόνως: και δεν μπορεί «επαναστατικό κίνημα χωρίς επαναστατική θεωρία» αλλά και η επαναστατική θεωρία δεν μπορεί να εξελιχθεί αν δεν συνδεθεί με ένα αναπτυσσόμενο και μαχόμενο κίνημα. Επιπλέον, σε μία εποχή ήττας και μεγάλων δυσκολιών, ο κοινωνικός πειραματισμός, με νέες μορφές οργάνωσης, αιτήματα και τρόπους πάλης, αποτελεί καθ'αυτός μια παρέμβαση που τείνει να υπερβεί τη ριζική διάκριση θεωρίας και πράξης – σε αυτή τη συνεισφορά υστερούμε συνολικά, ως Αναμέτρηση και ως αριστερά σήμερα.

9. Η δεύτερη πτυχή αυτής τη συζήτησης είναι να ορίσουμε τη σημαίνει σε ατομικό επίπεδο να είσαι κομμουνίστρια σήμερα. Όπως συχνά περιγράφεται η κυριαρχία του ατομικού δρόμου, της προσωπικής ευθύνης, της κουλτούρας αυτοβελτίωσης και έντασης του άγχους αποτελούν σημαντικό αντίβαρο στη διάθεση των μαζών για ενεργή δράση. Αυτή η συνθήκη δεν μπορούμε να πούμε ότι αλλάζει μόνο στη σφαίρα της συγκρότησης αιτημάτων, απουσία μεγάλων κοινωνικών γεγονότων. Σε αυτή τη φάση σίγουρα δεν είμαστε «μία σωστή γραμμή μακριά» από την κινητοποίηση των μαζών, επιβεβαιώνοντας με έναν τρόπο ότι η γραμμή μαζών δεν είναι πάντα μαζική γραμμή. Έχει ιδιαίτερη σημασία η αναζήτηση μίας διαφορετικής κουλτούρας και η διαμόρφωση ενός αντίστοιχου ανθρωπότυπου που θα παραμένει αναγκαστικά ημιτελής και αντιφατικός όσο βρισκόμαστε ακόμα στα πλαίσια του καπιταλισμού. Ο «δικός μας» ανθρωπότυπος ή «τι σημαίνει να είσαι κομμουνίστρια/-ης σήμερα», αφορά την οπτική μας για την άρνηση των όποιων προνομίων, πάνω στα οποία δομούνται οι σύγχρονες καταπιέσεις, τη σχέση με το περιβάλλον, την κατανάλωση και την παραγωγή και γενικά όσες πτυχές μας συγκρούονται με τις σύγχρονες εξουσιαστικές σχέσεις.
10. Πρέπει να καταλάβουμε τη δυσκολία της μάχης με τη σύγχρονη (αυτό)εντατικοποίηση ως νέα μαζική κουλτούρα, που οδηγεί στην όξυνση της εκμετάλλευσης και την ατομική θέαση των κοινωνικών προβλημάτων. Ο μηχανισμός αυτός δεν μπορεί να ερμηνευθεί μονάχα μέσω της έντασης της πειθάρχησης. Αντίθετα αποτελεί ακριβώς το κοινωνικό φαινόμενο που μπορεί να την αντικαταστήσει. Χρειάζεται ευρεία συζήτηση για το αντιπρόταγμα που αποκρυσταλλώνει αυτή τη σύγκρουση, πέρα από το συλλογικό-ατομικό. Ένα μέτωπο με τον καριερισμό απαιτεί αντίστοιχα ένα μέτωπο με τον καταναλωτισμό, με τα κυρίαρχα πρότυπα διασκέδασης κλπ. Ωστόσο, η εντατικοποίηση αφορά σε μεγάλο βαθμό και απλώς το άγχος για την εξασφάλιση των βασικών. Επίσης, διαπερνά και πτυχές της καθημερινότητας εκτός της εργασίας με την αυτοβελτίωση σε διάφορα επίπεδα να αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο.
11. Ζούμε σε εποχές που όλο και μεγαλύτερα τμήματα της κοινωνίας δεν νιώθουν την ανάγκη να προσδιοριστούν ως αριστερά, αναδεικνύοντας μία αμφιβολία για το τι σημαίνει ο όρος σήμερα. Η ενσωμάτωση και απάντηση του ερωτήματος είναι χρήσιμη για την δημιουργία ενός ρεύματος σήμερα. Κατά συνέπεια καλούμαστε να αναμετρηθούμε με αυτό συγκεκριμένα: Τι σημαίνει η αριστερά σήμερα για τον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό και τις κοινωνίες της

Ευρώπης; Η ακροδεξιά άνοδος σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στη διπλή σημασία της ακροδεξιάς σήμερα, ως θεματοφύλακας δικών της αξιών και ως φορέας μια διαφορετικής πρότασης για τις κοινωνίες. Η Αριστερά ενδεχομένως να έχει χάσει αυτές τις άγκυρες και πρέπει να τις ξαναχτίσει.

5.2 Εσωτερική Ζωή και συγκρότηση της οργάνωσης

1. Η Αναμέτρηση στα 3 χρόνια ζωής της έχει καταφέρει αρκετά ως οργανισμός, μένει όμως να γίνουν πολλά για να μοιάσει σε συλλογικός διανοούμενος. Μια οργάνωση για να απαντάει στις κοινωνικές ανάγκες και να είναι χρήσιμη για την κοινωνική κίνηση θα πρέπει να έχει το χρόνο να συσταθεί οργανωτικά και θεωρητικά, και αυτά τα δύο να βρίσκονται σε διαλεκτική σχέση μεταξύ τους.
2. Η διαλεκτική σχέση δομών λειτουργίας και θεωρητικής εμβάθυνσης φαίνεται ήδη από τη συζήτηση περί άρσης της διάκρισης ηγεσίας-βάσης. Η Αναμέτρηση εισήγαγε καταστατικά τις έννοιες της φροντιστικότητας και της συμπερίληψης, δίπλα στη δημοκρατία και την οριζοντιότητα. Παράλληλα, θέλει να ενθαρρύνει μια λογική εναλλαγής και ανανέωσης οργάνων και χρεώσεων, σεβόμενη τις χρονικότητες. Είμαστε όλες στελέχη της ελληνικής αριστεράς και θα πρέπει όλες να περάσουμε από θέσεις ευθύνης σε μία λογική «βάρδιας», όπου η καθεμία από μας έχει να δώσει κάτι διαφορετικό από διαφορετικές θέσεις και χρεώσεις.
3. Αυτό αναδεικνύει και έναν ανανεωμένο τρόπο στράτευσης. Ο τρόπος στράτευσης είναι η αντανάκλαση της οργάνωσης που θες να χτίσεις και της κοινωνίας που οραματίζεσαι. Βάσει αυτού, η λογική της άρσης στελεχους-βάσης έχει στον πυρήνα της μια δημοκρατική λογική για το καταμερισμό των εργασιών εντός μίας συλλογικότητας και εισάγει εν τοις πράγμασι τη συμπερίληψη και τη συμμετοχικότητα κόντρα στην ανάθεση. Η λογική αυτή σημαίνει ότι ακόμη και όταν κάποια συντρόφισσα δεν έχει θέση ευθύνης εντός της οργάνωσης, θα πρέπει να έχει ευθύνες στους χώρους που παρεμβαίνουμε (π.χ. συνδικαλιστικό, αυτοδιοικητικό στέλεχος κλπ.).
4. Ο καταμερισμός εργασιών σημαίνει, στη βάση της φροντίδας για τις συντρόφισσές μας, ότι σε κάθε περίοδο όλοι μας κάνουμε από κάτι συγκεκριμένο. Ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι σε όλη τη διάρκεια της στράτευσής μας θα κάνουμε κάτι συγκεκριμένο. Ο καταμερισμός εργασιών σε μία οργάνωση ανά περίοδο θα πρέπει να γίνεται επί τη βάση της άρσης της διάκρισης χειρωνακτικής-πνευματικής εργασίας. Με λίγα λόγια, όλα μας θα πρέπει στη διάρκεια της ένταξής μας να κάνουμε από όλες τις δουλειές, όχι όμως κατά την ίδια περίοδο ένα συντρόφι να έχει πάνω από 2-3 χρεώσεις. Αυτό είναι σεβασμός στους διαφορετικούς ρόλους και γενιές με φεμινιστικό πρόσημο ενάντια στον κυρίαρχο τύπο αριστερού άνδρα στελέχους. Η συμμετοχή στην ζωή της οργάνωσης, πρέπει να καταργεί ή τουλάχιστον να εξουδετερώνει όσο είναι δυνατό, διακρίσεις που υπάρχουν στην κοινωνία. Οι πολιτικές διαδικασίες, οι χρεώσεις, η χειρωνακτική και η πνευματική συνεισφορά του κάθε μέλους θα πρέπει να λειτουργούν σε περιβάλλον συντροφικότητας και φροντίδας με τρόπο που θα ενθαρρύνουν

πρακτικά την οργάνωση ανθρώπων με διαφορετικές ταυτότητες (μορφές αναπηρίας, φύλου, φυλής, θρησκείας κ.α.).

5. Αυτή η μέριμνα σχετικά με τις χρεώσεις θα πρέπει να αναπτυχθεί στο επόμενο διάστημα εντός των κυττάρων της οργάνωσης, δηλαδή στις Συνελεύσεις Βάσης (ΣΒ). Οι ΣΒ οργανώνουν τη δουλειά και την πολιτική με βάση τη χωρικότητα και τον κλάδο, θα πρέπει να ενθαρρύνουμε τη παραγωγή σχεδιασμού από τις ίδιες τις ΣΒ αυτοτελώς. Εντός των ΣΒ θα πρέπει να γίνεται η σταχυολόγηση των χρεώσεων, όπου ο καθένας βάση των ενδιαφερόντων και των αναγκών του θα εισφέρει γνώση, θα συμβάλει σε κάτι συγκεκριμένο στο σχεδιασμό, θα αναλαμβάνει και θα προχωρά σε απολογισμό. Πρώτα και κύρια οι ΣΒ θα πρέπει να ενεργοποιούν τον κόσμο της οργάνωσης, ώστε ο καθένας να ασχολείται με κάτι. Είναι ο κυρίαρχος χώρος απολογισμού (α) της πορείας της οργάνωσης σε συγκεκριμένους χώρους (συνδικαλισμός, γειτονιές) και (β) του τρόπου που η οργάνωση προσπαθεί να απευθυνθεί σε νέο υπό ένταξη κόσμο.
6. Τα β' βήματα όργανα (Επιτροπές Αττικής, Εργαζομένων και Σπουδάζουσας) θα πρέπει να συζητήσουν ενδελεχώς την «ύλη» πολιτικής και παρέμβασης της δικαιοδοσίας τους, κυρίως σε ανατροφοδότηση με τις ΣΒ και παίρνοντας την εικόνα από τις αιχμές που θέτει το ΠΣ. Θα πρέπει το επόμενο διάστημα να σχεδιάζουν με βάση τις εφαρμοζόμενες πολιτικές παράγοντας τεκμηρίωση μαζί με την εκάστοτε θεματική ομάδα. Να παράγουν σχεδιασμό στα πλαίσια τόσο της οργάνωσης (πχ ακτιβισμός οργάνωσης για ένα θέμα), κυρίως όμως στα πλαίσια των κοινωνικών χώρων και εγχειρημάτων που παρεμβαίνουμε. Να θέτουν νέα ερωτήματα με θετικό πρόσημο (πχ μια άλλη εκπαιδευτική διαδικασία), που να γίνονται μαχητά αιτήματα στους κοινωνικούς και συνδικαλιστικούς χώρους και οχήματα. Να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να απολογίζονται μετά από την ανατροφοδότηση από τις ΣΒ. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει το επόμενο διάστημα να πυροδοτηθεί η ανάγκη για δημιουργία και άλλων επιτροπών τοπικών πέραν της Αττικής.
7. Το γ' βήματιο όργανο θα πρέπει το επόμενο διάστημα να επανεξετάσει τον τρόπο λειτουργίας του, με τρόπο που να εποπτεύει τη λειτουργία της οργάνωσης και όχι να την υποκαθιστά. Δηλαδή η λειτουργία της οργάνωσης να μην σημαίνει λειτουργία του ΠΣ. Θα πρέπει να εισαχθούν χρονικοί περιορισμοί στις συνεδριάσεις του οργάνου και η κάθε συνεδρίαση να έχει ημερήσια διάταξη και να ενισχύεται η εις βάθος πολιτική συζήτηση, με στόχο την παραγωγή γραμμής, νέων θεωρητικών ερωτημάτων, αλλά και πολιτικής υπό την έννοια των μάχιμων αιτημάτων και διεκδικήσεων. Την ίδια στιγμή θα πρέπει να μειωθεί η παραγωγή τακτικών κειμένων επί της συγκυρίας, τα οποία κατά την πρώτη λειτουργία του ΠΣ εκτιμούμε ότι είχαν επαναλαμβανόμενα σημεία. Παράλληλα θα πρέπει να αναπτυχθεί μία κουλτούρα εισηγητικών θεματικών κειμένων, όπως θα προκύπτει από την επικοινωνία τόσο με τα β' βήματα όργανα όσο και με τις θεματικές ομάδες. Τέλος, στο επόμενο διάστημα, το κάθε μέλος του ΠΣ δεν θα πρέπει να έχει πάνω από 3 χρεώσεις και την ίδια στιγμή το κάθε μέλος ΠΣ θα πρέπει να εμπλέκεται οργανικά με κάποιον κοινωνικό χώρο/εγχείρημα. Ταυτόχρονα τα μέλη του ΠΣ θα πρέπει να δίνουν εικόνα από τις χρεώσεις τους και να μεταφέρουν τον πολιτικό διάλογο εντός των ΣΒ.

8. Οι θεματικές ομάδες θα πρέπει να λειτουργήσουν αναβαθμισμένα και να εστιάσουν στην θεωρητική και τεχνική τεκμηρίωση των εφαρμοζόμενων πολιτικών, παράλληλα με τη παραγωγή αιτημάτων και τρόπων αυτά να επιτευχθούν υπέρ των υποτελών τάξεων. Θα πρέπει να αναπτύξουν μια λογική κοινότητας προβληματισμού, όχι ξέχωρα, αλλά οργανικά δεμένης με τις ΣΒ και τα β' βάρθμια όργανα, με μία μέριμνα όπου τα χρεωμένα άτομα επί συγκεκριμένων θεμάτων των ΣΒ και των β' βάρθμιων οργάνων να συμμετέχουν στην εκάστοτε θεματική ομάδα. Τέλος, προτείνουμε να αποκτήσουν οι θεματικές ομάδες συντονιστική επιτροπή με κυκλικότητα των μελών και με σκοπό των ορισμό συνεδριάσεων, ημερήσιας διάταξης, σταχυολόγησης ζητημάτων από τα επικείμενα νομοσχέδια κλπ. Επιπλέον, για την ενίσχυση της δημοκρατικής συζήτησης, της λογοδοσίας και την βελτίωση του τρόπου που οι θεματικές ομάδες συνδιαμορφώνουν σε τελικό βαθμό τις αναλύσεις και τις πρακτικές της Αναμέτρησης, προτείνονται σχέδια δράσης (τρίμηνα ή εξάμηνα) της κάθε θεματικής ομάδας τα οποία θα επικοινωνούνται με το ΠΣ άλλα και το σύνολο της οργάνωσης ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν πιο συνολική και έγκυρη εικόνα των προτεραιοτήτων της περιόδου.
9. Στο δρόμο για την οικοδόμηση μίας οργάνωσης με αξιώσεις ηγεμονίας, θα πρέπει το επόμενο διάστημα να γίνει χαρτογράφηση τόσο των χώρων που δεν παρεμβαίνουμε προς ώρας όσο και του κόσμου που ήδη μας έχει προσεγγίσει. Θα πρέπει να φτιαχτεί ένας οδικός χάρτης για τους χώρους που ως σύγχρονη κομμουνιστική οργάνωση ιεραρχούμε και θέλουμε να αναπτύξουμε δράση, μέσα από τις εντάξεις νέου κόσμου σε χώρους δουλειάς και γειτονιάς, καθώς και με όρους πανελλαδικότητας. Την ίδια στιγμή θα πρέπει να φτιαχτεί ένα πλάνο εξώστρεφων εκδηλώσεων για την ένταξη νέου κόσμου που ήδη παρακολουθεί την οργάνωση, ωστόσο ακόμη δεν έχει αποφασίσει να ενταχθεί σε αυτήν.

5.3. Για ένα κινηματικό κοινωνικό μπλοκ αντίστασης και ρήξης

5.3.1 Η οργάνωση του κοινωνικού ως κομμάτι του σχεδίου

1. Στην Ελλάδα, η ιστορική πορεία συγκρότησης των θεσμών εκπροσώπησης έχει οδηγήσει σε εκπροσωπήσεις με σχετικά μικρό χρόνο ζωής, κυρίως μέσω των μεγάλων κομματικών, από την παρέμβαση στο σήμερα, ως σχηματισμών (π.χ. το ΚΚΕ με το ΠΑΜΕ ή το ΠΑΣΟΚ στην αυτοδιοίκηση και τα τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα). Ειδικά μετά τη συνθηκολόγηση του ΣΥΡΙΖΑ το 2015, με την επικράτηση του ΤΙΝΑ και την προώθηση του ατομικού δρόμου, η εμπιστοσύνη προς τη συλλογική διεκδίκηση έχει διαρραγεί βαθιά, καθιστώντας την εκ νέου οικοδόμηση σχέσεων εκπροσώπησης ζήτημα κεντρικής σημασίας για την αριστερά.
2. Η ήττα του ΣΥΡΙΖΑ ανέδειξε πως οι λογικές ανάθεσης και η απουσία ενός ισχυρού κοινωνικού μπλοκ ικανού να στηρίξει ένα ρηξιακό σχέδιο, αποτέλεσαν τροχοπέδη για τη διάνοιξη εναλλακτικών δρόμων. Μετά το 2015, η αριστερά παρέμεινε προσηλωμένη στην αναζήτηση ενός αφηγήματος για την επιστροφή της στο προσκήνιο, συχνά μακριά από την κοινωνική οργάνωση και την επένδυση στη διαδικασία οικοδόμησης. Η αποσυσπείρωση των κινημάτων που εντάθηκε την τελευταία πενταετία λόγω της σκληρής κυβερνητικής πολιτικής, της διαχυτης ανασφάλειας

και της απουσίας εναλλακτικής πρότασης, βρήκε την αριστερά, με λίγες εξαιρέσεις, με αδύναμους δεσμούς στα πεδία κοινωνικής οργάνωσης.

3. Σε αυτό το πλαίσιο, και εκτιμώντας ότι η αριστερά στη χώρα δεν έχει καταφέρει να ξεφύγει ακόμη από το πλαίσιο της ήττας του '15 και έχει θεμελιακές ελλείψεις στον τρόπο με τον οποίο συγκροτείται, η επένδυση στην κοινωνική γείωση και εκπροσωπήσεις αποτελεί ακρογωνιαίον λίθο του σχεδίου μας για το επόμενο διάστημα. Προκειμένου να έχει ελπίδα οποιαδήποτε πιο φιλόδοξη προσπάθεια της αριστεράς σε μια επόμενη περίοδο, είναι απαραίτητο να αναταχθεί η σχεδόν καθολική ενσωμάτωση του ατομικού δρόμου και να αποτελέσει ξανά πραγματική δίοδο για τους από κάτω η οργάνωση και η συλλογική διεκδίκηση. Απαιτείται, δηλαδή, από την αριστερά να ρίξει όλες της τις δυνάμεις στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των συλλογικών δομών, της αύξησης της συμμετοχικότητας και του δημοκρατικού χαρακτήρα τους, και ταυτόχρονα η επαφή της με τα εκμεταλλεζόμενα εκείνα στρώματα τα οποία έχουμε παραδεχτεί ότι μας αφορούν ως προτεραιότητα.
4. Η επιμονή στην κοινωνική παρέμβαση ως βασική πλευρά της παρέμβασης της οργάνωσης βασίζεται, άλλωστε, στην αναγνώριση της δυνατότητας των κινημάτων να λειτουργούν αποσταθεροποιητικά απέναντι στην εφαρμογή των κυρίαρχων πολιτικών. Αφενός με την προσπάθεια αποτροπής μιας επίθεσης από πλευράς μπλοκ εξουσίας, όπως για παράδειγμα με το κίνημα ενάντια σε ένα νόμο, αφετέρου μέσω της ανάδυσης «αντιδομών εξουσίας» όπως για παράδειγμα μορφές αυτοοργάνωσης και αλληλεγγύης, ή συνδικαλιστικά οχήματα που θέτουν βάσεις για να αρθρωθούν θετικά προτάγματα και διεκδικήσεις, ενώ –επιδιώκουμε να– αποτελούν και προπλάσματα της κοινωνικής οργάνωσης στην οποία προσβλέπουμε.
5. Η όσμωσή μας με τους κοινωνικούς χώρους προσφέρει επιπλέον εργαλεία για την ανάλυση της συγκυρίας, τον τρόπο που τα υποκείμενα αντιλαμβάνονται και φέρουν την κυρίαρχη ιδεολογία και τα ψήγματα αντίστασης, ώστε, αξιοποιώντας τις αντιφάσεις της εφαρμογής της νεοφιλελεύθερης πολιτικής στους εκάστοτε χώρους, να μετατοπίσουμε προς μια δυνάμει ρηξιακή αφήγηση και πρακτική τα ίδια τα υποκείμενα, ενάντια σε τάσεις ανάθεσης και παραίτησης.
6. Η επένδυση στη διαδικασία επαφής και οργάνωσης των από κάτω είναι απαραίτητη τόσο για να μπουκωθούν οι βάσεις για τη δημιουργία ενός κοινωνικού μπλοκ της ανατροπής, όσο και για την ίδια τη συγκρότηση της αριστεράς. Καθήκον της το επόμενο διάστημα είναι να αποτελέσει οργανικό κομμάτι ενός κοινού χώρου όπου θα συναντιούνται και θα συνομιλούν οι επιμέρους αγώνες, οι οποίοι αυτή τη στιγμή είναι απολύτως διεσπαρμένοι και μερικοί, στον οποίο θα φέρει το βάρος της κεντρικοποίησής τους και στον οποίο θα καταθέσει τα συμπεράσματα και τα εργαλεία που διαθέτει ως εδώ. Χωρίς τις διαδικασίες που περιγράφονται εδώ, δηλαδή της επαφής με τα πληττόμενα και με τα αγωνιζόμενα κομμάτια της κοινωνίας, είναι αδύνατον για την αριστερά να εκπονήσει κάποιο πραγματικό σχέδιο που θα φιλοδοξεί στην ανατροπή και στην οικοδόμηση, την επόμενη μέρα, ενός νέου μοντέλου οργάνωσης της κοινωνίας. Πρέπει, επομένως, η αριστερά να γίνει ξανά εκείνος ο φυσικός χώρος των καταπιεζόμενων και των αγώνων, που θα συνολικοποιεί αυτές τις μάχες αλλά και θα μαθαίνει από αυτές και θα παίρνει τον πραγματικό

παλμό της κοινωνικής κίνησης, προκειμένου να πατήσει σε αυτόν και να διεκδικήσει να αντιπαλέψει στα ίσια το κυρίαρχο.

5.3.2 Για την κοινωνική παρέμβαση

1. Όπως αναλύθηκε και στο 2ο κεφάλαιο, από το φοιτητικό και εργατικό κίνημα –ως πεδία με συγκροτημένες δομές οργάνωσης– ως τα τοπικά κινήματα αλληλεγγύης, το φεμινιστικό και το περιβαλλοντικό κίνημα, η κατάσταση των κοινωνικών αντιστάσεων στο σήμερα χαρακτηρίζεται από την αποσυσπείρωση, τη σποραδικότητα των κινηματικών εξάρσεων και την απουσία συστηματικής οργάνωσης, με κατεύθυνση και σχέδιο. Χωρίς να υποβαθμίζεται σε καμία περίπτωση η ορατότητα των παραπάνω πεδίων και η μαχητικότητα που έχουν επιδείξει, είναι σημαντικό να αντιλαμβανόμαστε το κίνημα όχι μόνο ως στις εξάρσεις του αλλά και ως το σύνολο των σταθερών και διαρκών πυρήνων αντίστασης στο κυρίαρχο. Η Αναμέτρηση, παρά την ενεργή εμπλοκή της σε διάφορους κοινωνικούς χώρους, δεν έχει καταφέρει να αναβαθμίσει σημαντικά την παρέμβαση αυτή, και έπειτα από 3 χρόνια ζωής της δεν μετράμε περισσότερες πρωτοβουλίες, σχήματα και συλλογικότητες με δική μας εμπλοκή. Αυτήν την κατάσταση θα πρέπει να ανατρέψουμε το επόμενο διάστημα στην κατεύθυνση της ανασυγκρότησης του κινήματος και των δομών του.
2. Ένα σχέδιο κοινωνικής οικοδόμησης απαιτεί την επαναφορά της πίστης στην ίδια τη διαδικασία για την εμπλοκή των από κάτω σε μία διεργασία συζήτησης, ζύμωσης στο τι συνιστά συλλογικότητα, διαμόρφωσης συλλογικής ταυτότητας. Έτσι το βλέμμα της οργάνωσης το επόμενο διάστημα θα πρέπει να είναι στραμμένο σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργία και ανασυγκρότηση δομών του κινήματος. Τα κύτταρα οργάνωσης της κοινωνίας στον αγώνα, από τα σωματεία και τους φοιτητικούς συλλόγους ως τα στέκια γειτονιάς και τον συντονισμό μεταξύ των ήδη υπάρχουσών πρωτοβουλιών, θα πρέπει να φέρουν ξανά σε επαφή τα υποκείμενα με την έννοια της συμμετοχής, να γίνουν θελκτικά, ασφαλή και συμπεριληπτικά, ώστε να μαζικοποιηθούν. Η διαδικασία αυτή ξεκινά από ενασχόληση με τις καθημερινές υλικές διεκδικήσεις του κάθε χώρου, αυτές που αφορούν άμεσα το μέσο εμπλεκόμενο, και φτάνει ως την παραγωγή σχεδίου από τα κάτω για κάθε κοινωνικό χώρο. Ενέχει, άλλωστε, και το στοιχείο του κοινωνικού πειραματισμού, την παραγωγή νέων μοντέλων και παραδειγμάτων με τα οποία θα πρέπει να καταπιαστούμε το επόμενο διάστημα.
3. Για την Αναμέτρηση, τα παραπάνω σημαίνουν μια σοβαρή προσπάθεια συστηματοποίησης της παρέμβασης στα επιμέρους κοινωνικά πεδία, με στόχο τη δημιουργία νέων εγχειρημάτων και την αναβάθμιση του ρόλου μας στα ήδη υπάρχοντα, με κέντρο βάρους τη συμμετοχικότητα και την εμπλοκή. Αυτό απαιτεί σαφή στοχοθεσία παρέμβασης και δεν αφήνει περιθώρια για αδράνεια. Η δέσμευσή σε ένα πλάνο κοινωνικής οικοδόμησης συνεπάγεται να αντιληφθούμε τους εαυτούς/τις εαυτές μας ως οργανικά κομμάτια των συλλογικών δομών οργάνωσης του κοινωνικού, με ό,τι αυτο σημαίνει για τα καθήκοντα εμπλοκής σε σχήματα και συλλογικότητες. Απαιτείται, έτσι, σύγκρουση με τη λογική ότι η κοινωνική παρέμβαση και ο συνδικαλισμός σταματούν στα φοιτητικά χρόνια ή αφορούν μερικούς και μερικές, σε έναν κακώς νοούμενο διαχωρισμό παραγωγής πολιτικής σκέψης-γνώσης και ενασχόλησης με το κοινωνικό πεδίο. Η

συμμετοχή στις διαφορετικών ειδών συλλογικότητες θα πρέπει, έτσι, να είναι αναπόσπαστο κομμάτι αυτής της καθημερινότητας, με μεγαλύτερη μεθοδικότητα και συστηματικότητα, ως ένα ίσα κατανεμημένο καθήκον και χωρίς να αναιρείται ο σεβασμός στις ανάγκες και τις συνθήκες ζωής του καθενός.

4. Αντίστοιχα, τα κύτταρα της οργάνωσης θα πρέπει να ειδωθούν ως χώροι στους οποίους συζητούνται και αναλύονται οι στροφές και οι αντιφάσεις της πορείας μας στα κοινωνικά πεδία με σκοπό να τροφοδοτηθούν οι συλλογικότητες με τα κατάλληλα εργαλεία και τις κατευθύνσεις. Αυτά έπειτα θα αξιοποιούνται και θα εξειδικεύονται ανάλογα με τις ανάγκες των κοινωνικών χώρων και τις εμπειρίες των ανθρώπων που παρεμβαίνουν σε αυτούς, σε μια αμφίδρομη σχέση της οργάνωσης με τα κοινωνικά σχήματα. Και ενώ οι κεντρικές επιλογές και κατευθύνσεις της οργάνωσης απασχολούν, όπως και πρέπει, μεγάλο τμήμα της εσωτερικής συζήτησης, η διαδρομή που ξεκινά από τις κατευθύνσεις αυτές και τις μεταφράζει σε κοινωνική παρέμβαση και δράση ακόμα λείπει και θα πρέπει το επόμενο διάστημα να γίνουν βήματα ώστε να καλυφθεί.

5.3.3 Από την αντίληψη για το μεταβατικό πρόγραμμα, στην παρέμβαση στο σήμερα

1. Στην αντίληψή μας, το μεταβατικό πρόγραμμα αφορά το σύνολο της πολιτικής πρότασης που περιγράφει μια μεγάλη τάξης αλλαγή στο σήμερα, με κατεύθυνση ένα διαφορετικό υπόδειγμα, χωρίς να φτάνει μέχρι τη πραγμάτωσή του. Είναι σε μεγάλο βαθμό συνυφασμένο με το σχέδιο ρήξης, θεωρώντας ότι αυτό συνεπάγεται μία σειρά διαρκών συγκρούσεων σε διαφορετικά επίπεδα (ΕΕ, οικονομία, κοινωνική κατάσταση, γεωπολιτική κ.α.). Για την Αναμέτρηση και τον χώρο που ανήκει, η εξειδίκευση του μεταβατικού προγράμματος αποτελεί κομβικό στοιχείο του πώς συγκροτεί πολιτική πρόταση, ενώ η ανάπτυξη του χώρου βασίζεται στο κατά πόσο η πολιτική και κοινωνική δουλειά στη καθημερινότητά του «αποκατακερματίζεται» και υπηρετεί ολοένα και περισσότερο ένα ενιαίο πλάνο.
2. Η συζήτηση για το μεταβατικό πρόγραμμα πρέπει να φτιάχνει μια ενιαιότητα μεταξύ αιτημάτων, οραματικού λόγου και πρακτικών. Τα παραπάνω συγκροτούν σημείο αναφοράς και αντίστοιχα συγκροτούν κοινωνικές συμμαχίες και μπλοκ. Με αυτή την έννοια ενώ δεν πρέπει να εγκλωβίζεται στη συγκυρία, πρέπει μέσα σε αυτήν να αναζητά ρήγματα αμφισβήτησης του κυρίαρχου και πεδία οικοδόμησης μιας διαφορετικής ηγεμονίας. Έτσι επανεφευρίσκει επίκαιρους και αποτελεσματικούς τρόπους να κινητοποιεί κοινωνικές δυνάμεις και να επιφέρει αλλαγές. Έτσι κι εμείς στα επόμενα σημεία θα προσπαθήσουμε να συγκροτήσουμε ένα ενοποιητικό πρόταγμα για τους «από τα κάτω» απέναντι στον κατακερματισμό.
3. Ένα από τα βασικά στοιχεία αυτού του προτάγματος είναι η αύξηση των προσδοκιών που έχουμε για τις ζωές μας. Τα τελευταία 15 χρόνια, η άρχουσα τάξη στην Ελλάδα μέσω των πολιτικών της έχει επιτυχημένα οδηγήσει στη μείωση προσδοκιών. Για παράδειγμα, ενώ παλαιότερα θεωρούνταν αυτονόητο να έχεις το δικό σου σπίτι από κάποια ηλικία και μετά, τώρα συζητάμε για τα ύψη των ενοικίων. Αυτό δεν πρέπει να το αποδεχτούμε ως μια

δεδομένη πραγματικότητα αλλά να συζητήσουμε για τις ανάγκες μας και να επικαλεστούμε την αξιοπρέπεια μας. Η ρητορική για τη «ζωή που μας αξίζει» είναι σωστή, και πρέπει να συνεχιστεί. Πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε το τι είναι λογικό και τι όχι στο σήμερα. Είναι λογικό το 2025 να υπάρχουν άνθρωποι που πεινάνε; Είναι λογικό να μην έχουμε σύγχρονες υποδομές υγείας; Είναι λογικό να πνίγει το κράτος μας μετανάστες στο Αιγαίο; Είναι λογικό να έχουμε επαναλαμβανόμενες γυναικοτονίες; Όχι δεν είναι καθόλου λογικά όλα αυτά, είναι αναξιοπρεπές που τα αποδεχόμαστε και πρέπει να τα αλλάξουμε άμεσα.

4. Η σύγκρουση με την παγίωση των μειωμένων προσδοκιών, δεν σημαίνει την ενστέρνιση της καπιταλιστικής υπόσχεσης για κατανάλωση χωρίς όρια που συντηρεί προσδοκίες ταξικής ανέλιξης και καταλήγει σε προτεραιοποιήσεις που συντηρούν την κοινωνική αδικία. Πρέπει να ορίσουμε μία δική μας αφθονία απέναντι στο πρόταγμα του πλουτισμού, του ατομισμού και της κατανάλωσης. Αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να έχουμε και έναν εξισωτικό λόγο, όχι ως μία από κοινού διαχείριση της μιζέριας αλλά ως μια κοινή διεκδίκηση, η οποία γεννάει και τους δεσμούς αλληλεγγύης που θεωρούμε κομβικό στοιχείο της πάλης μας. Μιλάμε για την πραγμάτωση της αλληλεγγύης, της από κοινού δηλαδή σύγκρουσης στους χώρους εργασίας αλλά και την πρακτική αλληλεγγύης μέσα στις πόλεις και τα χωριά μας. Αυτά πρέπει να συνδεθούν με μία από κοινού αφήγηση για την «αδικία» και μία από κοινού διεκδίκηση του δικού μας δίκαιου σε όλες τις εκφάνσεις του.
5. Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει πλούτος εκεί έξω αλλά είναι άνισα μοιρασμένος. Το ΑΕΠ κατά κεφαλήν της χώρας έχει επιστρέψει στα επίπεδα του 2003 αλλά εμείς ζούμε πολύ χειρότερα από τότε.⁶ Χρειάζεται λοιπόν να αναπτύξουμε μία επιχειρηματολογία που θα αναδεικνύει την κοινωνικά ανισότητα και θα διευκολύνει τη λανθάνουσα ταξική πόλωση να βγει στην επιφάνεια. Δεν είναι γενικά «μαύρα» τα πράγματα για όλους. Τα τελευταία χρόνια το κεφάλαιο και μέρος των μεσαίων στρωμάτων βγαίνει διαρκώς ενισχυμένο εις βάρος του κόσμου της μισθωτής εργασίας. Έτσι, μια ρητορική περί «ερημοποίησης» της χώρας που ακολουθήσαμε ως αριστερά την περίοδο των μνημονίων είναι ανεπίκαιρη. Πρέπει να μιλήσουμε για την κοινωνία του 1/3 που ευημερεί απέναντι στα 2/3 που υποβαθμίζονται. Χρειάζεται να μιλήσουμε για την ανισότητα και την επιδίωξη μας να μεγαλώσουμε το δικό μας κομμάτι της πίτας. Απαιτείται να δείξουμε μια μερικότητα στη ρητορική μας και στις πρακτικές μας. Δεν είμαστε με όλους, ούτε θέλουμε «να σώσουμε τη χώρα». Υπηρετούμε συγκεκριμένα ταξικά συμφέροντα.
6. Το ίδιο ισχύει και για κάθε συστημική καταπίεση και αδικία. Δεν μπορούμε να συμβιβαστούμε με την πατριαρχία ή τον ρατσισμό αναζητώντας μια επίπλαστη λαϊκή ενότητα. Γι' αυτό και βάζουμε στην πρώτη γραμμή τον αγώνα ενάντια στην έμφυλη καταπίεση, το να σταματήσει ο πόλεμος στα σύνορα εναντίον των προσφύγων, τη διεθνιστική αλληλεγγύη, την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Η απάντηση στην ακροδεξιά δεν είναι ο υποχωρητισμός και η ενσωμάτωση της ρητορικής της αλλά η άμεση αντιπαράθεση και ανάδειξη του

⁶ Το κατα κεφαλήν ΑΕΠ με τιμαριθμική διόρθωση είναι στα 36.3 χιλιάδες \$ το 2023 όσο περίπου ήταν και το 2003 στα 36.8 χιλιάδες \$. Όμως διαμοιράζεται πολύ διαφορετικά με την κερδοφορία να έχει επανέλθει ενώ οι μισθοί όχι.

συστημικού της ρόλου. Ενώ ο πραγματικός υπαίτιος των προβλημάτων είναι οι «από τα πάνω», αυτή προσπαθεί να αποπροσανατολίσει δημιουργώντας έναν εμφύλιο των «από τα κάτω». Απέναντι σε αυτή τη συνθήκη οφείλουμε να αναδειχθούμε στην πράξη η ουσιαστική αντίσταση, που αγωνίζεται για το δίκαιο όλων των καταπιεσμένων.

7. Παράλληλα πρέπει να συγκρουστούμε με το «εκσυγχρονιστικό» project της άρχουσας τάξης και της κυβέρνησης που στην πράξη επεκτείνει την κερδοφορία και την ιδιωτικοποίηση σε έκφανση της ζωής. Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύεται η αντίθεση μεταξύ της κάλυψης των πρωταρχικών αναγκών μας και της κερδοσκοπικής δραστηριότητας επ' αυτών. Αυτό γίνεται ακόμα πιο φανερό όταν μιλάμε για τα δημόσια αγαθά και τη λειτουργία του κράτους. Έτσι χρειάζεται να αναδείξουμε ότι οι αλληπάλληλες καταστροφές του τελευταίου διαστήματος (Τέμπη, φωτιές, πλημμύρες) δεν είναι προϊόν κάποιας «μαύρης μοίρας» της Ελλάδας ούτε αποτέλεσμα του ελλειπούς εκσυγχρονισμού. Αντίθετα, είναι ο δήθεν «εκσυγχρονισμός» που φέρνει αυτά τα αποτελέσματα: η διαρκής εφαρμογή των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που συμπυκνώνονται στο τρίπτυχο λιτότητα-απαξίωση-ιδιωτικοποίηση. Αυτό που παρουσιάζεται ως σύγχρονο μόνο αυτό δεν είναι. Αντίθετα μας πάει έναν αιώνα πίσω στην Ελλάδα της ΟΥΛΕΝ και της Ροουτ, όπου ιδιωτικά μονοπώλια αποσπούσαν τεράστιες υπεραξίες χωρίς κανένα δημόσιο έλεγχο. Το πραγματικά σύγχρονο και αναγκαίο είναι το ρεύμα, οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες, η υγεία να είναι και να λειτουργούν ως δημόσια κοινά αγαθά. Με επανακρατικοποιήσεις, προσλήψεις, λειτουργική επάρκεια, δημόσιο και κοινωνικό έλεγχο και κυρίως με μέριμνα για πρόσβαση από όλους και όλες στα αγαθά αυτά.
8. Απέναντι σε όλη αυτήν την κατάσταση υπάρχει παρατηρήσιμη κοινωνική οργή, αλλά πώς θα μπορούσε αυτή να αποκτήσει προοδευτικό/ταξικό πρόσημο και να στραφεί απέναντι στην άρχουσα τάξη; Μέσα σε αυτή, κυοφορείται η συνειδητοποίηση ότι για να ξεπεράσουμε τη γενικευμένη κρίση που βιώνουμε, για να κερδίσουμε μία ζωή με αξιοπρέπεια, πρέπει να ηττηθεί η κυρίαρχη πολιτική, να κλονιστεί η εξουσία του κεφαλαίου, να γίνουν αλλαγές μεγάλης κλίμακας. Η συνειδητοποίηση αυτή λειτουργεί, για την ώρα, κατά βάση αποτρεπτικά· ο αντίπαλος φαντάζει ακλόνητος και η πιο μικρή προοδευτική μεταρρύθμιση φαίνεται να απαιτεί τεράστιες θυσίες χωρίς καμία εγγύηση ότι θα ολοκληρωθεί. Η απειλή της κλιματικής κατάρρευσης, παρότι κινητοποιεί δυναμικές μειοψηφίες, φαίνεται προς το παρόν να εντείνει τη γενική παράλυση.
9. Στο πλαίσιο αυτό σίγουρα δεν αρκεί ένας προγραμματικός λόγος και η ανάδειξη του εχθρού αλλά πρέπει να συμπληρώνεται από μαχητικές πρακτικές και άμεσες διεκδικήσεις που να μετασχηματίζουν την απόγνωση σε ρεύμα σύγκρουσης. Χρειάζεται δηλαδή να μην μένουμε σε μια διαδικασία εκφοράς θέσεων αλλά να βρούμε τους τρόπους εκείνους που θα μας οδηγήσουν σε υλικές νίκες, έστω και μερικές. Νίκες που θα βελτιώσουν τις ζωές μας και θα οικοδομήσουν την αυτοπεποίθηση που απαιτείται. Γι' αυτό στην κοινωνική μας παρέμβαση επιδιώκουμε απτά αποτελέσματα με τις μεθοδολογίες που έχουμε περιγράψει και θα χρειαστεί να εξειδικεύσουμε.

10. Όσες όμως υλικές δυνάμεις και αν συναρθρωθούν, όση αυτοπεποίθηση και να συσσωρευτεί, η υπόθεση της ρήξης με το κυρίαρχο οικονομικό και πολιτικό σύστημα συνιστά εκ φύσεως μια υπόθεση δύσκολη και με αβέβαιο τέλος. Οφείλουμε να ζήσουμε με αυτή την παραδοχή. Ιστορικά οι αγωνιζόμενοι υποτελείς κατάφερναν να ζουν έτσι εντάσσοντας τους εαυτούς τους σε μια μεγαλύτερη αφήγηση, για αυτούς που ήταν πριν από αυτός και γι αυτές που θα είναι μετά από αυτούς. Με αυτή την αφήγηση πρέπει να ξανασυνδεθούμε ή να την επαναφερούμε. Απέναντι στην «απομάγευση του κόσμου», να συνομιλήσουμε με τη συλλογική επαναστατική φαντασία και να προσπαθήσουμε να επανανοηματοδοτήσουμε τις πράξεις μας ως κάτι παραπάνω από αυτό που φαίνεται να είναι. Το μεγάλα αδιέξοδα της κλιματικής κατάρρευσης, της τρομακτικής ανισότητας, της πολεμικής σύρραξης, της εργασίας και ζωής χωρίς προοπτική χρειάζονται ένα μεγάλο αφήγημα για να υπερκεραστούν. Χρειάζεται να σκεφτούμε ότι μπορούμε «να ζήσουμε αλλιώς», να το προσπαθήσουμε καθημερινά στην πράξη και να μιλήσουμε έτσι για τον κομμουνισμό ως μια ρεαλιστική διέξοδο, ως το φρένο ασφαλείας που απελπιστικά χρειαζόμαστε.

5.3.4 Για την υπόθεση της ρήξης

1. Η πολιτική μας πρόταση, το μεταβατικό πρόγραμμα, όλα αυτά για τα οποία συζητάμε εδώ και αγωνιζόμαστε είναι σαφές ότι έρχονται σε αντίθεση με την ασκούμενη αστική πολιτική καθώς και με το πλαίσιο πειθαρχίας που θέτουν οι χρηματαγορές και η ΕΕ. Δεν γίνεται να μιλάμε για τα παραπάνω χωρίς να αντιμετωπίσουμε τον «ελέφαντα στο δωμάτιο». Αυτό που έγινε φανερό στην Ελλάδα το 2015 –ήδη γνωστό σε πολλές κοινωνίες του παγκόσμιου νότου– είναι ότι αν μια κοινωνική πλειοψηφία καταφέρει να επιβάλλει έναν διαφορετικό συσχετισμό δυνάμεων σε ένα κοινωνικό σχηματισμό τότε οι άλλες αστικές τάξεις κινούνται εναντίον του. Ουσιαστικά, σε αυτή τη στιγμή αναδείχθηκε η ταξική και διεθνής συνεργασία των «από πάνω» που δεν θα επέτρεπαν μια ήττα της ελληνικής αστικής τάξης και της ευρωπαϊκής λιτότητας που θα μπορούσε να δείξει έναν άλλο δρόμο για τους λαούς. Η υποβάθμιση του αξιόχρεου, η εξαναγκαστική έξοδος από το ευρώ με νομισματικές επιθέσεις στο νέο εθνικό νόμισμα, ο αποκλεισμός από τις διεθνείς χρηματαγορές οι τεχνητές ελλείψεις αγαθών στο εσωτερικό της χώρας, η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων του ελληνικού δημοσίου στο εξωτερικό, ακόμα και το εμπορικό εμπάργκο είναι όπλα που οι άρχουσες τάξεις δεν θα διστάσουν να χρησιμοποιήσουν, ενώ την ίδια στιγμή επαναφέρουν απειλές για πραξικοπήματα και πιο «δραστικές» λύσεις στο εσωτερικό.
2. Παρότι επιδιώκουμε με προτεραιότητα έναν διεθνή αγώνα που θα βελτιώσει τις πιθανότητες μιας συνολικότερης ανατροπής δεν μπορούμε να απαιτούμε από τους πολιτικούς κύκλους να ευθυγραμμιστούν. Σε κάθε περίπτωση, η ρήξη με την ΕΕ και την Ευρωζώνη δεν τίθεται στην ημερήσια διάταξη αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι εγκαταλείπουμε τον αντίστοιχο αγώνα και τους πολιτικούς στόχους – ωστόσο οφείλουμε να τους προσαρμόσουμε και να στραφούμε σε μια δουλειά πολιτικής ζύμωσης που θα προετοιμάζει το έδαφος για μια μαζική πολιτική πάλη ενάντια στην ΕΕ και το Ευρώ. Η αντίσταση στον ευρωμονόδρομο εκφράζεται σήμερα όταν αναδεικνύουμε τις ευθύνες της ΕΕ για την ακρίβεια, τη λιτότητα, την κατάρρευση του κοινωνικού κράτους, όταν αναδεικνύουμε τον ρατσιστικό και πολεμοκάπηλο χαρακτήρα της

«Ευρώπης των λαών», όταν χρησιμοποιούμε τα παραδείγματα του πρόσφατου παρελθόντος για να εξηγήσουμε ότι η ΕΕ δεν αλλάζει και δεν μετασχηματίζεται σε φιλο-λαϊκή κατεύθυνση – κρίσιμη πλευρά σε αυτό είναι η ανάδειξη των αρνητικών συνεπειών των «προγραμμάτων ανάκαμψης» που προωθήθηκαν ιδίως μετά την πανδημία ως δήθεν κοινωνική στροφή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

3. Με αντίστοιχη λογική, οφείλουμε να συμβάλλουμε σε επεξεργασίες για ένα μεταβατικό πρόγραμμα ρήξης, εξετάζοντας –στον βαθμό του εφικτού– εναλλακτικές προσεγγίσεις για την οργάνωση της οικονομίας, τη νομισματική πολιτική, την αγροτική πολιτική και πολλούς ακόμα τομείς που είναι κρίσιμης σημασίας σε μια πορεία μετάβασης. Ο δημόσιος έλεγχος του τραπεζικού συστήματος και των χρηματοροών, η προετοιμασία για τη ρήξη με την Ευρωζώνη και την ΕΕ ως απότοκο της αντιπαράθεσης, η δημιουργία δομών και συνεργασιών που διασφαλίζουν την επάρκεια της χώρας σε τρόφιμα, ενέργεια, ιατρικό υλικό, η ενίσχυση της λαϊκής αυτοοργάνωσης είναι απαραίτητα βήματα για να αντιμετωπιστεί ο οικονομικός αυτός πόλεμος. Παρά την όποια προετοιμασία είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν η εσωτερική αναδιανομή προς τα κάτω θα μπορέσει να αντισταθμίσει τη συνολική υποβάθμιση της χώρας από τους εξωτερικούς παράγοντες καθώς και το εγχώριο σαμποτάζ από την αστική τάξη. Κατά συνέπεια πρέπει να πούμε με ειλικρίνεια ότι τα πράγματα είναι πολύ πιθανόν να γίνουν βραχυπρόθεσμα χειρότερα, πριν γίνουν καλύτερα. Επιμένουμε όμως σε αυτό τον δρόμο γιατί η εναλλακτική είναι η αέναη κοινωνική υποβάθμιση και η κλιματική κατάρρευση. Επιμένουμε γιατί είναι ο μόνος δρόμος που ανοίγει προοπτική για τους λαούς και χτίζει μια ρεαλιστική διεθνική απάντηση. Μπορεί μια τέτοια ρητορεία να μην έχει την ευρύτερη δυνατή απήχηση στην περίοδο που βρισκόμαστε αλλά είναι η μόνη που μπορεί να συσπειρώσει ένα κοινωνικό μπλοκ ρήξης που δεν εγκλωβίζεται στους εκβιασμούς των αστών.
4. Η δυνατότητα ρήξης είναι αλληλένδετη με το προχώρημα μιας συνολικής πρότασης για το μέλλον της ελληνικής κοινωνίας, η οποία επιδιώκει τελικά να στρατεύσει και εκπροσωπήσει ένα πλειοψηφικό κοινωνικό μπλοκ. Ωστόσο, η ίδια η διαδικασία της ρήξης περιλαμβάνει μία σειρά προκλήσεων. Η συγκεκριμενοποίηση των προκλήσεων αυτών, η άντληση εμπειριών αλλά και η σύγκρουση με τα αφηγήματα καταστροφής που συνοδεύουν τη ρήξη αποτελεί μια πρόκληση στην οποία πρέπει να ανταπεξέλθουμε. Σήμερα, η ρήξη δεν είναι άμεσα διακύβευμα. Παρόλα αυτά η δυνατότητά μας να μιλάμε για αυτήν με αυτοπεποίθηση είναι συνδεδεμένη με την αξιοπιστία της πολιτικής μας πρότασης. Εν πολλοίς το ζήτημα της ρήξης είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη δυνατότητα ύπαρξης εναλλακτικού δρόμου εκτός του αστικού σχεδίου και η επαναφορά μιας αφήγησης εναλλακτικής με τη δυνατότητά μας να την περιγράψουμε.
5. Επιπλέον, το μεταβατικό πρόγραμμα σήμερα χρειάζεται να εμπλουτιστεί με τις διεκδικήσεις για ειρήνη και διεθνισμό απέναντι στην πολεμική στροφή του καπιταλισμού και την αντίστοιχη στροφή στην οικονομία και την κοινωνία συνολικά. Μετά από μια μακρά περίοδο που το ζήτημα της νατοϊκής πρόσδεσης της χώρας υποτιμήθηκε από την Αριστερά, χρειάζεται να ιεραρχηθεί εκ νέου μέσα από την ανάδειξη τόσο των κοινωνικών συνεπειών της πολεμοκάπηλης πολιτικής και των τεράστιων (για τα μεγέθη του ελληνικού ΑΕΠ)

εξοπλιστικών προγραμμάτων όσο και των άμεσων κινδύνων από την εμπλοκή στην Ουκρανία αλλά και στη γενοκτονία στην Παλαιστίνη. Η διαμόρφωση της Ελλάδας ως προκεχωρημένο φυλάκιο του ΝΑΤΟ (μέσα και από τον άξονα Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ-Αίγυπτος) είναι στρατηγική επιλογή της αστικής τάξης και όλων των κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας και ως τέτοια πρέπει να ηττηθεί

5.4 Πλευρές του μεταβατικού προγράμματος και πλαίσιο διεκδικήσεων

Στις επόμενες ενότητες θα προσπαθήσουμε, έχοντας πλήρη επίγνωση της μερικότητας που αυτή η προσπάθεια έχει, να θέσουμε ένα πλαίσιο διεκδικήσεων που αποτελούν πλευρές αυτού μεταβατικού προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό ανά τομέα/θεματική προσπαθούμε να αναγνώσουμε, σε συνομιλία με τα κινήματα, τα αιτήματα αυτά που είναι κρουστικά στην συγκεκριμένη περίοδο αλλά και εκείνα που έχουν μια μετασχηματική δυναμική στην κατεύθυνση της ανατροπής του καπιταλισμού συνολικά. Τα κοινωνικά αιτήματα που αναφέρουμε επιδιώκουμε να γίνουν πλειοψηφικά και στη συνέχεια πραγματικότητα. Παράλληλα αναζητούμε τη ρητορεία, τις μορφές οργάνωσης και τις πρακτικές που μπορούν να ευοδώσουν στην παραπάνω κατεύθυνση. Γνωρίζουμε ότι το μεταβατικό πρόγραμμα δεν γράφεται εν κενώ αλλά σε πλήρη αλληλεπίδραση με τις κοινωνικές δυνάμεις που στρατεύονται σε αυτό και έχουν σημαντικές προσλαμβάνουσες από όλους τους χώρους που η κοινωνία εργάζεται και ζει. Δεν είμαστε σε αυτό το σημείο και το αναγνωρίζουμε ανοιχτά, αλλά αυτό δεν μας αποτρέπει από το να θέσουμε τα δικά μας σημεία, περιοριζόμενες από τα όρια που η ίδια η συγκρότηση μας φέρει.

5.4.1 Για την υπεράσπιση της εργασίας

1. Σήμερα απαιτείται ένα ενοποιητικό πρόταγμα για την κατακερματισμένη εργατική τάξη. Το πρόταγμα αυτό ξεκινάει από τη παραδοχή της εργασιακής εκμετάλλευσης και την πάλη για εργασιακά δικαιώματα. Συνολικοποιείται, ωστόσο σε μία πιο αξιακά οριοθετημένη θέαση της εργασίας, στην εργασία ως ικανή συνθήκη για την αξιοπρεπή διαβίωση, ως ασφαλή κατάσταση, ως μια συνεχώς μειούμενη απαίτηση χρόνου με βάση την εξέλιξη της τεχνολογίας. Συστατικό κάθε τέτοιου προτάγματος αποτελεί το στοιχείο της αναδιανομής του πλούτου. Σημαίνει σύγκρουση με τη σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, όπου η ανάπτυξη είναι σε σημαντικό βαθμό ονομαστική, και δεν αφορά την κοινωνική πλειοψηφία με υλικούς όρους.
2. Επιδιώκουμε αύξηση των μισθών και συλλογικές συμβάσεις εργασίας που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των εργαζόμενων ενώ καλύπτουν και νέες μορφές εργασίες (πχ τηλεργασία, εργασίας σε πλατφόρμες). Παράλληλα χρειάζεται η επιστροφή σε βασικά συνδικαλιστικά εργαλεία όπως η απεργία που χρήζει υπεράσπισης αλλά και επανοηματοδότησης. Είναι απαραίτητο να αρθρώνονται συνδικαλιστικά αιτήματα από επιμέρους κοινωνικούς χώρους που θα δίνουν στίγμα διεκδίκησης άμεσου και υλικού συμφέροντος ανά χώρο οργάνωσης, με προσπάθεια να επιτευχθούν μικρές υλικές νίκες και

να οικοδομηθεί ξανά μια αναπαράσταση ότι οι αγώνες είναι εκείνοι που πετυχαίνουν τη βελτίωση των υλικών όρων ζωής των εργαζόμενων. Χρειάζεται οικοδόμηση εκ νέου συλλογικών αναπαραστάσεων νίκης.

3. Πρέπει να αυξηθούν οι προσδοκίες των εργαζόμενων και να γίνουν πιο επιθετικές και προταγματικές οι διεκδικήσεις που αρθρώνονται. Από τη μία πρέπει να υιοθετούνται θέσεις άμυνας απέναντι σε νομοθετήματα όπως ν. Χατζηδάκη και ν. Γεωργιάδη. Από την άλλη πρέπει να υιοθετούνται και πιο προωθημένα αιτήματα, όπως είναι η 6ωρη ή 4ήμερη εργασία. Χρειάζεται επίσης να μη φοβόμαστε να βάζουμε στο εργατικό κίνημα συνολικότερα αιτήματα που πηγάζουν ως απολήξεις από τα ίδια τα αιτήματα των εργαζομένων, όπως για παράδειγμα το αίτημα κρατικοποίησης του σιδηροδρόμου, ως αναγκαία απόληξη του αιτήματος για ασφάλεια και υγιεινή στους χώρους δουλειάς και για φθηνές και ασφαλείς συγκοινωνίες.
4. Αναγνωρίζοντας τα βαθιά χαρακτηριστικά ατομισμού που έχουν εγγραφεί στα εργαζόμενα υποκείμενα, αξιολογούμε ψηλά την ανάγκη ανασυγκρότησης και δημιουργίας των δομών εκείνων που θα τα φέρουν ξανά σε επαφή με το συλλογικό δρόμο ως απάντηση στις ατομικές λύσεις μέσα στο νεοφιλελευθερισμό. Για τον σκοπό αυτό χρειάζεται η ανασυγκρότηση των πρωτοβάθμιων δομών οργάνωσης με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι παράλληλα μαχητικές κι ελκυστικές, δηλαδή τα σωματεία να γίνονται safe space για τα εργαζόμενα άτομα ανεξαρτήτως διακρίσεων, να λειτουργούν δημοκρατικά κι ανοιχτά αλλά και να παρέχουν υλική στήριξη μέσω της αλληλεγγύης. Παράλληλα με τα επιμέρους αιτήματα του εργασιακού χώρου τα σωματεία είναι σημαντικό να συνδέονται με ευρύτερες διεκδικήσεις του εργατικού κινήματος και να αντιλαμβάνονται την ανάγκη να αρθρώσουν λόγο πάνω και σε άλλες καταπιέσεις, όπως το φύλο και φυλή.
5. Σε αυτή την κατεύθυνση αρχικά χρειάζεται οι ίδιοι/ίδιες/τα ίδια να αντιληφθούμε τους εαυτούς/τις εαυτές μας ως οργανικά κομμάτια των συλλογικών δομών εργατικής οργάνωσης. Μέσα από την επιτροπή εργαζομένων της οργάνωσης, όλα μας πρέπει να έχουμε αναφορά και συμμετοχή σε σωματεία και εργατικά σχήματα αναλόγως την απασχόλησή μας. Χρειάζεται ενδυνάμωση της δικτύωσης των εργαζόμενων συνδικαλιστριών μέσω της ΜΑΧΗΣ με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών, τη συσπείρωση και τον συντονισμό μέσα σε ένα κατακερματισμένο εργατικό κίνημα. Χρειάζεται καλύτερη μεταφορά εικόνας εντός της οργάνωσης και καλύτερη τροφοδότηση της οργάνωσης για τις μάχες του εργατικού ανά χώρο και επέκταση της παρέμβασής μας σε νέους χώρους.

5.4.2 Για τα δημόσια αγαθά

1. Πυρήνας της μετασχηματιστικής διαδικασίας που οραματιζόμαστε είναι η απομάκρυνση συγκεκριμένων αγαθών από την εμπορευματική σφαίρα. Υπερασπιζόμαστε το δικαίωμα των ανθρώπων να έχουν πρόσβαση σε υγεία, παιδεία, ενέργεια, νερό, στέγη, μεταφορές κάτι το οποίο στις περισσότερες φορές συνδέεται με μάχες για το δημόσιο χαρακτήρα τέτοιων αγαθών και κόντρα στις ιδιωτικοποιήσεις. Ωστόσο, τα δύο δεν είναι ταυτόσημα. Τι σημαίνει πχ η στέγη ως κοινωνικό αγαθό ή ο ακόμα πολιτισμός ως κοινωνικό αγαθό;

2. Η οπτική μας για τα παραπάνω καταλήγει στην διεκδίκηση υποδομών, η οποία, ωστόσο, συχνά απαιτεί εξειδικεύσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τόσο ο τομέας της υγείας, ο τομέας των μεταφορών όπως αναδείχθηκε σε εθνικό επίπεδο λόγω των Τεμπών και όπως προκύπτει μέσα στις μεγαλουπόλεις αλλά και η πιο πρόσφατη συζήτηση για το νερό. Οι εξειδικεύσεις αυτές έχουν τοπικά χαρακτηριστικά, αλλά και τεχνογνωσία και μελέτη οι οποίες βάζουν κατευθύνσεις (π.χ. για τη στήριξη της πρωτοβάθμιας υγείας).
3. Πρέπει να εμβαθύνουμε στο πως φανταζόμαστε έναν διαφορετικό-αναδιανεμητικό ρόλο του κράτους ως εγγυητή για την κάλυψη μιας σειράς αναγκών. Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι η κρατική ιδιοκτησία στα κοινά αγαθά είναι χρήσιμη αλλά δεν αρκεί. Το ζήτημα του κοινωνικού ελέγχου και του συμμετοχικού σχεδιασμού μπορούν να αποτελούν και προταγματικούς άξονες αλλά και βάση για πιο άμεσες παρεμβάσεις και διεκδικήσεις. Παράλληλα, πρέπει να αποκτήσουμε έναν πολύ πιο επιθετικό λόγο για τα δημοσιονομικά, ξεκινώντας από τα χαμηλότερα επίπεδα, όπως μπορεί να είναι η τοπική αυτοδιοίκηση ή οι επιμέρους προϋπολογισμοί για Υγεία/Παιδεία.
4. Η λογική των «κοινών» ανοίγει παράλληλα μια κουβέντα για τα δίκτυα και τις πρακτικές αλληλεγγύης, αντιπαράδειγμα που κατοχυρώνει ιδεολογικό χώρο, τόσο κόντρα σε σχέση με τον ατομισμό όσο και σε σχέση με την θέαση συγκεκριμένων αγαθών. Τα αλληλέγγυα ιατρεία ή τα αλληλέγγυα σχολεία που εμφανίστηκαν μέσα στην κρίση στην Ελλάδα αποτελούν ένα τέτοιο παράδειγμα. Αυτά τα παραδείγματα ανοίγουν δρόμο για τις διεκδικήσεις μας, με ανοιχτό τον ρόλο που μπορούν να παίξουν σε επόμενες φάσεις του κοινωνικού μετασχηματισμού.
5. Σε συνδυασμο με όλα τα παραπάνω είναι σημαντικό να αναδείξουμε σήμερα τη στρατηγική του διεθνούς κεφαλαίου απέναντι συνολικά στον χώρο, από τον οποίο αντλείται έμμεσα ή άμεσα τεραστία κερδοφορία. Ο χώρος δεν αποτελεί ένα προϊόν σε έλλειψη, αλλά και ένα πεδίο μέσα στον οποίο προνομιακά αναπτύσσονται κάθε είδους στρατηγικές ηγεμονίας, κοινωνικού ελέγχου και αποκλεισμών. Η ανάπτυξη των τοπικών κινημάτων στην πόλη και την υπαίθρο μπορεί να δράσει άμεσα χειραφετητικά για τους εργαζόμενους και να δημιουργήσει τις υλικές εστίες συγκροτησης των αγώνων.

5.4.2.1 Υγεία

1. Παρότι η ελληνική κοινωνία συνεχίζει να βλέπει την υγεία ως κατά βάση δημόσιο αγαθό, η επίθεση στο ΕΣΥ είναι συνεχής με όπλο την υποχρηματοδότηση και την υποστελεχωση. Η έμμεση ιδιωτικοποίηση μέσω των απογευματινών χειρουργείων και των εργολαβιών συνδυάζεται με τη γενικότερη απαξίωση του ΕΣΥ που σκοπό έχει να στρέψει τους ασθενείς στον ιδιωτικό τομέα. Είναι κομβικό η πολιτική αυτή να ανατραπεί, καθώς πλήττει, αμεσότερα απ' όλες, τις ζωές των μελών της τάξης μας. Απαιτούμε τη στελέχωση του ΕΣΥ με τις απαραίτητες προσλήψεις και επενδύσεις σε υποδομές, ενώ επιδιώκουμε και την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας υγείας στις γειτονιές. Παράλληλα αγωνιζόμαστε ενάντια στον αποκλεισμό

των κατοίκων εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων από την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Πρέπει κατά προτεραιότητα να ενισχύσουμε τις υπάρχουσες αντιστάσεις αυτές και να προσπαθήσουμε να χτίσουμε ένα κοινό κίνημα χρηστών και προσωπικού του ΕΣΥ που ξεκινώντας τοπικά θα συντονίζεται κεντρικά και θα αναδεικνύει συνεχώς το ζήτημα.

5.4.2.2 Παιδεία

1. Η παιδεία αποτελεί ένα ακόμα πεδίο που η κυβέρνηση έχει προτεραιοποιήσει προς ιδιωτικοποίηση. Η παραβίαση του άρθρου 16 του Συντάγματος, με την επικείμενη ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, είναι χαρακτηριστική αυτή της προσπάθειας όμως δεν είναι η μόνη. Υπάρχει συστηματική προσπάθεια υποβάθμισης της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων με μείωση της χρηματοδότησης με σκοπό να στραφούν μαθητές και φοιτητές στην ιδιωτική εκπαίδευση. Από μεριά μας, παλεύουμε μέσα από το εκπαιδευτικό και φοιτητικό κίνημα για την ανατροπή της διαδικασίας αυτής και για γενναία ενίσχυση της δημόσιας παιδείας. Η κάλυψη των κενών των εκπαιδευτικών, η αύξηση των πενιχρών αμοιβών και η υλικοτεχνική μέριμνα για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι κομμάτι της προσπάθειας αυτής. Το ίδιο και η ανάπτυξη δημόσιου συστήματος δωρεάν τεχνικής εκπαίδευσης με ενίσχυση των ΔΙΕΚ. Στεκόμαστε όμως κριτικά και στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Παλεύουμε για την παιδεία των αναγκών μας απέναντι στην λογική της κατακερματισμένης κατάρτισης και της παραγωγής γνώσης για το κεφάλαιο, καθώς και για ένα σχολείο δημοκρατικό και συμπεριληπτικό. Για τους αγώνες στα σχολεία είναι σημαντική η σύνδεση των μαθητικών αγώνων με το γονεϊκό κίνημα και με τα τοπικά κινήματα ή δημοτικά σχήματα.
2. Πιο συγκεκριμένα, στα πανεπιστήμια αναδύεται η ανάγκη αντίστασης στην ολομέτωπη επίθεση των τελευταίων χρόνων με μια σειρά νομοθετικών πτυχών που έχουν ψηφιστεί και έχουν σκοπό να αλλάξουν πλήρως τον τρόπο που υπάρχουμε εντός του. Βασικές αιχμές μας πρέπει να είναι οι διαγραφές φοιτητριών, ο αυταρχισμός και η αποστείρωση του πανεπιστημίου και η μάχη ενάντια στα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Απέναντι σε αυτή την επίθεση πρέπει να θέσουμε ως στόχο την εναντίωση μας στην ολοένα και εντονότερη εντατικοποίηση εντός του πανεπιστημίου και στον αποκλεισμό φοιτητριών από αυτό, ενώ ταυτόχρονα, να στοχεύσουμε στη δημιουργία αντιπαραδειγμάτων συλλογικής αναπαράστασης εντός του, να διεκδικήσουμε τη διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του, (να διεκδικήσουμε δημόσιες και δωρεάν παροχές και τη μη μετακύλιση του κόστους σπουδών στις φοιτήτριες), να αναζωογονήσουμε τις συλλογικές διαδικασίες στο εσωτερικό, να επανοικοδομήσουμε μαζικούς, μαχητικούς, συμπεριληπτικούς ΦΣ με έμφαση στην εξυγίανση και στον εκδημοκρατισμό των διαδικασιών τους.
3. Η παρέμβαση μας στο πανεπιστήμιο, στη βάση της αντίληψής μας πως δεν είναι ξέχωρο από την κοινωνία, πρέπει να είναι πολυθεματική και να απευθύνεται σε όλες τις ανάγκες του σύγχρονου φοιτητικού υποκείμενου και στις πολλαπλές ταυτότητες του, εμπλέκοντάς το ενεργά σε διαδικασίες διεκδίκησης. Βλέποντας το πανεπιστήμιο, ως χώρο άνθισης κοινωνικών κινημάτων, είμαστε ο πολιτικός χώρος που παράγει λόγο και πρακτικές για φεμινιστικές αντιστάσεις στις σχολές, που συμμετέχει ενεργά σε αντιφασιστικές δράσεις,

δείχνει την αλληλεγγύη του στον παλαιστινιακό λαό κ.ο.κ. Ταυτόχρονα, επιδιώκουμε την επικοινωνία των φοιτητικών συλλόγων με συλλόγους και σωματεία εργαζομένων.

5.4.2.3 Στέγη

1. Το ζήτημα της στέγασης έχει αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια ως κομβικό πρόβλημα σε πολλές χώρες της Δύσης, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα. Οι πλειστηριασμοί λόγω χρεών, η μείωση της ιδιοκατοίκησης και η τουριστική αξιοποίηση πολλών ακινήτων σε συνδυασμό με την παντελή απουσία πολιτικών δημόσιας-κοινωνικής κατοικίας καθώς και θεσμικού πλαισίου προστασίας των ενοικιαστών/τριων έχει δημιουργήσει ένα ασφυκτικό πλαίσιο. Είναι απαραίτητο να επανανοηματοδοτήσουμε τη στέγαση ως κοινωνικό αγαθό και όχι ως εμπορικό προϊόν. Στο πλαίσιο αυτό παλεύουμε να σταματήσουν οι πλειστηριασμοί πρώτης κατοικίας με νομικό πλαίσιο προστασίας των δανειοληπτών, να μπει πλαφόν στα ενοίκια και να τεθούν περαιτέρω περιορισμοί στις τουριστικές μισθώσεις. Πά να επιτευχθούν τα παραπάνω χρειάζεται τόσο η ενίσχυση του κινήματος εναντίον των πλειστηριασμών αλλά και η οργάνωση των ενοικιαστών σε σωματεία με μαχητικές πρακτικές και η στήριξη πρωτοβουλιών καταλήψεων. Επίσης διεκδικούμε την κατάργηση των προγραμμάτων golden visa, ενίσχυση των δικαιωμάτων των ενοικιαστών, την ανάπτυξη της δημοσίας-κοινωνικής κατοικίας με τη δημιουργία νέων κατοικιών αλλά κυρία με την επανάχρηση των χιλιάδων κενών ακινήτων –κεντρικά και σε επίπεδο ΟΤΑ– καθώς και της συνεταιριστικής κατοικίας. Δημοτικά σχήματα και συνεργατικά εγχειρήματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν οχήματα στην κατεύθυνση αυτή αλλά δεν αναιρούν την ανάγκη για ένα θεματικό κίνημα με κεντρική ορατότητα για το δικαίωμα στην στέγη.

5.4.2.4 Ενέργεια

1. Έχει γίνει παραπάνω από σαφές ότι η χρηματοπιστικοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας έχει δημιουργήσει ένα ληστρικό καρτέλ που αντλεί τεράστιες υπεραξίες από το σύνολο της ελληνικής οικονομίας και αναγκάζει σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού να ζει σε ενεργειακή φτώχεια. Η κυβέρνηση όχι μόνο προστατεύει αυτό το καρτέλ αλλά ουσιαστικά το priμοδοτεί. Στόχος μας είναι να ακυρωθεί η χρηματοπιστικοποίηση και το ρεύμα να επανανοηματοδοτηθεί ως καθολικά προσβάσιμο δημόσιο αγαθό. Το πλαφόν στο ρεύμα σε χονδρική και λιανική τιμή και η επιστροφή της ενιαίας ΔΕΗ σε δημόσιο έλεγχο είναι τα πρώτα βασικά αιτήματα στην κατεύθυνση αυτή. Επιδιώκουμε την πλήρη κοινωνικοποίηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με ισχυρό δημόσιο παραγωγό και με ενεργειακές κοινότητες στον έλεγχο των τοπικών κοινοτήτων και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οφείλουμε να εξετάσουμε τις προοπτικές ενός κινήματος που βάζοντας ως προμετωπίδα το ενεργειακό κόστος και με μαχητικές πρακτικές, όπως η άρνηση πληρωμών, θα εξαναγκάσει την κυβέρνηση σε υποχωρήσεις.

5.4.2.5 Νερό

1. Το νερό παραμένει ως επί το πλείστον σε δημόσιο έλεγχο και υπάρχουν ισχυρές κοινωνικές αλλά και θεσμικές αντιδράσεις στην ιδιωτικοποίηση του. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση προσπαθεί να προχωρήσει και σε αυτό το πεδίο με τη δημιουργία μιας ιδιότυπης αγοράς

νερού μέσω της ένταξης των υδάτων στην αρμόδια ρυθμιστική αρχή για την ενέργεια (ΡΑΑΕΥ), τις συγχωνεύσεις των ΔΕΥΑ και τη μετατροπή τους σε ΑΕ, τη νέα ΚΥΑ τιμολόγησης που αντιμετωπίζει το νερό ως εμπόρευμα, την ίδρυση του ΟΔΥΘ ΑΕ στη Θεσσαλία ως απάντηση στις καταστροφικές πλημμύρες και τέλος τα φαραωνικά έργα που προτείνονται για την Αττική και τα νησιά, όπου συνδέουν την παροχή νερού με έργα ενέργειας που είναι στην παρούσα φάση ιδιωτικά. Αναδείξαμε πρόσφατα το θέμα με τρεις εκδηλώσεις και σκοπός είναι να συνεχίσουμε, συμβάλλοντας σε μια ευρεία πανελλαδική κοινωνική συμμαχία που με κινηματικές και δικαστικές ενέργειες θα ανατρέψει την προσπάθεια ιδιωτικοποίησης. Ακόμα πιο επιθετικό αλλά μαχητό στο σήμερα αίτημα είναι η καθολική δωρεάν παροχή των αναγκών για τη διαβίωση ποσοτήτων νερού και η δημόσια ελεύθερη πρόσβαση σε αυτό.

5.4.2.6 Μεταφορές

1. Διαχρονικά οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν προτεραιοποιήσει τη χρήση του ΙΧ. Στο πλαίσιο αυτό προχώρησαν σε συνεχή ΣΔΙΤ για τις μεγάλες εθνικές οδούς που αποφέρουν τεράστια κέρδη στο κατασκευαστικό κεφάλαιο εις βάρος των οδηγών. Το τρένο, που θα μπορούσε να είναι το πιο ασφαλές και περιβαλλοντικά φιλικό μέσο, έχει παραμεληθεί σε εγκληματικό βαθμό όπως πικρά είδαμε στα Τέμπη. Κατά τη δική μας αντίληψη, πρώτη προτεραιότητα είναι τα μέσα σταθερής τροχιάς τόσο για τις αστικές όσο και για τις υπεραστικές μετακινήσεις, επανακρατικοποιημένα, με κοινωνικό έλεγχο και με σημαντικές επενδύσεις που θα τα καταστήσουν αξιόπιστα και ασφαλή. Επιπλέον για την αστική κινητικότητα προτεραιοποιούμε τα δωρεάν και δημόσια ΜΜΜ, το ποδήλατο και το περπάτημα με προβλέψεις για τα άτομα μειωμένης κινητικότητας. Για τα νησιά το πλειοκτητικό ολιγοπώλιο κερδοσκοπεί όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Δεν γίνεται η κρατική επιδότηση των δρομολογίων να μην συνοδεύεται από αυστηρά πλαφόν στις τιμές. Επίσης έχει αξία να μελετήσουμε την προοπτική αντικατάστασης των ιδιωτών πλοιοκτητών με εταιρείας λαϊκής βάσης που θα ανήκουν στις νησιωτικές κοινότητες και θα πραγματοποιούν αυτές τα δρομολόγια με γνώμονα το κοινωνικό όφελος.

5.4.3 Για την παραγωγή και την οικονομία

1. Η σημερινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας έχει δομικά προβλήματα που αφορούν την ίδια την κατεύθυνση που εδώ και αρκετά χρόνια ακολουθείται. Η απομάκρυνση από τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, έχουν οδηγήσει σε πολύ μεγάλη ανάγκη εισαγωγών μιας σειράς προϊόντων. Η συνθήκη αυτή έχει αποτυπώσεις στη σημερινή κατάσταση (πχ ακρίβεια) και πολύ περισσότερο στο κατά πόσο δεσμεύει τη χώρα σε μία συγκεκριμένη (Ευρωπαϊκή) πορεία. Την ίδια στιγμή είναι σαφές ότι αυτή η στροφή έχει ερημώσει την ελληνική περιφέρεια όπου δεν ακμάζει ο τριτογενής τομέας, δημιουργώντας μεγάλα ζητήματα απασχόλησης και διογκώνοντας την εσωτερική μετανάστευση προς τα αστικά κέντρα.
2. Δεν αντιλαμβανόμαστε ως αυτοσκοπό την αύξηση του ΑΕΠ της χώρας, ούτε επιδιώκουμε την αύξηση της «ανταγωνιστικότητας» ώστε να αποτελεί όλο και πιο κατάλληλο έδαφος κερδοφορίας για το κεφάλαιο. Αντίθετα, στο επίκεντρο μας βρίσκεται η κάλυψη των κοινωνικών αναγκών με μετασχηματισμό των παραγωγικών σχέσεων και με περιβαλλοντικά

βιώσιμο τρόπο. Επιπλέον θεωρούμε σημαντική τη μείωση του χρόνου εργασίας και την αύξηση του ελεύθερου χρόνου. Με βάση τα παραπάνω θέτουμε τις προτεραιοποιήσεις της οικονομικής δραστηριότητας.

3. Στεκόμαστε κριτικά στη μονοκαλλιέργεια του τουρισμού, που αποτελεί μια εξαιρετικά επισφαλής και συχνά κοινωνικά διαβρωτική παραγωγική δραστηριότητα. Προτεραιοποιούμε την επένδυση σε κρίσιμες υποδομές (μεταφορές, υγεία) –που έχουν συστηματικά παραμεληθεί τα τελευταία χρόνια– και σε παραγωγικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στη διατροφική και ενεργειακή επάρκεια της χώρας με βιώσιμο περιβαλλοντικά τρόπο. Σε τομείς που ήδη υπάρχει σημαντική παραγωγική δραστηριότητα (φάρμακο, σιδηρουργεία) δίνουμε έμφαση στη δικαιότερη διανομή της παραγόμενης υπεραξίας. Η δημιουργία δημόσιων, κοινωνικά ελεγχόμενων χρηματοοικονομικών εργαλείων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή των προτεραιοτήτων αυτών. Για αυτό και είναι κομβική η κρατικοποίηση και ο δημοκρατικός κοινωνικός έλεγχος του τραπεζικού συστήματος, με άρση του κερδοσκοπικού του χαρακτήρα.
4. Είναι απαραίτητο να αναδειχθεί και να ανατραπεί η ανισότητα στο διαμοιρασμό του εισοδήματος που μετά το 2019 συνεχώς διευρύνεται. Τα κέρδη του κεφαλαίου αλλά και η ενίσχυση του εισοδήματος μέρος των μεσοστρωμάτων είναι σημαντικά. Τα κέρδη αυτά δεν επανεπενδύονται σε παραγωγικό κεφάλαιο αλλά μοιράζονται στους κεφαλαιοκράτες. Πρέπει να πάρουμε από τα κέρδη τους και αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη μαχητική οργάνωση του κόσμου της εργασίας. Από την πλευρά των κερδών πρέπει να παλέψουμε για αύξηση της φορολογίας στις μεγάλες επιχειρήσεις και στα μεγάλα εισοδήματα, πλαφόν σε τιμές και κέρδη καθώς και διάλυση των καρτέλ. Ένα δικαιότερο φορολογικό σύστημα συμπεριλαμβάνει, αύξηση του αφορολόγητου, μείωση έμμεσων φόρων και κατάργηση τους σε είδη πρώτης ανάγκης, προοδευτική φορολόγηση σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, τεκμαρτή φορολόγηση κεφαλαιουχικών περιουσιακών στοιχείων –από ένα όριο και πάνω– καθώς και φορολόγηση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.
5. Η διαφορετική λογική για την οικονομία εμπεριέχει και διαφορετική πρόταση για τη μορφή της εργασίας και τις σχέσεις παραγωγής. Η διεύρυνση του συνεταιριστικού τρόπου παραγωγής, αποτελεί τη διεύρυνση ενός υποδείγματος εργασίας χωρίς αφεντικά και φανερώνει μια ιδεολογική στροφή στα συμμετέχοντα άτομα. Η στροφή σε αυτή τη μορφή, πρέπει να συναντηθεί με τα υπόλοιπα προτάγματα της πολιτικής μας πρότασης. Πέρα δηλαδή από το αν χρειαζόμαστε συνεταιρισμούς, να αρχίσουμε να αναμετριάμαστε με το τι συνεταιρισμούς χρειαζόμαστε.

5.4.4 Για μια άλλη σχέση με το περιβάλλον

1. Η ανάγκη για μία στρατηγική απέναντι στην κλιματική κρίση γίνεται επιτακτική με βάση τις όλο και αυξανόμενες περιβαλλοντικές καταστροφές στη χώρα μας. Η άμεση πτυχή της απάντησής μας ξεκινάει από τα μέτρα αντιμετώπισης και προστασίας απέναντι στις καταστροφές αυτές. Με τον ίδιο τρόπο υπάρχουν άμεσες διεκδικήσεις για ζητήματα κλίματος

στις μεγαλουπόλεις, όπως οι χώροι πρασίνου. Την ίδια στιγμή, απαιτείται μια πιο γενική στρατηγική για το περιβαλλοντικό. Είναι σημαντικό να δηλώσουμε με αυτοπεποίθηση ότι δεν θα αποδεχτούμε την κλιματική κατάρρευση με όρους παραίτησης. Αντίθετα θα διεκδικήσουμε την αντιστροφή της με το κόστος να βαραίνει το κεφάλαιο και όχι τους εργαζόμενους –ειδικά του παγκόσμιου νότου– όπως συμβαίνει σήμερα.

2. Το ενεργειακό αποτελεί κεντρικό ζήτημα για το οποίο πρέπει να σχηματοποιήσουμε μια πρόταση. Αντιλαμβανόμαστε τη σημερινή πορεία ως αδιέξοδη και την ίδια στιγμή θεωρούμε ότι αυτό που πλασάρεται ως πράσινη ανάπτυξη –πέρα από την ασύστολη κερδοφορία– δεν αποτελεί ουσιαστική απάντηση στο πρόβλημα. Ιδιαίτερα για το θέμα των ανεμογεννητριών το περιβαλλοντικό αποτύπωμα κατασκευής και τοποθέτησης είναι στις περισσότερες περιπτώσεις πολύ υψηλό σε σχέση με το ενεργειακό όφελος. Για τις ΑΠΕ απαιτείται ένας πιο συγκεκριμένος σχεδιασμός, που να αξιοποιεί την κάθε μορφή, να αναβαθμίζει σίγουρα τον ρόλο της υδροηλεκτρικής ενέργειας και να προχωράει σε σταδιακή απεξάρτηση από τη χρήση ορυκτών καυσίμων, με την παύση κάθε συζήτησης για νέες εξορύξεις. Η παραπάνω πρόκληση, ιδιαίτερα για συγκεκριμένες περιοχές, αποτελεί και πρόκληση στο τομέα της απασχόλησης.
3. Οι επιμέρους περιβαλλοντικές καταστροφές ανοίγουν νέα επίπεδα πολιτικής διαπάλης εντός της ελληνικής κοινωνίας. Βασικό, γίνεται το ζήτημα της βιωσιμότητας, είτε μιλάμε για την αυξανόμενη θερμοκρασία στα αστικά κέντρα, τις περιοχές που πλήττονται από καταστροφές (π.χ. ύδρευση στη Μαγνησία), την ασφάλεια περιοχών που έχουν δομηθεί χωρίς μέτρα ασφαλείας αλλά και (πάλι) το ζήτημα της περιφερειακής ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η περίπτωση της Θεσσαλίας μετά τις πρόσφατες καταστροφές εγείρει τέτοια ζητήματα, λόγω της μεγάλης τάξης καταστροφής, ωστόσο για την ίδια τη Θεσσαλία το ζήτημα ύδρευσης και η λειψυδρία έθετε ζητήματα βιωσιμότητας της αγροτικής παραγωγής του κάμπου και πριν τις καταστροφές. Οι περιβαλλοντικές καταστροφές στη χώρα μας, συνδέονται εν μέρει με τη γενική εικόνα, ωστόσο αποτελούν και αυτόνομα παραδείγματα μιας «κακής» σχέσης με το περιβάλλον που πρέπει να εξορθολογιστεί.
4. Με βάση τα παραπάνω είναι απαραίτητο να μιλήσουμε για την πυροπροστασία, με ενίσχυση του υποστελεχωμένου πυροσβεστικού σώματος και με στροφή από την καταστολή στην πρόληψη με αναβάθμιση του ρόλου των δασικών υπηρεσιών. Πρέπει επίσης να μιλήσουμε και για την αντιπλημμυρική προστασία ενταγμένη σε μια περιβαλλοντική και κοινωνική αντιπλημμυρική πολιτική που θα αντιμετωπίζει τα ρέματα όχι ως διαθέσιμο χώρο αλλά θα στοχεύει στην προστασία τους και θα βασίζεται σε έναν συνολικό αντιπλημμυρικό σχεδιασμό σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού, αντί αποσπασματικών έργων με βάση το εργολαβικό και μικροπολιτικό συμφέρον.
5. Ο προταγματικός μας λόγος, πέρα από τις επιμέρους προτάσεις, πρέπει να γυρνάει σε ένα πιο γενικό δια ταύτα. Αυτό περιλαμβάνει ζητήματα της καθημερινότητας των ανθρώπων, γιατί τελικά καταλήγουν στο τι καταναλώνουμε, άρα στο τι παράγουμε, σε τι ποσότητες και με ποιον τρόπο.

6. Τέλος, πιστεύουμε ότι απαιτείται ένα νέο μοντέλο αποκεντρωμένης παραγωγής ενέργειας με κοινοτικό έλεγχο, παράλληλα με την κεντρική παραγωγή. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η ενίσχυση των δημόσιων συγκοινωνιών για τη μείωση της χρήσης αυτοκινήτου, η κατάργηση του αντι-περιβαλλοντικού νόμου Χατζηδάκη, η προστασία των περιοχών Natura καθώς και η εναντίωση σε σχέδια τουριστικής και βιομηχανικής ανάπτυξης που υποβαθμίζουν σημαντικά ολόκληρα οικοσυστήματα. Επιπλέον παλεύουμε για αποκλειστικά δημόσια διαχείριση των απορριμμάτων με άξονα τη μείωση-επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση και τη ματαίωση κάθε σχεδίου για καύση σκουπιδιών καθώς την προστασία και την επέκταση των χώρων πρασίνου στις πόλεις.

5.4.5 Ενάντια στην έμφυλη καταπίεση

1. Παρά τα πρόσφατα θετικά θεσμικά βήματα, όπως η κατοχύρωση του γάμου των ομοφυλοφίλων ζευγαριών, η έμφυλη καταπίεση κάνει συνεχώς εμφανή την παρουσία της. Οι επαναλαμβανόμενες γυναικοκτονίες είναι η κορυφή ενός παγόβουνου έμφυλης βίας που περιλαμβάνει λεκτική βία, εργασιακή ανισότητα, υποτίμηση, παρενόχληση εντός και εκτός της οικίας κ.α. . Από μεριάς μας θέλουμε να συμμετέχουμε ενεργά στον αγώνα ενάντια στην έμφυλη καταπίεση, ενισχύοντας τις δομές του φεμινιστικού κινήματος αλλά και εγκολπώνοντας φεμινιστικές πρακτικές και αιτήματα σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής παρέμβασης μας.
2. Προτεραιότητα είναι η επίθεση στην ίδια την έμφυλη καταπίεση μέσα στον κοινωνικό ιστό, ενδυναμώνοντας τα έμφυλα υποκείμενα και την αυτόνομη φωνή τους. Αυτή η παρέμβαση δεν είναι αντιπαραθετική με θεσμικές διεκδικήσεις όπως η νομική αναγνώριση του όρου «γυναικοκτονία», η ενίσχυση των δομών για κακοποιημένες γυναίκες και ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, η κατάργηση του νόμου για την υποχρεωτική συνεπιμέλεια και η ασφαλιστική κάλυψη της φυλομετάβασης. Επιπλέον, στους χώρους εργασίας αιτήματα όπως η ισότητα στις αμοιβές, η προστασία γυναικών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από διακρίσεις, η τήρηση των νομικών προβλέψεων για άδειες γονεϊκότητας και η χορήγηση άδειας σε μηνιαία βάση σε περιπτώσεις δυσμηγόρροιας, πρέπει να είναι μέρος των διεκδικήσεων μας. Τέλος, κομβική είναι και η δυναμική υπεράσπιση του δικαιώματος στην άμβλωση που αμφισβητείται από νεοσυντηρητικές δυνάμεις.

5.4.6 Για τα δικαιώματα μεταναστών/ριων

1. Η Ελλάδα και η ΕΕ διεξάγουν έναν συνεχόμενο πόλεμο εναντίον των μεταναστών με δολοφονική βία στα σύνορα, εγκλεισμό και αποκλεισμό. Τα pushbacks (απαγωγές και δολοφονίες) στο Αιγαίο και στον Έβρο είναι το πιο κραυγαλέο κομμάτι της. Οι άνθρωποι αυτοί αντιμετωπίζουν ένα πλήρως εχθρικό θεσμικό καθεστώς υποδοχής, στη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, καθώς και τις δολοφονικές ελληνικές και διεθνείς «αρχές», τα απάνθρωπα κέντρα υποδοχής, τον ελληνικό ρατσισμό ως κομμάτι της καθημερινότητάς τους. Η υπόθεση της κοινωνικής αλλαγής σε μία χώρα σαν την Ελλάδα περνάει από τη δραστηριοποίηση αυτού

του σκληρά καταπιεζόμενου κοινωνικού μπλοκ αλλά και τη διαμόρφωση ενός λόγου για την τάξη που το περιλαμβάνει.

2. Ο λόγος (συχνά και της αριστεράς) για το μεταναστευτικό είναι ο λόγος διαχείρισης ενός προβλήματος. Απέναντι σε αυτό απαιτείται μια πολύ πιο επιθετική τοποθέτηση που να απαιτεί πέρα από τις αξιοπρεπείς συνθήκες υποδοχής και μια άλλου τύπου διαδικασία ένταξης των ανθρώπων αυτών στη χώρα μας. Απέναντι σε μία λογική ενσωμάτωσης, η οποία μεταφράζεται ως μια διαδικασία ελληνοποίησης, πρέπει να υιοθετούμε μία λογική ισότιμης και κοινής συνύπαρξης, που να συνδέεται με την πραγματικότητα μιας νέας πολυπολιτισμικής χώρας της οποίας οι άνθρωποι που θα επιλέγουν να ζήσουν σε αυτή θα είναι αναπόσπαστο κομμάτι. Αυτό απαιτεί μια τομή στις παρεχόμενες εκπαιδευτικές διαδικασίες, στην εκμάθηση της γλώσσας, ενδεχομένως στην κατάρτιση, στην παροχή κατοικίας εντός των αστικών ιστών κόντρα στη λογική της γκετοποίησης. Αυτό διαπερνά και τη δική μας κοινωνική παρέμβαση σε κινηματικές δομές, χώρους εργασίας, γειτονιές ενώ αντανakλάται και στην ίδια τη στάση ζωής μας. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δώσουμε στον κοινό αγώνα με τη δεύτερη γενιά μεταναστών και προσφύγων, όπου τα γλωσσικά εμπόδια μειώνονται σημαντικά.
3. Για τα μεταναστευτικά υποκείμενα οι αγώνες που δίνονται για τα κοινά αγαθά ή την εργασία, έχουν αυξημένη σημασία αλλά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Ενδεικτικό ζήτημα είναι η αδήλωτη εργασία και αντίστοιχα η ασφάλιση, ζήτημα που σχετίζεται και με τις άδειες παραμονής. Ενώ, λοιπόν, η ανάδειξη του εγκληματικού ρόλου της Ελλάδας και της ΕΕ αποτελεί προμετωπίδα της μάχης μας, την ίδια στιγμή υπάρχει ένα πολύ μεγάλο στοίχημα ένταξης των ανθρώπων αυτών στις μάχες που δίνονται σήμερα εντός του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Στόχος μας είναι να κινηθούμε σε μια κατεύθυνση άρσης των διακρίσεων και να οικοδομήσουμε κοινούς αγώνες με μετανάστες για δικαίωμα στη στέγη, στην εργασία, στην ασφάλιση, στην τροφή, στην εκπαίδευση. Βασικό στοιχείο σε αυτό είναι η ενδυνάμωση των σχέσεων αλληλεγγύης και με υλική διάσταση. Κεντρικό σημείο είναι η καλλιέργεια της ταξικής ενότητας και ο κοινός αγώνας για την άρση των συστημικών αδικιών.
4. Η βάση εκκίνησης της θέσης μας για την κινητικότητα των ανθρώπων είναι τα ανοιχτά συνόρα. Τα κοινωνικά και εργατικά δικαιώματα δεν πλήττονται από τις εργαζόμενες άλλων λαών αλλά από τις πολιτικές του κεφαλαίου και των κρατών. Πιο ειδικά, η πρόσβαση στο άσυλο δεν μπορεί να συνεπάγεται την παράτυπη διέλευση των συνόρων, ενώ παράλληλα οφείλουμε να διεκδικούμε την κατάργηση της διοικητικής κράτησης, της φυλάκισης χωρίς την ύπαρξη ποινικής καταδίκης. Πρέπει να εξασφαλίζονται νόμιμες και ασφαλείς δίοδοι ώστε όσοι ζητούν προστασία στην Ελλάδα και στην Ευρώπη να μπορούν να το κάνουν με συντεταγμένο τρόπο. Η ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων, από δυτικό προνόμιο, θα πρέπει να γίνει καθολικό δικαίωμα.

5.4.7 Για την υπεράσπιση των δημοκρατικών δικαιωμάτων

1. Το παζλ της νεοφιλελεύθερης επίθεσης συμπληρώνει η βίαιη περιστολή των δημοκρατικών δικαιωμάτων και η προσπάθεια εδραίωσης του αυταρχισμού. Κάνουμε λόγο για δημοκρατική εκτροπή με το σκάνδαλο των υποκλοπών, ενώ η όξυνση της καταστολής των κινητοποιήσεων ειδικά μέσα και μετά από την πανδημία, ενδεικτικά στις κινητοποιήσεις για απεργούς πείνας αλλά και στις κινητοποιήσεις ενάντια στο μετρό στην πλατεία εξαρχείων, δείχνουν την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να «τελειώνει» με όσα αντιστέκονται στην εφαρμογή στρατηγικών αιχμών για τη νεοφιλελεύθερη πολιτική. Στο πλαίσιο αυτό δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τη σκλήρυνση του ποινικού νομικού πλαισίου με την ψήφιση και θέση σε ισχύ του νέου ποινικού κώδικα που αυστηροποιεί το ποινικό και σωφρονιστικό σύστημα και προτάσσει ως μόνη απάντηση στο έγκλημα τις αυστηρότερες ποινές. Σε ένα πλαίσιο που αντιλαμβανόμαστε ότι το σύστημα της «δικαιοσύνης» είναι ξεκάθαρα μεροληπτικό και ταξικό αντιλαμβανόμαστε ότι ο νέος ποινικός κώδικας έρχεται για να «τιμωρήσει» όσους αντιστέκονται.
2. Ενδεικτικό παράδειγμα η σύλληψη του Νίκου Ρωμανού για ένα αποτύπωμα σε μια σακούλα στον αντίποδα της συγκάλυψης του εγκλήματος των Τεμπών. Η περιστολή του δικαιώματος της απεργίας επίσης κι η ποινικοποίηση της δράσης των απεργών με την υπεράσπιση της απεργοσπασίας του ν. Γεωργιάδη έρχεται να συμπληρώσει το πλαίσιο ποινικοποίησης των αγώνων και τη δημιουργία μιας ασφυκτικής κατάστασης για όσες θέλουν να αρθρώσουν αντιστάσεις. Άλλωστε τα δημοκρατικά δικαιώματα για εκείνες κι εκείνους που βρίσκονται στα καμψ είναι άγνωστη έννοια εδώ και καιρό. Γι αυτό η δική μας απάντηση πρέπει να οξύνει τις αντιφάσεις πάνω στην έλλειψη ουδετερότητας από την πλευρά του συστήματος δικαιοσύνης, να αναδεικνύει τη μεροληπτικότητά του, να στέκεται και να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των κατατρεγμένων και των από τα κάτω, των όσων αγωνίζονται και το σύστημα δεν τους δίνει φωνή. Χρειάζονται μαζικές ανοιχτές πρωτοβουλίες για την υπεράσπιση των δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών όπως πχ η πρωτοβουλία δικηγόρων και νομικών αλλά και μαζική παρουσία στο δρόμο για να σπάσουμε έμπρακτα τις απαγορεύσεις και την αστυνομοκρατία. Χρειάζεται η ανάδειξη με κάθε τρόπο (εκδηλώσεις ανοιχτές συζητήσεις, κλπ) της αντιδημοκρατικής εκτροπής της κυβέρνησης, να υπερασπιζόμαστε διακηρυκτικά κι έμπρακτα όσες αγωνίστριες στοχοποιούνται και να αξιοποιούμε τόσο τις θεσμικές αντιφάσεις της «δικαιοσύνης» όσο και την εξωθεσμική παρέμβαση με εκδηλώσεις αλληλεγγύης σε διωκόμενες αγωνίστριες και μετανάστριες.

5.4.8 Για την ειρήνη και την παγκόσμια δικαιοσύνη

1. Αντιλαμβανόμαστε ότι από τον πόλεμο στην Ουκρανία μέχρι τη γενοκτονία στην Παλαιστίνη η διεθνής σκακιέρα βρίσκεται σε κίνηση. Αναγνωρίζουμε τη δεσπόζουσα θέση της Δύσης και του NATO και τη προσπάθεια εδραίωσης κι επέκτασης της επιρροής του δυτικού ιμπεριαλισμού με τελευταίο αποκορύφωμα την ανοχή και στήριξη του Ισραήλ. Ταυτόχρονα αντιλαμβανόμαστε και την ύπαρξη ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών μεταξύ του δυτικού ιμπεριαλιστικού πόλου και άλλων ανταγωνιστικών δυνάμεων που έχουν ως αποτέλεσμα το αιματοκύλισμα των λαών. Σε αυτή τη συνθήκη αναδύεται η άμεση ανάγκη ενός κινήματος που

θα μιλά για την ειρήνη αλλά και για την παγκόσμια δικαιοσύνη. Στην παρέμβαση μας θέλουμε να συνδυάσουμε την αντίθεση μας στις πολεμικές συγκρούσεις που οδηγούν σε νεκρούς για την τάξη μας αλλά και την ανάγκη για αποαποικιοποίηση του παγκόσμιου νότου και την αποκατάσταση ιστορικών αδικιών.

2. Επιδιώκουμε την έξοδο της Ελλάδας από το ΝΑΤΟ με παράλληλο κλείσιμο των βάσεων. Δεν θα ανεχτούμε καμιά συμμετοχή του ελληνικού στρατού σε επιχειρήσεις που στηρίζουν τον δυτικό ιμπεριαλισμό. Αγωνιζόμαστε να σταματήσει η κουρσα εξοπλισμών Ελλάδας-Τουρκίας και οι διαφορές να επιλυθούν με διπλωματικό τρόπο. Παλεύουμε να μειωθεί η χρηματοδότηση των αμυντικών εξοπλισμών και να δοθούν τα χρήματα αυτά για τα δημόσια αγαθά και για τις λαϊκές ανάγκες. Αγωνιζόμαστε για την ανάπτυξη ενός αντιπολεμικού κινήματος που θα υπερασπίζεται κάθε λαό που γίνεται θύμα του ιμπεριαλισμού, θα μιλά για την ειρήνη, θα στέκεται με λόγια και πράξεις στο πλευρό των προσφύγων. Για τον σκοπό αυτό πρέπει επικοινωνήσουμε και να αλληλεπιδράσουμε με αντιπολεμικές συλλογικότητες διεθνώς μέσω διεθνιστικών πλατφορμών, όπως κάναμε με το TSS και την πρωτοβουλία των Anticapitalistas, και να προσπαθήσουμε να αποκτήσουμε δεσμούς που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη διεθνιστικών δικτύων επικοινωνίας και δράσης.
3. Στην περίπτωση της Παλαιστίνης χρειάζεται με κάθε τρόπο και σε κάθε τόνο να αντιστεκόμαστε στη γενοκτονία που συνεχίζεται. Αυτό σημαίνει να παλέψουμε για την αναγνώριση του Παλαιστινιακού κράτους –που η ελληνική Βουλή έχει ήδη ομόφωνα αποφασίσει– και για να σταματήσει η στήριξη της χώρας μας στο γενοκτόνο κράτος του Ισραήλ. Σημαίνει επίσης την υιοθέτηση μαχητικών μεθόδων με άμεση δράση στο δρόμο ή ακτιβισμούς, πρακτικές μπούκοτζ προς το Ισραήλ, εκδηλώσεις –όπως αυτές που πρόσφατα οργανώσαμε– αλλά και η οικοδόμηση ενός κινήματος αλληλεγγύης που διαπερνά κάθε κοινωνικό χώρο. Για να συστηματοποιηθούν τα παραπάνω πρέπει να βρούμε τρόπους που η πολυδιάσπαση στο κίνημα αλληλεγγύης για την Παλαιστίνη στην Ελλάδα θα αρθεί. Η δημιουργία μιας ενιαίας πρωτοβουλίας πολιτικών και κοινωνικών οργανώσεων μαζί με τις ομάδες της παλαιστινιακής κοινότητας είναι το ιδανικό ζητούμενο. Μια τέτοια πρωτοβουλία θα μπορούσε να αποκτήσει κεντρική ορατότητα και να συντονίσει μεγαλύτερες δράσεις.

ΕΚΔΟΧΗ Α

5.5 Το σχέδιο της Αναμέτρησης για την επόμενη μέρα

1. Η Αναμέτρηση στα δύο χρόνια ζωής της φάνηκε ότι μπορεί να διαγράψει μια ελπιδοφόρα πορεία. Θέλουμε να ξαναβρούμε το νήμα του ενθουσιασμού της ίδρυσής μας, αλλά και να μετουσιώσουμε τις εμπειρίες των τελευταίων χρόνων, μέσα από τη συζήτησή μας, σε νέους στόχους και νέες προσπάθειες. Αυτό κρίνεται πρώτα από όλα μέσα στην ίδια την οργάνωση, το σαφές πολιτικό στίγμα της Αναμέτρησης και την υλοποίηση και τον πειραματισμό πάνω στις κατευθύνσεις της συνδιάσκεψης. Το επόμενο διάστημα στοχεύουμε στην αναβάθμιση και εξάπλωση της παρέμβασής μας μέσα στους κοινωνικούς χώρους, την συστηματοποίηση

των πολιτικών μας πρωτοβουλιών πάνω σε συγκεκριμένους άξονες και τη δημιουργία και διατύπωση του προταγματικού μας λόγου μέχρι το επίπεδο του σχεδίου. Κι αυτό γιατί αναγνωρίζουμε ότι η συγκυρία χαρακτηρίζεται τόσο από την υποχώρηση του κινήματος συνολικά όσο και από την απουσία μιας κρουστικής και δυνάμει εμπνευστικής εμφάνισης της ριζοσπαστικής αριστεράς στο πολιτικό σκηνικό με αντικαπιταλιστικό και ρηξιακό πρόσημο.

2. Θέτουμε ως στόχο την αναβάθμιση της κοινωνικής διαθεσιμότητας, των κινημάτων, την δημιουργία κοινωνικών εκπροσωπήσεων και την σχηματοποίηση των παραπάνω σε ένα διαφορετικό κοινωνικό μπλοκ. Θεωρούμε αντίστοιχα ότι αυτή η διαδικασία είναι αλληλένδετη και παράλληλη με τη δημιουργία ενός πολιτικού υποκειμένου και θέλουμε να δουλέψουμε με συγκεκριμένες κινήσεις σε αυτή την κατεύθυνση. Ωστόσο, θεωρούμε ότι και τα δύο αυτά ερωτήματα τελικά υποτάσσονται στη δυνατότητά μας να αναπτύσσουμε τις αναλύσεις μας, την πρότασή μας και τη κοινωνική και πολιτική μας παρέμβαση τα επόμενα χρόνια. Θέτουμε στόχους, αλλά καταλαβαίνουμε ότι η υλοποίησή τους προκύπτει από τις απαντήσεις που θα δώσουμε στα ανοιχτά ερωτήματα που έχουμε σκιαγραφήσει. Η περαιτέρω ένταση των ανασυνθετικών διαδικασιών για αυτό το λόγο είναι μέρος αυτού του πολιτικού σχεδίου που γεννιέται από μία πραγματική ανάγκη, έχει τα πόδια της ριζωμένα στο κοινωνικό και φιλοδοξεί να παρέμβει στο κεντρικό πολιτικό. Με αυτό τον τρόπο αναπτύσει ένα προγραμματικό λόγο με θετικό πρόσημο, πέρα από την σύγκρουση με τις κυβερνητικές πολιτικές στο σήμερα.
3. Η δυναμική επανεμφάνιση της αριστεράς μας, περνάει μέσα από την πραγματική επαφή και την ανάκτηση της πολιτικής εμπιστοσύνης του κόσμου. Αυτό κρίνεται μέσα στους ίδιους τους μαζικούς χώρους, μέσα από την οικοδόμηση ξανά συλλογικών δομών με νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά ικανών να αναδείξουν την ύπαρξη της αριστεράς που παλεύει από κοινού με τα πιο καταπιεσμένα κομμάτια τη κοινωνίας. Στόχος είναι μια αριστερά οργανικά συνδεδεμένη με τα κινήματα, που μέσα από τον αποσταθεροποιητικό ρόλο τον οποίο μπορούν αυτά να παίξουν και την επίτευξη υλικών νικών που δίνουν ξανά στον κόσμο το αίσθημα νίκης, επιχειρεί να φέρει δύναμη ξανά στα χέρια των πολλών, απέναντι στην εφαρμογή νεοφιλελεύθερων τομών.
4. Σήμερα, απέναντι σε μια αριστερά που παραπαίει μεταξύ ανεπιτυχών προσπαθειών κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης και σεχταρισμού, θέλουμε να χτίσουμε μια αριστερά που είναι εξώστρεφη και έχει κοινωνικές ρίζες, που είναι ανατρεπτική θεωρώντας ότι η θέση υπέρ των λαϊκών αναγκών οδηγεί στη ρήξη με τις κυρίαρχες πολιτικές και να οικοδομήσουμε ένα πρόπλασμα σχεδίου της ριζοσπαστικής αριστεράς που να αποφεύγει τόσο το συνθηματικό λόγο όσο και να μην οριοθετείται από το ερώτημα του αντιπάλου περί «τεχνοκρατικών λύσεων» και ρεαλιστικής πολιτικής. Το παράδειγμα του ΣΥΡΙΖΑ και το συμπέρασμα που προκύπτει αναδεικνύουν την ανάγκη ύπαρξης οργανωμένου λαού σε οποιαδήποτε προσπάθεια αναμέτρησης με το ερώτημα της πολιτικής παρέμβασης και της εξουσίας σήμερα. Παράλληλα, υπαγορεύει την υπεράσπιση της ρήξης χωρίς αστερίσκους, ως αναγκαία απόληξη των λαϊκών διεκδικήσεων και προσανατολίζεται για να οικοδομήσει τους όρους αυτής της ρήξης, δεν την υιοθετεί απλά ως σύνθημα.

5. Το προχώρημα της πολιτικής κίνησης με τους όρους που έχει περιγραφεί θεωρούμε ότι μπορεί να δημιουργήσει καλύτερες προϋποθέσεις για την υλοποίηση αυτού του σχεδίου. Μας φέρνει κοντά με συντρόφια με τα οποία έχουμε σε μεγάλο βαθμό κοινές πορείες τα τελευταία χρόνια και έχουμε συνυπάρξει, στη βάση σημαντικής συναντίληψης, στη μεθοδολογία κοινωνικής και πολιτικής παρέμβασης. Παράλληλα, θεωρούμε ότι οι κοντινές μας αναλύσεις για το σχέδιο και η κοινή βούληση να εμπλακούμε σε μια ανασυνθετική διαδικασία, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για το προχώρημα της υπόθεσης της νέας κομμουνιστικής αριστεράς. Με αυτό τον τρόπο ανανεώνεται η προγραμματική ύλη της αριστεράς, δηλαδή πτυχές του προγράμματος που έρχονται ως ανάγκη από την κοινωνική και πολιτική παρέμβαση, τον από κοινού πειραματισμό, την αλληλεπίδραση με τα κινήματα. Τέλος, μέσα σε αυτό το εγχείρημα υπάρχουν σημαντικές προϋποθέσεις για την οργανωτική ανάπτυξη και το ρίζωμα αυτού του χώρου καθώς και για την ολοένα και μεγαλύτερη ορατότητα και επιδραστικότητά του.
6. Θεωρούμε ότι η Αναμέτρηση έχει κατοχυρώσει μια μετωπική λογική σαν κριτήριο παρέμβασης μέσα στο κίνημα, στους κοινωνικούς χώρους, σε επιμέρους πολιτικές πρωτοβουλίες. Προσεγγίζοντας το ερώτημα ενός ευρέος πολιτικού μετώπου, δε βλέπουμε τη χρησιμότητα και την αξία του στο σήμερα, με τη γεωμετρία και τη στοχοθεσία με τις οποίες τίθεται μπροστά μας. Οι αδυναμίες της ελληνικής αριστεράς και τα όρια που συναντάει δείχνουν την βαθιά ανάγκη μιας νέας ποιότητας, ενός νέου σχεδίου, μιας νέας πολιτικής πρότασης. Δεν είναι ούτε τυχαίο αλλά ούτε και αδιάφορο για τη δική μας κρίση ότι οι δυνάμεις που ακολουθούν αυτήν τη πολιτική λογική (Μέρα25, ΛΑΕ) αφενός ρητά υποτιμούν το ερώτημα του πολιτικού κενού και την κουβέντα για τη νέα αριστερά, ενώ οι ίδιες φέρουν μεγάλες αποκλίσεις τόσο σε επίπεδο πολιτικής γραμμής αλλά και σε επίπεδο κουλτούρας, λειτουργίας κλπ. Την ίδια στιγμή ο τρόπος που πολιτεύονται οι εν λόγω οργανώσεις δεν επιτρέπουν την πραγματική ώσμωση των οργανώσεων σε επίπεδο βάσης στα διάφορα κοινωνικά μέτωπα και χώρους, αλλά αντίθετα η όποια σύγκλιση αποπειραθεί να συμβεί θα γίνει με όρους ηγεσιών και από τα πάνω. Αυτό στερεί και το πραγματικό επίπεδο εσωτερικής διαπάλης και μετατόπισης της ηγεμονίας και καταλήγει σε ένα γραφειοκρατικό μοντέλο μόνιμης μικροπολιτικής αντιπαράθεσης. Με αυτή την έννοια η διαμεσολάβηση της κοινωνικής και πολιτικής μας δουλειάς από αυτή τη πολιτική συνεργασία δεν θεωρούμε ότι την προωθεί αλλά την πάει πίσω.
7. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούμε ότι υπάρχουν σαφή όρια που αποτρέπουν αυτή τη στιγμή τη συνύπαρξη με τις δυο παραπάνω δυνάμεις σε ένα μετωπικό εγχείρημα. Αφενός, θεωρούμε ότι βασικός στόχος για το χώρο μας αυτή τη στιγμή είναι να μουν οι βάσεις για μια νέα, επίκαιρη, κοινωνικά χρήσιμη κομμουνιστική στρατηγική, με το βλέμμα στραμμένο στην οργάνωση των από κάτω και στην επαναφορά της ρήξης και ενός άλλου μοντέλου οργάνωσης της κοινωνίας ως πραγματικές δυνατότητες. Το ΜέΡΑ25 βρίσκεται μακριά από μια τέτοια στοχοθεσία αυτή τη στιγμή, επιλέγοντας συνήθως λογικές εκφώνησης και εξωτερικής εκπροσώπησης, και όχι επένδυσης δυνάμεων στη σκιαγράφηση ενός σχεδίου που υπερβαίνει την αντιπολιτευτική λογική. Βρίσκεται, εκ των πραγμάτων εντός του φάσματος του ρεφορμισμού, από την στιγμή που δεν το απασχολεί η χάραξη του αντιπαραθετικού δρόμου

εκείνου που θα αμφισβητήσει το κυρίαρχο. Ο εγκλωβισμός της Αναμέτρησης σε μια τέτοια συνθήκη, κατά την οποία θα στρατευτεί σε μια προσπάθεια εσώστρεφης σύνθεσης και προσπάθειας διεκδίκησης πραγμάτων εντός ενός μετώπου, θα την απομακρύνει από την πραγματική και χρήσιμη δουλειά που έχει να κάνει τα επόμενα χρόνια, τόσο στο κοινωνικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο της χαρτογράφησης του σχεδίου, προκειμένου να μπορέσει από καλύτερες θέσεις να διεκδικήσει έναν πιο αναβαθμισμένο και χρήσιμο ρόλο.

8. Αποδεχόμενες πλήρως ότι εντός ενός μετωπικού εγχειρήματος χωρούν πολλές και διαφορετικές αντιλήψεις και ιεραρχήσεις, θεωρούμε δεδομένο πως τα πολιτικά μέτωπα δεν χτίζονται εν κενώ, αλλά στη βάση συγκεκριμένων πολιτικών συμφωνιών. Για εμάς, η συμφωνία σε βασικές πλευρές του έμφυλου ζητήματος (ύπαρξη σεξισμού, ομοτρανσφοβίας και έμφυλης καταπίεσης, η αριστερά ως χώρος που επηρεάζεται από αυτή τη συνθήκη αλλά έχει ευθύνη να την ανατάσσει διαρκώς, καταγγελίες ως αποδεκτό εργαλείο κλπ) είναι θεμελιώδους σημασίας, όπως και κάθε άλλη μίνιμουμ πολιτική συμφωνία για την αριστερά, τον καπιταλισμό, το σχέδιο, που θα θεωρούνταν δεδομένη για τη συγκρότηση ενός πολιτικού σχηματισμού. Παράλληλα, είναι απαραίτητο οι χώροι και τα μορφώματα στα οποία συμμετέχουμε να μπορούν να λειτουργούν ως ασφαλείς χώροι, όπου παραβιαστικά περιστατικά μπορούν να καταγγέλλονται, να γίνονται σεβαστά και να αντιμετωπίζονται με φεμινιστική αλληλεγγύη και φροντιστικότητα. Αυτή τη στιγμή, η ΑΡΑΣ βρίσκεται πολύ μακριά από μια τέτοια λογική, με τα γεγονότα που αφορούν τις καταγγελίες του 2024 να λειτουργούν ενδεικτικά για την αδυναμία μας να διαμορφώσουμε από κοινού τις ελάχιστες απαιτούμενες συνθήκες για τη διασφάλιση της αξιοπρέπειας και της ισοτιμίας των έμφυλα καταπιεζόμενων υποκειμένων. Με δεδομένο ότι η διαδικασία του μετασχηματισμού των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων είναι εφικτή, αλλά συνήθως είναι πολύ πιο συγκρουσιακή απ' όσο περιγράφεται τελευταία, και απαιτεί συγκεκριμένα και επεξεργασμένα σημεία πίεσης και σχεδιασμό, είναι σαφές ότι δεν είμαστε σε θέση να μετασχηματίσουμε καμία δύναμη απλά και μόνο λόγω της συνύπαρξής μας μαζί της. Έτσι, με δεδομένη τη βαθιά προβληματική (και ενδεικτική της συνολικής της αντίληψης) τοποθέτηση της ΑΡΑΣ πάνω στα θέματα της έμφυλης βίας, και την έλλειψη ενός τρόπου αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος που να μην οδηγεί στην ευθεία υποτίμηση του έμφυλου ζητήματος, δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή οι όροι για τη διατύπωση μιας κεντρικής πολιτικής συμφωνίας με τις δυνάμεις της ΛΑΕ και της ΑΡΑΣ, καθώς κάτι τέτοιο θα μας πήγαινε πίσω ακόμη και από τις διακηρυγμένες μας αρχές για την αντίληψη των διαφορετικών καταπιέσεων ως ισότιμων και την κεντρικότητα των φεμινιστικών διεκδικήσεων στη δικά μας αντίληψη για την αριστερά και την κοινωνική απελευθέρωση.

9. Η Αναμέτρηση συνεχίζει να εκφράζει τη διεκδίκηση μιας άλλης κοινωνίας. Στην εποχή των μεγάλων κρίσεων θέλουμε να ξανανοίξει το παράθυρο για τους λαούς και για μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση. Δεν θέλουμε να γίνουμε μια οργάνωση αυτοαναφορική, μια οργάνωση που απλά θέλει να υπάρχει. Θέλουμε να πορευτούμε με τις αδυναμίες μας και να γίνουμε πιο χρήσιμα για τις μάχες του σήμερα και του αύριο. Θέλουμε να υπερβούμε παθογένειες όπως ο μικρογεγονισμός, οι συζητήσεις σε κλειστές αίθουσες, η παραγωγή πολιτικού σχεδίου μακριά από την κοινωνία και το κίνημα, η έγκληση αντί της σύνθεσης, η υποτίμηση πτυχών

καταπίεσης όπως φύλο/φυλή, ο σεξισμός, η υποτίμηση της κοινωνικής οικοδόμησης, της αλληλεγγύης και της αυτοοργάνωσης. Χρειάζεται διαχωρισμός από αυτά και στροφή στην εξωστρέφεια και το «χτίσιμο» συλλογικών δομών, πανελλαδικότητας, εμπάθυνση και εμπλουτισμό των πτυχών του σχεδίου ρήξης. Χρειάζεται να μην επαναλάβουμε τις αποτυχημένες συνταγές του παρελθόντος με επίκληση τον αρνητικό συσχετισμό στη συγκυρία, αλλά να παρέμβουμε στην κοινωνία για να δημιουργήσουμε τους όρους για να τον αλλάξουμε από κοινού με τις δυνάμεις που συμμαχίζονται την ως άνω ανάγκη για μια νέα σελίδα στην παρέμβαση της ριζοσπαστικής αριστεράς. Με νέα χαρά μετά τη συνδιάσκεψή μας για μια νέα αρχή.

5.6 Για την πολιτική κίνηση

1. Θεωρούμε ότι η παρούσα διεθνής και εγχώρια συγκυρία χαρακτηρίζεται από την αδυναμία του υπάρχοντος αστικού υποδείγματος, χωρίς μία ξεκάθαρη πρόταση για την επόμενη μέρα των κοινωνιών και την επόμενη φάση της κυριαρχίας των από πάνω. Το διαφαινόμενο αδιέξοδο μεταφράζεται, αν και όχι με τον ίδιο τρόπο παντού, σε πολιτικές ανακατατάξεις που δημιουργούν και θα δημιουργούν πολιτικό χώρο. Η δική μας αφήγηση για μια άλλη κοινωνία, ακόμα και σε μία περίοδο όπου οι κομμουνιστικές δυνάμεις δεν είναι ισχυρές, γίνεται ξανά επίκαιρη και αναγκαία. Το ίδιο το πολιτικό σκηνικό στην Ευρώπη και στην Ελλάδα φανερώνει το κενό εκπροσώπησης των πληττόμενων τάξεων και την ανάγκη για μία νέα μαχητική αριστερά, που θα συνδέει τη πάλη του σήμερα, με την επανεμφάνιση της εναλλακτικής. Η Αναμέτρηση τα επόμενα χρόνια επιμένει στην διαδικασία δημιουργίας, διεύρυνσης, ισχυροποίησης αυτού του χώρου, θεωρώντας ότι αυτό συνομιλεί με την ανασύνθεση όπως την έχουμε περιγράψει, αλλά και πιο συγκεκριμένα βήματα συμμαχιών για τη δημιουργία μιας Νέας Κομμουνιστικής Αριστεράς.
2. Σε αυτή τη συνθήκη, θεωρούμε θετική εξέλιξη την πρόταση την οποία φαίνεται να υιοθετούν τόσο η Μετάβαση όσο και η ΔΕΑ σε σχέση με τη δημιουργία μιας πολιτικής κίνησης που υπηρετεί αυτή τη κατεύθυνση. Θεωρούμε ότι η πρόταση αυτή, σε συνδυασμό με την τουλάχιστον ειπωμένη ανασυνθετική διάθεση, αποτελεί ουσιαστικό βήμα για την αλληλωσμήνωση ενός χώρου που είχαμε ορίσει εδώ και χρόνια, από την δημιουργία των «4ων» και που θεωρούμε ότι περιλαμβάνει συγγενικές δυνάμεις. Αυτό βασίζεται τόσο στην συγγενική οπτική για το πολιτικό σχέδιο, τη ρήξη, το μεταβατικό πρόγραμμα, την αντίληψη για το κοινωνικό καθώς και την παραδοχή του στρατηγικού κενού και την αναζήτηση μιας νέας ταυτότητας για την κομμουνιστική αριστερά. Αυτό δεν σημαίνει ότι έχουμε πλήρη ταύτιση με αυτές τις δυνάμεις, θεωρώντας ήδη από τη διάλυση των «4ων» ότι η φοβικότητά τους αποτέλεσε σημαντικό πισωγύρισμα σε μια ελπιδοφόρα διαδικασία. Για αυτό και θεωρούμε ότι μπαίνουμε σε αυτή τη διαδικασία με πίστη για ένα εν δυνάμει ελπιδοφόρο εγχείρημα, αλλά και με δικά μας κριτήρια αλλά και χωρίς να εγκαταλείπουμε την υπόθεση ανάπτυξης της Αναμέτρησης.
3. Θεωρούμε ότι αυτή η πρωτοβουλία, έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει ένα κρίσιμο βήμα για την παγίωση και την ορατότητα του χώρου μας, χτίζοντας πολύ πιο στιβαρές πολιτικές και

ταξικές εκπροσωπήσεις. Η διαδικασία αυτή έχει να κάνει με τις αναβαθμισμένες δυνατότητες κοινωνικής γείωσης σε όλη την Ελλάδα σε συνδυασμό με το κοινό κριτήριο για την κρισιμότητα της κοινωνικής δουλειάς, το ρίζωμα σε επιμέρους κοινωνικούς χώρους και την εμπλοκή σε επιμέρους κινήματα -αλλά και τη δημιουργία νέων- με υγιείς σχέσεις αλληλεπίδρασης. Την ίδια στιγμή, απαιτεί γενναία βήματα μπροστά σε επίπεδο ανάλυσης και πολιτικής πρότασης/προγράμματος, τα οποία θεωρούμε ότι η πολιτική κίνηση μπορεί να κάνει, δημιουργώντας μάλιστα και κεντρομόλες δυνάμεις προς αυτή τη διαδικασία και συσπειρώνοντας ευρύτερα δυναμικά. Τα παραπάνω μας επιτρέπουν να μιλάμε για τη συγκρότηση κοινωνικού μπλοκ που στρατεύεται στην υπόθεση της εναλλακτικής.

4. Μέσα από αυτή τη διαδικασία θεωρούμε ότι το προχώρημα του μακροπρόθεσμού μας σχεδίου επιτελείται σε τρία επίπεδα. Το πρώτο αφορά την τροφοδότηση ενός ρεύματος άνθισης των κοινωνικών κινημάτων, των επόμενων χρόνων, με συντεταγμένο τρόπο από τη πλευρά μας, αλλά την ίδια στιγμή με σεβασμό στην αυτονομία τους και με ενωτική και συντροφική διάθεση μέσα σε αυτά. Το δεύτερο αφορά τα πιο θαρραλέα βήματα μπροστά στην συζήτηση για το μεταβατικό πρόγραμμα, το σχέδιο ρήξης και τελικά την πολιτική πρόταση της αριστεράς την επόμενη μέρα. Το τρίτο αφορά ως συνολικοποίηση των παραπάνω την δημιουργία ενός νέου κομμουνιστικού ρεύματος μέσα στη κοινωνία, με πιο σαφές σχέδιο, αλλά και με νέα κουλτούρα και ποιότητα. Τελικά, αυτό το στοίχημα αφορά πέρα από το τι θα λείει και θα κάνει η κίνηση και το πως η ίδια συγκροτείται ως κίνηση του ίδιου του κόσμου που συμμετέχει σε αυτή, με ισοτιμία, συλλογικό έλεγχο, αναστοχασμό πάνω στη δημοκρατική λειτουργία κλπ.
5. Θεωρούμε ότι παρόλο που είναι αναπόφευκτο η δημιουργία της κίνησης να βασιστεί στον πυρήνα των οργανώσεων, είναι άμεση προτεραιότητα να ξεπεραστεί αυτό το στάδιο, και για την εκπροσώπηση εντός της κόσμου που θέλει να εμπλακεί αλλά και για την απελευθέρωση της πολιτικής συζήτησης με πιο οριζόντιο τρόπο. Σαν άμεσους στόχους πρέπει να θέσουμε τη δημιουργία συνελεύσεων βάσης σε πανελλαδικό επίπεδο και την σχηματοποίηση ενός μοντέλου λειτουργίας. Παράλληλα, πρέπει να δούμε πώς η κίνηση ξεκινάει να συζητάει σε άξονες για τις κατευθύνσεις εντός της συγκυρίας, αλλά και σε ότι αφορά την νέα ταυτότητα και σχέδιο του υποκειμένου. Αντιλαμβανόμαστε και έχουμε την εμπειρία συγκροτήσεων που ανέδειξαν σύνθετα ερωτήματα και αποστάσεις όταν εμπλέκονται διαφορετικοί πολιτικοί χώροι και ανένταχτα αγωνιστά συντρόφια. Θεωρούμε ότι μπορούμε να υπηρετήσουμε αυτή τη κατεύθυνση με σαφή οδοδείκτη αλλά και υπομονή και κατανόηση στις διαφορετικές προσεγγίσεις, με σεβασμό και στον κόσμο που θα εμπλακεί που δεν θα εκφράζεται από τις υπάρχουσες οργανώσεις.
6. Η επιτυχία του συγκεκριμένου εγχειρήματος κρίνεται στο βήμα μπροστά που ενδεχομένως καταφέρει προς τη δημιουργία μιας κοινής οργάνωσης και στην ανασυνθετική διαδικασία που μπορεί να τροφοδοτήσει εντός αλλά και εκτός του. Μια αναβαθμισμένη πολιτική ζύμωση εντός της αριστεράς για τα επόμενα χρόνια, αναβαθμίζει την προοπτική και ενός νέου μαζικού φορέα. Έχοντας μάθει από την εμπειρία συγκρότησης της Αναμέτρησης, και όντας αυτή τη φορά πιο συνειδητοποιημένες/οι για τα βήματα που απαιτούνται για να φτάσουμε

εκεί, εξακολουθούμε να θεωρούμε πως στόχος για το χώρο μας είναι η υπέρβαση των παρόντων σχηματισμών και τελικά η διαμόρφωση εκείνου του κοινού φορέα που θα μπορεί πραγματικά να συνενώνει τους επιμέρους αγώνες ως οργανικά τμήματά του, να είναι η φωνή τους στο κεντρικό επίπεδο και ταυτόχρονα να εμβαθύνει στα ερωτήματα μιας σύγχρονης κομμουνιστικής στρατηγικής. Στην πορεία αυτή, η υπέρβαση των οργανώσεων που ήδη βρίσκονται ήδη πολύ κοντά σε πολλά επίπεδα, ανοίγει νέα πεδία διαλόγου και κοινής πρακτικής και αμφισβητεί στην πράξη τον κατακερματισμό στο χώρο μας. Δεν θεωρούμε ότι η άθροιση δυνάμεων αποτελεί - αν και σημαντική - την κρίσιμη παράμετρο. Αντίθετα θεωρούμε ότι το ερώτημα ενός νέου κομμουνιστικού ρεύματος πολιτικά δυναμικού, κοινωνικά γειωμένου και προγραμματικά και προταγματικά ισχυροποιημένου, υπηρετείται μέσα από αυτή τη κίνηση και για αυτό μας αφορά. Κρίσιμη συνθήκη, ωστόσο, είναι η μη επανάπαυση, αλλά η συνεχώς αναβαθμισμένη συζήτηση για την πολιτική και κοινωνική παρέμβαση, τις αναλύσεις και το σχέδιο της αριστεράς που θέλουμε να οικοδομήσουμε.

ΕΚΔΟΧΗ Β

5.5 Για ένα αριστερό ριζοσπαστικό πολιτικό σχέδιο και ένα μέτωπο της ανατρεπτικής αριστεράς

1. Η συγκρότηση του κοινωνικού μπλοκ αντίστασης και ρήξης δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη συνειδητή παρέμβαση των πολιτικών υποκειμένων της Αριστεράς και του ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος. Αυτό δεν σημαίνει πως η κοινωνική σύγκρουση οφείλει να υποτάσσεται σε πολιτικά σχέδια αλλά ότι χρειάζεται μια διαδικασία διαρκούς επικοινωνίας και αλληλοτροφοδότησης κοινωνικού και πολιτικού. Τα πολιτικά μέτωπα, οργανώσεις και κόμματα, κρίνονται στο επίπεδο της συμβολής τους στη συσπείρωση πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων με στόχο τη βελτίωση του συσχετισμού δύναμης και μακροπρόθεσμα τη νικηφόρα κοινωνική αντεπίθεση με στόχο τη ρήξη. Κάθε πολιτικό σχέδιο, επομένως, έχει ως βασικά συστατικά την κατάθεση πολιτικού στόχου και την κατάθεση πρότασης συσπείρωσης κοινωνικών δυνάμεων και συγκρότησης πολιτικού υποκειμένου. Από τη μεριά μας, επιδιώκουμε να καταθέσουμε ένα αριστερό ριζοσπαστικό πολιτικό σχέδιο που βασίζεται στο κοινωνικό μπλοκ της αντίστασης και της ρήξης και στο πολιτικό μέτωπο της ανατρεπτικής αριστεράς, ως δύο πλευρές που αλληλοδιαπλέκονται αλλά δεν ταυτίζονται.
2. Το πρώτο στοίχημα για την επίτευξη αυτών είναι η ανατρεπτική κοινή δράση των πολιτικών δυνάμεων μέσα στο ίδιο το κοινωνικό κίνημα. Η έλλειψη έστω και στοιχειώδους συνεννόησης για κοινή εμφάνιση στον δρόμο έχει δράσει πολλές φορές παραλυτικά για το κίνημα, ενώ οι στιγμές της κινηματικής συμπόρευσης έχουν αποτελέσει ανάσες και ευκαιρίες ανάτασης για τον αγωνιζόμενο λαό. Απαιτείται, ωστόσο, κάτι βαθύτερο από την απλή και αυτονόητη κινηματική συνεννόηση. Απαιτείται μια συνειδητή προσπάθεια ανατρεπτικής ενότητας που συμβάλλει στο ξεδίπλωμα, την ενίσχυση, την ενότητα και την πολιτικοποίηση των αγώνων με σκοπό αυτοί να αποκτήσουν διάρκεια και ένταση που θα καταφέρει να κλονίσει την παρούσα ηγεμονία του κυρίαρχου μπλοκ δυνάμεων. Η ενότητα

αυτή δεν είναι ούτε εύκολη ούτε αυτονόητη, ούτε αυτοσκοπός. Ωστόσο, έστω και με διαφορετικές αφετηρίες και στόχους, οι δυνάμεις της Αριστεράς και του κινήματος οφείλουν να αναμετρώνται διαρκώς με αυτό το καθήκον, καθώς χωρίς τη δημιουργία ενός κοινωνικού ρεύματος το οποίο θα έχει και μια συνολική πολιτική έκφραση, δεν μπορούν οι διάσπαρτοι αγώνες να ισχυροποιηθούν και μακροπρόθεσμα να κλονίσουν την κυρίαρχη πολιτική.

3. Μέσα στο κίνημα είναι που μπορούν να δοκιμαστούν καλύτερα και πιο προωθητικά οι ενωτικές πολιτικές διεργασίες, επιδιώκοντας όχι μόνο την ενδυνάμωση των αγώνων αλλά και την πλατιά προώθηση των πιο ριζοσπαστικών αριστερών ιδεών και κινηματικών πρακτικών. Τόσο η ήττα του κυβερνητικού σχεδίου υποταγής του ΣΥΡΙΖΑ, όσο και ο κατακερματισμός και η ανεπάρκεια της υπόλοιπης αριστεράς, έχουν επιδράσει καταστροφικά στο λαϊκό κίνημα. Θα αποτελούσε μια αναγέννηση της κοινωνικής ελπίδας, μια ενωτική διεργασία στην κατεύθυνση του πολιτικού μετώπου που θα συμπεριλάμβανε όλες τις ζωντανές δυνάμεις του κινήματος που βρίσκονται διαχρονικά στην ίδια όχθη ενάντια στις μνημονιακές πολιτικές και κυβερνήσεις, τον νεοφιλελευθερισμό, την ακροδεξιά και τον καταστροφικό και πολεμικό καπιταλισμό της εποχής μας. Παρά την ανάγκη να επαναλαμβάνεται αυτός ο στόχος, ως αναγκαία συνθήκη για την κοινωνική ανατροπή, γνωρίζουμε ότι δεν θα μπορέσει να επιτευχθεί στο άμεσο επόμενο διάστημα. Το μεγαλύτερο κόμμα της ελληνικής αριστεράς, το ΚΚΕ, παρά την ενίσχυση της επιρροής του, δεν θέτει καν τον στόχο ενός μετώπου και σχεδίου ρήξης και προτείνει απλά μια συσπείρωση γύρω από τον εαυτό του. Δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, όπως η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, παρά τη σταθερή και αξιοσημείωτη παρουσία τους στο κίνημα, απέχουν πολύ από το να αποτελούν έναν ελκυστικό χώρο συσπείρωσης δυνάμεων και βρίσκονται σε φάση πολιτικής και οργανωτικής αποδυνάμωσης, σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας και της απροθυμίας τους να επικοινωνήσουν με την ανάγκη ανατρεπτικής μετωπικής πολιτικής. Άλλες συλλογικότητες και ομάδες με ενδιαφέρον και δράση σε επιμέρους κινήματα ή θεματικές, είτε λόγω αδυναμίας είτε από πολιτική επιλογή, βρίσκονται εκτός μιας συζήτησης για μια συνολική μετωπική πρόταση.
4. Παρά τις προφανείς δυσκολίες, εμείς θεωρούμε πως η πρόταση και η συμβολή στην προσπάθεια για ένα πολιτικό μέτωπο της ανατρεπτικής αριστεράς είναι σήμερα αναγκαία. Μπορεί να συγκρούεται με επιλογές των πολιτικών δυνάμεων, μπορεί να αντιμετωπίζεται με διστακτικότητα από αρκετούς ανθρώπους, όμως επικοινωνεί με τις ελπίδες του ευρύτερου αγωνιζόμενου κόσμου της κοινωνικής αριστεράς και μπορεί να αναπτερώσει το ενδιαφέρον για τις πολιτικές διεργασίες και τη στράτευση σε πολιτικά σχέδια. Υπό αυτό το πρίσμα, το επόμενο διάστημα θέλουμε να συνεχίσουμε και να εντείνουμε τις διεργασίες και τις συζητήσεις για τη μετωπική συμπόρευση της ανατρεπτικής Αριστεράς, με όσες δυνάμεις και αγωνιστές/τριες αποδέχονται αυτό τον στόχο και επιλέγουν να κινηθούν προς αυτόν. Οι συζητήσεις που έγιναν πριν από τις ευρωεκλογές του 2024 μέσα από κείμενα, εκδηλώσεις, συνελεύσεις και επαφές οργανώσεων, αν και δεν οδήγησαν σε μια κοινή εκλογική παρέμβαση, έδειξαν πως υπάρχει το έδαφος για τη διαμόρφωση ενός επαρκούς αρχικού πλαισίου πολιτικής συμφωνίας ως προς το πολιτικό περιεχόμενο. Σε αυτή την κατεύθυνση, θέλουμε να εκκινήσουν εκ νέου διαδικασίες πολιτικής συζήτησης και κοινής δράσης τόσο με τις δυνάμεις της ενωτικής πρωτοβουλίας ΜΕΡΑ 25- Ανατρεπτική Οικολογική Αριστερά όσο

και με άλλες δυνάμεις και αγωνιστές/τριες που επιθυμούν να συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση, στη βάση μιας πολιτικής συμφωνίας που δεν θα δημιουργεί εξ ορισμού διαχωρισμούς, αποκλεισμούς και τείχη και θα επιδιώκει τη μεγαλύτερη δυνατή ευρύτητα, απεύθυνση και εξωστρέφεια

5. Μέσα στις μαζικές διαδικασίες μετωπικών συμπορεύσεων, οι πολιτικές δυνάμεις μπορούν και πρέπει να διατηρούν την πολιτική αυτοτέλεια και φυσιογνωμία τους, τουλάχιστον μέχρι να επιτευχθούν ανώτερα επίπεδα πολιτικής συμφωνίας, θέτοντας τα σε «δοκιμασία» μέσα στην πολιτική κίνηση ευρύτερων υποκειμένων. Μια τέτοια φυσιογνωμία, δομικά μετωπική και ανασυνθετική, που αναπτύσσει δημιουργικά τόσο την οργάνωση όσο και το μέτωπο, μπορεί να φέρει οργανωτική ενδυνάμωση στην προσπάθεια μιας νέας κομμουνιστικής Αριστεράς. Επιπλέον, μια τέτοια φυσιογνωμία συμβάλλει στην ενδυνάμωση των ανατρεπτικών θέσεων και δράσεων εντός των ριζοσπαστικών μετώπων στα οποία η αντικαπιταλιστική ηγεμονία θα είναι διακύβευμα. Υπό αυτό το πρίσμα, εργαζόμαστε σταθερά στην κατεύθυνση της επίτευξης κοινού βηματισμού με τις δυνάμεις της Μετάβασης και της ΔΕΑ, όπως και με άλλες δυνάμεις που βρισκόμαστε σε συνομιλίες και κοινές προσπάθειες το τελευταίο διάστημα, όπως το Δίκτυο, η ΑΠΟ, η ΚΕΜΑ κ.α., εφόσον έχουν τη διάθεση να συμβάλουν στην οικοδόμηση ενός μετώπου με τα χαρακτηριστικά και χωρίς τους αποκλεισμούς και τις οριοθετήσεις που περιγράφουμε ανωτέρω και χωρίς βέβαια η μετωπική πολιτική να περιορίζεται σε αυτές. Στόχος μας είναι να συνδιαμορφώσουμε ένα πλαίσιο προωθημένης πολιτικής συμφωνίας (με ανοιχτό και το ερώτημα της βαθύτερης πολιτικής ενοποίησης) και να συναποτελέσουμε έναν πόλο σύγχρονης κομμουνιστικής αναφοράς μέσα στο μέτωπο της ανατρεπτικής αριστεράς. Μια τέτοια διαδικασία μπορεί να αναπτύσσεται μέσα από διαδικασίες βάσης και πολιτικές επεξεργασίες, παράλληλα με τη συμβολή στο πολιτικό μέτωπο, δίνοντας χώρο και προοπτική σε αγωνίστριες που αναζητούν σε κατεύθυνση ενωτική αλλά ταυτόχρονα κομμουνιστικής αναφοράς.
6. Η μετωπική συμπόρευση επιδιώκει να δημιουργήσει ένα σταθερό πλαίσιο διαλόγου και κοινής δράσης ανάμεσα στις δυνάμεις που συσπειρώνονται γύρω από την προσπάθεια της Αναμέτρησης και των άλλων συμμάχων δυνάμεων, σε δυνάμεις γύρω από το ΜΕΡΑ25 και τη ΛΑΕ. Γενικότερα, απευθύνεται σε όλες τις άλλες δυνάμεις της ριζοσπαστικής εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς που το επιθυμούν αλλά και κυρίως στον ευρύ ανένταχτο κόσμο της Αριστεράς που προσβλέπει σε τέτοιες πρωτοβουλίες και κινείται εκτός ή στα όρια των πολιτικών δυνάμεων. Η πρότασή μας αναγνωρίζει τους υφιστάμενους πολιτικούς συσχετισμούς, τόσο στη «μεγάλη εικόνα» όσο και στον χώρο της Αριστεράς. Για τον λόγο αυτό δεν προσβλέπει σε καμία μάχη μικροηγεμονισμών αλλά ούτε σε μια απλή πρόσδεση σε υφιστάμενα σχέδια, τα οποία αν και έχουν μια δεδομένη και σημαντική επιρροή, απέχουν από το να καλύπτουν το πολιτικό κενό. Η πρόταση μας δεν ταυτίζεται με κάποια συγκεκριμένη πρόταση πολιτικής δομής, κάτι για το οποίο απαιτείται χρόνος συζητήσεων. Στο πλαίσιο της συσπείρωσης δυνάμεων, είναι αναγκαίες οι κοινές πρακτικές και πολιτικές παρεμβάσεις που θα ορίζουν μια πολιτική και εκλογική συμμαχία, θα φέρουν μια δημιουργική όσμωση δυνάμεων και θα εγγυώνται συγχρόνως τη δημοκρατική συνύπαρξη και τον διάλογο των διαφορετικών προσεγγίσεων.

7. Η μετωπική συμπόρευση περνάει μέσα από κοινό βηματισμό σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο με το σύνολο των δυνάμεων που ενδιαφέρονται για μία τέτοια διαδικασία πάνω στα επίδικα των σημερινών πραγματικών συνθηκών. Επιδιώκουμε τη λήψη πρωτοβουλιών για τα ζητήματα της υποτίμησης της εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων, της διάλυσης του λαϊκού εισοδήματος μέσω της ακρίβειας, της πολεμικής απειλής και της αποχώρησης της Ελλάδας από τους ευρωατλαντικούς σχεδιασμούς και της αντιμετώπισης της κλιματικής κατάρρευσης. Οι παραπάνω συνεργασίες επιθυμούμε να εστιάσουν στην ενδυνάμωση υπαρκτών και τη δημιουργία νέων κοινωνικών εκπροσωπήσεων, τη μεταφορά των επίδικων αυτών στο κεντρικό πολιτικό επίπεδο καθώς και το προχώρημα των βημάτων για τη συγκρότηση του αναγκαίου μετώπου της ριζοσπαστικής αριστεράς. Η διαδικασία αυτή δεν είναι από μόνη της ικανή αλλά είναι αναγκαία προκειμένου να παράξει νέες συγκλίσεις με το σύνολο των δυνάμεων που συμμετέχουν σε μία τέτοια προσπάθεια.
8. Η παραπάνω διαδικασία συνδέεται αλλά δεν περιορίζεται σε μια συζήτηση για ενδεχόμενη εκλογική συνεργασία στις εκλογές των επόμενων ετών. Φυσικά κάτι τέτοιο θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρώτο πεδίο δοκιμασίας, όπως επιχειρήθηκε στις ευρωεκλογές, ωστόσο η συνολική μετωπική λογική της Αναμέτρησης συνδέεται πρωταρχικά με τον στόχο της συγκρότησης του κοινωνικού και πολιτικού μπλοκ της ρήξης. Υπό αυτό το πρίσμα, είναι ευρύτερη πολιτική επιδίωξη και δεν εξαντλείται σε μια εκλογική συγκυρία ή σε ορισμένες πολιτικές εξελίξεις. Επιδιώκουμε να μπούμε σε μια τέτοια συζήτηση που να είναι πλατιά, παραγωγική και στην προοπτική οικοδόμησης και όχι σε ένα νέο γύρο αέναων συζητήσεων μεταξύ πολιτικών ηγεσιών. Επιδιώκουμε να συμβάλλουμε με τις καλύτερες πλευρές μας σε αυτή την προσπάθεια αλλά ταυτόχρονα να μάθουμε, να εμπνεύσουμε και να εμπνευστούμε, να συνδιαμορφώσουμε ή και να αντιπαρατεθούμε όπου απαιτείται. Τους επόμενους μήνες, χωρίς βιασύνη ούτε αργοπορία και μακριά από περιχαράκωσεις, θα επιδιώξουμε τη διεξαγωγή σε όλη την Ελλάδα συζητήσεων και συνελεύσεων για την επεξεργασία του προγράμματος και το προχώρημα των διαδικασιών τόσο με τις δυνάμεις της Ενωτικής Πρωτοβουλίας όσο και με τη Μετάβαση, τη ΔΕΑ, το Δίκτυο και με όσες ακόμα δυνάμεις και ανένταχτες(οι) αγωνιστ(τρι)ες ενδιαφέρονται να συμβάλλουν σε αυτή την κατεύθυνση.

ΕΚΔΟΧΗ Γ

5.5 Για την κεντρική πολιτική παρέμβαση

Γενικές παραδοχές

Αναγνωρίζαμε ήδη από την ιδρυτική μας συνδιάσκεψη πως η παρέμβαση στο πολιτικό επίπεδο της ταξικής πάλης δεν περιορίζεται στην “κεντρικοπολιτική παρέμβαση” και ειδικότερα την παρέμβαση στις κοινοβουλευτικές εκλογές, αφού στο “πολιτικό” συμπυκνώνονται πολύ ευρύτερες διεργασίες, ενώ και το κίνημα μπορεί να έχει πολιτικά αιτήματα ή και να καθορίζει την κεντρική πολιτική ατζέντα. Την ίδια στιγμή όμως, η παρέμβαση στις κεντρικές εκλογικές μάχες και η μονιμότερη απεύθυνση και με τέτοιους

όρους είναι εξαιρετικά σημαντική. Από τη μία, επιτρέπει να συνδέονται τα επιμέρους κοινωνικά και πολιτικά αιτήματα, να φτάνουν σε ευρύτερα ακροατήρια, να παράγουν αυξημένες πιέσεις, διανοίγοντας μεγαλύτερες δυνατότητες επίτευξης νικών στο σήμερα. Από την άλλη, επιτρέπει την διευρυμένη επικοινωνία με τα πιο πολιτικοποιημένα δυναμικά των επιμέρους κοινωνικοπολιτικών συσπειρώσεων (σχημάτων, πρωτοβουλιών κλπ) και επομένως τη μονιμότερη πολιτική σχέση μαζί τους, διευκολύνοντας την οργάνωσή τους σε πολιτικό φορέα που θα μπορεί να λειτουργεί και ως πολιτικό αντίπαλο δέος σε περιόδους “άμυνας” αλλά και ως δυνητικός πολιτικός οργανωτής της διεκδίκησης εξουσίας σε περιόδους αμφισβήτησης της αστικής εξουσίας. Σε κάθε περίπτωση, αυτή μας η παρέμβαση χρειάζεται να εντάσσεται στη συνολικότερη στρατηγική μας, όπως εξάλλου και κάθε “τακτική” κίνηση, και δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως πρόσκαιρη επιλογή.

Στη σημερινή συγκυρία

Τα παραπάνω διαχρονικά στοιχεία, και η επιμονή μας στην αναζωογόνηση της προοπτικής μιας άλλης -κομμουνιστικής- οργάνωσης της κοινωνίας, καθιστούν αναγκαία τη συγκρότηση πολιτικού χώρου της μαχόμενης αριστεράς που θα αναλάβει τα παραπάνω καθήκοντα. Επιπλέον, υπάρχουν κεντρικά χαρακτηριστικά της σημερινής συγκυρίας, στα οποία έχουμε ήδη αναφερθεί, και καθιστούν ακόμα πιο άμεση την ανάγκη πολιτικών μορφών που θα επαναφέρουν το ερώτημα σοσιαλιστικού μετασχηματισμού: α) απουσία έστω και μερικώς ηγεμονικού καπιταλιστικού αφηγήματος για τις εργαζόμενες τάξεις, β) αδυναμία ανασυγκρότησης της ομαλώς διευρυνόμενης αναπαραγωγής του κεφαλαίου στην Ελλάδα, γ) παραμένουσα κρίση πολιτικής εκπροσώπησης όπως αποτυπώνεται και στα τεράστια ποσοστά της εκλογικής αποχής, παρά την πολιτική σταθεροποίηση του αστικού μπλοκ μετά το 2015, δ) πολεμικά ξεσπάσματα, ε) πολλαπλές κρίσεις (με πιο εκκωφαντική σε αυτήν τη φάση την κλιματική). Σε αυτή την περίοδο, ο αστικός συνασπισμός εξουσίας στην Ελλάδα συνεχίζει να εφαρμόζει το σχέδιό του, ένα σχέδιο έντασης της εργασιακής εκμετάλλευσης, επαν-επέκτασης της σφαίρας των εμπορευμάτων σε αγαθά που είχαν αποσπαστεί από τη λειτουργία της αγοράς, την υφαρπαγή δημόσιου πλούτου και λαϊκών περιουσιών, και περιστολής των δημοκρατικών δικαιωμάτων, και επομένως και των “νόμιμων” πρακτικών της ταξικής πάλης. Το σχέδιο αυτό δεν ικανοποιεί μόνο το μεγάλο κεφάλαιο, αλλά και άλλες κοινωνικές τάξεις και μερίδες που εντάσσονται σήμερα στον αστικό συνασπισμό εξουσίας ή τον στηρίζουν. Την ίδια στιγμή όμως, είναι πλέον προφανές ότι αυτό το σχέδιο δεν μπορεί να γίνει ηγεμονικό, δηλαδή να παρουσιαστεί ως συμφέρον για τις λαϊκές τάξεις και την κοινωνική πλειοψηφία, και για αυτό συνδυάζεται με την ένταση της πειθάρχησης. Παρά τις παραπάνω διαπιστώσεις, δεν αγνοούμε τον υπαρκτό συσχετισμό δύναμης και την ραγδαία υποχώρηση της Αριστεράς μετά το 2015.

Η διπλή οριοθέτηση από τον κοινοβουλευτισμό-κυβερνητισμό και τον αριστερισμό

Σε αυτή την πορεία χρειάζεται να κρατάμε μια διπλή οριοθέτηση, τόσο από λογικές κυβερνητισμού - κοινοβουλευτισμού όσο και από προσεγγίσεις που δεν προσβλέπουν στην απόσπαση νικών στο σήμερα, και δεν προσδιορίζουν μια απτή ανατρεπτική στρατηγική (εκδοχές αριστερισμού). Οι λογικές του σημερινού κυβερνητισμού -

κοινοβουλευτισμού τείνουν να μετατρέπουν την ενδεχόμενη κατάληψη της κυβερνητικής εξουσίας από κόμβο μιας ανατρεπτικής διαδικασίας σε τελικό στόχο, αδιαφορώντας πλήρως για την αναγκαία συνθήκη δημιουργίας σύγχρονων μορφών δυαδικής εξουσίας, που θα προστατέψουν τόσο από την ενσωμάτωση (με την ανάληψη εξουσιών από αυτοοργανωμένες θεσμικές μορφές των εργαζόμενων τάξεων) όσο και από τη συντριβή (από τους κρατικούς μηχανισμούς). Στο ίδιο πλαίσιο, οδηγούνται στην υποτίμηση της παρέμβασης στο κίνημα, και της σημασίας συγκρότησης κοινωνικο-πολιτικών συσπειρώσεων (σχημάτων και πρωτοβουλιών). Ειδικά μετά το 2015 διδαχθήκαμε ξανά πως η κατάληψη της κυβερνητικής εξουσίας χωρίς την οργάνωση σε επίπεδο βάσης που θα μπορεί να επιβάλλει φιλολαϊκές μεταρρυθμίσεις και θα αποσοβήσει ή θα αντιμετωπίσει την αστική αντίδραση, είναι πρακτικά καταδικασμένη να οδηγήσει στην ενσωμάτωση ή σε τραγωδίες. Από την άλλη, υπάρχουν προσεγγίσεις που τείνουν να αντιμετωπίζουν το σοσιαλισμό ως σύνθημα, δυσκολεύονται να αρθρώσουν αιτήματα ως κρίκους ενός μεταβατικού προγράμματος, ξορκίζουν τον κόμβο της ενδεχόμενης κατάληψης της κυβερνητικής εξουσίας, και συχνά καταλήγουν να αρκούνται στην παρέμβαση στο κίνημα. Στο ίδιο πλαίσιο, δυσκολεύονται να αντιληφθούν πως η αντίθεση κεφαλαίου - εργασίας δεν εμφανίζεται “καθαρή” στα ερωτήματα που διχοτομούν την κοινωνία, και καθήκον της Αριστεράς είναι να παρεμβαίνει και να πολιτικοποιεί αυτά τα ερωτήματα. Καταλήγουν έτσι να αναμένουν τη διαμόρφωση των όρων ενός ανατρεπτικού ξεσπάσματος στο απώτερο μέλλον.

Ενδεχομένως τα ερωτήματα αυτά φαντάζουν “μακρινά” στο σημερινό συσχετισμό δύναμης, αλλά έχει φανεί πως η περιγραφή ενός άλλου δρόμου για τους “από κάτω” είναι αναγκαία για να εμπνεύσει και τους αμυντικούς αλλά και τους διεκδικητικούς αγώνες στο σήμερα. Μια τέτοια προσέγγιση, με αντίστοιχα πολιτικά εργαλεία και δομές, μπορεί να ανοίξει το δρόμο σε μαζικότερη κοινωνική απεύθυνση, στοχεύοντας να προσεγγίσει και το μεγάλο τμήμα των “από κάτω” που και εκλογικά απέχει, και συνολικότερα δεν εκφράζεται από τους σημερινούς πολιτικούς φορείς.

Πολιτικοί στόχοι, μεθοδολογίες, και κριτήρια

Στις βάσεις που έθετε και η ιδρυτική μας συνδιάσκεψη, οφείλουμε να ανανεώσουμε λοιπόν τις κατευθύνσεις και τις μεθόδους για να βάλουμε σε κίνηση το σχέδιο της παρέμβασής μας στο “κεντριοπολιτικό” και το εκλογικό σκέλος της πολιτικής πάλης, παράλληλα με την αναγκαία ανασυγκρότηση της ίδιας της Αναμέτρησης, και την ανάπτυξή της. Αυτές οι θέσεις έχουν τη φιλοδοξία να αποτελέσουν τα κοινά μας κριτήρια για τη συνέχεια, υπό την έννοια ότι θα καθορίσουν τις κινήσεις μας, αλλά και τις ενδεχόμενες συμμαχίες σε αυτή την πορεία.

- Το άνοιγμα του δρόμου για τη συγκρότηση του κοινωνικού και πολιτικού μπλοκ της ανατροπής. Η φιλοδοξία αυτή θέτει μια σειρά από καθήκοντα: Αρχικά, να επιχειρεί -στο βαθμό που της αναλογεί- να εκφράσει σε επίπεδο προγράμματος αλλά και να οργανώσει σε επίπεδο αγώνων, τόσο τα ταξικά συμφέροντα των εργαζόμενων τάξεων -δηλαδή όσων ζουν από την εργασία τους και όχι από την ιδιοκτησία-, και

ειδικά, εκείνων των κομματιών της που υφίστανται πολλαπλές κοινωνικές καταπιέσεις, όπως φυλετικές και έμφυλες καταπιέσεις. Παράλληλα, να έχει επίγνωση ότι υπάρχουν αντιθέσεις και εντός αυτού του δυνητικού μπλοκ, λόγω των προσδοκιών, βιωμάτων και αιτημάτων του. Η επίγνωση αυτή οφείλει να οδηγεί στην ιεράρχηση και την προώθηση των αιτημάτων των πιο καταπιεσμένων ταξικών στρωμάτων και τμημάτων αυτού του μπλοκ. Στην ίδια κατεύθυνση, έχει σημασία να φιλοδοξεί να παρέμβει και με όρους κινήματος στην κεντρική πολιτική σκηνή, σε όλες τις αντίστοιχες κοινωνικές αντιθέσεις που αναδεικνύονται (όπως δείχνουν και άλλες εμπειρίες στη δυτική και κεντρική Ευρώπη που επέτρεψαν σε δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς να διεμβολίσουν το κεντρικοπολιτικό σκηνικό· με πιο πρόσφατα το παράδειγμα του PtB στο Βέλγιο, και την παρέμβαση του ΚΚ Αυστρίας στο ζήτημα της στέγης, γεγονός που του έδωσε τη δυνατότητα να εκλέξει μέχρι και δήμαρχο στην πόλη του Graz. Ακόμα και αν διαφωνούμε σε θέσεις τους, τα παραδείγματα αυτά δείχνουν πώς η κοινωνική παρέμβαση και γείωση είναι ικανή να φέρνει και την ορατότητα)

- Κομβικό στοιχείο αποτελεί η αντίληψη που έχουμε περιγράψει για το μεταβατικό πρόγραμμα, ως ένα πρόγραμμα όχι τεχνοκρατικού χαρακτήρα, αλλά που συμπυκνώνει και πολιτικοποιεί διεκδικήσεις των αγωνιζόμενων κοινωνικών υποκειμένων στο σήμερα, διεκδικήσεις που όμως ταυτόχρονα αμφισβητούν το υπάρχον οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο και λειτουργούν ως οδοδείκτης για μια άλλη κοινωνική οργάνωση, ειδικά σε περιόδους ευρύτερης κρίσης του καπιταλιστικού υποδείγματος. Πέραν του ίδιου του στόχου, πλευρές του προγράμματος ενδέχεται να είναι λιγότερο ή περισσότερο προωθημένες, εφόσον υπάρχει αντίστοιχη ιστορική εμπειρία στην Ελλάδα (πχ ενιαίος δημόσιος φορέας παραγωγής και διανομής ενέργειας μέχρι πρόσφατα) ή υλοποιούνται σε άλλες χώρες ή έχουν υπάρξει ως επιτυχημένα παραδείγματα (από την οργάνωση της πρωτοβάθμιας υγείας στην Κούβα και τη συζήτηση για τη μείωση ωρών εργασίας σε πολλές χώρες, μέχρι πλευρές του “κράτους πρόνοιας” όπου υπάρχει σημαντική ανάληψη βαρών της αναπαραγωγής από δημόσιες υπηρεσίες σε σκανδιναβικές χώρες). Την ίδια στιγμή όμως υπάρχουν και ορισμένες σταθερές θέσεις που χρειάζεται να διασφαλίζουμε, με βάση και την πρόσφατη ιστορική εμπειρία, όπως η ρήξη με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αιχμές ενός τέτοιου προγράμματος που θα βγαίνουν ως προμετωπίδα σε ενδεχόμενες εκλογικές μάχες, ενδεχομένως να είναι διαφορετικές.
- Η παρέμβαση αυτή χρειάζεται να υπηρετεί μια νέα ενότητα του “κοινωνικού” με το “πολιτικό”. Αυτό σημαίνει να ρίχνει το βάρος στην πρωτοβάθμια συγκρότηση της ριζοσπαστικής Αριστεράς, να συνομιλεί με τις κοινωνικές πρωτοβουλίες και κοινωνικο-πολιτικές συσπειρώσεις στις οποίες συμμετέχουμε, να επιχειρεί να τις διευρύνει (να μεγαλώνει δηλαδή τις υπάρχουσες και να δημιουργεί νέες), να αλληληλοτροφοδοτείται με αυτές σε αιτήματα αλλά και σε πρακτικές. Η κατεύθυνση αυτή βάζει επομένως ως κριτήριο και τη συμπίεση πρωτίστως με

τις πολιτικές δυνάμεις με τις οποίες μοιραζόμαστε θέσεις και πρακτικές και στο κίνημα. Επιπλέον, αυτή η μεθοδολογία μπορεί να πετύχει και τη διασύνδεση με τα πιο πρωτοπόρα δυναμικά, που αναφέραμε εισαγωγικά. Περιορίζοντας την διαρκή αναζήτηση “συνθέσεων” που τελικά καταλήγουν σε παιχνίδι ισορροπιών και μικρο-συσχετισμών δύναμης μεταξύ των οργανώσεων, και φιλοδοξώντας να ανοίξει αυτή τη διαδικασία σε ευρύτερα αγωνιστικά δυναμικά. Χωρίς να απασχολείται μόνο από μια αέναη εκλογική προετοιμασία που τελικά δρα επιβλαβώς και στο κίνημα και στις ίδιες τις πιθανότητες επιτυχίας μιας εκλογικής παρέμβασης. Μια τέτοια προσέγγιση είναι κατά τη γνώμη μας και το πιο εύφορο έδαφος για να ανθίσουν οι επόμενες ανασυνθετικές διεργασίες.

- Υπερασπιζόμενες μια διαφορετική φυσιογνωμία, λειτουργία και αισθητική: Μια φυσιογνωμία που σέβεται την αυτονομία των κοινωνικών κινήματων και επιχειρεί να τα ενισχύσει. Που επιδεικνύει συντροφικότητα απέναντι στις άλλες εκδοχές αριστεράς, και προωθεί την αλληλεγγύη μεταξύ του αγωνιζόμενου κόσμου. Με την επίγνωση της σημασίας του στίγματος των εκπροσωπήσεων: Οι εκπροσωπήσεις χρειάζεται να αντανακλούν τα χαρακτηριστικά του κόσμου που φιλοδοξούμε να οργανώσουμε, δηλαδή του κόσμου της εργασίας, της επισφάλειας, της ανεργίας, της νεολαίας, του κόσμου που υφίσταται τις έμφυλες καταπιέσεις, των απόμαχων της δουλειάς, του κόσμου που κινητοποιείται για το περιβάλλον και τους δημόσιους χώρους, τους αγωνιστές των δημοκρατικών δικαιωμάτων. Δίνοντας βήμα σε ανθρώπους που ανήκουν σε αυτά τα τμήματα, ενθαρρύνουμε την οργανική συμμετοχή τους, και έτσι μπορεί να δημιουργηθεί ένα νέο πλουραλιστικό κράμα, από κόσμο που μπορεί να θεωρούσε προηγουμένως ότι δεν έχει πολλά κοινά. (Ένα χαρακτηριστικό ιστορικό παράδειγμα είναι οι *“Lesbians and Gays Support the Miners”* στη μεγάλη απεργία των μεταλλωρύχων). Γνωρίζουμε ότι ο κόσμος των πιο καταπιεσμένων στρωμάτων έχει περιορισμένους πόρους για να λειτουργήσει σε θέσεις εκπροσώπησης, επομένως χρειάζεται συλλογική μέριμνα σε αυτή την κατεύθυνση.

Με αξιοποίηση των σύγχρονων μέσων και μορφών επικοινωνίας -και αντίστοιχη αισθητική και στίγμα- για τη μετάδοση των διεκδικήσεων και την πρόκληση ρωγμών στο κυρίαρχο σκηνικό της ενημέρωσης, χωρίς να ξεχνάμε ότι η επικοινωνία δεν μπορεί να υποκαταστήσει την πολιτική.

Με μια λειτουργία που φτιάχνει τις απαραίτητες δομές ισότιμης εμπλοκής, στην κατεύθυνση ισότιμης συμμετοχής σε πολιτικό φορέα, επιχειρώντας από τη μία να υπερβεί τα “στεγανά” των υπάρχουσών οργανώσεων, διαχωριζόμενη ταυτόχρονα πλήρως από αρχηγικές και προσωποκεντρικές λογικές. Με διαδικασίες λήψης αποφάσεων που λαμβάνουν υπόψη τους χρόνους και τις ανάγκες των συμμετεχουσών.

Το κριτήριο αυτό δεν είναι απλώς ζήτημα “ταυτότητας”, είναι η προϋπόθεση για μια εικόνα και μια φιλόξενη λειτουργία που μπορεί να οργανώσει και να εμπλέξει όσο το δυνατόν ευρύτερο κόσμο, αντί να κλείνεται στους “πιο προνομιούχους μεταξύ

μας”, τους “πιο αποφασισμένους” που “αντέχουν” εξαντλητικές διαδικασίες ενδοαριστερών αντιπαραθέσεων.

Το κεντρικό πολιτικό μας σχέδιο για το επόμενο διάστημα

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια θα βάλουμε μπροστά το αμέσως επόμενο διάστημα τη διαδικασία συγκρότησης πολιτικού χώρου, στην κατεύθυνση δημιουργίας πολιτικού φορέα. Τα δύο πρώτα βασικά καθήκοντα που θέτουμε, είναι α) ένας μονιμότερος και βαθύτερος συντονισμός στο κίνημα -ακριβώς στη λογική της ενίσχυσης της πρωτοβάθμιας συγκρότησης της Αριστεράς-, και β) η συλλογική εκπόνηση ενός μεταβατικού προγράμματος στην κατεύθυνση που ήδη περιγράψαμε, αξιοποιώντας και την εμπειρία των δημοτικών σχημάτων. Συλλογική διαμόρφωση προγραμματικών αξόνων, ομάδες εργασίας για κάθε θεματική, συλλογική συζήτηση και έγκριση στο πέρας της διαδικασίας.

Έχουμε επίγνωση ότι αυτή η διαδικασία περνάει και από τις οργανωμένες δυνάμεις της Αριστεράς, επομένως θα απευθυνθούμε σε όσες θεωρούμε ότι ενδέχεται να ανταποκριθούν στην παραπάνω μεθοδολογία. Η Μετάβαση, με την οποία μοιραζόμαστε κοινές αντιλήψεις στο κίνημα, συνυπάρχουμε σε σχήματα κοινωνικών χώρων και πρωτοβουλίες (σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα αναβαθμισμένα, όπως πχ. στο φοιτητικό που έχουμε κοινή δικτύωση ή στο αντιρατσιστικό φεστιβάλ Θεσσαλονίκης που σε μεγάλο βαθμό επετεύχθη χάρη ακριβώς στην συνύπαρξη μας και σε δημοτικά σχήματα, όπως στην Πόλη Ανάποδα), ενώ έχει εκφράσει πρόσφατα και τη διαθεσιμότητα της να ακολουθήσουμε μία παρόμοια μεθοδολογία (χωρίς να παραβλέπουμε την σχετική αμφιταλάντευση που έχει επιδείξει κατά καιρούς), αποτελεί τον πρώτο χώρο στον οποίο αναλογεί μία τέτοια απεύθυνση. Η ΔΕΑ επίσης είναι δύναμη με την οποία συνυπάρχουμε στα δημοτικά/εργατικά/φοιτητικά σχήματα. Απαντάει με παρόμοιο τρόπο με εμάς στα βασικά πολιτικά ερωτήματα της συγκυρίας, ενώ έχει δηλώσει ανοιχτή σε ανασυνθετικό ορίζοντα. Δεν παραγνωρίζουμε, βέβαια, την δυσκολία της να συμμετέχει σε ευρύτερες τέτοιες ανοιχτές διαδικασίες, αλλά και πως ορισμένες φορές αντιμετωπίζει άκαμπτα τα σχήματα κοινωνικών χώρων ως πεδίο συνεννόησης οργανώσεων· έχει κάνει όμως βήματα σε πρακτικές πιο κοντινές στις δικές μας.

Πέραν της Μετάβασης και της ΔΕΑ, που δηλωμένα κινούνται σε μια τέτοια κατεύθυνση, που δυνητικά συγκροτεί έναν πρώτο πυρήνα, θεωρούμε ότι θα μπορούσαν να εντάσσονται και άλλες δυνάμεις, μένει όμως να αποδειχθεί και στην πράξη. Με τους σ. του “Δικτύου για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα” μοιραζόμαστε κοινές πρακτικές παρέμβασης στο κίνημα, και θέσεις σε πολλά ζητήματα. Είναι όμως προϋπόθεση να αποσαφηνίσουν πρώτα την γραμμή συμμαχιών τους, καθώς το τελευταίο διάστημα αναφέρονται στη Νέα Αριστερά ως ενδεχόμενο κεντρικοπολιτικό σύμμαχο. Με το Ξεκίνημα υπάρχουν δυσκολίες, καθώς ενώ γενικώς κινείται στο ίδιο πολιτικό μήκος κύματος, έχουμε συχνά σημαντική απόσταση στις πρακτικές μας στα σχήματα, με πιο πρόσφατο αρνητικό παράδειγμα την “Πόλη Ανάποδα” στη Θεσσαλονίκη. Εκτός από τις παραπάνω, ενδεχομένως

να ενδιαφέρονται και μικρότερες πολιτικές ομάδες, όπως η ΚΕΜΑ, ή και άλλες που ίσως προκύψουν το επόμενο διάστημα.

Ωστόσο, πέραν της τοποθέτησης των οργανώσεων αυτών ως προς την προτεινόμενη μεθοδολογία από την πλευρά μας, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε την έμπρακτη στάση τους, καθώς στο παρελθόν έχουν υιοθετηθεί πρακτικές που έρχονται σε αντίθεση με τη λογική που εμείς αναδεικνύουμε.

Επειδή γνωρίζουμε τις δυσκολίες ενός τέτοιου εγχειρήματος και τον τρόπο με τον οποίο οι αέναες, ενδοαριστερές κυκλικές συζητήσεις επί των ίδιων ζητημάτων μπορούν να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη, η συζήτηση μεταξύ οργανώσεων θα πρέπει να διαρκέσει μόνο ένα μικρό, περιορισμένο διάστημα, αυστηρά για να περιγράψει βασικές οριοθετήσεις και κατεύθυνση λειτουργίας. Το βασικό σκέλος της διαδικασίας αφορά την συγκρότηση συνελεύσεων σε όλη την Ελλάδα που θα επιχειρήσει να εμπλέξει το οργανωμένο και ανένταχτο δυναμικό που ενδιαφέρεται για αυτή τη διαδικασία. Πέραν των αρχικών στόχων, μια τέτοια διαδικασία θα μπορέσει να βάλει ως στόχο:

α) Τη συγκρότηση πολιτικού φορέα με ένα νέο όνομα, το οποίο θα δίνει το στίγμα ενός καινούριου εγχειρήματος, που θα λειτουργεί -με βάση τα κριτήρια που έχουν περιγραφεί- μέσα από μόνιμες, κοινές συνελεύσεις, και που θα αποτελεί τον χώρο συσπείρωσης οργανωμένου και ανένταχτου δυναμικού τόσο στη βάση της κοινής δράσης όσο και στη βάση κοινών πολιτικών αναλύσεων και προγραμματικών επεξεργασιών.

β) Τη διευκόλυνση των επόμενων ανασυνθετικών διεργασιών που θα προκύψουν μέσα από την τριβή στο εσωτερικό του.

γ) Τη διεκδίκηση της συμμετοχής του στην επόμενη κεντρική (πανελλαδική) εκλογική διαδικασία, βάζοντας ως προηγούμενους στόχους να κατορθώσει να συσπειρώσει ικανό αριθμό συμμετεχουσών και να έχει προχωρήσει η προγραμματική επεξεργασία σε ικανοποιητικό βαθμό, και με βασική προϋπόθεση οι εκπροσωπήσεις να διαμορφωθούν σε αντιστοιχία με τα υποκείμενα που ο φορέας θα φιλοδοξεί να εκπροσωπήσει, μέσα από συνελευσιακές διαδικασίες και όχι μέσα από συνεννοήσεις κορυφής. Μια τέτοια κατεύθυνση επίσης προϋποθέτει πανελλαδικό άπλωμα, (επαν)εκπαίδευση στη μαζική πολιτική παρέμβαση, συγκρότηση εργαλείων επικοινωνίας, οικονομικούς πόρους. Δεν υποστηρίζουμε ότι πρόκειται για εύκολο εγχείρημα, αλλά η εμπειρία σε μικρότερες εκλογικές μάχες (όπως οι δημοτικές), τα αντίστοιχα παραδείγματα του εξωτερικού και το πολιτικό κενό στα αριστερά δείχνουν ότι είναι εφικτό.

Τα κριτήρια που προαναφέραμε, θεωρούμε ότι είναι βασικά εντός της ευρύτερης πολιτικής συγκυρίας που διανύουμε. Η ευρύτερη πολιτική συγκυρία δεν αλλάζει από τη μικρή άνοδο ή πτώση των κυρίαρχων κομμάτων ή την κυβερνητική τους εναλλαγή, προσδιορίζεται από μεγαλύτερες κοινωνικές και πολιτικές ανακατατάξεις είτε ευμενείς είτε δυσμενείς: το ενδεχόμενο ανόδου της ακροδεξιάς στην κυβερνητική εξουσία, το ενδεχόμενο ενεργής πολεμικής εμπλοκής της Ελλάδας, το ξέσπασμα ενός μαζικού κινήματος με μονιμότερα χαρακτηριστικά που θα έφερνε ξανά στο προσκήνιο το ερώτημα της ανατροπής των κυρίαρχων πολιτικών, θα μπορούσαν να είναι στοιχεία αλλαγής της

ευρύτερης αυτής συγκυρίας. Εντός αυτής της ευρύτερης συγκυρίας, στη βάση των παραπάνω κριτηρίων, θεωρούμε ότι υπάρχουν και δυνάμεις με τις οποίες δεν υπάρχουν όροι κεντρικής πολιτικής συνεργασίας, και για όσο διατηρούν τη σημερινή τους τοποθέτηση, πρακτικές και χαρακτηριστικά: Το ΚΚΕ, πέραν της δικής του άρνησης οποιασδήποτε πολιτικής συμμαχιών με άλλους πολιτικούς χώρους, έχει εξαιρετικά προβληματικές θέσεις σε φλέγοντα ζητήματα της περιόδου, όπως οι έμφυλες καταπιέσεις και η περιβαλλοντική κρίση. Πλέον ταλαντεύεται γύρω από το ερώτημα των κυβερνήσεων, υπάρχει όμως η παρακαταθήκη της περιόδου της οικονομικής κρίσης, όταν είχε κάνει σαφή τομή σε σχέση με την παλαιότερη θέση για ενδεχόμενη συμμετοχή σε *“αντι-ιμπεριαλιστικές κυβερνήσεις”*. Το ΜέΡΑ25, παρά την διατύπωση πιο ριζοσπαστικών θέσεων τα τελευταία χρόνια, παραμένει στο έδαφος μιας λογικής κοινοβουλευτισμού, ενώ συνεχίζει να έχει επαμφοτερίζουσα τοποθέτηση γύρω από το ζήτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα, η προσωποκεντρική συγκρότηση και ο αρχηγισμός παραμένει βασικό στοιχείο της φυσιογνωμίας και λειτουργίας του. Συνολικότερα, η “ενωτική πρωτοβουλία” καθορίζεται από το δικό του στίγμα και προηγούμενη διαδρομή. Επιπλέον, σε μια κάπως ανεξάρτητη πτυχή, η ΑΡΑΣ -που είναι η κύρια συνιστώσα της “ενωτικής” με κινηματική παρουσία- έχει επανέλθει σε πρακτικές που απέχουν εντελώς από τη δική μας αντίληψη για το πώς επιλύονται οι ενδοκινηματικές αντιθέσεις, κυρίως στο φοιτητικό, αλλά όχι μόνο. Η πρόσφατη διαχείριση των παραβιαστικών περιστατικών λίγο πριν τις φοιτητικές εκλογές, ενισχύει αυτή την θέση. Τέλος, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ εμμένει ουσιαστικά στην άρνηση μεταβατικών αιτημάτων, και οποιασδήποτε σκέψης για κυβερνήσεις της Αριστεράς. Εξάλλου, βάζει ως προϋπόθεση βαθύτερες πολιτικές συμφωνίες και για την συμπόρευση στο κίνημα, πράγμα που δυσκολεύει ορισμένες φορές ακόμα και τη συνύπαρξη σε σχήματα κοινωνικών χώρων.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις δεν σημαίνουν σε καμία περίπτωση ότι εγκαταλείπουμε την αντίληψη για τη συγκρότηση συσπειρωσιακών σχημάτων με δική τους ζωή και αυτόνομη λειτουργία, πάνω στα επίδικα του κάθε κοινωνικού χώρου, όπως και στην συγκρότηση πρωτοβουλιών για ευρύτερα ζητήματα, με αντίστοιχα κριτήρια. Επιμένουμε λοιπόν στην λογική των συνεργασιών στο κίνημα, ακόμα και με τις δυνάμεις που θεωρούμε ότι δεν υπάρχουν όροι για κεντρική πολιτική συνεργασία, ακόμα και απέναντι σε δυνάμεις που δεν έχουν αντίστοιχη λογική.